

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**LİMİTED ORTAKLIKLARDA
ESAS SERMAYE PAYININ
MİRAS, EŞLER ARASINDAKİ MAL REJİMİ
HÜKÜMLERİ VE CEBRİ İCRA YOLUYLA
GEÇİŞİ**

MÜGE EVLEK

2501160619

**TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ARSLAN KAYA**

İSTANBUL 2019

ÖZ

Limited Ortaklıklarda Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri ve Cebri İcra Yoluyla Geçişi

Müge EVLEK

“Limited Ortaklıklarda Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri ve Cebri İcra Yoluyla Geçişi” başlıklı tezimizde 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun 596. maddesi ile düzenlenen limited ortaklık esas sermaye paylarının ve bu paylardan doğan haklar ile borçların sözleşme ile devrinden ziyade miras hukuku, mal rejimi hukuku ve icra hukuku çerçevesinde bir başkasına geçişi incelenmiştir.

Tezimizin birinci bölümünde esas sermaye payı kavramı ve bu payın özellikleri ile limited ortaklık esas sermaye paylarının aslen ve devren iktisabı açıklanmıştır. İkinci bölümde ise TK 596 hükmünde sayılan miras, eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icra hâllerinin kapsamı ile bu hâllerin gerçekleşmesi durumunda müktesipler ve limited ortaklık tarafından yapılması gereken işlemler ele alınmıştır. Son bölümde esas sermaye payının miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebri icra yolu ile müktesipler tarafından edinilmesinin ve ortaklığın müktesipler hakkında TK 596/2 uyarınca ret kararı vermesinin ilgili esas sermaye paylarından doğan haklara ve borçlara etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Limited ortaklık, esas sermaye payı, TK 596, miras, mal rejimi, cebri icra, özel iktisap hâlleri.

ABSTRACT

Transfer of Capital Shares in The Limited Liability Companies Through Inheritance, Provisions Regarding Marital Property, and Execution Proceedings

Müge EVLEK

This study focuses on the transfer of capital shares, rights, and obligations in limited liability companies through inheritance, provisions regarding marital property, and execution proceedings as specified in Article 596 of the Turkish Commercial Code (TCC) numbered 6102. The thesis consists of three parts, where the transfer of capital shares through inheritance, provisions regarding marital property, and execution proceedings is discussed.

The first chapter of this study explains the concept of capital shares, their characteristics, and the original and derivative acquisition of capital shares in limited liability companies. The second chapter explores the scope of Article 596 of TCC and the legal proceedings that the parties may undertake. In the final section, we examine the effects of transfers of capital shares through inheritance, provisions regarding marital property, and execution proceedings, as well as the companies' rejection of these transfers in accordance with Article 596/2 of TCC.

Keywords: Limited liability company, capital share, TCC 596, inheritance, marital property, execution, special forms of acquisition.

ÖNSÖZ

“Limited Ortaklıklarda Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi hükümleri ve Cebri İcra Yoluyla Geçişi” başlıklı bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı kapsamında bir yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Tezde, limited ortaklıklarda esas sermaye payının ve bu paylardan doğan haklar ile borçların TK 596 hükmü çerçevesinde geçişi açıklanmaya çalışılmıştır. Bu bakımdan esas sermaye paylarının özellikleri ve iktisabı, TK 596 hükmünde sayılan hâller, esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinilmesi durumunda yapılacak işlemler incelenmiştir. Ayrıca esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinilmesinin ve TK 596/2 hükmünde anılan ret kararının esas sermaye paylarının mülkiyetine, bu paylardan doğan haklar ile borçlara olan etkisi ele alınmıştır.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı Başkanı ve tez danışmanım, asistanı olmaktan gurur duyduğum Hocam Prof. Dr. Arslan KAYA'ya sabrı, hoşgörüsü ve desteği için şükranlarımı arz ederim. Mensubu olduğum İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı'ndaki Sayın Öğretim Üyeleri Hocalarım ile değerli Ağabeylerime, Ablalarım ve çalışma arkadaşlarıma bu süreçteki destekleri için ayrıca teşekkür ederim.

Müge EVLEK

İstanbul, 2019

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ORTAKLIKLARDA ESAS SERMAYE PAYINA VE ESAS SERMAYE PAYININ İKTİSABINA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

I. ESAS SERMAYE PAYI KAVRAMI, ESAS SERMAYE PAYININ ÖZELLİKLERİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ.....	4
A. Esas Sermaye Payı Kavramı	4
1. Tanımı	4
2. Pay Kavramına Yüklenen Anlamlar	5
B. Esas Sermaye Payının Özellikleri	7
1. Payın Bütünlüğü İlkesi	7
2. Payın İspat Aracı Niteliğinde veya Nama Yazılı Senede Bağlanabilmesi.....	11
a. İspat Aracı Niteliğindeki Senetler	13
b. Nama Yazılı Senetler	14
(1) Nama Yazılı Senedin İşlevleri	17
3. Payın Hukuki İşlemlere Konu Olabilmesi	19
C. Esas Sermaye Payının Hukuki Niteliği	19
II. ESAS SERMAYE PAYININ İKTİSABI.....	21
A. Aslen İktisap.....	21
1. Tanımı	21

2. Türleri.....	22
a. Kuruluş	22
b. Sermaye Artırımı.....	23
c. Ticaret Şirketlerinde Yeniden Yapılandırma	25
(1) Birleşme.....	25
(2) Bölünme	26
(3) Tür Değişirme.....	27
B. Devren İktisap	28
1. Tanımı	28
2. Türleri.....	29
a. Külli Halefiyet ile İktisap	29
(1) Miras.....	29
(2) Ticaret Şirketlerinde Yeniden Yapılandırma.....	31
(i) Birleşme.....	31
(ii) Bölünme	31
b. Cüz’i Halefiyet ile İktisap	32
(1) Sözleşme.....	32
(2) Vasiyet (Belirli Mal Bırakma).....	33
(3) Cebri İcra	35
(4) Eşler Arasındaki Mal Rejimi	39
(5) Mahkeme Hükümü	43

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ VE YAPILACAK İŞLEMLER

I. GENEL AÇIKLAMALAR	45
A. Miras.....	46
B. Eşler Arasındaki Mal Rejimi	50
C. Cebri İcra	52

D. Özel İktisap Hâllerinin Uygulama Alanının Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunu	53
II. ORTAKLIK SÖZLEŞMESİNDE YER ALAN HÜKÜMLER DÂHİLİNDE ESAS SERMAYE PAYININ GEÇİŞİ.....	56
A. Esas Sermaye Payının Özel İktisap Hâlleri ile Ediniminin Tamamen Yasaklanıp Yasaklanamayacağı Sorunu	57
B. Esas Sermaye Payının Devrinin Tamamen Yasaklanmasının Özel İktisap Hâllerine Sirayet Edip Etmeyeceği Sorunu.....	58
C. Esas Sermaye Payına Devir Serbestisi Tanınması (Kanuni Bağlamın Kaldırılması) Durumunda Özel İktisap Hâllerinde Ortaklığa Tanınan Ret Hakkının Ortadan Kalkıp Kalkmayacağı Sorunu	60
D. Ortaklık Sözleşmesi ile Özel İktisap Hâlleri Bakımından Kanunen Tanınan Ret Hakkının Kaldırılıp Kaldırılmayacağı Sorunu	61
III. ESAS SERMAYE PAYLARININ ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ İLE EDİNİLMESİ DURUMUNDA YAPILACAK İŞLEMLER.....	62
A. Özel İktisap Hâlinin Gerçekleşmesi	62
1. Miras	62
2. Eşler Arasındaki Mal Rejimi.....	63
3. Cebri İcra.....	64
B. Özel İktisap Hâlinin Ortaklığa Bildirimi.....	64
1. Bildirimin Gerekliliği ve Etkisi.....	64
2. Bildirimin Niteliği.....	65
3. Bildirimin Tarafları, Şekli, Zamanı.....	66
a. Tarafları	66
b. Şekli ve Zamanı.....	68
C. Ortaklığın Müktesibi Tanınması veya Reddetmesi	69
1. Genel Olarak	69
2. Müktesibin Ortak Olarak Tanınması.....	70
a. Tanınmanın Hukuki Niteliği	70

b. Tanınmanın Geçerlilik Şartları.....	72
3. Ortaklığın Ret Kararı	73
a. Ret Kararının Hukuki Niteliği.....	73
b. Ret Kararının Geçerlilik Şartları	74
(1) Yetkili Organ	75
(2) Nisaplar ve Oydan Yoksunluk.....	77
(i) Nisaplar	77
(ii) Oydan Yoksunluk ve Yoksunluğun Nisaplara Etkisi.....	78
(3) Süre.....	84
(4) Açıkça ve Yazılı Olma - Satın Alma Önerisini İçerme	88
D. Ret Kararı Verilmesi Hâlinde Ortaklığın Payı Satın Alma Önerisi	89
1. Önerinin Hukuki Niteliği	89
2. Hakkın Kullanımı.....	93
a. Taraflar ve Yetkili Organ	93
(1) Ortaklığın Esas Sermaye Payını Kendi Hesabına İktisabı	98
(2) Ortaklığın Esas Sermaye Payını Ortağı veya Üçüncü Kişi Hesabına İktisabı.....	104
b. Kapsamı	107
c. Şekil.....	108
d. Süre	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESAS SERMAYE PAYININ ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ İLE EDİNİLMESİNİN VE ORTAKLIĞIN RET KARARININ HUKUKİ SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK.....	111
II. ESAS SERMAYE PAYININ ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ İLE EDİNİLMESİNİN VE TANINMANIN HUKUKİ SONUÇLARI.....	112
A. Esas Sermaye Payının Mülkiyetine Etkisi	112

B. Esas Sermaye Payından Doğan Haklara Etkisi	113
1. Malvarlıksal Haklar.....	115
2. Yönetmel Haklar.....	121
C. Esas Sermaye Payından Doğan Borçlara Etkisi	132
1. Malvarlıksal Nitelikteki Borçlar	132
2. Malvarlıksal Niteliği Olmayan Borçlar.....	136
D. Esas Sermaye Payını İktisap Eden Kişinin Pay Defterine Kaydı ve Esas Sermaye Payının Geçişinin Ticaret Siciline Tescili.....	139
III. RET KARARININ HUKUKİ SONUÇLARI.....	141
A. Esas Sermaye Payının Mülkiyetine Etkisi.....	142
B. Esas Sermaye Payından Doğan Haklara Etkisi	142
1. Malvarlıksal Haklar.....	143
2. Yönetmel Haklar.....	146
C. Esas Sermaye Payından Doğan Borçlara Etkisi	150
1. Malvarlıksal Nitelikteki Borçlar	150
2. Malvarlıksal Niteliği Olmayan Borçlar.....	152
D. Pay Defterindeki Kaydın Düzeltilmesi ve Ticaret Sicilinde Yapılması Gereken İşlemler.....	152
SONUÇ	154
KAYNAKÇA.....	160

KISALTMALAR LİSTESİ

a.e.	: aynı eser
a.g.e.	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
a.g.t.	: adı geçen tez
AHBVÜHFD	: Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
AktG	: Aktiengesetz vom 6. September 1965
AnkBD	: Ankara Barosu Dergisi
Art.	: Artikel
aşa.	: aşağıda
Auf.	: Auflage
AÜEHFD	: Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
b.	: bent
BATİDER	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
bkz.	: bakınız
BTHAE	: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü
C.	: Cilt
c.	: cümle
çev.	: çeviren
ÇÜHFD	: Çankaya Üniversitesi Journal of Law
dn.	: dipnot

ed.	: editör
eMK	: 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi
E.T.	: Erişim tarihi
eTK	: 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu
FSEK	: 7981 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
GmbHG	: Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung
GSÜHFD	: Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
GÜHFD	: Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD	: Hukuk Dairesi
HMK	: 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HÜHFD	: Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
İK	: 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu
İKÜHFD	: İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
inc.	: inceleyiniz
İstBD	: İstanbul Barosu Dergisi
İsvBK	: İsviçre Borçlar Kanunu
İsvMK	: İsviçre Medeni Kanunu
İÜHFM	: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası
karş.	: karşılaştırınız
KHÜHFD	: Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
MK	: 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu
MoMiG	: Das Gesetz zur Modernisierung des GmbH-Rechts und zur Bekämpfung von Missbräuchen

MÜHF-HAD	: Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi
N.	: kenar numarası
NotK	: 1512 sayılı Noterlik Kanunu
RG	: Resmî Gazete
s.	: sayfa
S.	: Sayı
TBBD	: Türkiye Barolar Birliği Dergisi
TDT	: Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ
TNBHD	: Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi
TK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TL	: Türk Lirası
TSY	: Ticaret Sicili Yönetmeliği
TTSG	: Türkiye Ticaret Sicili Gazetesi
vd.	: ve devamı
Y.	: Yıl
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi
yuk.	: yukarıda
YÜHFD	: Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi

GİRİŞ

Limited ortaklıklarda esas sermaye payı, sözleşme ile devredilebileceği gibi mirasa, eşler arasındaki mal rejimi hükümlerine, cebri icraya, intifa hakkına ve rehne konu olabilen bir malvarlığı değeridir. Hayatın olağan akışı içerisinde esas sermaye paylarının miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yolu ile geçişine sıkça rastlanılması ve TK 596 uyarınca geçişin esas sermaye paylarının sözleşme ile devrine ilişkin TK 595/2 hükmünde yer alan “kanuni bağlam” kuralına tabi tutulmaması konunun önemine işaret etmektedir.

Limited ortaklıklarda esas sermaye paylarının TK 596 hükmü ile düzenlenen miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yolu ile geçişi, eTK döneminde ve mehz İsvBK 788 hükmüne göre farklı bir düzenlemeye sahiptir. Öncelikle eTK döneminde esas sermaye paylarının miras ve eşler arasındaki mal rejimi hükümlerine göre geçişi eTK 521 hükmünde düzenlenmişken cebri icra hususu ayrı bir hüküm olarak ve miras ile mal rejimine ilişkin eTK 521 hükmünden farklı bir şekilde kaleme alınmıştır. eTK döneminde esas sermaye payının cebri icra yolu ile geçişinden ziyade ortağın alacaklısına ortaklığın feshini talep etme hakkı verilmiştir. Bu minvalde fesih hakkının kullanılmasından altı ay sonra ortaklığın kendiliğinden sona ereceği ifade edilmiş, diğer yandan ortaklığa da bu altı aylık süre içerisinde kullanabileceği seçimlik haklar tanınarak ortaklığın devamlılığı korunmaya çalışılmıştır. Bir ortağın acze düşmesinin/iflas etmesinin limited ortaklığın kaderini tayin etmede rol oynaması, limited ortaklığın sermaye ortaklığı yapısı ile bağdaşmadığından tıpkı anonim ortaklıklara ilişkin düzenlemelerdeki gibi cebri icranın da miras ve mal rejimine ilişkin hükümlerin kapsamına dâhil edilmesi sonucunu doğurmuştur¹.

Mehaz İsvBK 788 hükmü, esas sermaye payının miras, mirasın paylaşılması, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yolu ile geçişini ayrıntılı olarak düzenlemiştir. İsvBK 788 hükmünde ortaklığın hangi organının müktesibi tanıyabileceği, ortaklığın hangi süre içerisinde müktesibin esas sermaye paylarını gerçek değer üzerinden satın alma önerisinde bulunabileceği, müktesibin bu öneriyi hangi süre

¹ Bu konuda bkz. Abuzer Kendigelen, “Limited Şirket Paylarının Haczi”, **Makalelerim, Cilt II: 2001-2017**, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 90-91.

içerisinde reddedebileceği, hangi grup hakların iktisap anında geçeceği ve müktesibi reddetmenin ortaklık sözleşmesi ile kaldırılıp kaldırılamayacağı açıkça yer almaktadır. TK 596 hükmünün gerekçesinde² ise diğer hususlardan ziyade oy hakkı ve buna bağlı hakların geçişi bakımından İsvBK 788 hükmünden farklı bir sistem benimsendiği açıkça vurgulanmıştır.

Esas sermaye payları, TK 593/2 uyarınca nama yazılı senetlere bağlanabilmesine rağmen bu senetlerin niteliğinin doktrinde tartışmalı olması göz önünde bulundurularak konumuzun kapsamı nama yazılı senede bağlanmamış esas sermaye paylarının miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yolu ile geçişi olarak belirlenmiştir.

Çalışma konumuz bağlamında ilk önce limited ortaklık esas sermaye payının özellikleri ile bu payların aslen ve devren iktisabı açıklanarak miras, eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icra yolu ile iktisabın hangi kapsamda yer aldığı belirlenmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde ise İsvBK 788 hükmünün başlığı olması ve doktrinde de bu şekilde adlandırılması sebebiyle “özel iktisap hâlleri” olarak ifade ettiğimiz miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icranın kapsamı tespit edilmiş, bu özel iktisap hâllerinin sınırlı sayıda olup olmadığı açıklanmıştır. Özel iktisap hâllerinin kapsamı tespit edildikten sonra ortaklık sözleşmesine konulacak düzenlemelerin TK 596 hükmüne etkisi incelenmiştir. Daha sonra ise özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi durumunda müktesip ile ortaklığın yapması gereken işlemler, bu işlemlerin nitelikleri ve şartları üzerinde durulmuştur.

Son olarak özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi durumunda esas sermaye paylarının mülkiyetine olan etkisi ile bu paylardan doğan hakların ve borçların müktesibe geçişi, söz konusu hakların ve borçların nitelikleri de göz önüne alınarak, çeşitli ihtimallere göre değerlendirilmiştir. Özellikle yönetsel hakların geçişi bakımından mehz İsvBK 788 hükmünden farklı bir düzenlemeye sahip olmamız bu hakların geçişini ayrı bir özenle incelememize sebep olmuştur.

---

² Arslan Kaya, **Gerekçeli, Karşılaştırmalı - Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016, s. 669.

Özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi durumunda ortaklığın TK 596/2 uyarınca müktesibin esas sermaye paylarını gerçek değerinden satın almayı önererek müktesibi reddetmesi ihtimali de bulunmaktadır. Bu ihtimalin gerçekleşmesi hâlinde esas sermaye paylarından doğan haklar ile borçların durumu, esas sermaye payları satın alınan müktesip ve söz konusu esas sermaye payları hesabına satın alınan kişi bakımından açıklanmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

LİMİTED ORTAKLIKLARDA ESAS SERMAYE PAYINA VE ESAS SERMAYE PAYININ İKTİSABINA İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR

I. ESAS SERMAYE PAYI KAVRAMI, ESAS SERMAYE PAYININ ÖZELLİKLERİ VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Esas Sermaye Payı Kavramı

1. Tanımı

Pay, bir bütün üzerinde birden fazla kişinin birlikte hak sahibi olmasını sağlayan bir parça olmakla birlikte bu kavram ortaklıklar hukukunda birden fazla anlama gelmektedir.

Çalışmamızda pay kavramı limited ortaklıklar bakımından incelenmiş olup yeri geldikçe “*esas sermaye payı*” terimini karşılayacak biçimde de kullanılmaktadır. Bu bakımdan limited ortaklıklarda esas sermaye payı, TK’da tanımlanmamış olmakla birlikte ortaksal hak ve borçları içinde barındıran ve bir ortağın taahhüt edebileceği en küçük birim olarak ifade edilebilir³. Doktrinde esas sermaye payının her ne kadar ortaklık payından farklı olduğu ileri sürülse de TK bakımından “*esas sermaye payı*”nın her iki kavramı da ihtiva ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

³ Ersin Çamoğlu (Reha Poroy/Ünal Tekinalp), **Ortaklıklar Hukuku II**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017, N. 1643; Oruç Hami Şener, **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017, s. 262. eTK döneminde gerek doktrinde gerekse Kanun’da “*esas sermaye payı*” teriminin yanı sıra “*sermaye payı*”, “*iştirak payı*”, “*sermaye miktarı*” gibi terimler kullanılmakla beraber sermaye miktarının bazı hakların tayininde rol aldığı, ancak genel kurula katılma, iptal davası açma gibi yönetsel hakların belirlenmesinde sermaye miktarının hiçbir rolü olmadığı, bu hakları sermaye payının sağladığı ifade edilmektedir (Bu konudaki açıklamalar için bkz. Halil Arslanlı/Hayri Domaniç, **Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. III, Limited ve Hisseli Komandit Şirketler**, İstanbul, 1989, s. 217-218). Payla ilgili farklı terimlerin kullanıldığına ilişkin tespit için bkz. Veliye Yanlı, “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil”, **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan C. I**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2003, s. 673-674.

Limited ortaklıklarda esas sermaye payının itibari değeri kural olarak en az yirmi beş TL olmalıdır. Ancak TK 583/1 hükmüne göre, ortaklığın durumunun iyileştirilmesi amacıyla bu itibari değer altında esas sermaye payı çıkarılabilir⁴. Ayrıca belirtmek gerekir ki limited ortaklıklarda esas sermaye payları farklı itibari değerlere sahip olabilir⁵. Esas sermaye payının itibari değerine bağlı olarak da ortakların limited ortaklıktaki konumu belirlenebilmektedir.

2. Pay Kavramına Yüklenen Anlamlar

Pay, bir ortak tarafından taahhüt edilebilen en küçük birim olmakla beraber ortaklıklar hukukunda birden fazla anlamı ihtiva etmektedir.

Pay, ilk olarak ortaklık hak ve borçları içinde barındıran bir bütün anlamına gelmektedir. Hukuki işlemlere konu olabilen, özel iktisap hâlleri ile haleflere geçen pay, ortaklık hakları ve borçları temsil eden bu paydır⁶. Kısacası ortaklık mevkiini tayin eder⁷. Hukuki işlemlere ve intikale konu olma hususu da bahsedilen bu anlam çerçevesindedir.

⁴ Payın asgari itibari değerinin altında bir bedelle çıkarılmasının yasaklanması “*sermayenin korunması ilkesi*” bağlamında yorumlanmakta olup bu kurala uyulmaması durumunda TK 476/2 dolayısıyla itibari değerinin altında pay ihraç edenlerin hukuki sorumluluğunun doğacağı belirtilmektedir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 264-265).

⁵ Payların farklı itibari değerlere sahip olabilmesi anonim ortaklıktaki durumdan farklıdır. Anonim ortaklıklarda farklı grup payları ile farklı itibari değerler tayin edilebilirken limited ortaklıklarda her bir payın değeri -yirmi beş TL ve katları olması şartıyla- farklı olabilmektedir; ancak TK 576/1-(c) hükmünden de çıkarabileceğimiz üzere paylar gruplara ayrılabilir. Çamoğlu ise, limited ortaklıklarda farklı itibari değerlerde esas sermaye payı grupları oluşturulabileceğini ifade etmektedir. Bu konudaki açıklamalar için bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1643. Bu noktada değinilmesi gereken bir diğer husus ise eşit haklara ve bu bağlamda eşit itibari değerlere sahip payların gruplara ayrılıp ayrılamayacağıdır. Bu konuda -AktG §11 değerlendirmesi ile- bkz. Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999, s. 29; İsmail Cem Soykan, **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı**, İstanbul, On İki Levha, 2019, s. 432, dn. 228.

⁶ Bu anlamda kullanılan payın ortaklık payı olduğu, esas sermaye payı olmadığı hususunda bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1643; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Gözden Geçirilmiş, 6728 sayılı Kanunla Getirilen ve Yenilikler ve Yapılan Değişiklikler İşlenmiş, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017, s. 771.

⁷ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 214; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 262.

İkinci anlamı ise bir ortağın esas sermayeye katılım oranını ifade eder. Nitekim bu anlam, limited ortaklık kavramını tanımlayan TK 573/1’de yer alan “...*esas sermayesi belirli olup, bu sermaye esas sermaye paylarının toplamından oluşur.*” ifadesinden de çıkarılmaktadır. Esas sermayeye katılım oranı ise payın büyüklüğünü, dolayısıyla ortaksal hak ve borçların kapsamını belirlemektedir. Ortaksal hakların ve borçların iktisabı için elzem olan payın iktisabı olup bu ortaksal hak ve borçlar kanunun yanı sıra ortaklık sözleşmesi ile de tayin edilebilmektedir⁸.

Bahsedilen iki anlam eTK döneminde farklı terimler ile nitelendirilmiş; ancak TK ile iki anlam için de “*esas sermaye payı*” kavramı kullanılmıştır⁹.

Son olarak payı, pay senedi olarak tanımlayabiliriz. Bu kullanım, limited ortaklıklar bakımından TK ile bir anlam ifade etmeye başlamış olmakla birlikte yine de anonim ortaklık bakımından taşıdığı önemi haiz değildir. Bunun sebebi ise, daha sonra ayrıntılı şekilde açıklandığı üzere¹⁰, esas sermaye payının nama yazılı senetlere bağlanabileceğine ilişkin bir hükmün varlığına rağmen devre ilişkin sözleşmenin yazılı yapılması ve imzaların noterce onaylanması şartının aslında nama yazılı senedin sağlayacağı devir kolaylığını örselemiş olmasıdır. Hâlbuki anonim ortaklıklarda payın gerek hamiline gerek nama yazılı senetlere bağlanması suretiyle devri kolaylaştırılmıştır¹¹.

⁸ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 216 vd.; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 262.

⁹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 218-219; Ertan Demirkapı, **Limited Ortaklıkta Payın Devri**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2008, s. 6. Ortaksal hak ve borçları içinde barındıran bütün olarak eTK döneminde “*ortaklık payı*” terimi kullanılmıştır. Bu konuda bkz. M. Turgut Öz, “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, **İÜHFMD Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e Armağan**, C. 52, S. 1-4, İstanbul, 1987, s. 348; Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 212; Şükrü Yıldız, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, İstanbul, Arıkan, 2007, s. 81. İsviçre hukukunda da benzer şekilde sermaye payı (*Stammeinlage*) ve ortaklık payı (*Gesellschaftsanteil*) terimleri farklı ifade edilmiş; ancak reform çalışmaları sonucunda “*Stammanteil*” terimi kullanılmaya başlanmıştır. Alman hukukunda ise “*Gesellschaftsanteil*” terimi kullanılmaktadır.

¹⁰ Bkz. aşağıda. Birinci Bölüm, I, B, 2, b.

¹¹ Belirtmek gerekir ki TK 490 uyarınca kanunda veya esas sözleşmede aksine bir hüküm bulunmadıkça nama yazılı senetler serbestçe devredilebilir. Kanuni bağlama örnek olarak bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı payların devri verilmekle birlikte, pay devirlerinin diğer kanunlar çerçevesinde kamu otoritelerinin iznine bağlandığı hâllerin de devir sınırlaması olarak görülmesi gerektiği hakkında bkz. Necdet Uzel, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanuna Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam**, İstanbul, On İki Levha, 2013, s. 32, dn. 17. *Uzel*’in bahsettiği hâllerle ilgili örnekler için ayrıca bkz. Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 156 vd.; Mehmet Bahtiyar, **Ortaklıklar Hukuku**,

B. Esas Sermaye Payının Özellikleri

1. Payın Bütünlüğü İlkesi

Payın bütünlüğü ilkesi izah edilirken ikili bir ayırım yapılması gerekmektedir. Öncelikle esas sermayenin bölünmesi ve payın şirkete karşı bölünmesi iki farklı durum olmakla birlikte bu iki durumun net bir şekilde ayırma tabi tutulmaması karışıklığa neden olmaktadır¹².

Çalışmamızda payın bütünlüğü ilkesi, ilk olarak esas sermayenin bölünmesi, daha sonra payın şirkete karşı bölünmesi hususu incelenerek açıklanmıştır.

Belirtmek gerekir ki TK 573/1’de limited ortaklık tanımlanırken esas sermayenin, esas sermaye paylarının toplamından oluştuğu ifade edilerek aslında esas sermayenin bölündüğüne işaret edilmektedir¹³. eTK döneminde cari olan “*bir ortak bir sermaye payı*” ilkesinin bir sonucu olarak esas sermayenin paylardan ziyade ortak sayısına bölündüğü belirtilirken¹⁴ TK 583/3 hükmü ile bu ilkenin artık ilga edildiği ve ortakların birden fazla paya sahip olabileceği açıktır. Bu tespitlerin yanı sıra doktrinde, payların itibari değere sahip olması ile payların itibari değerlerinin şirket sözleşmesine yazılması gerektiğini ve bir kısım pay sahipliği haklarının da, aksi kararlaştırılmadıkça, payın itibari değeri ölçü kabul edilerek kullanılabilirdiğini vurgulayarak anonim ortaklık payı ile limited ortaklık payının itibari değerleri arasında işlevsel

---

Güncellenmiş 13. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2019, s. 287-288. Nama yazılı paylar ayrıca esas sözleşmesel bağlama da konu olabilmekte, ancak esas sözleşmesel bağlam kapsamındaki ret sebepleri senetlerin borsaya kote edilip edilmediği hususuna göre değişkenlik göstermektedir. Bu konu hakkında bkz. Uzel, **a.g.e.**, s. 204 vd.; Murat Yusuf Akın, **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hisseler**, Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 33 vd.; Tamer Bozkurt, **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam) -Die Vinkulierung-**, İstanbul, On İki Levha, 2016, s. 62.

¹² Erdoğan Moroğlu, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2016, s. 366; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 420-421.

¹³ Feyzan Hayal Şehirli Çelik (İsmail Kırca/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2013, s. 103; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 367.

¹⁴ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 32-33; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 267. eTK döneminde limited ortaklığın niteliği tartışılırken karma nitelikte olduğu belirtilmekte, ayrıca “*bir ortak bir sermaye payı*” ilkesinin getirilme amacının payın ortağın şahsına bağlanması suretiyle tedavülünü zorlaştırmak olduğu ifade edilmektedir. Bu yönde bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 214.

bir farkın kalmadığı ve limited ortaklıklarda sermayenin paylara bölünmediğine ilişkin tespitin sorgulanması gerektiği ifade edilmektedir¹⁵.

TK 583/2 c. 2’de yer alan “*Bir esas sermaye payının vereceği oyun, 618 inci madde uyarınca itibari değere göre hesaplanması, esas sermaye payının bölünmesi değildir.*” ifadesinin yanı sıra hükmün gerekçesinde¹⁶ limited ortaklıklarda itibari değer ve payın, anonim ortaklıklardaki itibari değer ve paydan farklı olduğu, anonim ortaklıklarda payın hak kaynağı fonksiyonuna sahip olmasına rağmen limited ortaklıklarda payın sadece hesabi olarak bölündüğü belirtilmiştir¹⁷. *Tekinalp* de payın bir birim sermaye olduğunu, hâlbuki limited ortaklıktaki payın birbirine eşit olarak bölünmüş esas sermaye birimi olmadığını, genellikle farklı itibari değerlere sahip olması nedeniyle “*pay*” yerine “*esas sermaye payı*” teriminin bilinçli olarak kullanıldığını ve esas sermayenin aslında paylara bölünmediğini ifade etmekte¹⁸ ve TK 583/2 c. 2’nin bu noktada “*açıklayıcı ve ikaz edici*” bir hüküm niteliğinde olduğunu vurgulamaktadır¹⁹. *Tekinalp*, esas sermayenin bölünmesini “*...eşit itibari değerde veya ser-*

¹⁵ Abuzer Kendigelen, **Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler**, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha, 2016, s. 487-488; Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler 1**, s. 103. Anılan son yazar; esas sermayenin paylara bölünmesinin, limited ortaklıklarda esas sermaye paylarına devir kolaylığı sağlamadığını ifade ederek anonim ortaklıktaki işlevinden farkını ortaya koymaktadır (a. e., s. 103-104). Genel olarak limited ortaklığın anonim ortaklığa yakınlaştığı hakkında bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 33. Limited ortaklık payının anonim ortaklık payına yaklaştığına ilişkin görüş için bkz. Oruç Hami Şener, **Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 690; Murat Alışkan, **Limited Şirket, Tarihçe Niteliği**, İstanbul, Legal Kitabevi, 2013, s. 150-152; Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 367; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 268.

¹⁶ Kaya, **Gerekçeli Kanun**, s. 657.

¹⁷ Gerekenin hatalı olduğuna ilişkin eleştiri için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 487-488. TK 583/2 hükmünün doğru olduğu ve ‘oy’un payın itibari değerine göre hesaplanmasının bölünme değil, oy hakkı bakımından bir değerlendirme olduğu yönünde bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 264-265. Gereğe ilişkin örnek için bkz. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 771. Yazar, esas sermaye payını açıklarken her bir payın bir oy hakkı vermediğini, aksi ortaklık sözleşmesi ile kararlaştırılmadıkça her 25-TL’nin bir oy hakkı verdiğini ifade ettikten hemen sonra oy haklarının itibari değere göre hesaplanmasına ilişkin bir örnek verirken ortaklık sözleşmesinde payın değerinin 100-TL olarak belirlenmesi durumunda bu paya sahip ortağın bir oya sahip olacağını belirtmiştir. İfade etmek gerekir ki ortaklık sözleşmesi ile kararlaştırılan, payların itibari değerleridir. Belirlenen itibari değere göre paylar ve dolayısıyla oy sayıları tespit edilmektedir. *Bozkurt* da esas sermayenin bölündüğünü kabul etmemekte, asıl amacın hesabi işlemlere temel oluşturmak olduğu yönünde kanaat sunmakla birlikte limited ortaklıklardaki pay sisteminin anonim ortaklığa yaklaştığını ifade etmektedir (Tamer Bozkurt, **Şirketler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş, Genişletilmiş 10. Baskı, Ankara, Legem, 2019, s. 524-525.)

¹⁸ Ünal Tekinalp, **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s. 547.

¹⁹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 520.

maye pay oranlarına ayrılmışsa itibari değerleri farklı ancak kendi içlerinde eşit itibari değerleri olan paylara bölünmesi demektir.” şeklinde tanımlamıştır²⁰.

Payın ortaklığa karşı bölünmesi hususunu incelediğimizde eTK döneminde devir ve mirasla sınırlı olmak üzere limited ortaklık payının bölünebildiğini tespit etmekteyiz. Bunun asıl nedeni yukarıda bahsetmiş olduğumuz “bir ortak bir sermaye payı” ilkesi olup payın devredileceği ya da miras nedeniyle paylaşılacağı zaman pay, ortaklığa karşı bölünerek işlemler tamamlanmaktaydı²¹. Payın devredildiği durumlarda dahi eğer payı devralan limited ortaklığın bir ortağı ise yeni bir paya sahip olmuyor, hâlihazırda sahip olduğu payın itibari değeri artıyordu. Bu durumda, bölünen pay bağımsızlığa kavuşmamaktaydı²². Üçüncü bir kişinin payı devraldığı durumda ise yeni ve bağımsız bir ortaklık mevki oluşturuluyordu²³. Ancak TK 583/3

²⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 547.

²¹ Payın kısmen devri hâlinde bölünme, eTK 524 hükmüne göre yapılmakta ve her bir bölümün en az asgari itibari değere eş olması, bölme işlemi ile bölünmüş kısmın devrinin geçerli olabilmesi için devre ilişkin hükümlerin uygulanması gerekmektedir. Bölünmenin olacağı ve kısmen devir kapsamında bu hükmün uygulanacağına ilişkin bilgi için bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 328 vd. Payın miras yoluyla mirasçılara geçişi durumunda ise bu payın bölünmeden miras ortaklığına geçeceği ve bu durumun payın bölünerek devredilmesinden farklı şartlara tabi kıldığı yönünde bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 329; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 28-30. Karşı görüş için bkz. Reha Poroy/Ünal Tekinalp/Ersin Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, Güncelleştirilmiş 11. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, N. 1667; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 772. *Poroy/Tekinalp/Çamoğlu*, payın miras yoluyla geçtiği hâllerde mirasçıların payları oranında kendiliğinden geçtiğini belirtmekte ve buna örnek olarak 11. HD'nin 05.07.1983 tarih ve 3374/3550 sayılı kararını vermektedir. İlgili karar için bkz. <https://www.lexpera.com.tr>, E.T. 20.04.2019. Kararda geçen “...şirket paydaşının ölümü halinde, payın miras yoluyla mirasçılara geçebileceği ve sermaye payının bölünebileceği ...” ifadesinin yanıltıcı olduğuna ve yazarların bu ifadeden hareketle payın, mirasçılara miras payları oranında kendiliğinden geçeceğine dair görüşte olduklarına ilişkin tespit için bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 30, dn. 88. Ayrıca *Demirkapı*'nın da belirttiği üzere, ilgili karar metninde netice-i talebin miras paylaşımını içermesi sebebiyle payların miras payları oranında bölüştürülmesi gerektiğine yer verilmiştir.

²² 2008 yılında MoMiG yürürlüğe girmeden önce, Alman hukukunda GmbHG §5/2 gereğince ortaklar kuruluşta birden fazla pay taahhüt edemezken sonradan edindiği paylar GmbHG §15/2'ye göre bağımsızlığını korumaya devam etmekte ve böylece ortaklar birden fazla paya sahip olmaktadır. MoMiG yürürlüğe girdikten sonra ortaklar, kuruluşta da birden fazla pay taahhüt etme imkânına kavuşmuştur. Türk hukukunda olduğu gibi İsviçre hukukunda da bir ortağın birden fazla paya sahip olması mümkün değilken reform çalışmaları sonucunda İsviçre hukukunda da ortakların birden fazla paya sahip olabilmesinin önü açılmıştır. Bu konuya ilişkin olarak bkz. Robert Fischer, **GmbH-Gesetz Kommentar**, 10. Auf., Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 1983, s. 85-86; Lukas Handschin/Christof Truniger, **Die GmbH**, 3.Vollständig neu bearbeitete Auf., Zürich, Basel, Genf, Schulthess, 2019, §5, N. 9; Alişkan, **a.g.e.**, s. 14-15, 27, 146 vd.

²³ Üçüncü kişinin farklı ortakların paylarını kısmen devralması hâlinde, bu payların ayrı ayrı ortaklık mevki oluşturmadığı, birleşerek bir bütün oluşturduğu ve devralan üçüncü kişiye bir ortaklık mevki sağladığı hakkında bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 329. Yazar, payların birleşerek tek bir pay hâline gelmesinin çeşitli sorunları da beraberinde getirdiğini belirtmektedir. (Bu konudaki açıklamalar için bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 341-342).

ile bir ortağın birden fazla paya sahip olabileceği düzenlenmiştir. Bu hükme binaen doktrinde, eTK dönemindeki gibi payın bölünmesine ve kısmi devre gerek olmaksızın payın devredilebileceği ifade edilmektedir²⁴.

Payın bölünmesi hususuna ilişkin olarak aklımıza iki soru daha gelmelidir. Birincisi, limited ortaklıklarda ortağın -asgari itibari değer şartına uymak koşuluyla- payını bölüp bölemeyeceğine ilişkindir. İlki, örneğin 75-TL itibari değere sahip bir payı olan ortağın bu payı 25-TL itibari değere sahip üç paya bölmek istemesidir. İkinci soru ise payın bölünebileceği varsayımında anonim ortaklıklara ilişkin TK 477/2 hükmünün kıyasen uygulanması ve genel kurulun esas sözleşmeyi değiştirmesi gerekip gerekmediği hususundadır.

Şener, ilk soruyla ilgili olarak payın ortağın elindeyken bölünüp birden fazla pay oluşabileceğine dair görüş belirterek olumlu yaklaşmış; ancak ikinci soruyu da cevaplayabilecek kapsamda bir açıklama yapmamıştır²⁵. Kanaatimizce yukarıda örnek olarak verdiğimiz gibi bir durumda payın asgari itibari değere uyulmak şartı ile daha küçük paylara bölünmesi mümkündür. Nitekim ortak, 75-TL itibari değere sahip payını satmak yerine 25-TL'lik bir pay satmak ve ortaklığını devam ettirmek isteyebilir.

Asıl önemli sorun bölünmenin nasıl gerçekleştirileceğine ilişkin olup bu konuda öncelikle TK 477/2 hükmü incelenmelidir. Anonim ortaklıklarda pay, ortaklığa karşı bölünememekle birlikte TK 477/2 hükmüne göre, esas sözleşmenin değiştirilmesi ile paylar daha küçük itibari değerli paylara bölünebilmektedir. Bu sayede payın tedavül yeteneği artırılmaktadır²⁶. Bu hüküm, limited ortaklıklara uygulanacak hükümler kapsamında atıf yapılan hükümlerden olmasa dahi, limited ortaklık payının bölünmesi hususunda kıyasen uygulanabilir. Nitekim ortaklık sözleşmesinin payların

²⁴ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 500, dn. 43; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 550; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 31-32; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 268. Bunun yanı sıra *Demirkapı*, payın bütünlüğü ilkesi korunmuş olsaydı bölünmenin bir sözleşme değişikliği olarak kabul edileceğini ve payın devri hususunda ortaklara müdahale imkânı vererek ortaklığın ortak çevresinin korunabileceğini belirtmektedir. İfade etmek gerekir ki payın bütünlüğü ilkesi her ne kadar ilga edilmiş olsa da limited ortaklıklarda payın devri kanuni bağlam ile genel kurulun iradesine tabi kılınmakta, sözleşmesel bağlam ile kısıtlanabilmekte ve hatta tamamen engellenebilmektedir.

²⁵ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 268.

²⁶ Ünal Tekinalp (Reha Poroy/Ersin Çamoğlu), **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, N. 772.

sayısı ile itibari değerlerini içermek zorunda olduğu ve hatta TK 587/1-(c) hükmü gereğince şirket sözleşmesinin tescil ve ilan edilmesi durumunda her ortağın üstlendiği pay hususunda ticaret sicilinin olumlu etkisini gösterdiği göz önüne alındığında payların ortaklık sözleşmesi değiştirilmeksizin bölünemeyeceği açıktır.

Payın bölünmeksizin hukuki işlemlere konu olabilmesi limited ortaklıklarda “*bir ortak bir sermaye payı*” ilkesinin ilga edilmesi ile mümkün olmuş, böylece payın ortaklığa karşı bölünmesine gerek kalmamıştır. Bu şekilde, payın devri hususunda kolaylaştırma sağlanmıştır²⁷. Payın ortaklığa karşı bölünmemesi ilkesi, istisnaları olmak kaydı ile hem TK hem de eTK’da anonim ortaklıklar bakımından cari bir ilke iken TK ile limited ortaklık bakımından da hukukumuzda girmiş bulunmaktadır.

2. Payın İspat Aracı Niteliğinde veya Nama Yazılı Senede Bağlanabilmesi

eTK’den farklı olarak²⁸ TK 593/2 hükmüne göre esas sermaye payları ispat aracı olan ya da nama yazılı senede bağlanabilmektedirler. Belirtmek gerekir ki Kanun’da yer alan bu hüküm sadece bir olanak tanımakta, payların senede bağlanması gibi bir zorunluluk doğurmamaktadır²⁹. Payların senede bağlanmasına ilişkin kararın hangi organın yetki alanı içinde olduğunu, TK’da buna ilişkin özel bir düzenlemenin

²⁷ Martin F. Nussbaum, Reto Sanwald, Markus Scheidegger, **Kurzkommentar zum neuen GmbH-Recht**, Bern, Cosmos, 2007, Art. 774, N. 4. Kuruluş anından itibaren pay sayısının ortak sayısından fazla olabilmesinin payların misli ve standart hâle getirilebilmesini ve böylece devir kolaylığı sağladığı hakkında bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 268.

²⁸ eTK 518/3 hükmüne göre limited ortaklık payı sadece ispat aracı olarak ve kıymetli evrak niteliğini haiz olmayan bir senede bağlanabiliyordu. Ancak belirtmek gerekir ki 1926 tarih ve 865 sayılı Ticaret Kanunu’nun 508. hükmüne göre ortakların paylarına ilişkin senetler nama yazılıydı. Bunun yanı sıra eTK döneminde cari olan payın bütünlüğü ilkesi nedeniyle sadece payın tümü için senet düzenlenebilmekte, pay için birden fazla senet çıkarılmadığı gibi payın bir kısmı için de senet düzenlenememekteydi (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 222). Devir veya intikal nedeniyle pay senedinde yer alan bilgilerin artık gerçeği yansıtmaması durumunda ise yeni bir senet düzenlenerek ortağa verilmesi gerekmektedir. Bu konuda bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 34 ve orada dn. 102. TK döneminde her bir payın bir senede bağlanabileceği gibi birden fazla payın da bir senede bağlanacağı hakkında bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 134.

²⁹ Anonim ortaklıktaki hükümlerden farklı olarak limited ortaklıklarda ortaklar, payın senede bağlanmasını talep edebilme hakkını haiz değildirler [Hans Rudolf Trüeb, in **GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1886 OR), Bucheffektengesetz in Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, ed. Vito Roberto/Hans Rudolf Trüeb, 3. Auf., Zürich, Schulthess Verlag, 2016, Art. 784, N. 3; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 269].

yer almamasına ve bu işlemin ortaklığın idaresine ilişkin olmasına dayanarak müdür/müdürler kurulu olarak tespit edebiliriz³⁰. Ancak bu noktada değinilmesi gereken husus, bu yetkinin ortaklık sözleşmesi ile genel kurula verilmemiş olması gerektiğidir. Ayrıca payların senetlere bağlanabilmesi için ortaklık sözleşmesinde bu hususa ilişkin bir hükmün yer almasına gerek yoktur³¹.

eTK döneminde payların bütünlüğü ve bir ortak bir sermaye ilkesinin de bir gereği olarak her bir pay, tek bir senede bağlanmak zorundaydı. TK ile bu ilkelerden vazgeçildiği de göz önüne alındığında, her bir pay ayrı bir senet olarak ya da bir senet birden fazla payı içerecek şekilde çıkartılabilecektir³².

Her iki senet bakımından ortak olan senet içeriğinden bahsetmek gerekir. Hem ispat aracı niteliğindeki hem de nama yazılı senetler, genel bilgileri yani ortaklığın ticaret unvanını, sermaye miktarını, tarihi, ortağın ad ve soyadı ile ikametgâhını, esas sermaye payının itibari değerini, ait olduğu pay grubunu ve TK 593/2 hükmü gereğince ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini, ağırlaştırılmış veya bütün ortakları kapsayacak şekilde düzenlenmiş rekabet yasağına ilişkin kayıtlar ile ortaklık sözleşmesinde öngörölmüş bulunan önerilmeye muhatap olma, ön alım, alım ve geri alım haklarını açıkça içermek zorundadır. Her ne kadar TK 593/2 hükmünün gerekçesinde belirtilen hususların sadece nama yazılı paylarda olacağı gibi bir resim çizilmiş olsa da hükmün lafzı her iki senet türünde de ilgili hususların yer alması gerektiğine işaret etmektedir. Bu hususların senetlere yazılmasının açıklık ve işlem güvenliği sağladığı³³

---

³⁰ Ayşegül Sezgin Huysal, “Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Senedinin Hukuki Niteliği”, **MÜHF-HAD**, C. 22, S. 1, İstanbul, 2016, s. 325-326; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 269-270. Hâlbuki İsviçre hukukunda, bu konuda genel kurulun yetkili olduğunu ifade eden görüşün yanı sıra ispat aracı niteliğini haiz senetler ile nama yazılı senetler bakımından ayırım yaparak ispat aracı niteliğindeki genel kurul kararı ile çıkarılabileceğini, ancak nama yazılı senetlerin çıkarılabilmemesi için ortaklık sözleşmesinde buna ilişkin bir hükmün bulunması gerektiğini, kuruluş sırasında hazırlanan esas sözleşme ile de bu hükmün sağlanabileceğini belirten bir görüş bulunmaktadır. Bu konuda bkz. Trüeb, **a.g.e.**, Art. 784, N. 4.

³¹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 548; Fatih Bilgili/Ertan Demirkapı, **Şirketler Hukuku**, 9. Basım, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 720.

³² Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 134. eTK dönemi için bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 222; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 34.

³³ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 548. Yazarın da ifade ettiği üzere senetlere yazılan bu hususlar TK 577 hükmü gereğince ticaret sicilinin olumlu işlevini ihtiva etmez ve bu nedenle üçüncü kişilere karşı ileri sürülemez.

ifade edildiği gibi borsada işlem görmesini engelleyeceği nitelikte oldukları da belirtilmektedir³⁴.

Payın senede bağlanması durumunda senedin işlevi üzerinde durulması gerekmektedir. Bu bağlamda bir inceleme için ise senedin türüne göre açıklamalarda bulunmamız gereği hasıl olmuştur.

a. İspat Aracı Niteliğindeki Senetler

Limited ortaklıklarda ortaklık sıfatının ispatı için ortaklık sözleşmesinin, pay defterinin ve hazırun cetvelinin yanı sıra ispat aracı niteliğinde senetler de çıkarılabilmektedir³⁵. Payların ispat aracı niteliğinde senetlere bağlanabilmesi için senedin nama veya eksik nama yazılı olmaması ve basit kıymetli evrak kaydını içermemesi gerekmektedir³⁶.

İspat aracı niteliğindeki senetlerin işlevi kendini ortaklık sıfatının ispatı ve dolayısıyla ortaksal hakların kullanımı bakımından kolaylık sağlamak hususunda göstermektedir. Söz konusu senet, herhangi bir edim içermeyeceği için borç senedi olarak kabul edilmemekle³⁷ birlikte bu senedin sermaye borcunun ödendiğine ilişkin bir makbuz niteliğinde olduğu ifade edilebilir³⁸. Senetlerin ziyaa uğraması hâlinde iptal davası açılmasına gerek olmaksızın ortaklar ortaklık sıfatlarını ispat edebilir ve or-

---

³⁴ Reto Bögler, **Der GmbH-Anteil, Insbesondere dessen Erwerb, Übertragung und Verlust (de lege lata et feranda)**, Zürih, 2004, s. 184.

³⁵ eTK döneminde, ortaklığın kuruluşunu takip eden yılın Ocak ayında “ortaklar listesi” adı verilen ve ortaklara ilişkin bilgilerin yer aldığı bir liste üçüncü kişileri bilgilendirmek amacıyla ticaret siciline teslim edilmekteydi. Listede herhangi bir değişiklik bulunmadığı hâllerde ise bu durum bir dilekçe ile bildirilmekteydi. Ayrıntılı bilgi için bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 230 vd. İspat aracı niteliğindeki senetlerin sınırlı bir kolaylık sağladığı, pay defterlerinin gerçeğe uygun tutulmasına karşın ortak için bir güvence oluştursa dahi ortaklık sözleşmesinin, devir sözleşmesi ile devir onayının, intikal hâllerinde de resmî ve onaylı belgelerin karşısında bu işlevinin zayıf kaldığı ifade edilmektedir (Demirkapı, **a.g.e.**, s. 35-36; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 549).

³⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 549.

³⁷ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 35. Ancak hemen belirtelim ki *Arslanlı* bu senetleri, borç senedi olarak vasıflandırmamakla birlikte ispat aracı niteliği hususunda borç senetlerine benzetmiştir (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 221).

³⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 549.

taksal haklarını kullanmaya devam edebilirler³⁹. Bu durum, ortaklık sıfatının senetle bütünleşik olmadığının göstergesidir.

Senetlerin devri, payın ve dolayısıyla ortaklık sıfatının devri anlamına gelmemektedir. Payın devri ve intikali için muhakkak TK 595 ile TK 596 vd. hükümlerinin uygulanması gerektiği gerek doktrinde gerek Yargıtay kararlarında ifade edilmektedir⁴⁰. Bu şekilde bir senedin varlığı, payın niteliğini değiştirmeyecek ve çıplak pay olarak nitelendirilebilecektir. Çıplak payların devri ise alacağın temliki hükümlerine tabi kabul edilmekte⁴¹ ve dolayısıyla devreden, BK 190 hükmü çerçevesinde devralana ispata ilişkin belgeleri teslim etmekle yükümlü olmaktadır⁴².

b. Nama Yazılı Senetler

TK 654 hükmü nama yazılı senetlerin tanımına yer vermiş olup emrine kaydını içermeyen ve kanunen de emre yazılı senetlerden sayılmayan⁴³, nama veya eksik

³⁹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 221; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 37.

⁴⁰ Yargıtay 12. HD'nin 22.04.2014 tarih ve 9590/11864 sayılı kararında "...*Pay senetlerinin kazanılması ile sermaye payı devralınmış olmaz. Esas sermaye payının devredilebilmesi 6102 Sayılı TTK'nun 595 ve 596. maddesi hükümleri şartlarında mümkündür...*" denilerek esas sermaye payının senetlere bağlanmış olması hâlinde dahi TK 595 ve 596 hükümlerinin uygulanacağı vurgulanmıştır. Aynı yönde bkz. 12. HD'nin 01.04.2014 tarih ve 7212/9332; 01.04.2014 tarih ve 7213/9331; 28.11.2013 tarih ve 30403/37960; 30.09.2013 tarih ve 22119/30474; 07.05.2013 tarih ve 7955/17423; 26.04.2013 tarih ve 3150/15806 sayılı kararları. Karar metinleri için bkz. (Çevrimiçi), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 10.08.2019.

⁴¹ Ünal Tekinalp, **Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları, Pay Defteri Hukuku ile**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012, N. 1-03. Yazar, anonim ortaklıkta payların hamiline ya da nama yazılı olmasına göre bir ayırım yaparak nama yazılı payların devrinin alacağın temliki ile gerçekleşebileceğini belirtmektedir. Çıplak payın devri hususunda böyle bir ayırımın doğru olmadığına ve senede bağlanmamış çıplak payların alacağın temliki hükümlerine göre devredilebileceğine ilişkin bkz. Ali Paslı, "Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri", **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar)**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 79-80. Yazar, her ne kadar anonim ortaklık payları açısından bir incelemede bulunsa da limited ortaklık payları bakımından da alacağın temliki hükümlerinin kıyasen uygulanmasında bir mahzur yoktur. Ancak kıyasen uygulama yapılırken TK 595 vd. hükümlerde yer alan şartlara uyulması gerektiği gözden kaçırılmamalıdır.

⁴² Demirkapı, **a.g.e.**, s. 38.

⁴³ Senedin kanunen emre yazılı senetlerden kabul edilmesi hâlinde menfi emre kaydını içermesi gerektiği hakkında bkz. Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 1997, s. 198. Menfi emre kaydına ilişkin örnekler için bkz. Ali Bozer/Celal Göle, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Bası, BTHAE Yayınları, Ankara, 2018, s. 30-31. Bu noktada hemen ekleyelim ki anılan son yazarlar "*ciro edilemez*" kaydını "*menfi emre kaydı*" olarak

nama yazılı olan senetler nama yazılı senet sayılmaktadır. Nama yazılı senetleri emre yazılı senetlerden ayıran husus, çift yönlü ibraz kaydını içermesine rağmen çift yönlü teşhis kaydını içermemesidir⁴⁴. Çift taraflı ibraz kaydı ise senet alacaklısının ifayı talep edebilmesi ve senet borçlusunun da ifa ile borcundan kurtulması için senedin ibrazını zorunlu kılmaktadır. Bu sonuç, TK 646 ve TK 655 hükümlerinden çıkarılmaktadır. İbraz, her iki taraf için de zorunlu olduğundan çift taraflı ibraz kaydı adını almaktadır. Kıymetli evraklarda bu kaydın muhakkak bulunması gerektiğinden basit kıymetli evrak kaydı olarak da ifade edilmektedir⁴⁵.

Nama yazılı senetlerin devrinin ne şekilde gerçekleştirileceği, TK 647/1-2 hükümlerinden anlaşılmaktadır. Hükme göre, nama yazılı senetler devir beyanı ve zilyetliğin nakli ile devredilebilmektedir. Ayrıca senetlerin nama yazılı kıymetli evrak olarak düzenlenmesi, hakkın senede bağlanmasını ve zıyaı hâlinde kıymetli evrak hukukuna göre iptal prosedürüne tabi olmasını sağlamaktadır⁴⁶.

Limited ortaklıklarda payın nama yazılı senede bağlanması hâlinde bu senetlerin kıymetli evrak niteliğini haiz olup olmadığı tartışmasına girmeden önce anonim ortaklıklarda payların hamiline ve nama yazılı pay senetlerine bağlanabileceğini belirtmek gerekir. Nitekim hamiline yazılı senetlerin devri için TK 489 hükmü gereğince zilyetliğin nakli yeterli olmaktadır. Ancak anonim ortaklıklarda nama yazılı pay senetleri, TK 490/2 hükmüne göre ciro ve zilyetliğin devri yolu ile devredilebilmekte, bu nedenle de söz konusu senetlerdeki cironun niteliği doktrinde tartışılmaktadır⁴⁷.

---

kabul etmektedir. Konunun doktrinde tartışmalı olduğunu göz önünde bulundurarak biz de çekincemizi ekleme gereği duyuyoruz.

⁴⁴ Reha Poroy/Ünal Tekinalp, **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanununun Yorumu ile**, Gözden Geçirilmiş ve Yeniden Yazılmış 22. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, N. 68.

⁴⁵ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, N. 18.

⁴⁶ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, N. 73.

⁴⁷ Anonim ortaklıklarda nama yazılı pay senetlerinin kanunen emre yazılı olduğuna ilişkin görüş için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1127; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 270; kanunen emre yazılı olmasının yanı sıra beyaz ciro ile de devredilebileceğine ilişkin görüş için bkz. Öztan, **Kıymetli Evrak**, s. 200; Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, N. 90. Söz konusu cironun beyaz ciro şeklinde olabilmesine karşın bu senetlerin kanunen emre yazılı olarak kabul edilemeyeceği yönündeki görüş için bkz. Oğuz İmregün, **Anonim Ortaklıklar**, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayınları, 1989, s. 364-365. Nama yazılı pay senetlerinin beyaz ciro ile devredilemeyeceği yönünde bkz. Reha Poroy, "Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. XVII, S. 7, 1970-1971, s. 306; Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 32.

Limited ortaklıklar bakımından ise tartışma konusu, nama yazılı senetlerin kıymetli evrak niteliğinde olup olmadığına ve buna bağlı olarak senedin devri ile ortaklık haklarının devredilip devredilemeyeceğine ilişkindir.

TK 593 hükmünün gerekçesinde nama yazılı senedin basit kıymetli evrak kaydını içerdiği ve bu nedenle kıymetli evrak niteliğini haiz olduğu ifade edilmiştir. Basit kıymetli evrak kaydı daha önce açıklanmış olmakla birlikte ortaklığa bu senedin ibrazını talep hakkı vermektedir⁴⁸. Ancak doktrinde bu senetlerin kıymetli evrak niteliğini haiz olmadığına ilişkin görüşler bulunmakta ve bu görüşler çeşitli gerekçelere dayanmaktadır. Bir görüş, limited ortaklıkların nama yazılı pay senetlerinin devrinin, nama yazılı kıymetli evrakın devrine aykırılık oluşturacak şekilde TK 595 vd. hükümlerinde belirtilen şartların yerine getirilmesi suretiyle gerçekleştirilebileceğini ve hakların kullanımı senedin ibrazına bağlanmadıkça kıymetli evrak niteliğini haiz olamayacağını belirtirken⁴⁹ bir diğer görüş, senetlerin paya tedavül yeteneği kazandırmadığını ve pay senedi işlevini haiz olmadığını ifade etmiştir⁵⁰. Bu konuda bir başka görüş ise, Kanun'un gerekçesinde açık olmamakla beraber bu senetlere kıymetli evrak vasfı tanınmak istenmediğini ve limited ortaklıklarda esas sermayenin bölünmediğini ileri sürerken⁵¹ bu senetlerin payları temsil etmek amacıyla çıkarıldığı ve sadece ortakların ortak sıfatını ispata yaradığı da belirtilmektedir⁵².

Söz konusu senetlerin devrinin TK 595 vd. hükümlerine tabi olması nedeniyle tedavül yeteneğinin bulunmadığını ve bu nedenle kıymetli evrak vasfını taşımadığını söylemek doğru olmayacaktır. Nitekim *Sezgin Huysal*'ın da belirttiği üzere, kıymetli evrakın tedavül kabiliyeti, kıymetli evrakın unsurlarından biri olmayıp önemli olan

---

⁴⁸ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 40.

⁴⁹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 132-134. *Bozer/Göle* de bu senetler her ne kadar kıymetli evrak olarak nitelendirilmiş olsa bile TK 595 hükmünün uygulanmasının nama yazılı kıymetli evrakın devri ile bağdaşmadığından kıymetli evrak olamayacağı kanaatindedir (Bozer/Göle, **a.g.e.**, s. 9-10).

⁵⁰ Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi III**, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 2726.

⁵¹ Hüseyin Ülgen/Mehmet Helvacı (Arslan Kaya/N. Füsün Nomer Ertan), **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncellenmiş ve Kısmen Yeniden Yazılmış 11. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 24.

⁵² Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 720-721. Ancak anılan yazarlar, TK 595 hükmünde aranan genel kurul onay şartının kaldırılması hâlinde ortak sıfatının devri için senetlerin de devrinin gerekeceğini, bunun da gerekçede belirtilenin aksine esas sermaye payının tedavülünde kolaylık sağlayacağını ifade etmişlerdir.

senetle mündemiç olan hakkın tedavül kabiliyetine sahip olmasıdır⁵³. Ayrıca limited ortaklıklarda payın devri genel kurulun onayına bağlı tutulmuş olmakla birlikte bu onay tamamen kaldırılmak suretiyle paylara devir serbestisi de tanınabilmektedir. Bu sebeple, senetlerin kıymetli evrak vasfını haiz olduğunu belirtmekte bir sakınca bulunmamaktadır. TK 593/2’de açık bir biçimde “...*ispat aracı niteliğinde veya nama yazılı olarak...*” ifadesinin kullanılması, bu senetlere ispat aracı dışında bir işlev tanımak istendiğinin göstergesidir.

Limited ortaklıklarda payların nama yazılı senede bağlanması hâlinde bu senedin kıymetli evrak vasfını haiz olduğu kanaatinde olan yazarlar ise çeşitli gerekçelerle hükmü eleştirmekte⁵⁴ ve bu senetlerin anonim ortaklıktaki pay senetleri gibi olmadığı hususuna değinmektedir⁵⁵.

Nitekim anonim ortaklıklarda olduğu gibi payın hamiline yazılı senede bağlanarak devrinin kolaylaştırılması gibi bir imkân da tanınmamıştır. Aynı şekilde emre yazılı senede bağlanamaması da beyaz cirolu emre yazılı senetler yoluyla dolaşımını kolaylaştırmayı engellemektedir⁵⁶. Bu noktada limited ortaklık payının nama yazılı senede bağlanmasının işlevleri izah edilmeye çalışılmıştır.

(1) Nama Yazılı Senedin İşlevleri

Limited ortaklıklarda her ne kadar ispat aracı niteliğinde senetler çıkarılabilirse, ortaklık sözleşmesi veya pay defteri gibi ispat araçları ile ortak sıfatını ispat etme olanağı bulursa da nama yazılı senedin çıkarılması ihtimalinde sadece bu senet ispat

---

⁵³ Sezgin Huysal, **a.g.m.**, s. 324.

⁵⁴ Doktrinde *Kendigelen*, bu senetlerin kıymetli evrak olduğunu ifade etmekle birlikte bunun bir faydası olmadığına ve hatta TK 595 vd. hükümlerinin uygulanmasının çelişkili olduğuna dikkat çekmektedir (Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 498-499). *Moroğlu* ise, nama yazılı senetlerin kıymetli evrak olması hâlinde ispat aracı bir senede ihtiyaç duyulmayacağını belirttikten sonra limited ortaklıkların anonim ortaklıklardan farklı olarak az da olsa kişi ortaklığı özelliğine sahip olduğu ve payların kıymetli evrak niteliğini haiz pay senetlerine bağlanmadığı göz önünde tutularak hükmün sadece “*ispat aracı niteliğindeki senetlere*” imkân tanınması gerektiğini ifade etmiş ve *de lege feranda* bir çözüm benimsemiştir (Moroğlu, **Değerlendirme ve Öneriler**, s. 376-377).

⁵⁵ Poroy/Tekinalp, **a.g.e.**, N. 34; Fırat Öztan, **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncelleştirilmiş 22. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2018, s. 33.

⁵⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 271.

işlevini haiz olacak; ortak sıfatına bağlanan haklar da ancak bu senet ile kullanılabilir⁵⁷. Bunun izdüşümü ortaklığın, hakları kullandıracağı zaman senedin ibrazını talep etmesidir.

Senetlerin kaybedilmesi hâlinde ise TK 657 ve TK 657'nin atfı sebebiyle TK 661 vd. uyarınca senetler iptal ettirilebilir. Ayrıca senedin sahibi, gideri kendine ait olmak üzere yeni bir senet düzenlenmesini talep edebileceği gibi iptal kararı ile senetleri ibraz etmesine gerek kalmaksızın haklarını kullanabilecektir (TK 666/3).

Nama yazılı senetlerin bir diğer işlevi ise devir, devre ilişkin şartların ağırlaştırılması veya kaldırılması durumunda ortaya çıkmaktadır. TK 595/2 hükmünde yer alan “*Şirket sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, esas sermaye payının devri için, ortaklar genel kurulunun onayı şarttır...*” ifadesi, ortaklık sözleşmesinde öngörülme şartı ile genel kurul onayının kaldırılabilmesine yani devre ilişkin şartların hafifletilebileceğine işaret etmektedir. Onay şartının kalkması ile payların devri kolaylaşacaktır⁵⁸. Bu noktada nama yazılı senetlerin devrinin pay devri anlamına geleceği ifade edilebilecek olsa da yazılı devir sözleşmesi ve imzaların noterce onaylanması şartı devam edeceği için tedavül yeteneği yine kısıtlanmış olacaktır⁵⁹. Ancak yazılı devir sözleşmesi ile imzaların onayının nama yazılı senetlerin üzerinde gerçekleşmesi ih-

---

⁵⁷ Nama yazılı senetlerin varlığı hâlinde sadece bunların ispat aracı olarak kullanılabilmesi, içerdikleri çift yönlü ibraz kaydının bir sonucudur. Çift yönlü ibraz kaydına ilişkin açıklamalarımız için bkz. yuk. Birinci Bölüm, I, B, 2, b.

⁵⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 549. Yazar, TK 595/2 bağlamında genel kurul onayı şartının kaldırılabilmesinin yanı sıra TK 577/1-(a) hükmünden yararlanılarak payın devrinin nama yazılı senetlerin devrine ve pay defterine kaydedilmesine bağlanabileceğini, böylece nama yazılı senetlerin payın devrine akıcılık kazandıracağını belirtmektedir. Aynı yönde bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1665c. Çamoğlu ise TK 577/1-(a) hükmünün tanıdığı olanağı, genel kurul onayının yanı sıra diğer işlemlerin kaldırılması olarak değerlendirmekte ve devir için yazılacak bir temlik beyanı ile senedin zilyetliğinin geçirilmesinin yeterli görülmesi suretiyle nama yazılı senetlere devir bakımından bir işlev tanınmış olacağını ifade etmektedir. Ancak kanaatimizce TK 577/1-(a) hükmü ile hedeflenen, yazılı şekil şartının kaldırılması değildir.

Nama yazılı senetlerin işlevi ile ilgili *Demirkapı*, devirde ortaklığın onayının kaldırılması hâlinde payların takibi açısından nama yazılı senetlere ihtiyaç duyulabileceğini ve bu senetlerin ihracının ortaklık sözleşmesi ile ortaklık onayının kaldırıldığı hâllere özgülenmesi gerektiğini *de lege feranda* bir çözüm olarak benimsemiştir (Demirkapı, **a.g.e.**, s. 44 ve orada dn. 138).

⁵⁹ İsvBK 785'de payların devri için sadece adi yazılı şekil öngörülmüş ve böylece nama yazılı senetlere devir bakımından bir işlev tanınmıştır. TK 595/1'de hâlâ noter onayının aranmasını eleştiren görüş için bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 133-134; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 501-502; Alışkan, **a.g.e.**, s. 158.

timalini göz önüne alırsak⁶⁰ bu senetlerin elde edilmesi hâlinde payların da iktisap edileceğini söyleyebiliriz.

3. Payın Hukuki İşlemlere Konu Olabilmesi

Limited ortaklıklarda pay, bir malvarlığı değeri taşımakla birlikte üzerinde çeşitli hukuki işlemler gerçekleştirilebilmektedir. Bu husus “*esas sermaye payının işlemlere konu olması*” madde başlıklı TK 593 vd. hükümleri ile de anlaşılmaktadır⁶¹.

Hukuki işleme konu olma bağlamında akla ilk gelen devir, TK 595’te düzenlenmiştir. Pay; devrin yanı sıra haciz, rehin, intifa gibi işlemlere de konu olabilmekte, miras ve eşler arasındaki mal rejimi ile haleflere intikal edebilmektedir. Bu işlemlerin haricinde pay; mal değişimi, bağışlama, ön alım, alım ve geri alım hakları ile önerilmeye muhatap olma⁶² bağlamında da hukuki işlemlere konu edilebilir⁶³.

C. Esas Sermaye Payının Hukuki Niteliği

Esas sermaye payının hukuki niteliğini açıklayabilmek adına paya yüklenen anlamla, payın ve payın üzerindeki hakkın özellikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda esas sermaye payının bir malvarlığı değeri olduğunu da belirtmek gerekir.

Bir malvarlığı değeri olması, esas sermaye payı üzerindeki hakkın tespiti hususunda malvarlığı hakları kategorisine bakmamızı, dolayısıyla kişisel haklara girmediğini tespit etmemizi sağlar. Ancak bu tespit yeterli olmamakta, bu payın alacak

⁶⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1665c; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 422, dn. 744.

⁶¹ TK 593’ün payın genel olarak hangi işlemlere konu olabileceğini açıklaması gerekirken hükümde sadece devir ve mirastan bahsedilmiş, diğer işlemlere ilişkin bilgi verilmemiştir. Sayımın eksik yapıldığına dair eleştiri için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 498.

⁶² *Pulaşlı*, limited ortaklıklarda önerilmeye muhatap hakkının olmadığını, bunun payın devrinden önce diğer ortaklara önerilmesi olarak anlaşılması gerektiğini belirtmektedir (Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 790). Bu konuda ayrıca bkz. Sercan Uçar, **Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 109, dn. 488.

⁶³ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 548.

hakkı mı yoksa bir mülkiyet hakkı mı ihtiva ettiğini değerlendirmemiz gereği hâsıl olmaktadır⁶⁴.

Mülkiyet hakkı, mutlak bir hak olması nedeniyle ihlâli hâlinde herkese karşı ileri sürülebilir. Bu hakkın konusu ise eşyadır. Alacak hakkı ise sadece borçlusuna karşı ileri sürülebilen nispi bir hak olup konusunu edimler oluşturur. Esas sermaye payı, maddi bir varlığı olmaması sebebiyle mülkiyet hakkının konusu olan eşyadan ayrılır⁶⁵. Alacak hakkından farkı ise sona erme sebepleri ile bu hakkın devredilmesinin sonuçları bakımından olmakla birlikte ikisi de nispi hak niteliğindedir⁶⁶. Esas sermaye payının gerek mülkiyet gerek alacak hakkından farklı özelliklere sahip olması nedeniyle doktrinde bu hakkın ayrı bir malvarlığı hakkı olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir⁶⁷.

Esas sermaye payının, ortaksal hak ve borçların bir bütünü olduğu ve bu kapsamda ortaklık mevkiini tayin ettiği göz önüne alındığında geniş anlamda borç ilişkisi oluşturduğu da ifade edilebilir. Esas sermaye payına sahip olan kişi, ortaklık sözleşmesinin tarafı hâline gelmekte ve dolayısıyla ortak sıfatını kazanmaktadır. Bunun yanı sıra esas sermaye payı, ortağa bu payın ve ortaklık ilişkisi çerçevesinde bu paydan doğan hakların üzerinde tasarruf yetkisi bahşetmektedir.

Kısacası esas sermaye payı, alacak ve mülkiyet hakkından farklı bir malvarlığı hakkı olmakla birlikte aynı zamanda bir sözleşmenin tarafı olma durumunu da temsil etmektedir.

---

⁶⁴ Malvarlığı hakları, doktrinde çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulmuştur. Ancak çalışmamızda, payın üzerindeki hakkın niteliği gereği sadece alacak ve mülkiyet hakları bakımından bir değerlendirme yapılmıştır. Malvarlığı haklarına ilişkin sınıflandırmalar için bkz. M. Kemal Oğuzman/Nami Barlas, **Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 24. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 143 vd.; Rona Serozan, **Medeni Hukuk, Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, 8. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 211 vd.

⁶⁵ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 58.

⁶⁶ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 58-59.

⁶⁷ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 59-60.

II. ESAS SERMAYE PAYININ İKTİSABI

A. Aslen İktisap

1. Tanımı

Aslen iktisap, mülkiyet hakkının bir başkasının mülkiyet hakkına dayanılmaksızın, hukukun öngördüğü şartların gerçekleşmesi ile iktisap edilmesi olarak tanımlanmakla beraber hakkın ilk kez iktisap edilmesi olarak da ifade edilebilir⁶⁸. Ancak belirtmek gerekir ki özellikle eşya hukuku bağlamında, bu iktisap türünde mülkiyete konu malvarlığı değerinin daha önce bir kişi tarafından iktisap edilip edilmemiş olması önem arz etmemektedir⁶⁹.

Ortaklıklar hukuku bakımından esas sermaye payının aslen iktisabı, esas sermaye payının doğumuna bağlıdır. Bu bağlamda esas sermaye payı, taahhüt edildiği durumlarda doğrudan ortaklıktan iktisap edilmektedir⁷⁰. Kısacası payı aslen iktisap eden kişi, payı ilk iktisap eden kişidir⁷¹.

⁶⁸ Bu tanımın yanı sıra *Ergüne* aslen iktisabı, başkasının rızasına gerek olmaksızın hakkın doğrudan doğruya edinimi olarak ifade etmiştir (Mehmet Serkan Ergüne, **Taşınır Mülkiyeti**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 63). Doğrudan doğruya edinimin ortaklık sıfatının iktisabı bakımından kullanımı için bkz. F. von Steiger, çev. Tahir Çağa, **İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1968, s. 157.

⁶⁹ M. Kemal Oğuzman/Özer Seliçi/Saibe Oktay Özdemir, **Eşya Hukuku**, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2014, s. 352. Mehmet Ayan, **Eşya Hukuku - II, Mülkiyet**, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Konya, Mimoza, 2012, s. 124. Eşya hukuku bağlamında “şey”, terk edilmiş olması sebebiyle “*sahipsiz şey*” sıfatını haiz olup bunun daha sonra bir kişi tarafından iktisap edilmesi aslen iktisap olduğu gibi, “şey”in işgal edilmesi de aslen iktisaptır. Bu sebeple “şey”in daha önceden iktisap edilip edilmemiş olması önem taşımamaktadır. Aslen iktisabın ilk defa iktisap edilip edilmemesinin önem taşımadığı hususunda, yukarıda bahsettiğimiz örneklerden daha ayırık bir istisna bulunmaktadır. FSEK 48 kapsamında eserden doğan mali hakların, eser sahibi veya mirasçıları tarafından devredilmesi hâlinde bu hakların devralan tarafından iktisap edilmesi hükmün kenar başlığında da belirtildiği gibi aslen iktisap olarak nitelendirilmiştir. Devren iktisap ise FSEK 49’da eserden doğan mali hakların eser sahibinden veya mirasçılarından devralınması veya bu hakların kullanma ruhsatının iktisap edilmesi olarak açıklanmaktadır.

⁷⁰ *von Steiger* ile *Tekinalp*’e göre, aslen iktisap payların taahhüdü ile gerçekleşmekte, ancak kuruluşun veya sermaye artırımının ticaret siciline tescili ile tamamlanmaktadır [von Steiger, **a.g.e.**, s. 157 ve orada dn. 5; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 827]. Payın doğum anına ilişkin açıklamalar için bkz. aşa. Birinci Bölüm, II, A, 2, a, dn. 73.

⁷¹ Sevi, **Pay Devri**, s. 38. Anonim ortaklıklar bakımından hamiline yazılı pay senetlerini örnek vermek suretiyle “*aslen iktisap*” teriminin eşya hukuku ile ortaklıklar hukuku bakımından uyumadığına ilişkin açıklamalar için bkz. Alihan Aydın, **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, İstanbul, Arıkan, 2008, s. 31-32.

2. Türleri

Ortaklıklar hukukunda esas sermaye payının taahhüt edildiği hâllerde esas sermaye payı, aslen iktisap edilmektedir. Esas sermaye payının taahhüdü ise temel olarak kuruluş ve sermaye artırımı sırasında gerçekleşmektedir. Ancak bu iki temel işlemin yanı sıra ortaklıkların yeni kuruluş veya devralma yolu ile birleşmesi durumunda veya ortaklıkların bölünmesinde de esas sermaye paylarının aslen iktisap edildiği ifade edilmektedir⁷².

a. Kuruluş

Limited ortaklıklar, TK 585 uyarınca kurucuların limited ortaklık kurmaya yönelik iradelerini yazılı ve kurucular tarafından ticaret sicili müdürlüğünün yetkilendirilmiş personelinin önünde imzalanmış ortaklık sözleşmesinde açıklamaları suretiyle kurulmaktadır. Kuruluş sırasında esas sermaye payının taahhüdü, bu ortaklık sözleşmesinde yer almaktadır. Ancak doktrinde esas sermaye payının oluşumu bakımından sadece kuruluşun yeterli olmadığı, ortaklığın tescil suretiyle de tüzel kişilik kazanması gerektiği ve tescilin esas sermaye payının ortaya çıkması açısından kurucu olduğu belirtilmektedir⁷³.

⁷² Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1660b; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 827; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 136; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 792. *Sevi*, devren iktisap hususunu açıklarken devreden ortaklığın paylarının işlem dışında bırakılmaması durumunda bu payların devralan ortaklık tarafından devren iktisap edildiği kanaatinde olduğunu ifade etmiştir. Dikkat ettiğimizde ortaklıkların birleşmesi hâlinde payların iktisabını, devreden ortaklığın ortaklarının kazandığı paylar açısından aslen, devreden ortaklığın paylarının devralan ortaklık tarafından iktisabı açısından ise devren iktisap olarak nitelendirme söz konusudur. Tür değiştirmede ise payın anonim ortaklığa özgü bir kavram olduğu ve ilk defa ortaya çıktığı gerekçesi ile burada aslen iktisap olduğunu ifade etmiştir (Sevi, **Pay Devri**, s. 39, 51). Aynı yönde bkz. Ahmet Türk, **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye Piyasası Mevzuatına Göre Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016, s. 17.

⁷³ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler: I, Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 113-114, 143; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 764; Abuzer Kendigelen, **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1994, s. 10-11; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1652; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 262; aksi yönde bkz. İmregün, **a.g.e.**, s. 274, 360. Ortaklığın iktisabı yönünden inc. von Steiger, **a.g.e.**, s. 157 ve orada dn. 5. “Bir ortak bir sermaye payı” ilkesinin geçerli olduğu eTK döneminde, sermaye artırımının varlığı hâlinde üçüncü kişiler tarafından taahhüt edilen payların sermaye artırım kararının tescili ile doğduğu, taahhüdün ortaklar tarafından yapılması hâlinde ise yeni payların doğmasında söz edilemeyeceği yönünde bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 198. Limited ortaklıkların kuruluşu ve tescili arasındaki sürede ön ortaklığın söz konusu olacağı ve bu aşamada iç ilişkide limited ortaklık kurallarının, dış ilişkide ise kanunda aksine bir hüküm bulunmaması hâlinde adi

Esas sermaye payının doğmadan iktisap edilemeyeceği göz önüne alındığında ortak, limited ortaklığın ticaret siciline tescili ile esas sermaye payını ortaklıktan ve doğrudan yani aslen iktisap etmektedir.

b. Sermaye Artırımı

Özel bir sözleşme değişikliği olarak nitelendirilen sermaye artırımı, limited ortaklıklarda yeni esas sermaye payı çıkarmak ya da mevcut esas sermaye paylarının itibari değerleri artırılmak suretiyle sadece genel kurul kararı ile gerçekleştirilebilir⁷⁴. Sermaye artırımı, sermaye taahhüdü veya iç kaynaklardan artırım yoluyla yapılabilir. Limited ortaklıklarda, anonim ortaklıklardan farklı olarak kayıtlı sermaye veya şartlı sermaye sistemi kabul edilmemiştir ve bu nedenle bu sistemlerde sermaye artırımına ilişkin hükümler de mevcut değildir⁷⁵.

Sermaye artırımı hususuna ilişkin olarak TK 590 hükmünde ortaklığın kuruluşu, aynı sermaye ve bir işletme ile aynı devralınması hakkındaki kurallara uyulması gerektiği belirtilmiş; ancak daha ayrıntılı bir düzenlemeye sahip olan anonim ortaklığa ilişkin hükümlere atıf yapılmamıştır. Doktrinde dış kaynaklardan sermaye artırımına ilişkin anonim ortaklık hükümlerinin kıyasen limited ortaklıklara da uygulanması gerektiği belirtilmekte ve bu noktada “ikincillik ilkesi” olarak adlandırılan⁷⁶ ön şartın limited ortaklıklara ilişkin hükümler arasında olmamasının doğru

---

ortaklık kurallarının uygulanacağı hakkında bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 71; ön ortaklığın niteliği ve uygulanması gereken hükümler hakkında bkz. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 175-177. Kanaatimizce, TK 585’te yapılan değişikliğin 15.03.2018 tarihinde yürürlüğe girmesi ve ortaklık sözleşmesinin ticaret sicili müdürlüğünün yetkili personeli önünde imzalanması şartı ile ön ortaklığın pratik bir önemi kalmamıştır.

⁷⁴ Sermaye artırımı hakkında karar alınmasının genel kurulun devredilemez görev ve yetkisi kapsamında olduğu ve mahkeme kararı ile dahi artırıma karar verilemeyeceği hususunda bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 206-207.

⁷⁵ *Tekinalp*, limited ortaklıklarda değiştirme ve alım haklarının ihracının geçerli olmamasından dolayı şarta bağlı sermaye artırımı yapılamayacağını ifade etmiştir (*Tekinalp*, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 543).

⁷⁶ İkincillik ilkesi teriminin kullanımı ve bu ilkenin amacına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için birçoğu yerine bkz. Soykan, **Sermaye Artırımı**, s. 71 vd.

olmadığı, TK 456/1 hükmünün uygulanmasının uygun düşeceği ifade edilmektedir⁷⁷.

TK 583/5 hükmünde “*Esas sermaye payının bedeli şirket sözleşmesinde öngörüldüğü şekilde, nakit veya ayın olarak veya bir alacağın takası yoluyla yahut sermaye artırımında olduğu gibi, serbestçe kullanılacak özkaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi yoluyla ödenir.*” denilmek suretiyle sermaye artırımının iç kaynaklardan yapılabileceği sonucuna varılmaktadır⁷⁸. Ancak limited ortaklıklar bakımından anonim ortaklıklarda iç kaynaklardan sermaye artırımını düzenleyen TK 462 gibi ayrıntılı bir hüküm öngörülmemiştir. Bu noktada TK 462/3 hükmünün yani ortaklığın bünyesinde kanunun sermayeye eklenmesine izin verdiği fonların bulunması hâlinde bu fonlar sermayeye eklenmeksizin dış kaynaklardan sermaye artırımını yapılamayacağına ilişkin kuralın kıyasen limited ortaklıklara uygulanıp uygulanmayacağı da doktrinde tartışılmıştır⁷⁹.

Dış kaynaklardan sermaye artırımını hâlinde ortaklar rüçhan haklarını kullanarak iştirak taahhüdünde bulunabilir ve böylece ortaya çıkan yeni esas sermaye payları aslen iktisap edilebilir⁸⁰. Üçüncü kişiler de sermaye taahhüdü yoluyla esas sermaye payı iktisap ederek ortak olabilme imkânına sahiptirler. İç kaynaklardan artırım yapılması hâlinde ise ortaya çıkan bedelsiz esas sermaye payları, ortaklar tarafından *ipso iure* iktisap edilebilecektir. Ortakların bedelsiz esas sermaye paylarının iktisabı da doğrudan ortaklıktan olması sebebiyle aslen iktisaptır. Hemen ifade edelim ki esas

⁷⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 204-205. Limited ortaklıklar bakımından bu ön şartın TK’ya eklenmemiş olmasının sebebi için bkz. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 867; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 204.

⁷⁸ TK 583/5 hükmünde yer alan “...özkaynakların esas sermayeye dönüştürülmesi...” ifadesinin iç kaynaklardan sermaye artırımına işaret ettiği hakkında bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1732-1733. İç kaynaklardan artırıma ilişkin TK’da açık ve doğrudan bir düzenleme bulunmadığı, ancak yine de bu şekilde bir artırımın yapılabileceği hakkında bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 120-121; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 543. Hükmün eleştirisi için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 488.

⁷⁹ Limited ortaklıklara ilişkin hükümler arasında ne TK 462/3 hükmüne benzer özel bir düzenleme bulunmadığı ne de uygulanacak hükümlerde atıf yapılmadığı gerekçesiyle bu hükmün kıyasen uygulanamayacağı hakkında bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1733. Aksi yönde bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 120-121. Limited ortaklıklardaki finansal tablolar ve yedek akçeler hakkında anonim ortaklıklara atıf yapılması ve iç kaynaklardan sermaye artırımında yedek akçelerin kullanılacak olması nedeniyle hükmün kıyasen uygulanması gerektiği yönünde bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 225-226.

⁸⁰ Rüçhan hakkına ilişkin açıklamalarımız için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, II, B, 1.

sermaye paylarının iktisabı için kuruluşta ortaklığın tescilini aradığımız gibi hangi türde yapılırsa yapılsın sermaye artırımını kararı ticaret siciline tescil edilmedikçe⁸¹ esas sermaye payları ortaya çıkmayacaktır⁸².

c. Ticaret Şirketlerinde Yeniden Yapılandırma

Ticaret şirketlerinde yeniden yapılandırma ana başlığı altında üç yapılandırma türü bulunmaktadır. Bunlar; birleşme, bölünme ve tür değiştirilmedir. Birleşme, bölünme ve tür değiştirme hâllerinde ortaklar esas sermaye paylarını aslen iktisap edebileceği gibi, birleşme ve bölünmede esas sermaye paylarının devren iktisabı da mümkündür⁸³.

(1) Birleşme

Birleşmeler, bir birleşme sözleşmesi ve külli halefiyet ilkesi çerçevesinde, devralma veya yeni kuruluş şeklinde gerçekleştirilebilir⁸⁴. Birleşme, hangi şekilde gerçekleştirildiği önemli olmaksızın, bir devralan ortaklık ile bir veya birden fazla dev-

⁸¹ Arslanlı, **Anonim Şirketler I**, s. 114, 143; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 215, 262. Limited ortaklıklarda sermaye artırımının ticaret siciline tescilinin hangi süre içerisinde yapılacağına ilişkin bir hüküm bulunmaması nedeniyle TSY 93 hükmünde yer alan otuz günlük sürenin uygulanacağı, ancak bunun TK'da yer alması gereken bir kural olduğu, TSY 93'te yer alan otuz günlük sürenin de anonim şirketler bakımından öngörülen TK 456/3 hükmündeki üç aylık süreden farklı olmasının mantıklı olmadığı hakkında bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 214-215.

⁸² Daha önce de ifade ettiğimiz üzere sermaye artırımını, yeni paylar çıkarılmadan payların itibari değerleri artırılarak da gerçekleştirilebilir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 215). Ancak payların itibari değerlerinin artırılması hâlinde yeni payların çıkarılmaması dolayısıyla iktisap edilebilecek bir payın bulunmadığı söylenebilir. Bu durumda iktisap edilen, itibari değere göre belirlenen haklar ve borçlardır.

⁸³ Sevi, **Pay Devri**, s. 51-52; Koray Demir, **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017, s. 22.

⁸⁴ Birleşmelerin özellikleri ve geçerli birleşmeler için bkz. Nevzat Akbilek, **Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s. 30 vd.; Şengül Al Kılıç, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009, s. 41-69, 72-99; Hülya Coştan, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değiştirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklıların Korunması**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2009, s. 31 vd.; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 141e-f; Fena İpek Kayalı, **Türk Ticaret Kanunu'na Göre Birleşmeler**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 18-22, 103-129.

rolunan ortaklık arasında yapılır. Devralan ortaklık, devrolunan ortaklığın malvarlığı değerlerini bir bütün olarak *ipso iure* iktisap eder.

Birleşmelerin en önemli özelliklerinden biri süreklilik ilkesi olup TK 140 hükmü çerçevesinde devrolunan ortaklığın ortakları, devrolunan şirketteki pay ve haklarını karşılayacak değerde, devralan ortaklığın payları üzerinde ve paydan doğmuş olsun ya da olmasın sahip olduğu hakları tam yansıtacak biçimde hak talebinde bulunma imkânına sahiptir⁸⁵.

Birleşme eğer devralma şeklinde gerçekleşiyorsa, devralan ortaklık, sermaye artırımını yapmak suretiyle yeni paylar çıkararak devrolunan ortaklığın ortakları için bu payları hazır hâle getirir ve devrolunan ortaklığın ortakları süreklilik ilkesi çerçevesinde bu payları aslen iktisap eder⁸⁶. Yeni kuruluş şeklinde bir birleşme söz konusu ise devrolunan ortaklıkların genel kurullarında kabul edilen birleşme planının ticaret siciline tescili ile yeni kurulan ortaklığın tescilinin aynı tarihlerde yapılması gerektiği ifade edilmektedir⁸⁷. Bunun nedeni ise devrolunan ortaklığın ortaklarının payları iktisap edebilmeleri için yeni ortaklığın tescil edilerek paylarının hazır olması gerekliliğidir. Bu birleşme türünde de ortaklar payları, *ipso iure* ve aslen iktisap edeceklerdir.

(2) Bölünme

Bölünme, bir ortaklığın belirli malvarlığı unsurlarının kısmi külli halefiyet ilkesi çerçevesinde bir veya birden fazla ortaklığa intikal etmesi ve bunun neticesinde, bölünen ortaklığın ortaklarının “*ortaklık haklarının devamlılığı ilkesi*” kapsamında, malvarlığını devralan ortaklıklarda pay iktisap etmesi olarak tanımlanabilir⁸⁸. Bölün-

---

⁸⁵ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 143b-c.

⁸⁶ Birleşme nedeniyle gerçekleştirilen sermaye artırımının özellikleri için bkz. Coştan, **a.g.e.**, s. 105-109; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 149g; İpek Kayalı, **a.g.e.**, s. 84-94.

⁸⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 142e.

⁸⁸ Söz konusu bu tanım; Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkların Bölünmesi (Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme)**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2004, s. 35-37; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 724 ve Demir, **a.g.e.**, s. 9’da yer alan tanımlar dikkate alınarak yapılmıştır.

me, tam veya kısmi bölünme, simetrik ya da simetrik olmayan bölünme, devralma veyahut yeni kuruluş yoluyla bölünme gibi çeşitli türlere ayrılabilir.

Bölünmenin tanımında da belirttiğimiz üzere, bu tür yeniden yapılandırmalarda birleşmeden farklı olarak kısmi külli halefiyet ilkesi hâkimdir. Çünkü bölünmede, ortaklığın malvarlığı bir bütün olarak intikal etmemekte, belirlenerek bölünen malvarlığı bölünmenin tescili ile *ipso iure* iktisap edilmektedir. Bir kısım malvarlığı değerlerinin intikali nedeniyle de kısmi külli halefiyet olarak adlandırmaktadır⁸⁹.

Bölünen malvarlığı değerini iktisap eden ortaklık, ortaklık haklarının ve paylarının korunması ilkesi nedeniyle bölünen ortaklığın ortakları için sermaye artırımı yapmak suretiyle yeni paylar çıkarmalıdır (TK 163/1)⁹⁰. Çıkarılan bu paylar, bölünmenin türüne göre (simetrik, simetrik olmayan) doğrudan ortaklıktan iktisap edilmektedir. Bu noktada değinilmesi gereken son husus ise sermaye artırımının bölünme işleminin tescilinden önce yapılmasına ilişkindir. Birleşmede de belirttiğimiz üzere bu iki tescilin aynı anda yapılması da olanaklıdır.

(3) Tür Değişirme

Tür değişirme, mevcut bir ortaklık türünün TK 181’de belirlenen geçerli tür değiştirmeler kapsamında bir ortaklık türünden başka bir ortaklık türüne dönüşmesidir. eTK’nın aksine TK’da devredici tür değişirme kabul edilmemiş, sadece biçim değiştirci tür değiştirmeye imkân tanınmıştır⁹¹. Biçim değiştirci tür değişirme kapsamında sermaye ortaklıkları, şahıs ortaklıkları ve kooperatifler bir limited ortaklığına

⁸⁹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 731; Demir, **a.g.e.**, s. 18. Kısmi külli halefiyet kavramına ve bu kavramın gerekli olup olmadığına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Helvacı, **Bölünme**, s. 102 vd.

⁹⁰ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 739; Kaya, **Gerekçeli Kanun**, s. 264. Sermaye artırımının her hâlde zorunlu olmadığı, ancak pay sahiplerinin haklarını korumak bakımından gerekebileceği yönündeki açıklamalar için bkz. Helvacı, **Bölünme**, s. 72-73; Demir, **a.g.e.**, s. 156-157, 162 vd.

⁹¹ Devredici ve biçim değiştirci tür değişirme hakkında ayrıntılı açıklamalar için bkz. Abuzer Kenedigelen, “Ticaret Şirketlerinde Nev’i Değişirme -Ticaret Kanunumuzun Düzenlemesi - Tatbikat ve Doktrinin Tutumu-”, **Makalelerim, Cilt I: 1986-2001**, Üçüncü Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 14-20.

dönüşebilmektedirler. Tür değiştirmeye hâkim ilkeler ise özdeşlik ve süreklilik ilkeridir⁹².

Özdeşlik ilkesi, TK 180 hükmünde yeni ortaklığın eski ortaklığın devamı olduğu ifade edilerek ortaya konmuştur. Bu ilke gereğince tür değiştirme hâlinde bir malvarlığı devri söz konusu olmadığından külli halefiyet ilkesinin uygulama alanı bulunmamaktadır.

Süreklilik ilkesi, ortakların tür değiştiren ortaklıktaki konumunun devam etmesini sağlamaktadır. Süreklilik ilkesinin tür değiştirmede uygulanması, birleşmeden farklı olarak pay değişim oranının hesaplanmasını gerekli kılmamaktadır⁹³. Nitekim tür değiştiren ortaklık tektir. Ancak ortaklıkların pay yapılarının özdeş olmamasından kaynaklı olarak bir ortaklığın limited ortaklığa dönüşmesi hâlinde limited ortaklık paylarının aslen iktisap edileceği düşünülebilir⁹⁴.

B. Devren İktisap

1. Tanımı

Devren iktisap, mülkiyetin bir kişiden diğerine geçmesi olarak tanımlanmaktadır. Ortaklıklar hukukunda da payın ilk kez edinilmesinden ziyade bir başka kişiden edinilmesi payın devren iktisabı olarak ifade edilebilir.

Payın devren kazanılması hususu doktrinde ikiye ayrılmış ve geniş anlamda devren kazanma kapsamında iradi ve kanuni devir hâllerinin⁹⁵, dar anlamda devren kazanma kapsamında ise sadece payın hukuki işlem ile devralınmasının yer aldığı belirtilmiştir⁹⁶.

⁹² Kendigelen, **Nev’i Değişirme**, s. 27; Abuzer Kendigelen, “Bir Ticaret Şirketinin Anonim Şirket Nev’ine Dönüştürülmesi ve Payların Devri Yasağı”, **Makalelerim, Cilt I: 1986-2001**, Üçüncü Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 73, 75, 77, 80; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 745-746. TK’da devredici tür değiştirmeye yer verilmemesi sebebiyle külli halefiyet ilkesi de bu bağlamda geçerli değildir.

⁹³ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 178c.

⁹⁴ Tür değiştirme ile ortaklığın anonim ortaklığa dönüşmesi hâlinde aynı yönde bkz. Sevi, **Pay Devri**, s. 39; Türk, **a.g.e.**, s. 17.

⁹⁵ Hayri Domaniç, **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II**, İstanbul, Yaylacık Matbaası, 1988, s. 1301; Sevi, **Pay Devri**, s. 40-41.

⁹⁶ Sevi, **Pay Devri**, s. 41.

2. Türleri

Ortaklıklar hukukunda pay gerek külli halefiyet gerek cüz’i halefiyet yoluyla devren iktisap edilebilmektedir. Çalışmamızda; önce külli halefiyet ilkesi ve külli halefiyet yoluyla payın iktisap edilebildiği hâller, daha sonra ise cüz’i halefiyet ilkesi ve bu ilkenin hâkim olduğu durumlarda payın iktisabı açıklanmaya çalışılmıştır.

a. Külli Halefiyet ile İktisap

Külli halefiyet ilkesi, bir malvarlığının belli bir hukuki olayın gerçekleşmesi yani devir için gerekli işlemlerin tek tek ve ayrı ayrı yapılmasına gerek olmaksızın bir bütün olarak bir kişiden başka bir kişiye/kişilere geçmesi olarak tanımlanmaktadır⁹⁷.

Külli halefiyet ilkesi sadece kanunda belirtilen hâllerde caridir. Ortaklıklar hukukunda payın iktisabı bakımından değineceğimiz durumlar ise miras ile ticaret ortaklıklarının yeniden yapılandırılması olarak adlandırılan birleşme ve bölünmedir. Ancak hemen belirtelim ki bölünme, külli halefiyetten ziyade kısmi külli halefiyet ilkesine tabidir. Bunun sebebi ise gerek tam bölünmede gerek kısmi bölünmede ortaklığın, malvarlığı değerlerini parçalara bölmek zorunda olmasıdır. Bölünmede, işte bu parçalanmış malvarlığı değerleri devralındığı için kısmi külli halefiyet ilkesinin geçerli olduğu ifade edilir⁹⁸.

(1) Miras

Miras, gerçek bir kişinin ölümü üzerine kanunen veya murisin iradesi ile gerçek veya tüzel bir kişiye/kişilere geçen özel hukuk ilişkilerinin tümüdür⁹⁹. İntikal eden malvarlığı, hakların yanı sıra borçları da barındırabilmektedir.

⁹⁷ Mustafa Dural/Turgut Öz, **Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku**, Yenilenmiş 13. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019, s. 12-13.

⁹⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 731.

⁹⁹ (Çevrimiçi), <http://sozluk.gov.tr>, E.T. 20.05.2019; Bülent Köprülü, **Miras Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1985, s. 5-6; Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 5.

Miras hukuku bağlamında külli halefiyet ilkesi cari olmakla birlikte istisnaen cüz'i halefiyet ilkesinin geçerli olduğu hâller de bulunmaktadır. Cüz'i halefiyet, terekeye dâhil olan münferit şeyler üzerinde hak sahibi olunması hâlinde geçerlidir ve bu şekilde hak iktisap eden kişilere vasiyet alacaklıları denilmektedir¹⁰⁰.

Külli halefiyet ilkesi çerçevesinde değerlendirme yapıldığında ise murisin külli halefleri, kanuni ya da atanmış mirasçılardır. Mirasçılarının sayısı terekenin geçişi bakımından önem taşımamakta ve tereke, kanunda bir elbirliği mülkiyeti olarak tanımlanan miras ortaklığına geçmektedir. Mirasçılar, miras ortaklığı devam ettiği müddetçe elbirliği mülkiyeti ilkeleri çerçevesinde işlem yapabilme yetkisini haiz olurlar¹⁰¹. Ancak hemen ifade edelim ki murisin sahip olduğu bazı haklar ve borçlar murisin ölümü ile sona ermekte ve mirasçılarının bu haklar ve borçlar üzerinde hiçbir yetkisi/yükümlülüğü bulunmamaktadır¹⁰².

Payın miras yolu ile iktisabı, murisin pay üzerindeki mülkiyet hakkına dayanmakta olup hiçbir işleme gerek kalmaksızın ve derhâl miras ortaklığı tarafından devren gerçekleşmektedir. Fakat mirasçılara MK 605 ile mirası reddetme hakkı tanınmış ve bu hak, üç aylık hak düşürücü süreye bağlanmıştır. Bu bağlamda mirasın reddi, bozucu şart niteliğini haiz olup bu şartın gerçekleşmesi hâlinde pay, mirasçılar tarafından hiç iktisap edilmemiş sayılmaktadır¹⁰³.

---

¹⁰⁰ Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 15-16. Vasiyet, cüz'i halefiyet ile iktisabın kapsamına girmesi sebebiyle aşağıda Birinci Bölüm, II, B, 2, b, (2) başlığı altında incelenmiştir.

¹⁰¹ Burada ifade edilmesi gereken bir husus bulunmaktadır. Mirasçılarının tereke borçlarından sorumluluğu hususunda elbirliği mülkiyetine de uygun olarak müteselsil sorumluluk öngörülmüş; ancak MK 681/2 hükmü ile bu sorumluluk, mirasın paylaşılmasından sonra belli bir süre devam edecek şekilde genişletilmiştir. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 461-462; Ayan, **a.g.e.**, s. 94.

¹⁰² Şahsi nitelikteki haklar, aynı nitelikte olsa dahi intifa, sükna ve şahsa bağlı olarak tesis edilen irtifak hakları, tarafların şahsının önem taşıdığı sözleşmeler bu duruma örnek olarak verilebilir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Köprülü, **a.g.e.**, s. 17-19 ve 368; Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 404-405.

¹⁰³ Köprülü, **a.g.e.**, s. 367; Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 419 vd.; M. Halil Çonkar, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 165. MK 605/2 uyarınca, murisin ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise mirasçılarının mirası reddettiği karinesi bulunmaktadır. Bu durumda da miras, murisin ölümü ile mirasçılara intikal etmez; intikal, mirasçılarının mirası kabulü hâlinde gerçekleşir (Köprülü, **a.g.e.**, s. 375; Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 418-419). Mirasın reddi dışında, mirasın ölümle birlikte mirasçılara geçmediği hâller bulunmaktadır. Bunlar resmî defter tutma ve resmî tasfiye talebidir. Bu konuda bkz. Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 404 ve 424 vd.; Sevi, **Pay Devri**, s. 50.

(2) Ticaret Şirketlerinde Yeniden Yapılandırma

Ticaret şirketlerinde yeniden yapılandırmaya ilişkin açıklamalar daha önce yapılmıştır. Birleşme ve bölünmede devren iktisabın söz konusu olduğu hâlleri ise burada anlatmış bulunmaktayız.

(i) Birleşme

Birleşmeye ilişkin özellikler aslen iktisap başlığı altında incelenmiş olmakla birlikte, devrolunan ortaklıkların malvarlığının devralan ortaklığa külli halefiyet ilkesi çerçevesinde geçtiği hususu göz önüne alınarak, devrolunan ortaklıkların malvarlığı değerleri kapsamında kendi paylarının olması ihtimalinde devralan ortaklığın bu payları devren iktisap ettiği belirtilmektedir^{104,105}.

Diğer bir ihtimal, devralan ortaklığın kendi paylarına daha önceden sahip olması ve bu payların ortaklar tarafından iktisabı hâli olup¹⁰⁶ bu şekilde iktisaplar devren iktisap olarak nitelendirilmektedir. Buradaki iktisap her ne kadar ortaklıktan iktisap edildiği gibi bir izlenim uyandırmaktaysa da ortaklığın bu payların sahibi olması nedeniyle doğrudan doğruya bir iktisap söz konusu olmamakta ve paylar bir kişiden devralanmaktadır.

(ii) Bölünme

Ticaret şirketlerinin bölünmesi hâlinde payların iktisabı kural olarak aslen iktisap olarak nitelendirilmekle birlikte bazı hâllerde devren iktisap da mümkündür. Bir-

¹⁰⁴ Konu hakkında inc. İpek Kayalı, **a.g.e.**, s. 95; Sevi, **Pay Devri**, s. 51.

¹⁰⁵ *Tekinalp*, sermaye artırımı yapılırken ortaklığın elinde kendi paylarının bulunması hâlinde bunların hesaba katılarak artırım yapılmasının doğru olmayacağını, bu payların bedelinin kimin tarafından ödeneceğinin belli olmadığını ifade etmektedir (Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 713, dn. 27). Ortaklar, yeniden yapılandırmaya tabi tutulan ortaklıklarda payları *ipso iure* edinmekle birlikte bu paylar için bir bedel ödememektedirler. Anılan yazarın da belirttiği üzere payların bedellerini ödeyecek kişilerin belli olmaması, sermayenin korunması ilkesine de aykırı düşeceği göz önüne alındığında bu payların ediniminin yeniden yapılandırma çerçevesinde ele alınmaması gerektiği kanaatindeyiz.

¹⁰⁶ Devralan ortaklığın kendi paylarına sahip olması durumunda bu payların devrolunan ortaklığın pay sahiplerine verilir verilemeyeceğine ilişkin tartışmalar için bkz. Akbilek, **a.g.e.**, s. 198-199. Bu konuda ayrıca inc. İpek Kayalı, **a.g.e.**, s. 95.

leşme açısından yapılan açıklamalar burada da geçerli olup devralan ortaklığın daha önceden kendi paylarını iktisap etmiş olması hâlinde, bölünen ortaklığın veya bölünen ortaklığın ortaklarının, payları devralan ortaklıktan iktisabı devren iktisaba örnek olarak verilebilir¹⁰⁷.

b. Cüz’i Halefiyet ile İktisap

Malvarlığı değerlerinin tek tek tasarruf işlemi yapılması suretiyle bir kişiden başka kişiye geçirilmesi hâlinde cüz’i halefiyet söz konusu olur¹⁰⁸. Esas sermaye paylarının devren iktisabı açısından miras ile birleşme ve bölünme hâllerinde külli halefiyet ilkesi cari iken sözleşme, vasiyet, cebri icra, eşler arasındaki mal rejimi ve mahkeme hükmü suretiyle esas sermaye paylarının iktisabında cüz’i halefiyet kuralları uygulanmaktadır.

(1) Sözleşme

Payın dar anlamda devren iktisabı sözleşme yolu ile gerçekleşir. Sözleşme ile iktisap, borçlandırıcı ve tasarruf işlemlerinden oluşmakla birlikte TK 595 hükmünün gerekçesinde¹⁰⁹ devir taahhüdü doğuran işlemlerin tek taraflı olabileceği, ancak devrin muhakkak sözleşme ile gerçekleştirilmesi gerektiği ifade edilmiştir. *Demirkapı* ise pay devir taahhüdünün de iki veya çok taraflı bir sözleşme şeklinde yapılması gerektiğini, zira bu taahhülle hem devreden hem de devralanın sorumluluk altına girdiğini belirtmektedir¹¹⁰.

---

¹⁰⁷ Demir, **a.g.e.**, s. 22, 163.

¹⁰⁸ Ergüne, **a.g.e.**, s. 66-67.

¹⁰⁹ Kaya, **Gerekçeli Kanun**, s. 667.

¹¹⁰ *Demirkapı*, payın niteliği gereği tek taraflı işlem ile devrin borçlanılamayacağına ve bunun ancak icap olarak kabul edilebileceğine ilişkin açıklama yaptıktan sonra tek taraflı işlemle kastedilenin vasiyet yani ölüme bağlı bir hukuki işlem olduğunu, fakat bu hukuki işlemin yüklediği sorumluluğun mirasçılar üzerinde doğduğunu, kaldı ki vasiyet ile payın devredilmesi hâlinde intikale ilişkin hükümlerin (TK 596 vd.) uygulanacağını belirtmiştir (*Demirkapı*, **a.g.e.**, s. 73).

Tek taraflı işlemin varlığı ister kabul edilsin ister edilmesin, bu işlemler hukuki işlemler olup hukuki işlemin geçerlilik şartlarına uyulması gerekir. Limited ortaklıklarda bu işlemler özellikli şekil şartlarına tabi kılınmıştır.

TK 595/1 hükmünde “*Esas sermaye payının devri ve devir borcunu doğuran işlemler yazılı şekilde yapılır ve tarafların imzaları noterce onanır.*” denilerek pay devri sözleşmesi ile pay devrini taahhüt eden sözleşmeler şekle bağlanmıştır ve bu şekil, geçerlilik şartıdır¹¹¹. Bunun yanı sıra TK 595/2 hükmü ile payın devrinin geçerliliği, ortaklık sözleşmesinde aksi kararlaştırılmadıkça, genel kurulun bu devre onay vermesine bağlanmıştır¹¹². Onayın hukuki niteliği doktrinde tartışmalı olmakla birlikte, kanaatimizce onay devri tamamlayıcı bir hukuki işlemidir¹¹³. Devre onay verilene kadar işlem askıda hükümsüz olup genel kurulun devre onay vermesi veya TK 595/7 hükmüne göre başvurudan itibaren üç ay geçmesi ile onay verilmiş sayılması suretiyle devir sözleşmesi hükümlerini doğurmaya başlayacak, payın mülkiyeti ve paydan doğan haklar da bu suretle payı devralana geçecektir.

(2) Vasiyet (Belirli Mal Bırakma)

Miras hukukunda külli halefiyet ilkesinin bir istisnası olarak ortaya çıkan ve terake üzerinde münferit şeylerin belli kişi/kişilere geçebilmesine imkân sağlayan vasiyetin aslında birden fazla türü bulunmaktadır. “*Belirli Mal Bırakma*” başlığı altında

¹¹¹ Şekle aykırı akdedilen devir sözleşmelerinin batıl olduğu yönünde bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 267; İsmail Doğanay, “Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nelerdir?”, **BATİDER**, C. 8, S. 2; 1975, s. 90-91; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1661c; Öz, **Pay Devri**, s. 363; Abuzer Kendigelen, “Adi Şirket, Ticaret Şirketleri ve Kooperatife İlişkin Payların Devrinde Şekil”, **Makalelerim, Cilt I: 1986-2011**, Üçüncü Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 240; şekle aykırılığın yokluk sonucunu doğuracağı hakkında bkz. Barbaros Çağa, “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **BATİDER**, C. 7, S. 3, 1974, s. 594-595 ve bu görüşün eleştirisi için bkz. Kendigelen, **Şekil**, s. 240, dn. 74.

¹¹² Doktrinde onay, devrin tamamlanabilmesi için gerekli şartlardan biri olarak ifade edilmiştir. Bu konuda bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 265; Çağa, **a.g.m.**, s. 597 vd.; Doğanay, **a.g.m.**, s. 91 vd.; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1661a-b; Öz, **Pay Devri**, s. 371 vd.; Kendigelen, **Şekil**, s. 240; Yanlı, **a.g.m.**, s. 677.

¹¹³ TK 595/2 bağlamında genel kurulun onayına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 141-142; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 307 vd.; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1663; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 551-553; Bozkurt, **Şirketler**, s. 541-542; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 305 vd. İsviçre hukuku bakımından ayrıca bkz. Bügler, **a.g.e.**, s. 96.

düzenlenen MK 517 hükmüne göz atıldığında da vasiyetin yalnızca belirli mal bırakmayı kapsamadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle doktrinde “vasiyet”in belirli mal bırakmadan ziyade belirli bir mala ilişkin olma anlamında kullanılması gerektiği ifade edilmektedir¹¹⁴.

Belirli mal bırakma vasiyeti, murisin bir kimseye ona mirasçı sıfatı kazandırmaksızın belirli bir malvarlığı değerini bırakmasıdır (MK 517/1). Muris, bu tasarrufu ile vasiyet alacaklısına bir alacak hakkı kazandırmakta ve bu durumda vasiyet alacaklısı, murisin borçlarından sorumlu olmamaktadır¹¹⁵.

Vasiyet borçlusunu, öncelikle murisin ölüme bağlı tasarrufuna göre, borçluya ilişkin böyle bir belirleme yoksa MK’deki karinelere göre belirlenmektedir. Bu bağlamda vasiyet borçlusuna ilişkin son karine, kanuni veya atanmış mirasçılarını işaret etmektedir¹¹⁶. Vasiyet alacaklısı ise bir veya birden fazla kişi¹¹⁷ olabileceği gibi gerçek ya da tüzel kişi de olabilir.

Vasiyet borcu, murisin ölümü ile doğmasına rağmen vasiyet borçlusunun mirası kabul ettiği veya ret hakkının düştüğü tarihe kadar muaccel olmamaktadır¹¹⁸. Kıscası vasiyet alacaklısı, tereke üzerinde doğrudan bir hak kazanmamaktadır. Vasiyet alacaklısı, vasiyet borçlusuna karşı sahip olduğu talep hakkını kullanması ve vasiyet borçlusunun da vasiyet konusu malı murisin ölümü anındaki hâliyle¹¹⁹ usulüne uy-

---

¹¹⁴ Vasiyetin tanımı için ayrıca bkz. Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 143-144.

¹¹⁵ Köprülü, **a.g.e.**, 370; Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 144-145.

¹¹⁶ Kanuni ve atanmış mirasçılarının vasiyeti yerine getirme borcu bakımından müteselsil sorumluluğa sahip olup olmadığı hakkındaki tartışmalar için bkz. Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 150.

¹¹⁷ Müşterek vasiyet ve bırakılan malvarlığı değerinin bölünebilir olması hâlinde her bir vasiyet alacaklısı kendi payına düşen malvarlığı değerinin ifasını talep edebilecektir. Bu malvarlığı değerinin bölünemeyen bir şey olması hâlinde ise yine vasiyet alacaklılarından her biri, bunun tüm vasiyet alacaklılarına ifasını talep edecektir (Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 151).

¹¹⁸ Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 151-152.

¹¹⁹ Vasiyet konusu malın murisin ölümü anındaki hâli ile devredileceği ifadesinden malın değerindeki artış ve azalışların talep edilemeyeceği, malın ölüme kadar getirdiği semerelerin ise mirasçılara ait olacağı anlaşılmalıdır (Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 408-409). Vasiyet konusunun limited ortaklığın esas sermaye payları olması hâlinde, örneğin kâr payının kime ait olacağı hususunda, kâr payı dağıtım kararının alındığı tarihin murisin ölümünden önce ya da sonra olması önem arz etmektedir.

gun olarak vasiyet alacaklısına devretmesi hâlinde söz konusu mal üzerinde mülkiyet hakkına sahip olur¹²⁰.

Vasiyet konusunun esas sermaye payı olması durumunda, vasiyet alacaklısı vasiyet borçlularından esas sermaye payını kendisine devretmesini talep edecektir. Böyle bir talebin ileri sürülmesi hâlinde ise vasiyet borçlusu TK 595 vd. hükümlerinde belirtilen usule uygun olarak¹²¹ esas sermaye paylarını vasiyet alacaklısına devretmek ile mükelleftir. İşlemlerin tamamlanması hâlinde ise esas sermaye payı, vasiyet alacaklısı tarafından devren iktisap edilmiş olacaktır.

(3) Cebri İcra

Cebri icra, alacaklıların talebi hâlinde borcunu kendi rızası ile ifa etmeyen borçluların Devlet'in gücü ile ifaya zorlanmasıdır¹²². Cebri icra, iki türlü olup bunlardan ilki cüz'i icra, ikincisi ise külli icradır. Cüz'i icrada borçlunun malvarlığındaki bazı haklar ve mallar cebri icraya konu olurken külli icra, borçlunun tüm malvarlığını kapsamakta ve karşısında tüm alacaklıları bulunmaktadır¹²³.

Cüz'i icra, genel haciz yolunun işletilmesi, ilamın takibe konulması ya da rehlin paraya çevrilmesi yoluyla gerçekleştirilebilir. Genel haciz yolunda İİK 82-83'ün kapsamına girmeyen tüm haklar ve mallar haczedilebilmekle birlikte bu haczin malın ya da hakkın mülkiyetine bir etkisi bulunmamakta, ancak borçlunun tasarruf yetkisini kısıtlamaktadır (İİK 86/1). Haczin kesinleşmesi ile birlikte İİK 106 vd. hükümleri uyarınca her alacaklı; haczolunan malın taşınır olması hâlinde hacizden itibaren altı ay, taşınmaz olması hâlinde ise bir yıl içinde satılmasını talep etme hakkını haiz olur. Taşınır malla-

---

¹²⁰ Vasiyet borçlusunun bu borcunu yerine getirmemesi hâlinde vasiyet alacaklısının aynen ifanın yanı sıra ifa etmemeden doğan zararını isteyebileceği hakkında bkz. Köprülü, **a.g.e.**, s. 369.

¹²¹ TK 595 hükmünde aranan genel kurul onay şartının esas sermaye payının vasiyet alacaklısına devredilmesi hâlinde de aranıp aranmayacağına ilişkin açıklamalarımız için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, I, A.

¹²² Baki Kuru, **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 47.

¹²³ Kuru, **İİK**, s. 51, 54.

rın paraya çevrilmesi İİK 112 vd. hükümlerine göre açık artırma¹²⁴ ya da pazarlık suretiyle satış ile gerçekleştirilebilir. Rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takipte ise alacaklı rehnin satışını, ödeme veya icra emrinden itibaren altı ay içinde talep etme hakkına sahip olup söz konusu bu malların satışı da taşınırlara ilişkin İİK 112 vd. hükümlerine göre yapılmaktadır (İİK 150/g).

İflas yolu ile takipte ise mahkemenin borçlunun iflasına ilişkin bir karar vermesi ve bu kararda iflasın açılma anının gösterilmesi gerekmektedir (İİK 165). İflasın açılma anı, o anda müflise ait olan haczi kabil bütün malların bir masa oluşturacak olması sebebiyle önemli olup bu andan itibaren müflisin iktisap ettiği tüm mallar da masaya dâhil olacaktır (İİK 184). Masada yer alan mallar, iflas idaresi tarafından açık artırma ya da alacaklıların karar vermesi hâlinde pazarlık suretiyle satış ile paraya çevrilecek ve pay cetveline göre alacaklılara dağıtılacaktır.

Esas sermaye paylarının cebri icradan iktisabı ise bu payların haczedilmesi, rehnedilmesi ya da iflas masasına dâhil olması sonucunda açık artırma ya da pazarlık suretiyle satışa konulması ile gerçekleşebilecektir. Burada aklımıza esas sermaye paylarının hangi hükümlere göre satışa tabi tutulacağı sorusu gelebilir. Nitekim bu paylar mal ya da alacak değildir.

eTK döneminde esas sermaye paylarının haczedilebilmesi için alacaklının eTK 522 uyarınca ortaklığın feshini talep etmesi gerekmekte, alacağını da ortaklığın tasfiyesi sonucunda ortaya çıkan tasfiye payından elde etmekteydi¹²⁵. Ancak ortaklar ya da ortaklık takip konusu alacağı bizzat ödeyebilecekleri gibi, haczedilen payın açık artırma suretiyle satılmasına ve bu payı satın alan kişinin de ortak olarak kabulüne karar verebiliyorlardı. Bu iki seçeneğin yanı sıra haczedilen paylar tüm ilgililerin muvafakati ile başka bir ortak ya da üçüncü bir kişi tarafından satın alınabileceği gibi, borçlu ortağa payının gerçek değeri ödenmek suretiyle ortaklıktan ihracı da sağlanabiliyordu. Ortakların bu dört seçenekten birini, fesih talebinden itibaren altı ay

---

¹²⁴ Cebri açık artırmaya ilişkin tanım için bkz. Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1**, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş 5. Basım'dan 6. Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 320.

¹²⁵ Umut Yeniocak, **Anonim ve Limitet Şirket Hisselerinin Haczi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009, s. 87-88. Alacaklının ortaklığın feshini talep etmesinin ve bunun sonucunda tasfiye payından alacağını elde etmesinin şahıs ortaklıklarına özgü bir çözüm olduğu yönünde bkz. Kendigelen, **Payların Haczi**, s. 82-83.

içinde tercih etmemesi hâlinde ortaklık infisah etmekteydi. Limited ortaklığın bir sermaye ortaklığı olması nedeniyle ortaklıklardan birinin ekonomik durumunun bozulmasının ortaklığın varlığını etkilemesi doktrinde eleştirilere hedef olmakta ve anonim ortaklıklarda olduğu gibi esas sermaye payının cebri icradan iktisap edilmesine müsaade edilmesi gerektiği ifade edilmekteydi¹²⁶.

eTK döneminde esas sermaye paylarının haczine ilişkin getirilen bu eleştiriler ve öneriler TK döneminde dikkate alınmış ve limited ortaklıklarda da esas sermaye paylarının cebri icradan iktisabı mümkün hâle gelmiştir.

Günümüzde TK 133/2 uyarınca alacaklılar, borçluların sermaye ortaklıklarında sahip olduğu senede bağlanmış veya bağlanmamış paylarını İİK'nın taşınır hükümlerine göre haczettirip¹²⁷ paraya çevrilmesini talep edebilmektedirler.

Esas sermaye payları, taşınır mallara ilişkin bir düzenleme olmamakla birlikte, anonim ortaklıkların çıplak payları için uygulanan İİK 94 vd. hükümlerine göre haczedilebilecek ve İİK 112 vd. hükümleri uyarınca açık artırma ya da pazarlık suretiyle satışa konu olabilecektir. Bu satışın sonucunda esas sermaye payı kendine ihale edilen kişi, esas sermaye payının sahibi, dolayısıyla ortak sıfatını haiz olacaktır. Burada haciz bakımından belirtmemiz gereken iki husus bulunmaktadır. Bunlardan ilki, haczin icra memurunun bizzat ortaklığa gidip tutanak tanzim etmesi ile ya da haciz ihbarnamesi tebliğ etmesi suretiyle yapılacağı ve pay defterine işleneceği hususudur. İİK 94/1 hükmünde haczin pay defterine işlenmesinin zorunlu olduğundan bahsedilmekle birlikte bu husus deftere işlenmemiş olsa bile tebliğ tarihinde haczin gerçekleşmiş olacağı belirtilmiştir. Doktrinde bu husus çelişkili olduğu gerekçesiyle eleştirilmiş¹²⁸ ve pay defterine yapılan kayıtların ortak sıfatının kazanılması bakımından dahi açıklayıcı niteliğe sahip olduğu göz önünde bulundurularak haczin geçerli sa-

¹²⁶ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 297-298; Kendigelen, **Payların Haczi**, s. 86-87.

¹²⁷ Çıplak payların taşınır mallar gibi haczedilmesinin mümkün olmadığı ve dolayısıyla bu payların haczi için taşınır mallara ilişkin hükümlerin uygulanmasının isabetsiz olduğu yönünde bkz. Abuzer Kendigelen, "Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi -İİK 94 Hükmünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukukî Değerlendirme-", **Makalelerim, Cilt II: 2001-2017**, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 192-193, dn. 15.

¹²⁸ Kendigelen, **İİK 94**, s. 194-197; Kuru, **İİK**, s. 449; R. Murat Dönmez, **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Güncellenip Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s. 103-104.

yılması için pay defterine kaydının zorunlu olmadığı sonucuna varılmıştır¹²⁹. İkinci husus ise haczin icra dairesi tarafından ticaret siciline bildirilmesini ve bu durumda haczedilen payların devrinin alacaklının haklarını ihlal ettiği oranda batıl olacağını düzenleyen İİK 94/1 c. 5-6 hükmüdür. Bu hüküm de payların haczinin ticaret siciline tescilinin isabetli olmadığı ve ticaret siciline tescile bağlanan sonucun hatalı olduğu ifade edilmek suretiyle eleştirilmiştir. Nitekim haczin ticaret siciline tescil edilmemesi hâlinde payların devrinin batıl olmadığı ve bu payları iktisap edenlerin iyiniyetli oldukları gerekçesiyle hacizli alacaklıya karşı korunacağı gibi bir anlam çıkarılmaktadır. Fakat pay sahibinin payları üzerindeki tasarruf yetkisinin haciz ile kısıtlandığı göz önüne alındığında payları devralan, bunları ancak hacizli hâliyle iktisap etmiş olacaktır¹³⁰.

Özellikle çıplak payların haczi nedeniyle tartışılan bir diğer husus haczin İİK 89 hükmüne göre gerçekleştirilip gerçekleştirilemeyeceği olup anonim ortaklıkların çıplak paylarının İİK 89/1 hükmünde yer alan “*sair bir talep hakkı*” ifadesinden dolayı bu hüküm çerçevesinde haczettirilebileceği belirtilmektedir¹³¹. Anonim ortaklık çıplak paylarına ilişkin bu görüş temel alınarak limited ortaklık esas sermaye paylarının da İİK 89 hükmüne göre haczedilebileceği doktrinde ifade edilmektedir¹³².

Diğer cebri icra yöntemlerinde de paraya çevirme usulleri kıyasen uygulandığından tekrara düşmemek adına açıklamalarımızı bahsettiğimiz hususlarla sınırlandırmaktayız. Hangi cebri icra yöntemi olursa olsun, esas sermaye paylarının paraya çevrilmesi suretiyle satılması gerekmekte, yapılan satış sonucunda borçlunun ya da müflisin esas sermaye payları cebri icra yoluyla iktisap edilmiş sayılmaktadırlar.

---

¹²⁹ Kendigelen, **İİK 94**, s. 196, 205. Bkz. ve karşı. Dönmez, **a.g.e.**, s. 105. Ortaklığa haciz ihbarnamesinin gönderilmesi nedeniyle haczin gerçekleştiği ve borçlunun haczedilen payı üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlandığının bu şekilde ortaklığa bildirilmiş olduğu hakkında bkz. Kuru, **İİK**, s. 449.

¹³⁰ Kendigelen, **İİK 94**, s. 198.

¹³¹ Kuru, **İİK**, s. 451.

¹³² Gülsüm Gürlek, **Limited Şirketlerde Payın Haczi**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010, s. 72-73.

(4) Eşler Arasındaki Mal Rejimi

Türk hukukunda eşler arasındaki mal rejimi, MK 202-281 hükümleri arasında düzenlenmiş olup eMK'dan farklı olarak mal rejimi türlerinde ve yasal mal rejiminde değişikliğe gidilmiştir. eMK'nın yürürlükte olduğu dönemde yasal mal rejimi olan mal ayrılığının yanı sıra mal birliği ve mal ortaklığı rejimleri mevcutken MK ile edinilmiş mallara katılma yasal mal rejimi olarak belirlenmiş; mal ortaklığı, mal ayrılığı ve paylaşmalı mal ayrılığı rejimleri ise seçimlik mal rejimi olarak öngörülmüştür.

Yasal - seçimlik mal rejimi ayrımının yanı sıra olağan ve olağanüstü mal rejimi ayrımı da yapılmaktadır. MK 206 hükmüne göre, haklı sebebin varlığı ve eşlerden birinin talebi hâlinde mahkeme kararı ile mevcut mal rejimi mal ayrılığı rejimine dönüştürülebilir. Mevcut mal rejiminin olağanüstü mal rejimi olan mal ayrılığına dönüştüğü bir diğer durum ise MK 210'da düzenlenmiş olup burada mal ortaklığını kabul etmiş eşlerden birinin alacaklısına, haczin uygulanmasında zarara uğraması hâlinde hâkimden mal ayrılığına karar vermesini isteme hakkı verilmiştir. Mal ortaklığını kabul etmiş olan eşlerden birinin iflas etmiş olması durumunda ise MK 209 hükmü çerçevesinde mahkeme kararına gerek duyulmaksızın mal ortaklığı rejimi kendiliğinden mal ayrılığına dönüşmektedir. İşte bu üç hâlde, mal ayrılığı rejimi olağanüstü mal rejimi; edinilmiş mallara katılma, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı ise olağan mal rejimi olarak tasnif edilmektedir¹³³.

Mal ortaklığı (genel mal ortaklığı) rejiminde malvarlığı değerleri, kişisel ve ortak malvarlıklar olarak ikiye ayrılmaktadır. Kişisel mallar, her bir eşin münhasıran yararlandığı ve dolayısıyla tek başına malik olduğu malvarlığı değerleri iken ortak malvarlıklar eşlerin elbirliği mülkiyeti çerçevesinde hak sahibi olduğu malvarlığıdır¹³⁴. Mal ortaklığının sona ermesi diğer mal rejimleri ile benzer olmakla birlikte, MK 271/1 uyarınca mal ortaklığı, iflasın açılmasıyla da son bulabilir. Mal ortaklığının sona ermesi durumunda, edinilmiş mallara katılma rejiminden farklı olarak aynı paylaşım esasını benimsenmiş; ancak mal rejiminin sona erme şekline göre bir paylaşım usulü öngörülmüştür. Mal ortaklığı rejiminin varlığı hâlinde eşler, MK 278 vd. hü-

¹³³ Mustafa Alper Gümüş, **Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281)**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008, s. 218.

¹³⁴ Gümüş, **a.g.e.**, s. 437.

kümlerinde düzenlenen paylaşırma usullerine göre limited ortaklığın esas sermaye paylarını kazanabilirler. Burada önemli olan mal rejiminin sona erme nedeni olup bu neden ölüm veya başka mal rejiminin seçilmesi ve esas sermaye payları da eşlerin kişisel malları dışında kalan, ortaklık malları kategorisine giren malvarlığı değerlerindense, aksi mal rejimi sözleşmesi ile kararlaştırılmadıkça, ortaklık malları yarı yarıya paylaşırılır. Bir örnek vermek gerekirse; (A) ve (B) arasındaki mal ortaklığı rejimi (A)'nın ölümü üzerine sona ermiştir. (A)'nın ölümünden önce babası (C)'den 5.000-TL itibari değere sahip limited ortaklık esas sermaye payı (A)'ya miras olarak kalmıştır. (B) ise (A) ile evlendikten sonra bir başka limited şirketin 3.000-TL itibari değerdeki esas sermaye paylarını iktisap etmiştir. (A) ile (B)'nin başka bir malvarlığı değerine sahip olmadığı varsayımında (A)'nın sahip olduğu 5.000-TL itibari değerdeki esas sermaye payları kendisine miras yoluyla geçtiği için kişisel mal kategorisine girmekte ve paylaşırma katılmamaktadır. (B)'nin sahip olduğu 3.000-TL'lik esas sermaye payları ise ortaklık malı kategorisinde olduğu için (B), bu esas sermaye paylarının 1.500-TL'lik kısmı üzerinde hak sahibi olmaktadır. Geriye kalan 1.500-TL'lik esas sermaye payı ise (A)'nın terekesi olup miras hükümlerine göre paylaşırılmalıdır. Ancak paylaşırma usulleri açısından genel bir kural olan ve üstün yararı olan eşin diğer malvarlığı değerlerini kendi payına mahsuben talep edebileceği kuralı burada da cari olup (B)'nin üstün yararını kanıtlanması ve tüm esas sermaye paylarının kendisine verilmesini istemesi, MK 281 çerçevesinde paylı mülkiyet ya da mirasın paylaşılmasına ilişkin kurallara gitmek suretiyle mümkün olabilecektir.

Mal ortaklığı rejiminin MK 277'de sayılan diğer nedenler çerçevesinde sona ermesi hâlinde ise esas sermaye paylarının eşlerden birinin kişisel malı olmaması ve edinilmiş mallara katılma rejimine göre de kişisel malvarlığı kategorisine girmemesi durumunda paylaşırılan ortaklık mallarından payına düşen grupta yer alması (MK 277/2)¹³⁵ veya üstün yararın kanıtlanması suretiyle esas sermaye paylarının talep edilmesi hâlinde mal rejimi hükümleri çerçevesinde edinilmiş olacaktır (MK 280).

---

¹³⁵ Hasan Pulaşlı, **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri**, Ankara, Dayınlarlı Yayıncılık, 1992, s. 215; Nihat Taşdelen, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 217; Çonkar, **a.g.e.**, s. 186.

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, malvarlığı değerleri edinilmiş mallar ve kişisel mallar şeklinde tasnif edilmekle birlikte evliliğin devamı süresince bu tasnife hiçbir sonuç bağlanmamaktadır¹³⁶. Evliliğin devamı süresince her eş kendi kişisel malı ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve üzerlerinde tasarrufta bulunma yetkisini haizdir (MK 223/1). Mal rejiminin başladığı tarihten sona erdiği tarihe kadar iktisap ettiği mallar edinilmiş mal¹³⁷ kategorisinde olmakla birlikte bağışlamalar, miras yolu ile iktisap, karşılık ödenmeksizin aslen iktisap suretiyle edinilen mallar kişisel mal¹³⁸ kategorisinde yer alır¹³⁹.

Mal rejiminin tasfiyesinde kişisel mallar dikkate alınmamakla birlikte edinilmiş malların değerleri¹⁴⁰ ve bu mallara ilişkin borçların çıkarılması suretiyle artık değer tespit edilmektedir (MK 231). Artık değerın eşlerin mal rejimine katılma oranına¹⁴¹ bölünmesi ile de her eşin artık değer alacağı belirlenmekte, bu alacakların takas işlemine tabi olması sonucunda ortaya çıkan miktar ise katılma alacağını oluşturmaktadır (MK 236)¹⁴².

¹³⁶ İsmail Kırca/Çiğdem Kırca, “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Anonim ve Limited Şirketlerde Bağlamın Etkisizleşmesi”, **Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 553.

¹³⁷ Edinilmiş mallar MK 219 hükmünde örnekleyici biçimde sayılmakla birlikte bu mallara ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Faruk Acar, **Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016, s. 205-234; Gümüş, **a.g.e.**, s. 255-265.

¹³⁸ Kişisel mallar, MK 220 hükmünde sayılmış olmakla birlikte, eşler MK 221 uyarınca aralarında yapacakları mal rejimi sözleşmesi ile aslında edinilmiş mal olarak kabul edilenlerin kişisel mal olarak kabulüne karar verebilirler. Kanunen kişisel sayılan mallar hakkında bkz. Acar, **a.g.e.**, s. 234-264; Gümüş, **a.g.e.**, s. 266-270; sözleşmesel kişisel mallara ilişkin açıklamalar için bkz. Acar, **a.g.e.**, s. 264-272; Gümüş, **a.g.e.**, s. 270-274.

¹³⁹ Mal rejimi süresince ve bir karşılık sonucu iktisap edilen mallara ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Acar, **a.g.e.**, s. 195-205; Gümüş, **a.g.e.**, s. 254-255. Esas sermaye payının mal rejimi hükümleri çerçevesinde iktisap edilebilmesi için mal rejiminin başlamış olması gerektiği hakkında bkz. Sevi, **Pay Devri**, s. 53.

¹⁴⁰ Bu değerler belirlenirken ekleme ve denkleştirme bedelleri de hesaplanır. Hesaplamaya ilişkin örnekler için bkz. Gümüş, **a.g.e.**, s. 377 vd. Anonim ve limited ortaklık paylarının, bu paylardan doğan kâr payının, tasfiye payının, bedelsiz payların hangi durumlarda edinilmiş, hangi durumlarda kişisel mal sayılacağına ilişkin açıklamalar için bkz. Kırca/Kırca, **a.g.m.**, s. 549 vd; Ahmet M. Kılıçoğlu, **Katkı - Katılma Alacağı, (Bilirkişi Raporları, Yargıtay İçtihatları, Tablolar)**, 6. Baskı, Ankara, Turhan Kitabevi, 2016, s. 115 vd.

¹⁴¹ Kural olarak bu oran, MK 236 uyarınca yüzde ellidir. Ancak sözleşme ile farklı bir oran belirlenebileceği gibi MK 236/2 gereğince de bu oran değiştirilebilecektir (MK 236/2’ye ilişkin açıklamalar için bkz. Acar, **a.g.e.**, s. 342-345).

¹⁴² Gümüş, **a.g.e.**, s. 379-380. Katılma alacağının aynı değil, şahsi talep hakkı bahşettiği hakkında bkz. Kırca/Kırca, **a.g.m.**, s. 554 ve orada dn. 38’de anılan yazarlar; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 192.

Aslında edinilmiş mallara katılma rejiminin tasfiyesinde tespit edilen katılma alacağı nakdî olarak ödenmekte ve aynı bir paylaşımından söz edilmemektedir (MK 239/1)¹⁴³. Ne var ki borçlu eş, katılma alacağına ilişkin borcunu aynı ödeme yoluyla ifa edebilir. İşte bu durumda borçlu eş, elindeki esas sermaye paylarını alacaklı eşe vermek suretiyle borcunu ödemiş olacak ve alacaklı eş de mal rejimi hükümleri çerçevesinde esas sermaye payı iktisap etmiş olacaktır¹⁴⁴. Esas sermaye payının aynı ödemenin yanı sıra MK 226/2 uyarınca eşlerin paylı mülkiyetinde olması hâlinde eşlerden birinin diğer eşin payının bedelini ödemesi ve ayrıca üstün yararını ispat etmesi şartıyla esas sermaye payının tamamına malik olması da mümkündür¹⁴⁵.

Paylaşmalı mal ayrılığı rejimi ise mal ayrılığı ve edinilmiş mallara katılma rejiminin bir karması olup mal rejiminin devamı süresince yalnızca eşlerin kendi malvarlıkları vardır. Her bir eşin mallarının yanı sıra paylaşımına tabi mallardan da bahsedilmektedir¹⁴⁶. Ayrıca edinilmiş mallara katılma rejimindeki değer artış payına benzer olarak MK 249 uyarınca eşlere, paylaşımına dâhil edilmeyen malların iktisabına, iyileştirilmesine veya korunmasına karşılıksız katkıda bulunmasının karşılığı olarak bir bedel talep etme hakkı tanınmıştır¹⁴⁷.

Paylaştırmalı mal ayrılığı rejiminde kural aynı paylaşım olmakla birlikte, böyle bir paylaşımın mümkün olmaması hâlinde, paylar bedel eklenmek suretiyle denkleş-

---

¹⁴³ Acar, **a.g.e.**, s. 341-342 ve ayrıca katılma alacağının nakdî veya aynı ödenmesine ilişkin olarak MK 239/1 hükmünün yorumu için bkz. **a.e.**, s. 346-347.

¹⁴⁴ Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 145. Bu yönde bkz. Yargıtay 8. HD'nin 20.01.2015 tarih ve 2014-9624/1085 sayılı kararı (Çevrimiçi), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 10.06.2018. *Taşdelen*, katılma alacağının aynı olarak ve ortaklık payı şeklinde ödenmesini mal rejimi hükümlerine göre iktisap kapsamında değerlendirmektedir (Taşdelen, **a.g.e.**, s. 217). Aksi görüşteki *Çonkar* ise, böyle bir durumun varlığı hâlinde kanuni değil, iradi bir devrin olduğundan söz etmektedir (Çonkar, **a.g.e.**, s. 184, dn. 63).

¹⁴⁵ Şafak Narbay, **Anonim Ortaklıkta Pay Defteri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003, s. 270; Şükrü Yıldız/İbrahim Özbay, “Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418/f. 4’de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı”, **XXII. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler - Tartışmalar**, Ankara, 2006, s. 20; Bozkurt, **Bağlam**, s. 219. Aksi görüşte olan *Çonkar* ise, üstün yararını kanıtlayan eşin yasal alım hakkından ve bu hakkın kullanılması ile eşler arasında payın devrine ilişkin bir satım sözleşmesi kurulacak olmasından, ancak tasarruf işleminin yine devreden eş tarafından gerçekleştirileceğinden yola çıkarak bunun kanuni değil, iradi bir devir olduğunu dile getirmektedir (Çonkar, **a.g.e.**, s. 184-185).

¹⁴⁶ Acar, **a.g.e.**, s. 398 vd. Yazar ayrıca paylı mülkiyete tabi mallardan da söz etmektedir. Karş. Gümüş, **a.g.e.**, s. 428 vd. ve özellikle s. 430, dn. 720.

¹⁴⁷ Gümüş, **a.g.e.**, s. 431.

tirilir (MK 253/1). Edinilmiş mallara katılma rejiminde, mal rejiminin başlangıcından sonra eşlerden biri tarafından iktisap edilmiş malvarlığı değerleri edinilmiş mallar kategorisine girmekte iken paylaştırmalı mal ayrılığı rejiminde, bu değerler eşlerden birine ait olduğunun tespit edilememesi durumunda (MK 245/2) ya da mal rejiminin kurulmasından sonra ailenin ortak kullanımına ya da yararlanmasına yahut ailenin ekonomik geleceğini güvence altına almaya yönelik yatırımlar ile bunların yerine geçen değerler (MK 250/1) eşler arasında paylaşımına tabi tutulur¹⁴⁸. Esas sermaye paylarının kime ait olduğunun kanıtlanması gerek ispat aracı niteliğindeki ya da nama yazılı senetler ile gerek pay defteri, ticaret sicili gibi ispat vasıtalarıyla mümkün olduğundan ilk varsayımdan ziyade ailenin ortak kullanımına veya yararlanmasına yönelik ya da ekonomik geleceğini güvence altına alma amacı taşıyan yatırımlardan sayılması suretiyle (ve mal rejiminin kurulmasından sonra iktisap edilmiş olması durumunda), esas sermaye payları eşler arasında yarı yarıya paylaşılacaktır¹⁴⁹.

Mal ayrılığı rejiminde ise her eş kendi malvarlığı üzerinde mülkiyet hakkına sahip olduğundan ve bu mal rejiminin tasfiyesi hâlinde herhangi bir paylaşım bulunmadığından, eşlerden birinin mal rejimi hükümlerine binaen esas sermaye payı iktisap etmesi mümkün değildir. Ancak MK 243 hükmünün atfı nedeniyle MK 248/2'nin burada da uygulanacağı kabul edildiğinden, yani eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan bir malın, üstün yararını ispat eden eşe verilebilmesine imkân tanındığından, esas sermaye payının üstün yararı olan eş tarafından diğer eşin payının değerinin ödenmesi suretiyle tamamen iktisap edilebileceği söylenebilir¹⁵⁰.

(5) Mahkeme Hükmü

Bir malvarlığı değeri, kanunların mahkeme hükmüne tanıdığı etkiye bağlı olarak ve devreden iradesi olmaksızın iktisap edilebilir¹⁵¹.

---

¹⁴⁸ Acar, **a.g.e.**, s. 415 vd.

¹⁴⁹ Taşdelen, **a.g.e.**, s. 217; Çonkar, **a.g.e.**, s. 186; Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 192.

¹⁵⁰ *Gümüş*, paylı mülkiyetin evlilik ya da mal rejiminden daha uzun sürmesi hâlinde bu hükmün uygulanamayacağını belirtmektedir (Gümüş, **a.g.e.**, s. 426). Mal ayrılığı rejiminde payın iktisap edilemeyeceğine ilişkin görüş için bkz. Taşdelen, **a.g.e.**, s. 216; Çonkar, **a.g.e.**, s. 186.

¹⁵¹ Çonkar, **a.g.e.**, s. 179.

Esas sermaye payı, sözleşme gibi iradi olarak devredilebilir ya da kanuni bir durumun, örneğin mirasın varlığı hâlinde *ipso iure* olarak iktisap edilebilir. Ancak bazı hâllerde esas sermaye payının iktisabı mahkeme hükmü ile mümkün olabilmektedir. Esas sermaye payının mahkeme hükmü ile kazanılmasına örnek olarak miras sebebiyle istihkak davası, miras paylarının mahkemece oluşturulmasına ilişkin dava, İİK hükümleri kapsamındaki istihkak davaları, borcun ifa edilmemesi yani mülkiyetin devredilmemesi hâlinde açılacak eda davası sonucunda mülkiyetin el değiştirmesini sağlayan mahkeme hükümleri verilebilir¹⁵².

---

¹⁵² Domaniç, **a.g.e.**, s. 1328; Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 66-67; Sevi, **Pay Devri**, s. 52-53; Taşdelen, **a.g.e.**, s. 218-219; Çonkar, **a.g.e.**, s. 180.

İKİNCİ BÖLÜM

ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ VE YAPILACAK İŞLEMLER

I. GENEL AÇIKLAMALAR

Esas sermaye payının geçişi hâlleri, TK'da devir ile miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra olarak ayrılmıştır. TK 596 hükmünün başlığı üç ayrı hâli içinde barındırmakla birlikte bu iktisap hâlleri, payın geçişi ve ortaklığa tanınan öneri hakkı bakımından ortak kurallara tabi tutulmuştur.

Belirtmek gerekir ki TK 596 hükmünün gerekçesinde belirtilen bu iktisap hâllerinin devre göre özellik gösterdiği, payın hukuki bir işlemle değil de kanun gereği geçtiği ifade edilmektedir¹. Kanaatimizce burada kanun gereği geçiştten bahsetmek mümkün değildir. Bunun sebebi olarak, ilgili yerlerde ifade edildiği üzere, mirasın kapsamında vasiyetname ve miras sözleşmesinin, eşler arasındaki mal rejiminin kapsamında ise mal rejimi sözleşmesinin yer almasını² ve cebri icranın aslında iradi bir devralma olarak nitelendirilmesini³ gösterebiliriz.

Çalışmamızda miras, eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icra, mehaz İsvBK 788'de kullanılan terime uygun olarak özel iktisap hâlleri (**besondere Erwerb-sarten**) olarak nitelendirilmiştir.

Burada ifade etmemiz gereken bir diğer husus, payın TK 596'da belirtilen bu üç özel hâl kapsamında iktisap edilmesi durumunda limited ortaklıklarda esas sermaye payının devri bakımından cari olan kanuni bağlamın ve ortaklık sözleşmesi ile getirilen sözleşmesel bağlam hükümlerinin bir etkisinin bulunmadığı ve payın iktisabında ortaklığın onayının gerekmediğidir. Bu sonuca TK 596 hükmünde yer alan

---

¹ Kaya, **Gerekçeli Kanun**, s. 669.

² İsviçre doktrininde esas sermaye payının miras, eşler arasında mal rejimi hükümleri ve cebri icra yoluyla geçişinin adlandırılması hakkında bkz. Akın, **a.g.e.**, s. 117, dn. 399; Bozkurt, **Bağlam**, s. 211, dn. 760.

³ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1666.

“...tüm haklar ve borçlar, genel kurulun onayına gerek olmaksızın, esas sermaye payını iktisap eden kişiye geçer.” ifadesi ile varılmaktadır.

Kanun koyucunun özel iktisap hâllerinde bağlam kurallarının etkisizleşmesini kabul etme sebebi ise bu tür iktisaplarda, bağlam ile ortaklığın korunmaya çalışıldığı tehlikelerin gerçekleşme ihtimalinin zayıf olması ve esas sermaye payını iktisap eden müktesiplerin haklarının diğerlerine tercih edilmesi olarak ifade edilmektedir⁴. Ancak ortaklık tamamen savunmasız bırakılmamış ve ortaklığa müktesibin esas sermaye paylarını satın alma hakkı tanınmıştır.

A. Miras

Limited ortaklıklarda esas sermaye payının miras yolu ile iktisap edilebileceği gerek TK 593/1’den gerek TK 596’dan anlaşılmaktadır. Ancak mirasın kapsamına ilişkin herhangi bir açıklama yer almamaktadır. Mirasın kapsamı ile ilgili doktrindeki fikir birliği uyarınca mirasın geniş yorumlanması gerekmektedir⁵. O hâlde esas sermaye payı, kanuni mirasçılığın yanı sıra vasiyetname ve miras sözleşmeleri gibi ölüme bağlı tasarrufların varlığı durumunda da miras yolu ile iktisap edilebilir. Atanmış mirasçılar her ne kadar murisin iradesi ile mirasçı sıfatını kazanmış olsalar da bunlar da mirası, murisin ölümü ile *ipso iure* iktisap etmekte⁶ ve bu nedenle miras yoluyla iktisap kapsamında değerlendirilmektedirler⁷. Bununla birlikte vasiyet alacaklıları ile MK 527-528 hükümleri uyarınca ivaz karşılığı yapılan olumlu ve olumsuz miras sözleşmelerine ilişkin tartışmalar mevcuttur⁸.

⁴ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1174. Ayrıca TK 596/1 hükmünün gerekçesi için bkz. Kaya, **Gereçeli Kanun**, s. 669.

⁵ Domaniç, **a.g.e.**, s. 1349; Poroy/Tekinalp/Çamoğlu, **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1667; Diğdem Göç, “Limited Ortaklıklarda Payın Miras ve Karı Koca Mallarının İdaresi Hâlinde İntikali”, **Yaklaşım Dergisi**, Eylül 1997, s. 99; Narbay, **a.g.e.**, s. 262; Sevi, **Pay Devri**, s. 318-319; Bügler, **a.g.e.**, s. 128; Hayri Bozgeyik, “Bağlı Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla İntikalinde Satın Alma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Bazı Sorunlar”, **BATİDER**, C. 25, S. 2, Ankara, 2009, s. 216; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 802; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1672.

⁶ Köprülü, **a.g.e.**, s. 367; Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 142.

⁷ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1175; Akın, **a.g.e.**, s. 117-118.

⁸ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 281; Akın, **a.g.e.**, s. 117 -118.

Anonim ortaklıklar bakımından doktrinde, payların vasiyetname ile devredilmesi hâlinde esas sözleşmesel bağlamın etkisini yitireceğine, ancak miras sözleşmeleri bakımından etkisini hâlâ koruyacağına ilişkin bir görüşün⁹ yanı sıra vasiyetname ile payların devrinde de vasiyet alacaklılarının külli halef olmamaları ve vasiyeti tenfiz memurunun varlığı hâlinde bu memura, yoksa mirasçılara karşı sadece kişisel bir talep hakkına sahip olmaları¹⁰, bu sebeple payı sağlararası bir hukuki işlem ile iktisap edenlerden ayrı tutulmaması ve esas sözleşmesel bağlamın uygulanması gerektiğini belirten başka bir görüş de mevcuttur¹¹. Belirtilen bu ikinci görüşe karşın vasiyet alacaklılarının sahip olduğu talep hakkının iki taraflı bir işlemde değil de kanundan doğduğu ve ilgili işlemlerin gerçekleştirilmesi suretiyle payın doğrudan mirasçılardan iktisap edildiği¹², ortaklığın ise bu iktisaptan sonra ileride açıklanmış olan satın alma önerisinde bulunabileceği tezi savunulmaktadır¹³.

Vasiyet alacaklılarının durumunu hükmün getiriliş amacı çerçevesinde incelemekte ve bu değerlendirmeye dayanarak payın miras yolu ile iktisabının kapsamında olup olmadığını tespit etmekte fayda bulunmaktadır. TK 596 hükmünün getiriliş amacı sadece külli halefleri korumak olsaydı ne mal rejimi ile esas sermaye payını iktisap eden eş ne de bu payı cebri icradan satın alan kişi korunurdu. Mal rejimi ve cebri icranın da özel iktisap hâlleri arasında sayılması, sırasıyla ortak ve müktesip arasındaki yakınlık ile alacaklıların korunması amacına dayanmaktadır¹⁴. Nitekim murisin mirasından bir pay değil de belirli mallarını bir kişiye bırakmış olması vasiyet alacaklısı ile yakın ilişkisinden kaynaklanabilmektedir. Vasiyet alacaklılarının TK 596 hükmünden yararlanabileceğini kabul ettiğimiz takdirde ise mirasçılar, esas sermaye payını vasiyet alacaklısına devrederken TK 595/2'de aranan genel kurul

⁹ Bu konu hakkında bkz. Bozgeyik, **a.g.m.**, s. 216 vd.

¹⁰ Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 405-406.

¹¹ Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 50, dn. 64.

¹² Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1176.

¹³ Akın, **a.g.e.**, s. 118. *Arslanlı*, vasiyet alacaklılarının devri talep hakkını resen iktisap etseler dahi mirasçılarının payı eTK 520 (TK 595) hükmüne uygun olarak devretmesi gerektiğini ifade etmektedir (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 282).

¹⁴ Doktrinde *Taşdelen*, anonim ortaklıklar bakımından kaleme aldığı eserinde mirasın kapsamının yalnızca külli halefiyet ilkesine göre belirlenmemesi gerektiği sonucuna varmıştır (Taşdelen, **a.g.e.**, s. 294). Ayrıca bkz. Uzel, **a.g.e.**, s. 162, dn. 159.

onayına tabi olmayacaktır¹⁵. Bu kapsamda TK 595/1 hükmüne uygun yazılı ve imzaları noter tarafından onaylanmış bir devir sözleşmesi yeterli kabul edilecektir.

İvazlı olumlu ve olumsuz miras sözleşmelerinde¹⁶ payların iktisabı hem sağlararası bir hukuki işlem hem de ivaz karşılığı gerçekleştirilmektedir. İşte bu işlemlerin mirasın kapsamında kabul edilmesi hâlinde TK ile sağlanan korumanın dolanılması anlamına geleceği doktrinde ifade edilmekte ve mirasın kapsamına nelerin dâhil olacağı belirlenirken a) *külli halefiyet ilkesinin* ve b) *miras sözleşmelerinin ivaz karşılığı yapılp yapılmadığının* dikkate alınması gerektiği belirtilmektedir¹⁷. Kanaatimizce, hemen yukarıda da ifade ettiğimiz üzere külli halefiyet ilkesi hükmün getiriliş amacı açısından tek başına yeterli bir gerekçe değildir. Ancak biz de ivazlı miras sözleşmelerinin TK 596 hükmündeki miras kapsamına dâhil edilmemesi gerektiği kanaatindeyiz.

Gerek İsvBK 788’de gerek anonim ortaklıklar bakımından bağlamın etkisizleştiği hâller arasında sayılan miras paylaşımına ise TK 596 hükmünde yer verilmemiştir. Miras paylaşımı, murisin paylaşımına ilişkin iradesi de dikkate alınarak terekenin mirasçılar arasında paylaşılmasıdır. Paylaşım yapıldığı kadar terekedeki malvarlığı değerleri miras ortaklığına aittir¹⁸. Mirasçılar, terekedeki malları paylaşım kuralları (murisin paylaşımına ilişkin kuralları, eşitlik ilkesi gibi) dikkate alınarak ve aralarında anlaşarak paylaşabilirler. Mirasçıların aralarında anlaşabilmeleri ihtimalinde MK 676 uyarınca adi yazılı şekle tabi miras paylaşım sözleşmesi akdetmeleri gerekmektedir.

¹⁵ eTK dönemine ilişkin olmakla beraber bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 282-283; Göç, **a.g.m.**, s. 100-101; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 199 ve orada dn. 746.

¹⁶ Olumlu miras sözleşmesi, murisin sözleşmenin karşı tarafı ya da üçüncü kişi lehine ölüme bağlı tasarrufta bulunduğu sözleşme iken bu sözleşmenin bir ivaz karşılığı yapılması hâlinde ivazlı olumlu miras sözleşmesinden bahsedilmektedir. Olumlu miras sözleşmeleri, mirasçı atama, vasiyet sözleşmesi ya da üçüncü kişinin mirasçı ya da vasiyet alacaklısı olarak atandığı sözleşmeler şeklinde yapılabilmektedir. Olumsuz miras sözleşmesi ise aslında mirastan feragat sözleşmesi olup müstakbel mirasçı tereke üzerindeki haklarından vazgeçmektedir. İvazlı mirastan feragat sözleşmesinde muris feragat edene sağlığında bir bedel ödeme borcu altına girmektedir. Ayrıca MK 528/9 uyarınca ivazlı mirastan feragat sözleşmesi, aksi öngörülmedikçe, feragat edenin alt soyuna da tesir etmektedir (Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 100-102 ve 198 vd.).

¹⁷ Bozgeyik, **a.g.m.**, s. 216 ve 226; Akın, **a.g.e.**, s. 118; Bozkurt, **Bağlam**, s. 215, dn. 775.

¹⁸ Ayşe Nur Merve Yazıcı, **Miras Ortaklığının Paylaşmadan Önceki Durumu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 28-29. Ayrıca bkz. Yargıtay 11. HD’nin 19.03.2012 tarih ve 2118/402 sayılı kararı (Kararın ilgili bölümü için bkz. Erdoğan Moroğlu/Abuzer Kendigelen, **İçtihatlı - Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Güncelleştirilmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2014, s. 398).

dir¹⁹. Mirasçılarının aralarında anlaşamamaları ise paylaşımı imkânsız kılmamakta, MK 642/1 ve 650/1 uyarınca her bir mirasçı, sulh mahkemesinden mirasın paylaşılmasını ve miras paylarının oluşturulmasını talep etme hakkını kullanmak suretiyle mirasın paylaşılmasını sağlayabilmektedir.

Mirasın paylaşımına ilişkin hükümler dikkate alındığında bu paylaşımın sözleşme ile gerçekleştirilebileceği gibi mahkeme hükmü ile de sağlanabileceği tespit edilmektedir. Ancak ister iradi ister mahkeme hükmü ile gerçekleşsin, mirasın paylaşımı sadece mirasçılar arasında²⁰ miras ortaklığının sona erdirilmesi amacıyla gerçekleştirildiğinden burada da miras yoluyla iktisap olduğu şüphesizdir²¹.

Anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerde miras paylaşımı eTK döneminde bulunmamaktaydı. Fakat doktrinde de ifade edildiği üzere mirasın paylaşımına ilişkin bir ifadeye gerek olmaksızın miras ifadesinden de aynı sonuç çıkarılabilmektedir²². Bu görüşün yanı sıra mirasın paylaşımı hâlinin kapsama dâhil edilmesinin mülkiyet devrinin kanuni değil, sözleşmesel ilişki çerçevesinde gerçekleşmesinden ve bu bağlamda farklı niteliğe sahip olmasından ötürü açık bir düzenlemeyi gerektirdiğini dile getiren bir görüş de bulunmaktadır²³.

Kanaatimizce miras paylaşımının anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerde sayılmasına rağmen limited ortaklıklar bakımından sayılmaması kanun koyucunun

---

¹⁹ Miras paylaşım sözleşmesine ilişkin NotK 89 hükmünde düzenlenme şekli bahsedilmesi nedeniyle doktrinde eMK 611 ile belirlenen adi yazılı şeklin mi yoksa resmî şeklin mi uygulanacağı konusu tartışılmıştır. Doktrindeki görüşler NotK 89 hükmünün eMK 611 üzerinde değişiklik yaratıp yaratmadığı üzerine olmakla birlikte MK'nın yürürlüğe girmesi ve MK 676'da miras paylaşım sözleşmelerinin şekli hakkında yine aynı hükmün olması nedeniyle bu sefer de yeni kanun - eski kanun ilkesi öne sürülmüştür. Sonuç olarak varılan noktada adi yazılı şeklin yeterli olduğunu söyleyebiliriz. Bu konudaki tartışmalar hakkında bkz. Süha Tanrıver, "Mirasın Paylaşılması Sözleşmeleri ve Noterlik Kanunu'nun 89. Maddesi", **TNBHD**, Y. 4, S. 2, Ankara, 2017, s. 23-29.

²⁰ *Bozkurt*, miras paylaşımı sözleşmesinin iradi bir devir sağlamasına karşın salt borçlar hukuku sözleşmesi olmadığını ifade etmektedir (*Bozkurt*, **Bağlam**, s. 215).

²¹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 281; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 199; Çonkar, **a.g.e.**, s. 168; Göç, **a.g.m.**, s. 99-100.

²² *Bozgeyik*, **a.g.m.**, s. 224-225.

²³ *Uzel*, miras paylaşımının mirasın tasfiyesi amacına yöneldiğini, dolayısıyla hukuki bir yapının tasfiyesinde de satın alma önerisinde bulunulabileceğini ve miras paylaşımının anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerde anılmasının özel iktisap hâllerinin sınırlı sayıda olmadığına ilişkin görüşü güçlendirdiğini belirtmektedir (*Uzel*, **a.g.e.**, s. 168). Bu sebeple, yazarın burada miras paylaşımının mirasın kapsamında olmadığını belirten bir ifadesi olduğunu söyleyemeyiz.

bilinçli bir tercihi olmayıp²⁴ yukarıda yer alan açıklamalarımıza binaen miras paylaşımının miras kapsamında yer alması nedeniyle TK 596 hükmü miras paylaşımı bakımından da uygulama alanı bulacaktır.

B. Eşler Arasındaki Mal Rejimi

Eşler arasındaki mal rejimi her ne kadar TK 593/1 kapsamında payın konu olabileceği işlemler arasında sayılmamışsa da gerek eTK 521 hükmünde gerek TK 596 hükmünde payın başkası tarafından iktisap edilebileceği hâllerden biri olarak anılmıştır.

Eşler arasındaki mal rejiminin kapsamına ilişkin olarak farklı fikirler ve bakış açıları bulunmaktadır. Doktrinde mal rejimi ile kastedilenin sadece mal ortaklığı olduğu ifade edildiği gibi²⁵, mal ortaklığının yanı sıra edinilmiş mallara katılma ve paylaşmalı mal ayrılığının da bu kapsamda olduğunu belirten bir görüş bulunmaktadır²⁶. Bir diğer görüş ise dört mal rejiminin de TK 596’da yer alan mal rejimine dâhil olduğunu savunmaktadır²⁷.

Edinilmiş mallara katılma rejimi bakımından da farklı görüşler mevcuttur. Bu mal rejiminin tasfiyesi sonucunda hesaplanan katılma alacağı kural olarak nakdî ödemeye tabi olmakla beraber borçlunun talebi hâlinde ayın olarak ödenmesi mümkündür. Katılma alacağının ayın olarak ödenmesi sebebiyle payın diğer eş tarafından iktisap edilmesinin mal rejimi yoluyla iktisap kapsamında olmadığı ifade edilmek-

²⁴ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 505. Nitekim sermaye ortaklığı ve bağlam yönünden benzer olan iki ortaklık türünün farklı kurallara tabi tutulmasına ilişkin gerekçe bulunmadığı hakkında bkz. H. Ali Dural, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arası Mal Rejimi ve İcra Yoluyla Edinilmesine İlişkin TTK m. 596 Düzenlemesi Üzerine Düşünceler ve Eleştiriler”, **KHÜHFD**, C. 6, S. 1, Haziran 2018, s. 112, dn. 1.

²⁵ eTK dönemine ilişkin olarak bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 281-282. *Arslanlı*’nın eseri kaleme aldığı dönemde yürürlükte bulunan eMK’da üç tür mal rejimi bulunmaktaydı. Bunlar; mal birliği, mal ortaklığı ve kanuni mal rejimi olan mal ayrılığı idi. Bu sebeple şu an yürürlükte bulunan MK ile hukukumuzda girmiş mal rejimlerinden bahsedilmemiş; ancak yine de mal ayrılığı rejimi payın iktisabı açısından kapsam dışı tutulmuştur. *Göç* de kastedilenin mal ortaklığı ve mal birliği rejimleri olduğunu ifade etmiştir (*Göç*, **a.g.m.**, s. 100).

²⁶ Sevi, **Pay Devri**, s. 53.

²⁷ Akın, **a.g.e.**, s. 118-119; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 802-803.

tedir²⁸. Kanaatimizce, MK'nın tanıdığı bu hakkın yine mal rejimi hükümleri çerçevesinde ve mal rejiminin tasfiyesi nedeniyle ortaya çıkan alacağın ödenmesi bakımından öngörüldüğü dikkate alındığında, payın aynı ödeme nedeniyle iktisabı da TK 596 kapsamında değerlendirilmelidir.

Mal rejimi hükümleri kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği ifade edilen bir diğer durum ise edinilmiş mallara katılma rejiminde MK 226/2 uyarınca paylı mülkiyete tabi malların, üstün yararını ispat eden ve diğer eşin payının bedelini ödeyen eşin o malın bölünmeden kendisine verilmesini talep etmesi hâlinde payın iktisabıdır. Nitekim burada da kanuni değil, iradi bir devrin varlığından yola çıkarak mal rejimi hükümleri çerçevesinde bir iktisabın olmaması gerektiğini dile getiren görüşün²⁹ yanı sıra bu şekilde bir iktisabın da mal rejimi hükümleri çerçevesinde kabul edilmesi gerektiğini ifade eden bir görüş bulunmaktadır³⁰. Eşlerin paylı mülkiyetine tabi olan mallar bakımından getirilen bu düzenleme yalnızca edinilmiş mallara katılma rejiminde değil, paylaşmalı mal ayrılığı (MK 248/2) ve mal ayrılığı rejimlerinde (MK 243 atfı ile MK 248/2) de yer almaktadır. Bu hükümlere benzer bir düzenleme mal ortaklığında da bulunmaktadır (MK 280-281)³¹. Kanaatimizce her ne suretle olursa olsun, mal rejimi hükümleri çerçevesinde iktisap edilen esas sermaye payları TK 596 kapsamında değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

---

²⁸ Çonkar, **a.g.e.**, s. 184, dn. 63; Çiğdem Mine Yılmaz/Sevgi Bozkurt Yaşar, “Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Bağlı Nama Yazılı Payların İktisabı”, **TBBD**, C. 30, S. 133, 2017, s. 505. Anılan son yazarlar, bu konuda *Kırca/Kırca*'nın makalesine atıfta bulunmuş olmakla birlikte kanaatimizce *Kırca/Kırca*'nın ifadesini yanlış yorumlamışlardır. Nitekim *Kırca/Kırca*, katılma alacağının ayınla ödenmesi durumunda özel iktisap hâllerinden mal rejiminin kapsamına girmeyeceğinden bahsetmemiş, aksine bu durumda ortaklığın payları gerçek değeri üzerinden satın almayı önerebileceğine ilişkin eTK 418/4 ve eTK 521 hükümlerinin uygulanması gerektiğini vurgulamıştır (*Kırca/Kırca*, **a.g.m.**, s. 559). Aksi yönde bkz. Taşdelen, **a.g.e.**, s. 217. Ayrıca *Kırca/Kırca*, artık değer oluşmaması ya da katılma alacağı miktarını aşan düzeyde yapılan ödemenin aynı ödeme yoluyla ortaklık payını içerecek şekilde yapılması hâlinde eTK 521 (TK 596) değil, eTK 520 (TK 595) hükmünün uygulanacağına isabetle dikkat çekmişlerdir (*Kırca/Kırca*, **a.g.m.**, s. 559-560).

²⁹ Çonkar, **a.g.e.**, s. 185.

³⁰ Narbay, **a.g.e.**, s. 270; Yılmaz/Bozkurt Yaşar, **a.g.m.**, s. 506. *Bozkurt*, böyle bir iktisabı mal rejimi hükümlerinin kapsamında değerlendirmekle beraber mahkemenin paylı mülkiyete konu malvarlığını üstün yararı olan eşe özgülemesi sırasında sözleşmesel bağlamın da dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir (Bozkurt, **Bağlam**, s. 218-219).

³¹ Narbay, **a.g.e.**, s. 270, dn. 159.

Mal rejimi çerçevesinde gerçekleştirilen iktisapların içine ölüm³², boşanma, ayrılık, evlenmenin geçersizliği nedeniyle tasfiye hâllerinin yanı sıra mal rejimi sözleşmesi³³, kanun ya da hâkim kararı ile mal rejiminin değiştirilmesi sonucu gerçekleşen iktisaplar da girmektedir³⁴. Ancak anlaşmalı boşanmalar sonucu yapılan mal paylaşımı hususu, doktrin tarafından iradi devrin mahkeme kararına büründürülmesi olarak nitelendirilmekte ve mal rejimi yolu ile iktisabın kapsamına alınmamaktadır³⁵.

C. Cebri İcra

Özel iktisap hâlleri arasında cebri icranın sayılması, miras ve mal rejiminden farklı olarak ortak - müktesip arasındaki yakın ilişkiden ziyade alacaklıların korunması amacına hizmet etmektedir³⁶. Cebri icra yoluyla esas sermaye payını satın alan kişinin genel kurulun onayına tabi tutulması ve esas sermaye payından doğan haklardan mahrum edilmesi, bu payların cebri icrada satışını güçleştirecek ve bu nedenle ortağın alacaklısının, esas sermaye paylarının cebri icra yoluyla satışını sağlamak suretiyle alacağını elde etmesi imkânsız hâle gelecektir³⁷.

³² Mal rejiminin ölüm ile sona ermesi hâlinde, terekenin tespiti açısından mal rejiminin tasfiyesi önem taşımakta olup sağ kalan eş hem mal rejiminin hem de miras ortaklığının tasfiyesine dâhil olmaktadır. (Acar, **a.g.e.**, s. 182; Gümüş, **a.g.e.**, s. 288).

³³ *Yılmaz/Bozkurt Yaşar*, mal rejiminin MK 208 uyarınca mal rejimi sözleşmesi ile değiştirilmesi hâlinde payların devrinin iradi olarak gerçekleşmesi nedeniyle özel iktisap hâlleri içerisinde değerlendirilemeyeceğini, mal rejiminin kendiliğinden veya mahkeme kararı ile değişmesi hâlinde ise özel iktisap hâllerinin kapsamına gireceğini ifade etmiştir (Yılmaz/Bozkurt Yaşar, **a.g.m.**, s. 501).

³⁴ Narbay, **a.g.e.**, s. 270; Yıldız/Özbay, **a.g.m.**, s. 20-21; Akın, **a.g.e.**, s. 118-119; Bozkurt, **Bağlam**, s. 216; Sevi, **Pay Devri**, s. 53. Bu hâller dışında eşler arasındaki iradi devirlerin mal rejimi yoluyla iktisap kapsamına girmeyeceğine dair bkz. Çonkar, **a.g.e.**, s. 182.

³⁵ *Kırca/Kırca*, mahkemenin verdiği boşanma kararının inşai karar olması nedeniyle herkese ileri sürülebileceğini, ancak bunun ortaklığın iç işlerine müdahale edecek bir karar olmaması gerektiğini, payların sahibi ile ortaklığa karşı kimin pay sahibi sıfatını haiz olduğu hususlarının ayrı olduğunu ve kararın etkisinin payların sahibini belirlemekle sınırlanması gerektiğini ifade etmektedirler (Kırca/Kırca, **a.g.m.**, s. 555-556 ile dn. 46 ve özellikle s. 558). *Dural* ise anlaşmalı boşanmaya ilişkin MK 166/3 hükmünün mal rejimi hükümleri arasında yer almamasının yanı sıra taraflar arasında sözleşmeye dayalı bir iktisap olması nedeniyle TK 596'nın kapsamına girmeyeceğini ifade etmektedir (Dural, **a.g.m.**, s. 112-113, dn. 2). Aksi yönde bkz. Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 126. Yazar, anlaşmalı boşanma hâlinde de TK 596'nın uygulanacağını ve bu devrin mahkeme kararına dayandığını vurgulamaktadır. Mal rejimine ilişkin paylaşma anlaşmasının da bu kapsamda olduğu hakkında bkz. Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 214.

³⁶ Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 215; Uzel, **a.g.e.**, s. 161; Sevi, **Pay Devri**, s. 319.

³⁷ Akın, **a.g.e.**, s. 119; Bozkurt, **Bağlam**, s. 219-220.

Cebri icranın kapsamı konusunda da doktrinde fikir birliği bulunmakta ve miras gibi geniş yorumlanması gerektiği ifade edilmektedir³⁸. Doktrindeki bu fikir birliği uyarınca esas sermaye payının haczedilmesi veya rehnedilmesi sonucunda paraya çevrilmesi, hapis hakkının paraya çevrilmesi, iflas ve konkordato³⁹ suretiyle iktisap edilmesi TK 596’da sayılan cebri icra yoluyla iktisap kapsamında yer almaktadır⁴⁰. Ancak hemen ifade edelim ki sadece haciz, rehin ve hapis hakkı esas sermaye paylarının iktisabı için tek başına yeterli değildir. Söz konusu bu hâllere dayanılarak esas sermaye payı paraya çevrilmediği müddetçe TK 596 hükmünün kapsamında yer almaları da muhtemel deđildir⁴¹. Esas sermaye payının iktisabının TK 596 hükmünün kapsamına girmesi bakımından satışın açık artırma ya da pazarlık suretiyle gerçekleştirilmesi bir önem taşımamaktadır⁴².

D. Özel İktisap Hâllerinin Uygulama Alanının Sınırlı Sayıda Olup Olmadığı Sorunu

Özel iktisap hâlleri, TK 596 hükmünün lafzına bağlı olarak miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra olarak sayılmakla beraber hükmün uygulanma alanının bu hâller ile sınırlı olup olmadığı tartışması bulunmaktadır⁴³.

Gerek anonim ortaklıklarda gerek limited ortaklıklarda özel iktisap hâllerinin sınırlı sayıda olmadığı sonucuna varılırken “*istisnalar dar yorumlanır*” kuralı ile

³⁸ Domaniç, **a.g.e.**, s. 1351; Narbay, **a.g.e.**, s. 262, 272 ve orada dn. 161; Yıldız/Özbyay, **a.g.m.**, s. 21; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku [Hukukî Mütalâalar]**, Cilt II: 1992-1999, 2. Yeniden ve Aynen Dizilmiş Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, s. 2538; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1779-1180; Akın, **a.g.e.**, s. 119; Bozkurt, **Bağlam**, s. 219-221; Sevi, **Pay Devri**, s. 320.

³⁹ Özel konkordato anlaşmasının bu kapsamda yer almadığı hakkında bkz. Bozkurt, **Bağlam**, s. 220, dn. 803 ve orada yer alan diğer yazarlar.

⁴⁰ Domaniç, **a.g.e.**, s. 1328; Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 215; Sevi, **Pay Devri**, s. 45; Bozkurt, **Bağlam**, s. 220 ve dn. 804’de yer alan diğer yazarlar.

⁴¹ Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 215; Narbay, **a.g.e.**, s. 272; Bozkurt, **Bağlam**, s. 220.

⁴² Domaniç, **a.g.e.**, s. 1351; Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt II**, s. 2538.

⁴³ eTK döneminde anonim ortaklıklar bakımından bu sayımın sınırlı olduğu yönünde bkz. Üner Dağ, **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1996, s. 214. Ancak yazar bu hâllerin geniş yorumlanması gerektiği kanaatinde. Ayrıca bkz. Yıldız/Özbyay, **a.g.m.**, s. 23-24.

“amaçsal yorum”⁴⁴ dikkate alınmıştır. Ancak iki ortaklık bakımından kaide ve istisnalar aynı değildir.

Anonim ortaklıklar bakımından konumuzla ilgili temel aldığımız pay grubu, bağlam hükümleri ile devri sınırlandırılabilen borsaya kote edilmemiş nama yazılı paylardır⁴⁵. Bu payların devrine ilişkin kaide ise pay devir serbestisidir. İstisnası, TK 491’de düzenlenen kanuni bağlam ile TK 492 vd. hükümlerinde düzenlenen esas sözleşmesel bağlamdır. İstisnanın istisnası ise gerek kanuni gerek esas sözleşmesel bağlam bakımından miras, miras paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icradır (TK 491/1 c. 1, TK 493/4 ve TK 494/2). İstisnanın istisnasının kaideye denk olduğu ve bunların da kaideler gibi geniş yorumlanması gerektiği ifade edilir⁴⁶. Bu hususu dikkate aldığımız takdirde özel iktisap hâllerinin sınırlı sayıda olmadığı, yorum yoluyla başka hâllerin de bu kapsama dâhil edilebileceği kanaatindeyiz.

Limited ortaklıklar bakımından ise kaide esas sermaye paylarının devrinin genel kurulun onayına tabi olması yani kanuni bağlamdır. Bunun istisnası TK 596 çerçevesinde düzenlenen özel iktisap hâlleridir. Dikkat edersek anonim ortaklıklar bakımından istisnanın istisnası olan bu iktisap hâlleri limited ortaklık bakımından istisnadır. Bu durumda istisnaların yorumuna ilişkin kurallar çerçevesinde sayımın sınırlayıcı olup olmadığını tespit edebiliriz.

İstisna hükümlerinin dar yorumlanacağı kabul edilmekle birlikte dar yorumun nasıl yapılacağı da belirlenmelidir. Dar yorumdan kastın lafzi yorum olması hâlinde TK 596 hükmündeki sayımın sınırlayıcı olmasını kabul etmemiz gerekirken amaçsal yorumun tercihi hâlinde⁴⁷ hükümde yer alan hâller ile amaçsal olarak benzerlik taşı-

⁴⁴ Nitekim *Kocayusufpaşaoğlu* da bir hükümde yer alan hâllerin sınırlı sayıda olup olmadığının tespiti için hükmün getiriliş amacı ile hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerinin dikkate alınması gerektiğini ifade etmiştir (Necip Kocayusufpaşaoğlu, **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme, Yenilenmiş, Genişletilmiş, Tamamlanmış** 4. Basıdan 7. Tıpkı Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017, s. 658 vd.).

⁴⁵ Söz konusu payların dikkate alınma sebebi, limited ortaklık esas sermaye paylarının borsaya kote edilememesi ve kanunen bağlamlı olmasıdır.

⁴⁶ Kemal Gözler, “Yorum İlkeleri”, **Kamu Hukukçuları Platformu Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması**, Ankara, 2012, s. 65-67, (Çevrimiçi), <http://www.anayasa.gen.tr/yorum-ilkeleri-kitaptan.pdf>, E.T. 30.07.2019); Bozkurt, **Bağlam**, s. 224-225.

⁴⁷ Aynur Yongalık, “İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı’ ve Değerlendirilmesi”, **AÜHFD**, C. 60, S. 1, 2011, s. 9-13.

yan durumların da hükmün kapsamında olduğunu söyleyebiliriz. Bunun yanı sıra limited ortaklığın da bir sermaye ortaklığı olduğu dikkate alınmalı, anonim ortaklıklar bakımından kabul edilen hâller limited ortaklık bakımından da kabul edilmelidir.

Anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerin maddi uygulama alanı da amaçsal yoruma tabi tutulmak suretiyle tespit edilmektedir⁴⁸. Bu hususa ilişkin doktrinde birçok yazarın örnek verdiği hâl İsviçre Federal Mahkemesi'nin bir kararına⁴⁹ konu olan zorunlu birleşme olmakla birlikte Federal Mahkeme söz konusu kararında iradi birleşmelere ilişkin bir açıklama yapmamayı tercih etmiştir. Zorunlu birleşme ile başlayan bu yorum faaliyeti bölünme ve tür değiştirme bakımından da yapılmaktadır. Her bir durumun somut şartları göz önünde bulundurularak hükmün uygulama alanına girip girmediği tespit edilmektedir⁵⁰. İşte bu nedenle bizim kanaatimiz herhangi bir hâlin TK 596 hükmünün kapsamına dâhil edilmesi yönünde değildir. Ancak birleşme ve bölünme gibi durumların külli/kısmi külli halefiyet ilkesine tabi olması ve ortaklığın ölümü olarak nitelendirilmesi nedeniyle bu hâllerde de TK 596 hükmü uygulanmalıdır. Ortaklıkların tür değiştirmesi durumunda ise özdeşlik ve süreklilik ilkesi nedeniyle bir pay sahipliği/ortak değişikliği söz konusu olmadığından bir pay devri bulunmamaktadır⁵¹. Bu nedenle tür değiştirmenin ne TK 595 ne de TK 596 hükmünde sayılan özel iktisap hâlleri bakımından değerlendirilmesi mümkündür. Biz bu hâllerini çalışmamızın kapsamına dâhil etmediğimizden ayrıntısına girmeyip burada işaret etmekle yetiniyoruz.

---

⁴⁸ Anonim ortaklıklar bakımından inc. Peter Forstmoser/Arthur Meier-Hayoz/Peter Nobel, **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, Verlag Stämpfli+Cie AG, 1996, §44, N. 174; Bozkurt, **Bağlam**, s. 222-225. Limited ortaklıklar bakımından inc. Trüeb, **a.g.e.**, Art. 788, N. 3; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 2; Rino Siffert/Marc Pascal Fischer/Martin Petrin, **GmbH-Recht, Revidiertes Recht der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Artikel 772-827 OR), Stämpflis Handkommentar SHK**, ed. Baker&McKenzie, Bern, Stämpfli Verlag AG, 2007, Art. 788, N. 6; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 337.

⁴⁹ BGE 109 II 130 sayılı kararın kısa özeti için bkz. S. Anlam Altay, "Türk ve İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku'nda Esas Sözleşmesel Bağlam", **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 626-627; ayrıca bkz. Uzel, **a.g.e.**, s. 164-165.

⁵⁰ Hükmün uygulanabileceği diğer hâller bakımından bkz. Domaniç, **a.g.e.**, s. 1350; Narbay, **a.g.e.**, s. 274-275. Hükmün uygulama alanı açısından ayrıntılı incelemeler için bkz. Uzel, **a.g.e.**, s. 166-172; Akın, **a.g.e.**, s. 119-122; Bozkurt, **Bağlam**, s. 226-240.

⁵¹ Uzel, **a.g.e.**, s. 169.

Limited ortaklıklar bakımından genel bir değerlendirme yaptığımız takdirde TK 596 hükmünün de amaçsal yorumlanması ve bu kapsamda anonim ortaklıklar bakımından değerlendirilen hâllerin limited ortaklıklarda da dikkate alınması gerektiği kanaatine varmaktayız⁵².

II. ORTAKLIK SÖZLEŞMESİNDE YER ALAN HÜKÜMLER DÂHİLİNDE ESAS SERMAYE PAYININ GEÇİŞİ

Esas sermaye payının TK 595 uyarınca devredilmesinde, ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, genel kurulun onayına ihtiyaç bulunmaktadır. Limited ortaklıklarda esas sermaye paylarının devrinde genel kurulun onayına gerek duyulması, bu ortaklıklar bakımından ortaklar arasındaki kişisel ilişkilerin anonim ortaklığa nazaran daha yoğun olmasından kaynaklanmaktadır. Anonim ortaklıklar gibi bir pay devri serbestisinden bahsedilmesi, ortak sayısının azami elli kişi olabileceği, ortakların sermaye borcunun yanı sıra başka borçlarının (TK 603 vd., 606 vd., 613), özellikle sadakat yükümlülüğünün (TK 613) bulunduğu bir ortaklık bakımından pek mümkün gözükmemektedir.

Ancak kanun koyucu, limited ortaklığın sermaye ortaklığı niteliğini de göz önünde bulundurarak, bahsettiğimiz kısıtlamanın ortadan kaldırılabilmesine imkân tanımıştır. TK 595/2’de yer alan “*Aksi öngörülmemişse*” ifadesi ile ortaklık sözleşmesinde yer alması hâlinde bağlayıcı olan hükümleri düzenleyen TK 577/1-(a)’daki “*Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan.*” ifadesi, şartları ağırlaştırabilme olanağının yanı sıra hafifletebilmeyi de kapsayarak pay devrinde ihtiyaç duyulabilecek özgürlüğü tanımakta ve eTK döneminden farklı olarak nispi emredici bir özellik taşımamaktadır.

Esas sermaye paylarının devrinde kanuni bağlamın yanı sıra başka şartların öngörülmesi, esas sermaye payının devrinin tamamen yasaklanması ya da şartların hafifletilmesi, hatta esas sermaye payına tamamen devir serbestisi tanınması (kanuni bağlamın kaldırılması) gibi durumların TK 596’da sayılan özel iktisap hâllerine etki

---

⁵² Handschin/Truniger, a.g.e., §15, N. 49.

edip etmeyeceği, hükmün getiriliş amacı da göz önünde bulundurularak incelenmeye muhtaçtır. Bunun yanı sıra ortaklık sözleşmesi ile sadece özel iktisap hâllerini etkileyecek hükümler öngörülüp öngörülemediği de izah edilmelidir.

Bu kapsamdaki sorunları dört başlık altında açıklayabiliriz.

A. Esas Sermaye Payının Özel İktisap Hâlleri ile Ediniminin Tamamen Yasaklanıp Yasaklanamayacağı Sorunu

Esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinimi TK 596/1 uyarınca limited ortaklığın onayına tabi tutulamaz. Hükmün getiriliş amacı, eski ortağın (mürisin, esas sermaye payı cebri icrada satılan ya da mal rejimi sebebiyle eşi tarafından iktisap edilen ortağın) hukuki halefiyetini güvence altına alarak söz konusu esas sermaye paylarının sahihsiz kalmasını engellemektir. Bu nedenle anılan hüküm emredici niteliği haiz olup bu hükmün kapsamındaki hâllerin ortaklığın onayına tabi kılması imkânsızdır⁵³. Ortaklığın onayına dahi tabi tutulamayan özel iktisap hâllerinin yasaklanması da mümkün değildir⁵⁴.

eTK döneminde ise özel iktisap hâlleri eTK 521/2 uyarınca ortaklık sözleşmesi ile ortaklığın onayına tabi tutulabiliyordu. Ancak bu onay, eTK 520 ve TK 595/2'deki gibi bir onay değildi. Ortaklık sözleşmesinde yer alan hüküm, ortakların bu esas sermaye paylarını gerçek değeri üzerinden satın alacak üçüncü bir kişiyi göstermesi hâlinde geçerli olmakta, böyle bir kişinin gösterilmemesi hâlinde ise onay verilmiş sayılmaktaydı⁵⁵.

---

⁵³ Dural, **a.g.m.**, s. 114. *Pulaşlı*, esas sermaye payının özel iktisap hâlleri ile geçişinin onaya bağlanmasını emredici olmayan bir hükmü miras, mal rejimi ve cebri icra düzeninin önüne geçirmek olarak nitelemiş ve bu nedenle onaya bağlanamayacağı kanaatine varmıştır (Hasan Pulaşlı, "Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar", **BATİDER**, C. 25, S. 2, 2009, s. 42).

⁵⁴ Murisin mirasçılarının limited ortaklığa katılmasının ancak ret hakkı kullanılması suretiyle reddedilebileceği hakkında bkz. Oruç Hami Şener, **Ölen Ortağın Mirasçılarının Limited Ortaklığa Katılması Engellenebilir mi?**, (Çevrimiçi), <https://www.dunya.com/kose-yazisi/olen-ortagin-mirasclarinin-limited-ortakliga-katilmasi-engellenebilir-mi/348242>, E.T. 02.08.2019.

⁵⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 281; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 197-198 ve orada dn. 740. *Arslanlı*, İsviçre ve Alman hukukunda iktisap yasağının hangi şartlar altında kabul edildiğini de açıklamıştır (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 293-294).

B. Esas Sermaye Payının Devrinin Tamamen Yasaklanmasının Özel İktisap Hâllerine Sirayet Edip Etmeyeceği Sorunu

Limited ortaklıklarda esas sermaye paylarının devri TK 595/2 uyarınca genel kurulun onayına bağlı tutulmuş olmakla beraber yine aynı hükümde, ortaklık sözleşmesi ile bunun aksinin öngörülebileceği belirtilmiştir. “*Aksi öngörülmemişse*” ibaresi ile ağırlaştırma ya da hafifleştirme yönünde düzenleme yapılabileceği konusunda doktrinde fikir birliği bulunmaktadır⁵⁶. Nitekim gerek önemli kararlara dair karar nisaplarının düzenlendiği TK 621/1-(c) hükmünde yer alan “*Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılması, yasaklanması ya da kolaylaştırılması.*” ifadesi gerek esas sözleşmeye konulabilecek ihtiyari kayıtlara ilişkin TK 577/1-(a) hükmündeki “*Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler.*” ifadesi buna işaret etmektedir^{57,58}.

Esas sermaye paylarının devrinin ağırlaştırılması, genel kurul onayı dışında başka şartlar getirilmesi suretiyle olabilir. Öte yandan TK 595/4 uyarınca esas sermaye payının devrinin ortaklık sözleşmesi ile tamamen yasaklanması dahi olanaklıdır. Böyle bir yasaklama, ortaklık kendi paylarını iktisap ederken ve bir ortağın esas sermaye payı rehne⁵⁹ veya intifa hakkına⁶⁰ konu edilirken dahi etkilerini göstermektedir.

⁵⁶ Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §15, N. 46; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 786, N. 9; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 301; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 752-753; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 317.

⁵⁷ TK 577/1-(b) hükmü ile ortaklara veya ortaklığa esas sermaye payları ile ilgili önerilmeye muhatap olma, ön alım, alım ve geri alım hakları tanınabileceği ve bunların ortaklık sözleşmesinde yer alması hâlinde bağlayıcı olacağı kabul edilmiştir. Anonim ortaklıklarda paylara ilişkin sözleşmeler ancak borçlar hukuku alanında akdedilebiliyorken limited ortaklıklarda korporatif etkiyi haiz düzenlemeler yapılabilmektedir. Bu hüküm aslında esas sermaye paylarının devri ile alakalı olduğundan TK 577/1-(a) hükmü ile birlikte değerlendirilebilir [Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 636; Sergül Balsever, **Limited Şirket Sözleşmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017, s. 67]. Ön alım, alım ve geri alım haklarının etkileri hakkında bkz. Ünal Tekinalp, “Anonim Ortaklık Payının Alım, Ön Alım, Geriye Alım ve Benzer Haklara Konu Olması”, **Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu 1. Tebliğler**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978, s. 345, 350 vd.; Mehmet Bahtiyar, “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Ön Alım Hakkı Taniyan Anasözleşme Hükümleri ve Etkileri”, **BATİDER**, C. 21, S. 2, 2001, s. 88.

⁵⁸ eTK 520/4 ise esas sermaye paylarının devrine ilişkin şartların sadece ağırlaştırılmasına izin vermekte ve bu hükmün nispi emredici niteliği nedeniyle esas sermaye payının devrini kolaylaştıran hükümlerin butlanla malul olduğu kabul edilmekteydi (Balsever, **a.g.t.**, s. 62, dn. 191).

⁵⁹ H. Ercüment Erdem/Y. Can Göksoy, “Limited Şirkette Payın Rehni”, **Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan**, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2000, s. 580; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 763;

Esas sermaye paylarının devri, ortaklık sözleşmesi ile yasaklanmışsa TK 595/5 uyarınca ortağın haklı nedenlerle çıkma hakkı saklı kalmaktadır⁶¹.

Esas sermaye paylarının devrinin ortaklık sözleşmesi ile yasaklanmasının TK 596'da yer alan özel iktisap hâllerine de sirayet edip etmeyeceği sorusuna verilecek cevap ise olumsuzdur⁶². Limited ortaklık bakımından esas sermaye paylarının devri kanuni bağlama tabi olup ortaklık sözleşmesi ile getirilen ağır şartlar ya da yasaklama sözleşmesel bağlam olarak ifade edilmektedir. Özel iktisap hâlleri ise gerek kanuni gerek sözleşmesel bağlamın etkisizleştiği hâller olarak nitelendirilmektedir⁶³. Limited ortaklıklar bakımından özel iktisap hâllerini bağlamın etkisizleştiği hâller olarak nitelememizin sebebi ise kanun koyucunun esas sermaye paylarının geçişini iki ayrı başlık altında -devir (TK 595) ve miras, eşler arasındaki mal rejimi ve icra (TK 596)- düzenlemesidir. Aslında devir ve özel iktisap hâlleri iki farklı geçiş olduğundan bağlamın özel iktisap hâlleri üzerinde bir etkisi bulunmamaktadır. Ayrıca esas sermaye payının devrini yasaklayan bir hükmün TK 596/1'e de sirayet edeceğini söylemek esas sermaye paylarının sahipsiz kalmasını önlemek, alacaklıları korumak gibi amaçlar taşıyan istisna hükmünün ortaklık tarafından kaldırılması anlamına gelmektedir. Bahsettiğimiz tüm bu gerekçeler nedeniyle Kanun ile tanınan bu istisnanın ortadan kaldırılması olanaklı değildir⁶⁴. Kaldı ki özel iktisap hâlleri ile esas

---

Ramazan Durgut, "Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması", **TBBĐ**, S. 108, Y. 2013, s. 127; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 320, 385-386. İsviçre hukuku açısından bkz. Bügler, **a.g.e.**, s. 151.

⁶⁰ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 320, 364-365.

⁶¹ Esas sermaye payının devrinin yasaklanması ya da genel kurul tarafından reddedilmesi ayrı bir haklı sebep şeklinde yorumlanmamalıdır. TK 595/5 hükmü ile sadece ortağın "haklı sebeple çıkma hakkı" vurgulanmıştır. Genel kurulun keyfî uygulamaları, ortaklığın iyi yönetilememesi gibi sebeplerin varlığı hâlinde esas sermaye payını devretmek isteyen ortak çıkma hakkını kullanabilecektir [Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 551; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1662, 1675i; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 322]. TK 595/5 (İsvBK 786/3) hükmü ile getirilen bu hakkın emredici olduğu ve ortaklık sözleşmesi ile sınırlandırılmayacağı yönünde bkz. Trüeb, **a.g.e.**, Art. 786, N. 12; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 322.

⁶² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 320.

⁶³ Sözleşmesel bağlam açısından bkz. Uzel, **a.g.e.**, s. 143, 154; limited ortaklıklarda kanuni bağlamın etkisiz olduğu hâller bakımından inc. Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 802 vd. Anonim ortaklıklarda bağlı nama yazılı senetlerin miras ile iktisabı hâlinde bağlamın etkisizleştiğinden değil, sınırlandırılmadan bahsetmek gerektiği yönünde bkz. Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 203; Bozkurt, **Bağlam**, s. 211.

⁶⁴ Nitekim istisnalar, bu hükümleri koyan makam, TK 596/1 hükmü bağlamında kanun koyucu, tarafından kaldırılabilir [Gözler, **a.g.m.**, s. 44-45, (Çevrimiçi), <http://www.anayasa.gen.tr/yorum->

sermaye payının iktisap edilmesinin yasaklanması, bu hâllerin niteliğine uygun düşmemektedir.

C. Esas Sermaye Payına Devir Serbestisi Tanınması (Kanuni Bağlamın Kaldırılması) Durumunda Özel İktisap Hâllerinde Ortaklığa Tanınan Ret Hakkının Ortadan Kalkıp Kalkmayacağı Sorunu

Esas sermaye paylarının devri tamamen yasaklanabileceği gibi, gerek kuruluş aşamasında gerek sonradan ortaklık sözleşmesinin TK 621/1-(c)'de belirtilen nisaplara uygun bir şekilde değiştirilmesi suretiyle esas sermaye payının devri tamamen serbest hâle getirilebilir. Devrin serbest hâle getirilmesi, özellikle çok sayıda ortağı olan⁶⁵, yabancılaşmanın ve dolayısıyla ortaklık yapısındaki değişimlerin önem arz etmediği limited ortaklıklarda söz konusu olmaktadır.

Ortaklık sözleşmesi ile esas sermaye paylarının devrine ilişkin genel kurul onayının kaldırılması durumunda bunun TK 596'da düzenlenen “onay” veya “ret hakkı”na etkisi tartışılabilir.

Özel iktisap hâlleri bakımından esas sermaye payının mülkiyeti ile bu paya bağlı hakların ve borçların geçişinde ortaklığın onayı aranmamakla beraber ortaklığın menfaatini korumak amacıyla ortaklığa müktesibi ret hakkı tanınmıştır. Ret hakkının asıl amacı ortaklığın menfaatini korumak olduğuna göre, esas sermaye payının devrinin serbest kılındığı bir limited ortaklıkta böyle bir menfaatin ortaklık tarafından gözetileceği iddia edilemez⁶⁶. Nitekim “Çoğun içinde az da vardır.” kuralı dikkate alınırsa ortaklık sözleşmesi ile esas sermaye payının devrine tanınan serbesti aslında TK 595/2 bağlamında bir onayın bile aranmadığı özel iktisap hâlleri için de geçerli olacak ve ortaklık, müktesibi reddetme hakkını kullanamayacaktır.

---

ilkeleri-kitaptan.pdf, E.T. 30.07.2019]. Kanun koyucu ise TK 596/2 hükmü ile ortaklığa satın alma hakkı tanıyarak belirtilen istisnaya istisna getirmiştir.

⁶⁵ Ancak hemen ifade edelim ki limited ortaklıklarda ortak sayısı TK 574/1 hükmü gereğince en fazla elli kişi olabilmektedir. Bu durum göz önüne alındığında anonim ortaklıklarda olduğu gibi bir yabancılaşma gözlemlenmek mümkün değildir.

⁶⁶ Dural, **a.g.m.**, s. 120.

D. Ortaklık Sözleşmesi ile Özel İktisap Hâlleri Bakımından Kanunen Tanınan Ret Hakkının Kaldırılıp Kaldırılmayacağı Sorunu

Özel iktisap hâlleri kanuni ve sözleşmesel bağlamın etkisizleştiği hâller olmasına rağmen kanun koyucu TK 596/2 ile ortaklığa esas sermaye paylarının gerçek değeri üzerinden satın alınması suretiyle müktesibi ret hakkı tanınmıştır.

Ret hakkının ortaklık sözleşmesinde yapılacak bir düzenlemeyle kaldırılıp kaldırılmayacağı hususunda iki görüş bulunmaktadır. Birinci görüş, TK 596'da ret hakkının kaldırılabilmesine ilişkin bir hüküm bulunmaması nedeniyle bunun mümkün olmadığını savunurken⁶⁷ ikinci görüş, TK 577/1-(a) hükmünde yer alan “devir” ibaresini geniş yorumlamak suretiyle kaldırılabilmesini belirtmektedir⁶⁸.

İsviçre hukukunda tanınma şartının ortaklık sözleşmesine yazılması suretiyle kaldırılabilmesi İsvBK 788/5 hükmünde açıkça ifade edilmişken TK 596'da buna ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır.

Kanaatimizce, esas sermaye paylarının devrinde onay şartının kaldırılmasına müsaade edilen TK sisteminde, TK 596/2 uyarınca ortaklığa tanınan ret hakkının da kaldırılabilmesi kabul edilmelidir. Ortaklık sözleşmesinde ret hakkının kaldırılmasına dair bir hükmün geçerliliği emredici hükümler ilkesinin yer aldığı (TK 579) limited ortaklıklarda sorgulanabilir⁶⁹. Ancak *Dural*'ın da belirttiği üzere, TK 577/1-(a) hükmünde “*Esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni hükümlerden ayrılan düzenlemeler*” ifadesinde yer alan “*devrin*”, özel iktisap hâllerini de kapsayacak bir biçimde yorumlanması mümkün olduğundan ortaklık sözleşmesinde ortaklığın ret hakkını ortadan kaldıran bir düzenleme emredici hükümler ilkesine takılmayacaktır⁷⁰. Esas sermaye paylarının devrine ilişkin konulabilecek ağırlaştırıcı şartların özel iktisap hâlleri bakımından uygulanmasına müsaade edilmemesine rağmen hafifletici şartlara olanak tanınması da eleştirilebilir. Fakat hükümleri amaç-

⁶⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 341.

⁶⁸ Dural, **a.g.m.**, s. 120.

⁶⁹ Bu konu hakkında bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 341; Dural, **a.g.m.**, s. 120.

⁷⁰ Dural, **a.g.m.**, s. 120.

sal olarak yorumladığımızda kanun koyucunun özellik ve öncelik tanıdığı hâlleri kısıtlamanın menfaatler dengesi bakımından uygun olmadığını bir kez daha hatırlattım. Kaldı ki özel iktisap hâllerinde kanun koyucu esas sermaye paylarının kural olarak serbestçe geçişini öngörmüş; ancak ortaklığın da menfaatini dikkate alarak ortaklığa bir satın alma hakkı tanımıştır. Bu nedenle ortaklığın kendi iradesi ile söz konusu ret hakkını ortadan kaldırmak istemesinin önünde bir beis olmamalıdır.

III. ESAS SERMAYE PAYLARININ ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ İLE EDİNİLMESİ DURUMUNDA YAPILACAK İŞLEMLER

A. Özel İktisap Hâlinin Gerçekleşmesi

Her bir özel iktisap hâli kendine özgü şekilde gerçekleşerek hukuki sonuçlarını doğurmaktadır. Ortak bir gerçekleşme bulunmaması dolayısıyla bu hâllerin nasıl meydana geldiği ayrı ayrı incelenmelidir.

1. Miras

Miras, murisin ölümü ile ortaya çıkan tereke olup Türk hukukunda murisin ölümü anında tüm malvarlığı küll hâlinde mirasçılara intikal eder (MK 599/1). Limited ortaklık esas sermaye payları da terekede bulunmasından ötürü mirasçılara intikal etmekte, birden fazla mirasçının varlığı hâlinde bu malvarlığı üzerinde tasarruf yapma yetkisi miras ortaklığına ait olmaktadır (MK 640/2). Miras yolu ile esas sermaye paylarının iktisap edilme anı tam olarak murisin öldüğü andır⁷¹. İktisap anının bu şekilde tespit edilmesi, malvarlığının sahipsiz kalmasını engelleme amacı taşımaktadır.

Vasiyet alacaklıları bakımından ise farklı bir iktisap anı bulunmaktadır. Tekrar etmek gerekirse murisin ölümü ile miras ortaklığı esas sermaye paylarını iktisap et-

---

⁷¹ Mirasın intikali hem kanuni mirasçılar hem de atanmış mirasçılar bakımından murisin ölümü ile gerçekleşmektedir. Birden fazla mirasçının bulunması hâlinde ise miras ortaklığı kendiliğinden ve kanunen elbirliği mülkiyeti kurallarına tabi olarak murisin ölümü ile doğmaktadır (Dural/Öz, a.g.e., s. 357 vd.; Yazıcı, a.g.e., s. 27 vd.).

mekte, ancak bu esas sermaye paylarının belirli mal bırakma suretiyle başkasına vasiyet edilmesi durumunda mirasçılar bu esas sermaye paylarını lehine mal bırakılan vasiyet alacaklısına temlik etmekle yükümlü olmaktadır (MK 600). Vasiyet alacaklısının esas sermaye paylarını vasiyet yükümlüsü olan mirasçılardan iktisap ettiği tarih, kendisi bakımından özel iktisabın gerçekleştiği tarihtir.

Mirasın paylaşımında ise mirasçıların anlaşması hâlinde yazılı olarak hazırlanan miras paylaşım sözleşmesi ile terekede yer alan her bir malvarlığı değeri bu sözleşme çerçevesinde her bir mirasçının bireysel mülkiyetine geçeceğinden, bu sözleşmenin yapılma anı iktisap anı olarak kabul edilmelidir⁷². Mirasçıların paylaşım konusunda anlaşamamaları durumunda ise bu paylaşım mirasçıların talebi ile sulh mahkemesi tarafından yapılacağından mahkeme kararı ile her mirasçı miras payında yer alan malvarlığı değerlerini iktisap etmiş olacaktır⁷³.

2. Eşler Arasındaki Mal Rejimi

Mal rejimi ile iktisap bakımından dikkat etmemiz gereken husus, sona erme ve tasfiyenin aynı anlama gelmediğidir. Mal rejiminin sona ermesi, tasfiyeye tabi tutulacak malvarlığı değerlerini tespit edeceğimiz tarihi belirlemek bakımından önemli iken tasfiyenin tamamlandığı ana kadar kimin esas sermaye paylarının sahibi olacağına ilişkin net bir belirleme yoktur. Paylaşım, tasfiye anlaşması ya da tasfiye davasının sonuçlanması⁷⁴ ile mümkün olduğundan mal rejimi yoluyla iktisap da bu tarihte gerçekleşmiş olacaktır.

---

⁷² Miras paylaşım sözleşmeleri aslında borç doğuran bir işlem olduğundan terekedeki malvarlığı değerleri kendiliğinden mirasçılara geçmez. Bu malvarlığı değerleri kendine özgü tasarruf işlemleri ile ilgili mirasçıya geçirilmelidir (Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 478). Esas sermaye paylarının devri bakımından borç doğuran işlem için TK 595 uyarınca yazılı devir sözleşmesindeki imzaların noterce onanması aranır. Miras paylaşım sözleşmesinin borç doğuran işlem olması, imzaları noterce onanmış yazılı bir anlaşmaya gerek olmadığını gösterir. Miras paylaşımının TK 596 kapsamında kabul edilmesinden ötürü genel kurulun onayı da aranmayacağından miras paylaşım sözleşmesinin yapıldığı anda esas sermaye paylarının da geçtiğini düşünmekteyiz.

⁷³ Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 482-483.

⁷⁴ *Gümüş*, 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 443. maddesine atıfta bulunarak hükmün kesinleşmesi ile tasfiyenin tamamlanıp alacağın muaccel hâle geleceğini ifade etmektedir (*Gümüş*, **a.g.e.**, s. 388).

3. Cebri İcra

Esas sermaye paylarının İİK 94 hükmü uyarınca haczedilebileceğini ve bu durumda İİK 112 vd. hükümlerinin uygulanması suretiyle açık artırma ya da pazarlık suretiyle satılabileceğini belirtmiştik⁷⁵. Ortağın iflas etmesi hâlinde de esas sermaye payları iflas masasına dâhil olduğundan İİK 241 uyarınca açık artırma ya da alacaklıların talebi hâlinde pazarlık suretiyle satılmaktadır. Esas sermaye payının iktisap anı ise BK 279 uyarınca ihale edildiği andır⁷⁶. Ancak İİK 118/1 c. 4 uyarınca ihalenin kesinleşmesi, mülkiyetin geçişi bakımından önem taşımamaktadır.

Pazarlık yoluyla satış BK 207 vd. hükümlerine tabi olduğundan, arada bir satım sözleşmesi oluşmakta ve dolayısıyla malın mülkiyeti, teslimi anında geçmektedir⁷⁷. BK 207/2 uyarınca satıcı ve alıcının borcunu aynı anda ifa etmesi ve İİK 118/1 uyarınca da peşin para ile ödeme yapılması gerektiği göz önüne alındığında, ödemenin yapılması ile esas sermaye payının mülkiyetinin alıcıya geçeceği sonucuna ulaşırlır⁷⁸. Rehinli bir esas sermaye payı da İİK 150/g hükmünün atfı ile kıyasen taşınır malların satışına ilişkin usule tabidir.

B. Özel İktisap Hâlinin Ortaklığa Bildirimi

1. Bildirimin Gerekliliği ve Etkisi

Esas sermaye paylarının özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesi hâlinde müktesip ortaklığa bu durumu bildirebilir. Bu bildirim, genel kurula katılmak suretiyle oy kullanmak amacını taşıyabileceği gibi malvarlıksal hakları talep etmek için de yapılabilir. Bir diğer ifade ile müktesip, ortak sıfatını ispatlamak suretiyle esas sermaye pa-

⁷⁵ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, II, B, 2, b, (3).

⁷⁶ Kuru, İİK, s. 628-629, 1353-1354. Anonim ortaklıklar bakımından payın cebri icra yoluyla iktisabında mülkiyetin geçiş anına ilişkin bir olay hakkında bkz. Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt II**, s. 2521-2546.

⁷⁷ Kuru, İİK, s. 629, 1352.

⁷⁸ Pazarlık suretiyle satışta da ödeme için icra memurunun yedi günlük mühlet verebileceği hakkında bkz. Kuru, İİK, s. 629, 1352.

yından doğan hakları kullanabilmek için ortaklığa bildirimde bulunarak pay defterine kaydını talep edecektir⁷⁹.

Anonim ortaklıklarda, müktesibin pay defterine kayıt talebiyle ortaklığa başvurusu durumunda satın alma önerisinde bulunma hakkına (TK 493/4) ilişkin üç aylık süre de (TK 494/3) başlar. Hâlbuki limited ortaklıklarda TK 596/2 ile tanınan bu hakkın bağlandığı üç aylık süre, iktisabın ortaklık tarafından öğrenilmesi ile başlamaktadır. Bu bakımdan anonim ortaklıklardaki sürenin başlangıcı, müktesibin talebine bağlanmışken⁸⁰ limited ortaklıklarda müktesibin bildirimde bulunmasından önce ortaklığın ölümü, mal rejimi yoluyla esas sermaye payının iktisabını veya cebri icra yoluyla satışı öğrenmesi sürenin başlaması bakımından yeterli kabul edilmiştir.

Anonim ortaklıklar ve limited ortaklıklar bakımından sürenin başlangıcı farklı olmakla beraber müktesibin paydan doğan haklarını kullanabilmesi için er ya da geç ortaklığa bildirimde bulunması gerektiğini ifade edebiliriz⁸¹.

2. Bildirimin Niteliği

Müktesibin esas sermaye paylarını özel iktisap hâlleri ile edindiğini ortaklığa bildirimini, hukuki bir işlem olmamasına karşın hukuka uygun eylem olarak nitelendirilebilir. Hukuka uygun eylemler ise irade açığa vurmaları, tasavvur açığa vurmaları ve his açığa vurmaları⁸² ya da hukuki işlem niteliği taşımayanlar ve hukuki işlem niteliği taşıyanlar olarak tasnif edilmektedir⁸³.

⁷⁹ Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 56; Narbay, **a.g.e.**, s. 249. Ancak yazarların da belirttiği üzere müktesibin bildirimde bulunması bir yükümlülük olmayıp haklarını kullanması için yapması gereken bir be-yandır.

⁸⁰ Uzel, **a.g.e.**, s. 156; Sinan H. Yüksel, “Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Payların Devrinde Şirketin Alım Önerisinde Bulunarak Onay İstemini Reddetme Hakkı (Kaçış Klozu)”, **GSÜHFD**, **Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Saygı Sempozyumu**, 26 Ekim 2013, S. 2013/2, s. 189; aksi yönde bkz. Yıldız/Özbay, **a.g.m.**, s. 14-15; Rauf Karasu, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması”, **GÜHFD**, C. 12, S. 1-2, Y. 2008, s. 132.

⁸¹ Ortakların haklarını kullanması ve borçlarını ifa etmesi bakımından mirasçının pay defterine kaydına gerek olmadığı, ancak mirasçılığın ispatının şart olduğu yönünde bkz. Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 56.

⁸² Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 84.

⁸³ Bu tasnif yönetimini benimseyen *Serozan*, hukuki işlem taşımayan eylemleri dört gruba ayırır. İlk grubu hukuki işlem benzeri irade açığa vurmaları, ikincisini görüş veya bilgi açığa vurmaları,

Müktesibin ortaklığa yaptığı bildirim sonucunda, ortaklığın ret kararı verebileceği üç aylık sürenin başlama ihtimali bulunmaktadır. Bu bildirim, bir irade içermediği ve sadece olan bir şey hakkında ortaklığa bilgi verme amacı taşıdığı için tasavvur açıklamasıdır⁸⁴.

Müktesibin esas sermaye paylarını iktisap etmesinin nedeni olan olayı bildirmesinin pay defterine kayıt talebini içerdiğini ifade edebiliriz⁸⁵. Nitekim müktesibin hakları kullanmak amacıyla bildirimde bulunacağını bildirim etkisini açıklarken de belirtmiştik. Doktrinde bu bildirim hukuki niteliği hakkında yenilik doğuran hak, hukuki işlemle ilgili irade açıklaması, usulî işlem, hukuki işlem benzeri fiil vb. nitelemeler yapılmıştır⁸⁶. Kanaatimizce söz konusu bildirim pay defterine kayıt talebi içermesi de ihbar ve ihtarlar ile benzerlik gösterdiğinden ve mutlak bir hukuki etkiye sahip olmadığından hukuki işlem veya hukuki işlem benzeri fiil değil, bir tasavvur açıklamasıdır⁸⁷.

3. Bildirimin Tarafları, Şekli, Zamanı

a. Tarafları

Esas sermaye payının iktisabı, müktesip yani miras bakımından mirasçılar, mal rejiminde esas sermaye payını iktisap eden eş, cebri icra hâlinde ise esas sermaye

---

üçüncüsünü maddi eylemler, sonuncusunu ise duygu açığa vurmalar oluşturur (Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 313.)

⁸⁴ Kocayusufoğlu, **a.g.e.**, s. 86; Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 313.

⁸⁵ Esas sermaye payının devri hâlinde devir bildirimini pay defterine kayıt talebini de kapsadığı yönünde bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1665a. Payın miras ya da cebri icra yoluyla iktisabı hâlinde müktesibin pay defterine kaydı için bildirimde bulunmasına gerek olmadığına ve miras hâlinde mirasçılığın ispatı ya da tüm mirasçıların onayı veya vasiyeti tenfiz memurunun, cebri icrada ise devre nezaret eden icra memurunun beyanı ile bildirim ve kaydın yapabileceğine ilişkin bkz. Narbay, **a.g.e.**, s. 241-242; Sevi, **Pay Devri**, s. 261. Ayrıca bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1140; cebri icra yolu ile kazanılan payların kaydının, devralan tarafından icra müdürlüğünden alınacak belgenin şirkete ibrazı üzerine yapılacağı yönünde bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1665a. İfade etmek gerekir ki özel iktisap hâllerinde müktesipler tarafından pay defterine kayıt talebinde bulunulmadıkça ortaklık müktesipleri kendiliğinden kaydedemez [Anonim ortaklıklar bakımından bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1139-1140; Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 56; Narbay, **a.g.e.**, s. 242].

⁸⁶ Söz konusu nitelemeler için bkz. Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 61-62; Narbay, **a.g.e.**, s. 239-240.

⁸⁷ Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 62 ve orada dn. 110'da anılan yazarlar. Bildirimin usulî bir işlem olduğu yönünde bkz. Narbay, **a.g.e.**, s. 240.

payını cebri icradan satın alan kişi tarafından bildirilecektir. Bildirimin yapılacağı taraf ise her hâlükârda ortaklık tüzel kişiliğidir.

Eşler arasındaki mal rejimi hükümlerince veya cebri icradan satın alma suretiyle esas sermaye payını iktisap eden kişiler yönünden üzerinde duracağımız bir husus bulunmamakla beraber miras yoluyla esas sermaye payını iktisap eden müktesipler bakımından birkaç olasılığı incelememiz gerekmektedir.

Miras konusunda üzerinde durulması gereken ilk husus, birden fazla mirasçının varlığı hâlinde bu bildirim her bir mirasçı tarafından yapıp yapılamayacağı ve mirasçıların hep birlikte ya da miras ortaklığını temsil etmek üzere yetkilendirilen kişi vasıtasıyla hareket etmesi gerekip gerekmediğidir. Miras ortaklığı, aslında bir esas sermaye payının üzerinde birden çok kişinin birlikte mülkiyet hakkına sahip olmasına örnektir⁸⁸. Mirasçılar, miras ortaklığına ilişkin hükümler çerçevesinde oybirliği ile bir temsilci atayarak ya da MK 640/3 uyarınca sulh mahkemesinden temsilci atanmasını isteyerek tereke üzerinde tasarrufun bu temsilci vasıtasıyla gerçekleştirilmesini sağlayabilirler⁸⁹. Limited ortaklıklarda bunun görünümü, TK 599 uyarınca bir esas sermaye payının birden fazla ortağa ait olması hâlinde esas sermaye payından doğan hakların ancak atanacak ortak bir temsilci vasıtasıyla kullanılabilmesidir. Fakat mirasçıların, sulh mahkemesinden veya noterden diğer mirasçıların katılımına ihtiyaç olmaksızın mirasçılık belgesi alabileceklerini ve bildirim bir tasarruf işlemi niteliğini haiz olmadığını göz önünde bulundurarak bu bildirim tek başlarına yapabileceklerini kabul etmeliyiz.

Miras bakımından bildirimle ilişkin ikinci husus ise vasiyet alacaklısının bildirim yapabilecek kişilerden olup olmamasıdır. MK 598/2 uyarınca, vasiyet alacaklılarına sulh mahkemesince vasiyet alacaklısı olduğuna dair bir belge verilebileceği de dikkate alınmalıdır. Tekrar etmek gerekirse vasiyet alacaklısı, esas sermaye paylarını murisin ölümü anında kendiliğinden kazanmamakla birlikte mirasçılara karşı bir alacak hakkına sahip olmakta yani esas sermaye paylarını TK 595 vd. hükümleri çerçevesinde, ortaklığın onayına veya ortaklık sözleşmesi ile getirilmiş diğer bağlam hü-

---

⁸⁸ Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §5, N. 11.

⁸⁹ Yazıcı, **a.g.e.**, s. 82 vd.

kümlerine bağılı olmaksızın, mirasçılardan devren iktisap etmektedir. Bildirimin ise pay defterine kayıt talebini de içermesi nedeniyle, müdürlerin vasiyet alacaklılarının durumunu göz önünde bulundurması ancak vasiyet alacaklısını değil, mirasçılarını dikkate alarak bir işlem yapması gerekmektedir. Vasiyet alacaklısının yaptığı bildirim, pay defterine kayıttan ziyade özel iktisap hâlinin ortaklık tarafından öğrenilmiş olması ihtimalinde öğrenilme anı bakımından önem taşıyacaktır.

Miras ile ilgili son husus ise mirasın paylaşımı olup mirasçılarının miras paylarını aralarında paylaşmaları hâlinde, bildirim yapmaya yetkili kişinin kim olduğunun tespitidir. Miras paylaşım sözleşmesinin tarafların tamamının onayı ile akdedilmesi veya tarafların anlaşamamaları hâlinde mahkeme tarafından paylaşımın yapılması durumunda miras ortaklığı sona ermekte ve her bir mirasçı, miras payları üzerinde bizzat tasarruf yetkisine sahip olmaktadır⁹⁰. Bu durumda bildirim tarafı da limited ortaklık esas sermaye payı miras payının içerisinde yer alan kişi olacaktır.

b. Şekli ve Zamanı

Hukuki işlemler, kanunlar veya taraf iradeleri uyarınca şekle tabi tutulabilirler⁹¹. Tasavvur açıklamaları kural olarak şekle tabi değildirler. Diğer bir ifade ile tasavvur açıklamaları açısından bir geçerlilik şekli bulunmamaktadır. Ancak bu açıklamaların yazılı şekilde yapılması ispat hukuku açısından önem arz etmektedir⁹². Dolayısıyla ortaklığın iktisabı bu bildirimle öğrenileceği durumlarda yazılı bir bildirim yapılması, TK 596/2'deki üç aylık hak düşürücü sürenin hangi tarihte başladığına ilişkin bir ispat vasıtası olacaktır.

Kanun'da bildirim yapılması gereken zamana ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Müktesip, yıllar sonra da bu bildirim yapabilir. Ancak bu bildirim yapılana kadar iktisap ortaklık tarafından öğrenilmemiş ise müktesip üç aylık sürenin geçtiğine ve bu nedenle ortaklığın esas sermaye paylarını satın almak suretiyle ken-

⁹⁰ Dural/Öz, **a.g.e.**, s. 493.

⁹¹ M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, Gözden Geçirilmiş 16. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018, s. 138-140.

⁹² Kıyasen anonim ortaklıklardaki tanınma başvurusu bakımından bkz. Pulaşlı, **Bağılı Nama**, s. 62; Narbay, **a.g.e.**, s. 252; Tekinalp, **Bağılam**, N. 11-19; Bozkurt, **Bağılam**, s. 321.

disini reddedemeyeceğine yönelik bir savunmada bulunamaz. Neticede sürenin başlaması bakımından önemli olan, iktisabın ortaklık tarafından öğrenildiği tarihtir.

C. Ortaklığın Müktesibi Tanınması veya Reddetmesi

1. Genel Olarak

TK 596/2 c. 1’de yer alan “*Şirket, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç ay içinde esas sermaye payının geçtiği kişiyi onaylamayı reddedebilir.*” ifadesinden müktesibin ortaklık tarafından reddedilebileceği anlaşılmaktadır. Ortaklığa böyle bir hakkın tanınması ise bağlam hükümleri ile aynı amaca hizmet etmektedir. Ancak burada belirtmek gerekir ki anonim ortaklıklarda kanuni bağlam olarak tanımladığımız TK 491 hükmünün amacı ile esas sözleşmesel bağlamı düzenleyen TK 492 vd. hükümlerinin amaçları farklıdır. Anonim ortaklıklarda kanuni bağlamın gayesi, sermaye borcu tam olarak ifa edilmemiş nama yazılı payların borcu ödeyemeyecek kişilere devrinin engellenmesi suretiyle sermayenin ve dolayısıyla alacaklıların korunması iken; esas sözleşmesel bağlam, nama yazılı payların devri ile ortaklıktaki pay sahibi çevresinin değişmesini, ekonomik yoğunlaşmanın ve hâkimiyetin el değiştirmesini engelleme amacı taşımaktadır⁹³.

Limited ortaklıklar bakımından ise TK 595/2 ile esas sermaye paylarının devrinin genel kurulun onayına tabi tutulması suretiyle her iki amaca da hizmet edecek bir hüküm öngörülmüştür. Böylece hem sermaye borcu tam olarak ifa edilmemiş bir esas sermaye payının devri engellenerek sermayenin korunması ilkesi gözetilebilecek hem de sermaye ortaklığı olmasına rağmen şahıs ortaklığı unsurlarını taşıyan limited ortaklıklarda ortaklık çevresinin korunması sağlanabilecektir⁹⁴. Bu bakımdan limited

⁹³ Ömer Teoman, “Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramları Üstüne Düşünceler”, **Otuz Yıl Ticaret Hukuku - Tüm Makalelerim, Cilt I, 1971-1982**, Üçüncü Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 50-52; Karasu, **Sınırlandırma**, s. 130; Tekinalp, **Bağlam**, N. 3-02, 3-03; Dağ, **a.g.e.**, s. 130-131; Uzel, **a.g.e.**, s. 106; Yüksel, **a.g.m.**, s. 161. Ayrıca inc. Ünal Tekinalp, “Bağlı Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Mirasa Konu Olmaları Hâlinde Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar (I)”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 28, S. 6, 1981, s. 271; Sevi, **Pay Devri**, s. 317.

⁹⁴ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 305-306.

ortaklıklarda ortaklık, anonim ortaklıklardan farklı olarak, hiçbir gerekçe göstermesizin devralanı reddedebilmektedir⁹⁵.

Ancak gerek anonim ortaklıklarda gerek limited ortaklıklarda payın özel iktisap hâlleri ile edinilmesi, bağlam hükümlerinin öne sürülmesi suretiyle engellenmemektedir. Bağlamın etkisizleştiği özel iktisap hâllerinde de esas sermaye paylarının ortaklığın devamı, yönetimi ve işleyişi için tehlike arz eden kişilere geçmesi ihtimali söz konusu olabilmektedir. Kanun koyucu ortaklıkların da korunması amacıyla ortaklıklara “satın alma hakkı” tanıyarak payları iktisap eden bu kişileri reddetme olanağı getirmiştir⁹⁶.

Ortaklık - müktesip arasındaki menfaat dengesini sağlayan TK 596 hükmü⁹⁷ çerçevesinde ortaklığın müktesibi onaylamayı reddetmemesi, yani müktesibin ortak olarak tanınması ile ortaklığın ret kararının hukuki niteliği ve şartları da incelenmelidir.

2. Müktesibin Ortak Olarak Tanınması

a. Tanınmanın Hukuki Niteliği

TK 596/2 ve 4'te bahsedilen onay, esas sermaye payının devrine ilişkin TK 595 hükmünde zikredilen onaydan daha farklı olup bu onay, esas sermaye payının devrinden ziyade müktesibin kendisine ilişkindir. Tekrar etmek gerekir ki özel iktisap hâlleri ortaklık sözleşmesi ile ortaklığın onayına tabi tutulamaz. Kanun koyucu, TK 596'da bahsedilen hâllerin niteliğinden ötürü esas sermaye payının mülkiyeti ile

⁹⁵ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 344 vd. Ayrıca yazarın da ifade ettiği üzere, esas sermaye payının devrinin reddedilebileceği hâller ortaklık sözleşmesi ile belirlenmişse ortaklık bu ret sebeplerini ileri sürerek payın devrini engelleyebilecektir.

⁹⁶ Anonim ortaklıklar bakımından kaçış klozu olarak da adlandırılan satın alma hakkı ile limited ortaklıklardaki satın alma hakkı şu noktada farklılık gösterir: Anonim ortaklıklarda kanuni ret sebebi olarak da nitelendirilen kaçış klozu eğer nama yazılı payların devri esas sözleşme ile sınırlandırılmamışsa ileri sürülemez. Ayrıca bu hakkın ileri sürülebilmesi için esas sözleşmede açıkça öngörülmesine gerek yoktur. Nama yazılı payların devrinin esas sözleşme ile sınırlanmış olması kaçış klozunun kullanımı için yeterlidir (Altay, **a.g.m.**, s. 602-603; Akın, **a.g.e.**, s. 74 ve orada dn. 265.; Yüksel, **a.g.m.**, s. 166 vd.). Limited ortaklıklarda ise satın alma hakkı sadece özel iktisap hâlleri bakımından TK 596 hükmü ile düzenlenmiştir. Kanuni bağlamı kaldırması hâlinde ortaklık, ortaklık sözleşmesi ile böyle bir satın alma hakkı da öngörebilir; ancak kanuni bağlamın hiçbir gerekçe olmaksızın devri engellemesi zaten satın alma hakkı ile hedeflenen sonucu sağlamaktayken böyle bir hüküm öngörmek gereksiz olacaktır.

⁹⁷ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 146; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 341; Dural, **a.g.m.**, s. 119.

esas sermaye payına bağı hakların ve borçların iktisap anında, herhangi bir onaya gerek olmaksızın, müktesibe geçmesini uygun görmüştür. Bu durumda esas sermaye payı, “bozucu şart” ile -müktesibin reddedilmemesi şartı ile- iktisap edilmektedir⁹⁸. Tekinalp, bu durumu “onaysız iktisap” olarak nitelemektedir⁹⁹. Aslında Kanun metnine onay olarak aktarılan işlem, İsvBK 788/2’de belirtilen tanınmadır. İsvBK 788/1 uyarınca esas sermaye payından doğan haklar ile borçlar genel kurulun onayı olmaksızın müktesibe geçmesine rağmen İsvBK 788/2 hükmü, limited ortaklıklarda kişisel unsurların önem arz etmesi sebebiyle, müktesibin genel kurul tarafından “oy hakkına sahip ortak” olarak tanınmasına kadar oy ve buna bağı hakların kullanılmasını engellemektedir¹⁰⁰. Bir diğ er ifade ile genel kurulun tanıma kararı, oy ve buna bağı hakların kullanımını bakımından geciktirici şart niteliğı taşımaktadır.

eTK’nın sisteminde ise onay, geciktirici şart vasfına sahipti ve ortaklığın onayı da yenilik doğuran hukuki işlem olarak değerlendirilmekteydi¹⁰¹. Ancak bu durum gerek Alman hukukunda gerek İsviçre hukukunda, Türk hukukuna göre farklı değerlendirilmekte ve külli halefiyet nedeniyle onay aranmaksızın yani bozucu şartla esas sermaye payının iktisap edildiğı kabul edilmektedir¹⁰². Miras hususunda böyle bir tartışma mevcut iken eşler arasındaki mal rejimi hükümlerine göre esas sermaye payının iktisap edilmiş olması hâlinde onay verilene kadar eski ortağın ortaklık sıfatını haiz olduğu belirtilmekteydi¹⁰³.

---

⁹⁸ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 554; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2773-2774; Dural, **a.g.m.**, s. 117. *Kendigelen* ise burada “bozulabilir geçerlilik” durumunun varlığından bahsedebileceğini söylemektedir (Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 504, dn. 74).

⁹⁹ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 554.

¹⁰⁰ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 6-7.

¹⁰¹ eTK döneminde esas sermaye paylarının mirasçılara geçişi ortaklık sözleşmesi ile ortaklığın onayına tabi tutulabiliyordu. Böyle bir şartın ortaklık sözleşmesinde yer alması hâlindeyse ortaklık onay kararı vermek suretiyle mirasçiyi ortak olarak kabul etmekteydi. Doktrinde, bu karar alınıncaya kadar mirasçının durumu, bozucu şart - geciktirici şart teorisi etrafında tartışılmaktaydı. Bu hususta önemli tartışmalar için bkz. Tekinalp, **Mirasa Konu Olma**, s. 272-274; Pulaşlı, **Bağı Nama**, s. 204-213; Dağ, **a.g.e.**, s. 216-218; Narbay, **a.g.e.**, s. 265-268.

¹⁰² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 284-286. Anonim ortaklıklar bakımından bkz. Pulaşlı, **Bağı Nama**, s. 205-206.

¹⁰³ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 286.

b. Tanınmanın Geçerlilik Şartları

“Onaysız iktisap” olarak nitelendirilen özel iktisap hâllerinde eTK’den farklı olarak ortaklığın onayı aranmamıştır. Bir başka ifade ile ortakların toplanarak ayrıca bir onay kararı almasına gerek yoktur. Ancak bu, ortaklığın müktesibi uygun bulmasına ve üç aylık süreyi beklemezsizin tanınmasına engel de değildir. Kısacası ortaklık, ret hakkından vazgeçmek¹⁰⁴ ya da açıkça tanıma kararı almak suretiyle de müktesibin ortaklığını tanıyabilir. Payın iktisabının engellenmek istenmesi durumunda ise TK’da yer alan şartlara uygun olarak bir ret kararının alınması şarttır.

TK’ya uygun olmayan ret kararlarının varlığı hâlinde veya hiç ret kararı alınmamışsa yine tanınmanın varlığından bahsedilecektir. TK 596/4 hükmü çerçevesinde, üç aylık hak düşürücü süre içerisinde ret kararının alınmaması ile açık ve yazılı bir ret kararının bulunmaması durumları zımni onay yani tanıma olarak kabul edilmiştir. Ret kararının yetkisiz organ tarafından alınması veya toplantı ve karar nisaplarının bulunmaması durumunda da onay verilmiş sayılmasından -açık ve yazılı bir kararının bulunmadığından- söz edebiliriz¹⁰⁵.

Eğer tanıma TK ile düzenlenmiş faraziyeye dayanıyorsa ret hakkını düşüren üç aylık sürenin geçmiş olması gerekmektedir. Tanınmanın, ret kararının geçerlilik şartlarını taşınamasına dayanması hâlinde özel geçerlilik şartları aranmamaktadır. Ortaklığın ret hakkından vazgeçmesi ya da müktesibi açıkça tanınması ise genel kurulun TK 620’de bahsedilen olağan nisaba uygun olarak karar almasına bağlıdır. Ancak burada genel kurulun geçerlilik şartlarına uygun kararlar alamaması hâlinde ret hakkının düşmesinden ziyade TK 596/4’te yer alan faraziyenin işleyeceğini belirtmek daha isabetli olacaktır.

---

¹⁰⁴ Ret kararı ileride açıklayacağımız ön alım hakkının kullanılmasına bağlıdır. Ön alım hakkı, yenilik doğuran bir hak olup hakkın kullanımından önce feragat caizdir (Vedat Buz, **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s. 411 vd.). Bu bakımdan ret kararı vermektan baştan vazgeçilmesi de feragat anlamına gelmektedir.

¹⁰⁵ Nisaplara ilişkin aykırılığın kararın yokluğuna neden olduğuna ilişkin bkz. İsmail Kırca (Feyzan Hayal Şehirali Çelik/Çağlar Manavgat), **Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 2/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2016, s. 10; iptal edilebilir olduğu yönünde bkz. Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıkların Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Sekizinci Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 129-131.

İsviçre hukukunda ise genel kurul, oy ve buna bağlı haklar bakımından müktesip hakkında açıkça tanıma kararı verebileceği gibi İsvBK 788/4'te belirtildiği üzere ortaklık genel kurulunun müktesibin tanınma talebini altı aylık süre içerisinde reddetmemesi durumunda da müktesip zımni olarak tanınmış sayılacak; yani oy ve buna bağlı hakları kullanmaya ehil olacaktır¹⁰⁶. Belirtmek gerekir ki İsvBK 788'de tanıma kararının genel kurul tarafından alınacağı açıkça ifade edilmiştir. Genel kurulun görev ve yetkisinin yanı sıra İsvBK 808b hükmü ile, aksi ortaklık sözleşmesinde kararlaştırılmadıkça, oy hakkına sahip ortak olarak tanıma kararları "önemli kararlar"dan sayılmıştır¹⁰⁷. Bu sebeple tanıma kararları, temsil edilen oyların en az üçte ikisinin ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu ile alınabilmektedir.

3. Ortaklığın Ret Kararı

a. Ret Kararının Hukuki Niteliği

Esas sermaye payını iktisap eden kişinin tanınmaması ve iktisap edilen payların bu kişiden satın alınması için ortaklığın bir ret kararı vermesi gerekmektedir. Öncelikle belirtmek gerekir ki bu kararı alma konusunda hangi organın yetkili olduğu fark etmeksizin bunun hukuki bir işlem olduğu şüphe götürmez bir gerçektir.

Ret kararının bir diğer hukuki nitelendirmesi ise, her ne kadar eleştirilere konu olsaydı da, bozucu şart olduğu yönündedir¹⁰⁸. Esas sermaye payını iktisap eden kişi, iktisabın ortaklık tarafından öğrenildiği tarihten itibaren üç aylık süre içerisinde reddedilmemişse ortak olarak kalmaya devam edecektir. Esas sermaye paylarının satın alınması suretiyle reddedilmesi durumunda ise TK 596/3 uyarınca geriye etkili olarak bu sıfatını ve esas sermaye paylarından doğan haklarını kaybetmekte, yükümlülüklerinden ise kurtulmaktadır.

Doktrinde eleştirilen husus ise ret kararının bozucu şart olmasından ziyade bu şarta tanınan geriye yönelik etkidir. Bozucu şartlara ilişkin genel ilkeleri düzenleyen

¹⁰⁶ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 14.

¹⁰⁷ Bkz. ve karşı. aşa. İkinci Bölüm, III, C, 3, b, (2), (i).

¹⁰⁸ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2771, 2773 vd.; Dural, **a.g.m.**, s. 121-122.

BK 173/2 uyarınca bozucu şartın etkisi ileriye yöneliktir. Bir diğer ifade ile bu bozucu şartın gerçekleşmesinin şartın gerçekleşmesinden önce tamamlanmış işlemlerin geçerliliğine etkisi bulunmamaktadır¹⁰⁹. Ancak BK 173/2 hükmü emredici nitelikte olmayıp aksi sözleşmede kararlaştırılabilir¹¹⁰. Özel iktisap hâlleri bakımından ret kararına tanınan bu etki de TK 596/3 hükmünden kaynaklanmaktadır¹¹¹.

Ret kararının verilmesi ve esas sermaye paylarının da ortaklık tarafından ya ortaklığın kendi ya da bir başkası hesabına satın alınması hâlinde müktesip ortak sıfatını kaybetmektedir.

Ret kararının *de lege lata* bozucu şart niteliğini haiz olduğu açıktır. Ancak ortaklığın alacağı kararın esas sermaye payının mülkiyeti ve bu paylardan doğan haklar ile borçlar bakımından geriye dönük bir etkiye sahip olması birçok problemi de beraberinde getirmektedir. Biz bu nedenle anonim ortaklıklarda olduğu gibi oy ve buna bağlı hakların müktesibin ortaklık tarafından tanınmasına kadar askıda olması, ancak mülkiyet hakları ile malvarlıksal hakların iktisap anında müktesibe geçmesi gerektiğini *de lege ferenda* önermekteyiz¹¹². Böyle bir düzenleme ile ortaklığın tanıma kararı da oy ve buna bağlı haklar bakımından geciktirici şart niteliği taşıyacak¹¹³ ve çalışmamız boyunca üzerinde durduğumuz tüm sorunların çözülmesini sağlayacaktır.

b. Ret Kararının Geçerlilik Şartları

Geçerli bir ret karardan bahsedebilmemiz için bu kararın yetkili organ tarafından, Kanun'da yer alan nisaplar ile şartlara uygun olarak TK 596/2'de belirtilen zaman içerisinde alınması gerekmektedir.

---

¹⁰⁹ Hasan Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Ankara, Dayınlarlı Yayıncılık, 1989, s. 183-184; Lale Sirmen, **Türk Özel Hukukunda Şart**, Ankara, BTHAE Yayınları, 1992, s. 54; M. Kemal Oğuzman/M. Turgut Öz, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II**, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016, s. 525.

¹¹⁰ Pulaşlı, **Şarta Bağlı İşlemler**, s. 184; Sirmen, **a.g.e.**, s. 54.

¹¹¹ Dural, **a.g.m.**, s. 122.

¹¹² Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2773 vd.; Dural, **a.g.m.**, s. 122.

¹¹³ Dural, **a.g.m.**, s. 115.

(1) Yetkili Organ

Anonim ortaklıklarda bağıl nama yazılı payların özel iktisap hâlleri ile edinilmesi durumunda müktesiplerin oy ve buna bağıl hakları kullanabilmesi yönetim kurulunun vereceğı karara bağıldır (TK 494/2). Limited ortaklıklarda ise hakların kullanımından ziyade müktesibin reddedilip reddedilmeyeceğı karara bağlanmaktadır.

Ret kararının alınmasında görevli ve yetkili organın genel kurul olduğı doktrinde kabul edilen bir husustur¹¹⁴. Bir diğerk ihtimal ise bu kararın müdürler tarafından verilmesidir.

TK 596/2 hükmünde onaylamayı reddetme hususunda ortaklık işaret edilmiştir. TK hükümlerinde, aksi öngörülmedikçe, işlemi yapacak kişinin ortaklık olarak gösterilmesi hâlinde kastedilenin ortaklığın yönetim ve temsil yetkisini haiz yönetim organı olduğı kabul edilmektedir (TK 365, 374, 623, 625). Bu durumda Kanun'un lafzından hareketle yetkili organın yönetim organı yani müdürler olduğı bir an için akla gelebilir¹¹⁵.

Yetkili organın genel kurul olduğı, esas sermaye paylarının devrinde onay kararı bakımından genel kurulun yetkili olması [TK 595/2 ve 616/1-(g)] ve TK 596/2'nin de aynı amaçla düzenlendiğı göz önünde bulundurularak tespit edilebilir¹¹⁶. Genel kurulun yetkili olduğına ilişkin ileri sürülen bir diğerk gerekçe, TK 596/2 uyarınca ortaklığın kendi payını iktisap etme ihtimali ile bağılantılıdır. Genel kurulun devredilmez yetkilerini düzenleyen TK 611/1-(ı) uyarınca ortaklığın kendi payını iktisabı konusunda asıl yetkili organın genel kurul olmasından yola çıkılarak müktesibin reddedilmesi hususunda da genel kurulun yetkili olduğı ifade edilmektedir¹¹⁷. TK 596 hükmünün me hazı olan İsvBK 788/3 hükmünde de müktesibi reddetme yet-

¹¹⁴ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 554; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 756; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2775; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 342-343; Halit Aker, "Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebeple Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler", **BATİDER**, C. 32, S. 1, 2016, s. 69-70; Dural, **a.g.m.**, s. 119-120.

¹¹⁵ Dural da TK 596/2'de yer alan "şirket" ifadesinden ve ret kararının yazılı olması gerektiğinden hareketle müdürlerin yetkili olduğı izlenimi verilmiş olsa bile yetkili organın genel kurul olduğı sonucuna varmıştır (Dural, **a.g.m.**, s. 119-120). Ayrıca bkz. ve karş. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673a ve Dural, **a.g.m.**, s. 119-120.

¹¹⁶ Dural, **a.g.m.**, s. 120.

¹¹⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 343.

kisinin açıkça genel kurula tanındığı tespit edilmektedir¹¹⁸. TK 596 hükmünde ise böyle bir açıklık bulunmamaktadır.

Doktrinde ret kararını vermeye yetkili organın tespitinden ziyade satın alma hakkını kullanmaya yetkili organ üzerinde duran yazarlar da bulunmaktadır. *Çamoğlu*, ortaklık sözleşmesinde ön alım, alım, geri alım haklarının kullanılmasının TK 616/2-(b) hükmü çerçevesinde bir genel kurul kararının alınmasına bağlanması hâlinde yetkinin genel kurulda olacağını¹¹⁹, böyle bir durum söz konusu değilse ortaklığın yönetim ve temsil organı olan müdürlerin görev alanına girdiğini ifade etmektedir¹²⁰.

Satın alma hakkının hangi organ tarafından kullanılacağı hususu bir kenara bırakılırsa ret kararını alma konusunda yukarıda açıkladığımız gerekçeler doğrultusunda genel kurulun yetkili olduğunu söyleyebiliriz¹²¹.

Ret kararını alma hususunda yetkili organın genel kurul olduğunu tespit etmemizle birlikte genel kurulun toplantıya çağırılması hususu da önem arz etmektedir. İktisap, müktesibin bildiri sayesinde ya da bir başka şekilde müdürler tarafından öğrenilmiş ise ve ortaklar olağan genel kurul için toplantıya çağrılacaksa gündeme bu konu da dâhil edilerek bir çağrı yapılacaktır. Böyle bir durum söz konusu değilse ortakların, iktisabın reddedilip reddedilmeyeceğini görüşmek üzere olağanüstü genel kurula çağırılması suretiyle bir karar alması sağlanacaktır¹²².

¹¹⁸ Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §15, N. 50; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 6, 8; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 788, N. 13; Trüeb, **a.g.e.**, Art. 788, N. 4-6; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 342; Dural, **a.g.m.**, s. 120.

¹¹⁹ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673a.

¹²⁰ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673a; aynı yönde bkz. Melis Gizem Çığsar, **Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Rehni**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2019, s. 62.

¹²¹ Yargıtay 10. HD'nin 14.05.2015 tarih ve 6695/9682 sayılı kararında mirasçı eşin ortak sıfatını kazanıp kazanmadığı irdelenirken “[O]rtaklık sıfatının kazanılabilmesi için şirket genel kurulunun payın geçtiği kişiyi onaylamayı reddetmemesi gerekmektedir.” ifadesine yer verilmiştir. Bu suretle Yargıtay'ın da genel kurulun yetkisini kabul ettiği söylenebilecektir. İlgili karar için bkz. Yargıtay 10. HD'nin 14.05.2015 tarih ve 6695/9682 sayılı kararı, (Çevrimiçi), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 29.07.2019.

¹²² İktisabın ortaklar tarafından öğrenilmesi hâlinde, bu hususun müdürlere bildirilmesi suretiyle genel kurulun toplanması sağlanabilir. Ayrıca TK 617/3'ün atfı ile TK 410/2 uyarınca müdürlerin devamlı olarak toplanmaması, toplantı nisabının oluşmasına imkân bulunmaması veya mevcut olmaması durumlarında, ortaklardan biri mahkemeden izin almak suretiyle ortakları genel kurula çağırabileceği gibi TK 411 vd. hükümlerine göre azlığın istemi ile de genel kurul toplanabilir. Azlığın iktisabı öğrenilmiş olması hâlinde genel kurul zaten toplanacaksa azlık, henüz çağrı ilanına

(2) Nisaplar ve Oydan Yoksunluk

Ret kararının alınabilmesi bakımından nisaplar konusu incelenirken özel önemi haiz olan oydan yoksunluk da açıklanmalıdır. Bu nedenle çalışmamızda önce kararın alınabilmesi için gerekli olan nisaplardan bahsettikten sonra müktesibin oydan yoksun olup olmadığı incelenmiş ve oydan yoksunluğun nisaplara etkisine değinilmiştir.

(i) Nisaplar

Kararı almaya yetkili organın genel kurul olması dolayısıyla söz konusu ret kararı bir genel kurul kararı olacaktır. Genel kurulda karar almak için gerekli nisaplar TK 620 ve 621’de düzenlenmiştir. Olağan kararlara ilişkin nisaplar TK 620 hükmü çerçevesinde “*Kanun veya şirket sözleşmesinde aksi öngörülmediği takdirde, seçim kararları dâhil, tüm genel kurul kararları, toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınır.*” şeklinde belirlenmiştir. Doktrinde kabul edildiği üzere belirlenen bu nisap sadece karar nisabı olup toplantı nisabına ilişkin Kanun’da bir düzenleme yapılmamıştır¹²³. Bu ise olağan kararlar bakımından genel kurula tek bir ortağın gelmesinin dahi yeterli olduğunu göstermektedir¹²⁴.

---

ilişkin ücretin yatırılmasından önce TK 411 çerçevesinde noter aracılığıyla bu hususun gündeme ekletilmesi isteminde bulunarak genel kurulda görüşülmesini de sağlayabilecektir.

¹²³ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 226; Direnç Akbay, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 214-215; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 595; F. Pelin Tokcan, **Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 123-124. İsviçre hukuku açısından bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 808, N. 1; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 808, N. 5; Brigitta Kratz, in **GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1886 OR), Bucheffektengesetz in Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, ed. Vito Roberto/Hans Rudolf Trüeb, 3. Auf., Zürich, Schulthess Verlag, 2016, Art. 808, N. 2. Çamoğlu, sirküler yoluyla karar alınması hâlinde bu kararın geçerliliği için tüm ortakların onayına sunulmasının toplantı nisabına kıyasen bir düzenleme barındırdığını ve bunun katılım nisabı olduğunu ifade etmektedir (Ersin Çamoğlu, “Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar”, **Yaklaşım Dergisi**, Kasım 2012, s. 256-257). Tokcan ise burada toplantı nisabından bahsedilemeyeceğini, katılım nisabı olabileceğini, bununla beraber çağrısız genel kurul bakımından da aynı durumun söz konusu olduğunu eklemektedir (Tokcan, **a.g.e.**, s. 123, dn. 130.) Çağrısız genel kurul bakımından katılımın zorunluluğuna ilişkin yorumlar için ayrıca bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 226; Akbay, **a.g.e.**, s. 215; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 596; konu hakkında İsviçre hukuku açısından bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §24, N. 23, dn. 9; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 808, N. 3; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 808, N. 6; Kratz, **a.g.e.**, Art. 808, N. 2.

¹²⁴ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 808, N. 1; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 808, N. 5; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 595.

TK 621’de sayılan ve “önemli kararlar” olarak nitelendirilen kararlar için ise temsil edilen oyların en az üçte ikisi ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğu şeklinde öngörülen nisap uygulanmaktadır. Söz konusu nisabın niteliği konusunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur¹²⁵.

Özel iktisap hâlinde müktesibin reddedilmesine ilişkin karar bakımından ayrı bir nisap öngörülmemiş olmakla birlikte TK 621’deki önemli kararlar kategorisine de girmediğinden, ortaklık sözleşmesi ile aksi kararlaştırılmamışsa olağan nisaplara göre yani toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile bu kararın alınması mümkündür.

(ii) Oydan Yoksunluk ve Yoksunluğun Nisaplara Etkisi

Limited ortaklıklarda her ortağın en az bir oy hakkına sahip olacağı TK 618/1 c. 4 ile düzenlenmiştir¹²⁶. Ancak ortakların istisnai olarak “en az bir oy” olarak belirlenen hakkını kullanamadığı hâller “oydan yoksunluk” olarak ifade edilmektedir¹²⁷. Oydan yoksunluk hükümleri emredici ve istisnai nitelikte¹²⁸ olmakla birlikte bu hükümlerin yorumu¹²⁹ uygulama alanlarının tespiti bakımından önem taşımaktadır.

¹²⁵ Oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunun toplantı nisabı, genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisinin ise karar nisabı olduğu yönünde bkz. Çamoğlu, **Nisaplar**, s. 253 ve orada dn. 3, 255; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 598; genel kurulda temsil edilen oyların üçte ikisinin, oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğunu sağlaması şartı ile karar nisabı olduğu yönünde Akbay, **a.g.e.**, s. 218-219; ayrıca bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 231. Burada çifte nisabın olduğu yönünde bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 532-533; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2838-2839; çifte nisabın yanı sıra gizli toplantı nisabının da olduğu yönünde bkz. Abdullah Erdoğan, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **GÜHFD**, C. 17, S. 3, 2013, s. 60; Tokcan, **a.g.e.**, s. 125.

¹²⁶ Asgari oy hakkı, ortak sıfatı sebebiyle sahip olunan vazgeçilmez haklardanır (Ömer Teoman, “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı”, **BATİDER**, C. 25, S. 3, 2009, s. 8-9, 14; Tokcan, **a.g.e.**, s. 3)

¹²⁷ Ömer Teoman, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Ankara, BTHAE Yayınları, 1983, s. 14; Tokcan, **a.g.e.**, s. 4. Oy hakkından yoksunluğun geçici ve ilgili gündem maddesine ilişkin olduğu hakkında birçoğu yerine bkz. Tokcan, **a.g.e.**, s. 9-10.

¹²⁸ Oy hakkından yoksunluk hükümlerinin emredici ve istisnai niteliği bu hâllerin sınırlı sayıda olup olmadığı sorusuna neden olmaktadır. İsviçre hukukunda çoğunluk görüşü bu hâllerin sınırlı sayıda olmadığı, ortaklık sözleşmesi ile başka hâllerde de oy hakkından yoksunluk öngörülebileceği ifade edilmektedir. Ancak objektif olarak ortaklığın menfaatiyle ilgili durumlarda ortaklık sözleşmesi ile oydan yoksunluk öngörülebilir. [Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §9, N. 73; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 6; Kratz, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 1b; ayrıca bkz ve karşı. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 1 ve N. 4]. *Handschin/Truniger*, ortaklık sözleşmesi ile yaratılabilecek oydan yoksunluk hâllerine örnek olarak ortağın çıkarılmasına ve

Limited ortaklıklarda oydan yoksunluk hâlleri mehz İsvBK 806a hükmündeki gibi özel birkaç hâle indirgenerek TK 619 hükmünde düzenlenmiştir¹³⁰. Oy hakkının geçişi, çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde incelenmiş olmakla birlikte¹³¹ TK 596/1 uyarınca müktesibin esas sermaye paylarını iktisap ettiği anda bu paylardan doğan hakları da iktisap etmesi nedeniyle iktisaptan sonra müktesibe ilişkin alınacak ret kararında müktesibin de oy kullanıp kullanamayacağı sorunu gündeme gelmektedir.

Doktrinde bu husus ayrıntılı olarak incelenmeksizin müktesibin genel kurulda oy kullanabileceği¹³² ya da kullanamayacağı¹³³ fikirleri öne sürülmüştür. Öncelikle

---

tazminat ödemesine ilişkin kararları göstermiştir (Hansdchin/Truniger, **a.g.e.**, §9, N. 73). Türk hukukunda ise emredici hükümler ilkesi nedeniyle de TK 619'da öngörülenlerin dışında yoksunluk hâli yaratılamayacağı, oydan yoksunluk hâllerinin sınırlı sayıda olduğu ifade edilmektedir (Bu konuda anonim ortaklıklar açısından bkz. Teoman, **Yoksunluk**, s. 14-15, 17-18; N. Füsün Nomer, **Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1994, s. 3; İlhan Yiğit, **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Genel İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005, s. 46, 156, 214. Limited ortaklıklar açısından inc. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 175, 223; Akbay, **a.g.e.**, s. 188-189; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 587-588; Tokcan, **a.g.e.**, s. 21-23).

¹²⁹ Oydan yoksunluk hükümlerinin istisnai nitelik taşıması nedeniyle bu hükümlerin nasıl yorumlanacağı sorusu da gündeme gelmekle birlikte genel kural gereğince istisnalar dar yorumlanır. Dar yorumlamanın ne anlama geldiği konusunda ise bir görüş, istisna hükümlerin genel hükmün değiştirilmesi anlamına gelmesi sebebiyle mevcut lafzına göre yorumlanması ve tereddüt hâlinde ilgili durumun istisna kapsamına girmediğinin kabul edilmesi gerektiğini ifade etmektedir [Gözler, **a.g.m.**, s. 54-56, 59, (Çevrimiçi), <http://www.anayasa.gen.tr/yorum-ilkeleri-kitaptan.pdf>, E.T. 30.07.2019]. Bu konudaki diğer görüş ise hükmün lafzına göre değil, getiriliş amacına göre yorum yapılması gerektiği yönündedir (Yongalık, **a.g.m.**, s. 9-13).

¹³⁰ Limited ortaklıklarda oy hakkından yoksunluğa ilişkin hükümler anonim ortaklıklardan farklı düzenlenmiştir. Anonim ortaklıklarda TK 436/1 hükmünde genel nitelikte bir yoksunluk hâli düzenlenmesine rağmen limited ortaklıklarda bu hâller tek tek sayılmıştır. Ancak belirtmek gerekir ki iki ortaklık bakımından da getirilen yoksunluk hâlleri ortaklar ile ortaklık arasındaki menfaat çatışmalarını engelleme amacı taşımaktadır. Bahsedilen menfaat çatışması ise ortağın, ortaklık dışı kişisel menfaati ile ortaklığın menfaatinin çatışması hâlidir (Tokcan, **a.g.e.**, s. 26-28).

¹³¹ Esas sermaye payından doğan yönetsel hakların iktisabına ilişkin ayrıntılı açıklamalarımız için bkz. *aşa*. Üçüncü Bölüm, II, B, 2.

¹³² *Kendigelen*, genel bir değerlendirmede bulunarak TK 596/1 hükmünün hakların geçişi bakımından bir ayırım yapmadığını, bu nedenle müktesibin şirket tarafından reddedilmesine olanak veren üç aylık süre içerisinde genel kurulda oy kullanabileceğini, ancak şirkete müktesibi reddetme hakkının tanıdığı yerde bu kişiye üç aylık süre içinde oy hakkı tanınmanın bir çelişki olduğunu vurgulamaktadır (Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 504).

¹³³ *Pulaşlı*, bizim tespit edebildiğimiz kadarıyla bu konuya en ayrıntılı biçimde değinen yazardır. Yazar, ret kararının müktesibin yokluğunda ve ortaklığın menfaatinin göz önüne alınması suretiyle verilmesi gerektiğini, ancak bu şekilde objektif bir karardan bahsedileceğini ifade etmektedir. Müktesibin esas sermaye paylarının çoğunluğuna sahip olduğu bir ihtimali değerlendirerek müktesibin kendi verdiği oylar ile kendisinin reddedilmesini ya da tanınmasını sağlayabileceğini belirttiikten sonra söz konusu kararın hukuka ve mantığa uygun olmayacağını vurgulamaktadır (Pulaşlı, **Sorunlar**, s. 47-48). Müktesibin oy kullanamayacağına ilişkin inc. Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 757; Nihan Palta, "Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi", **İstBD**, C. 91, S.

müktesibin durumunu, anonim ortaklıklar ve gerek TK 596 hükmünün gerek TK 619 hükmünün mehazı olan İsvBK açısından tespit etmemiz gerekmektedir.

Anonim ortaklıklarda müktesibin özel iktisap hâllerinden biri ile payı edinmesi durumunda oy ve buna bağlı hakları kullanabilmek için ortaklığa başvuruda bulunması gerekmektedir. Bu süreç içerisinde müktesibin genel kurula katılıp oy kullanma ihtimali yoktur, diğer bir ifadeyle de oy hakkı askıdadır¹³⁴. Aynı durum, İsvBK 788 uyarınca limited ortaklıklarda esas sermaye payının özel iktisap hâlleri ile edinilmesinde de söz konusudur.

Ortakların oy hakkından yoksunluğuna ilişkin İsviçre limited ortaklıklar hukukundaki açıklamalarda özel iktisap hâllerinde müktesiplerin zaten oy hakkını kullanamadıklarına değinilmekte¹³⁵ ve bu nedenle söz konusu durumun irdelenmesine gerek bulunmamaktadır (İsvBK 788/2 ve İsvBK 806a).

Türk hukuku bakımından bu konuya ilişkin olarak üzerinde durabileceğimiz yoksunluk hâli “*Şirketin kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin kararlarda esas sermaye payını devreden ortak oy kullanamaz.*” ifadesini içeren TK 619/2 hükmüdür. Bu hükmün ele alınma sebebi ise TK 596/2 uyarınca müktesibin reddedilebilmesinin esas sermaye paylarının ortaklık tarafından kendi, başka bir ortağı ya da üçüncü bir kişi hesabına alınmasına bağlı olmasıdır.

Ancak TK 619/2 hükmü ile TK 596/2 hükümlerinin bağlantısını irdelemeden önce TK 619/2 hükmünün amacını tespit etmemiz gerekmektedir. Bu yoksunluk hâli TK ile hukukumuzda girmiş bulunmakla birlikte TK 619 hükmünün gerekçesinde oy hakkından yoksunluk hâllerinin genişletildiği haricinde bir açıklama yer almamakta-

---

2017/4, s. 69. *Bilgili/Cengil* ise, oy hakkından yoksunluk hakkında ortak kaleme aldıkları makalede esas sermaye paylarını TK 596 uyarınca iktisap edenlerin oy hakkı ve buna bağlı hakları ortaklığın onay kararına kadar kullanamayacağını ifade etmiş ve oy hakkının donmasına ilişkin hükümlerin kıyasen uygulanması gerektiğini belirtmişlerdir (Fatih Bilgili/M. Fatih Cengil, “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, **GSÜHFD**, S. 2017/1, s. 80). Anılan yazarlar oy hakkı ve buna bağlı hakların ortaklığın onayı ile geçeceğini ifade ederken *Bozkurt*’un ve *Tekinalp*’in eserine atıfta bulunmuş (bkz. Bilgili/Cengil, **a.g.m.**, s. 80, dn. 69) olmakla birlikte *Dural*’ın da isabetle tespit ettiği üzere atıf yapılan yazarların açıklamaları TK 596 hükmüne ilişkin değildir (Dural, **a.g.m.**, s. 115-116, dn. 12).

¹³⁴ Oy hakkının askıda olması ile oydan yoksunluğun aynı olmadığı hakkında bkz. Tokcan, **a.g.e.**, s. 15.

¹³⁵ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 2.

dır. Gerek İsviçre hukukunda¹³⁶ gerek Türk hukukunda¹³⁷ esas sermaye payları ortaklık tarafından iktisap edilen ortağın bu iktisaba ilişkin kararda oy kullanamaması, ortak ile ortaklık arasındaki menfaat çatışmasının varlığına bağlanmıştır¹³⁸. Gerçekten de ortağın esas sermaye paylarının ortaklık tarafından satın alınması bir menfaat çatışmasının göstergesidir.

TK 619/2 hükmünün amacı çerçevesinde oydan yoksunluk hâlinin müktesip bakımından uygulanıp uygulanamayacağını, esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağına göre ikiye ayırarak incelemeliyiz.

Ortaklığın esas sermaye paylarını kendi hesabına devralması ihtimalinde TK 619/2 uyarınca müktesibin oydan yoksun olup olmadığı sorusuna cevap verebilmemiz için hükmün kişisel uygulama alanını tespit etmeliyiz. Doktrinde *Tokcan*, “devreden ortak” ifadesini incelerken hükmün mehzatı İsvBK 806a/2’nin Fransızca ile Almanca metinlerini dikkate almış ve Fransızca metinde¹³⁹ kullanılan terimin “*l’associé qui cède*” olduğunu, “*céder*” fiilinin ise temlik anlamına geldiğini; Almanca metinde¹⁴⁰ ise “*abtreteten*” fiilinin yer aldığını, bu fiilin ise ayrılmak, çekilmek, devir ve temlik etmek anlamlarına geldiğini belirtmiştir¹⁴¹. Sonuç olarak kişisel uygulama alanının esas sermaye payını iradi ya da diğer devir hâlleri nedeniyle devreden tüm ortakları kapsadığı sonucuna ulaşmıştır¹⁴².

TK 596/2 uyarınca müktesipten devralınacak paylar bakımından da bir iradi devir söz konusu olmamakla birlikte *Tokcan*’ın isabetle tespit ettiği TK 619/2 hük-

---

¹³⁶ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 14-15.

¹³⁷ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 589.

¹³⁸ Söz konusu yoksunluk hâlinin anonim ortaklıklarda TK 436/1 hükmü ile sağlandığı konusunda bkz. *Tokcan*, **a.g.e.**, s. 57.

¹³⁹ İsvBK’nın Fransızca metni için bkz. <https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19110009/201704010000/220.pdf>

¹⁴⁰ İsvBK’nın Almanca metni için bkz. <https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19110009/201704010000/220.pdf>

¹⁴¹ *Tokcan*, **a.g.e.**, s. 57-58.

¹⁴² *Tokcan*, **a.g.e.**, s. 57-58.

münün kişisel uygulama alanı göz önüne alındığında ortaklığın kendi esas sermaye paylarını devralması durumunda müktesip oy kullanamayacaktır¹⁴³.

İkinci ihtimal, ortaklığın müktesibin sahip olduğu esas sermaye paylarını bir başka ortak ya da üçüncü bir kişi hesabına devralmasıdır. Doktrinde de kabul edildiği üzere ortaklık, diğer ortak ya da üçüncü bir kişi hesabına satın alma hakkını kullanıyorsa burada bir dolaylı temsil söz konusudur¹⁴⁴. Söz konusu bu dolaylı temsil nedeniyle müktesibin muhatabı ortaklık olup müktesip ile ortaklık arasındaki devir ilişkisinden doğan tüm haklar ve borçlar da temsil olunanın değil, temsilci olan ortaklığın üzerinde doğmaktadır¹⁴⁵. Kısacası, devralma nedeniyle esas sermaye paylarının kısa bir süreliğine sahibi de söz konusu bu payların gerçek değerini ödeyecek olan kişi de ortaklıktır. Temsil olunan kişi hiçbir surette devir işleminin tarafı olmamaktadır. Biz bu nedenle esas sermaye paylarının bir başkasının hesabına alınması hâlinde de müktesibin oydan yoksun olduğu kanaatindeyiz. Nitekim müktesibin işlem yaptığı kişinin ortaklık olması burada bir menfaat çatışmasını gündeme getirmektedir.

Açıkladığımız tüm bu gerekçeler nedeniyle müktesibin esas sermaye paylarının TK 596/2 hükmü çerçevesinde devralınmasının TK 619/2 hükmünün kapsamında olduğu ve bu nedenle müktesibin ret kararı bakımından oy hakkını kullanamayacağı görüşündeyiz¹⁴⁶.

Müktesibin oydan yoksun olduğu kanaatinde olmakla birlikte oydan yoksunluğun genel kurula katılma hakkı ile toplantı/karar nisaplarına etkisi de incelenmelidir.

---

¹⁴³ TK 616/1-(1) uyarınca ortaklık kendi paylarının iktisabı konusunda müdürleri yetkilendirebilir. Müdürlerin yetkilendirilmesine ilişkin kararlarda esas sermaye paylarını devredecek ortağın belirli olması hâlinde ortak bu kararlar bakımından da oydan yoksundur. Nitekim “kendi payını iktisabına ilişkin kararlar” ifadesi gerçekleşmiş iktisapların yanı sıra gerçekleştirilmesi düşünülen iktisapları da kapsamaktadır (Tokcan, **a.g.e.**, s. 65). Anonim ortaklıklar bakımından TK 436/1 hükmüne ilişkin benzer bir sonuç için bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 989.

¹⁴⁴ Tekinalp, **Bağlam**, N. 6-36; Uzel, **a.g.e.**, s. 312; Yüksel, **a.g.m.**, s. 195; Bozkurt, **Bağlam**, s. 174.

¹⁴⁵ Dolaylı temsilin sonuçlarına ilişkin açıklamalarımız için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, III, D, 2, a, (2) ve dn. 242’de atıf yapılan eserler.

¹⁴⁶ eTK döneminde bozucu şart teorisinin kabul edilmesi hâlinde müktesiplerin de muvafakate ilişkin kararda oy kullanabileceği hakkında bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, 286-287; Göç, **a.g.m.**, s. 106.

Bir ortağın oydan yoksun olması genel kurula katılamayacağı anlamına gelmemektedir¹⁴⁷. Nitekim bu hak vazgeçilmez hak niteliği taşımaktadır. Ayrıca doktrinde de ifade edildiği üzere ortak sıfatını haiz olsun ya da olmasın müdürlerin genel kurul toplantılarını yönetmekle (TK 624/2) ve ortakların bilgi alma haklarını kullanmaları hâlinde genel kurulda bilgi vermekle yükümlü olmalarından¹⁴⁸ ötürü oydan yoksun oldukları gerekçesiyle genel kurul toplantısına katılmaları engellenemeyecektir¹⁴⁹.

Yoksunluğun nisaplara etkisini önce toplantı, sonra karar nisabı bakımından incelemek gerekir. Toplantı yeter sayısının öngörüldüğü kararlarda oy hakkından yoksun olan ortağın sahip olduğu payların da toplantı nisabına dâhil edilmesi gerekmektedir¹⁵⁰. Ancak müktesibin reddine ilişkin genel kurul kararı TK 620 uyarınca ve aksi ortaklık sözleşmesinde kararlaştırılmadıkça toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınmakta ve bir toplantı nisabı bulunmamaktadır.

Kararlar bakımından öngörülen nisap “temsil edilen oylar” üzerinden hesaplandığından, oy hakkından yoksun ortakların ise söz konusu kararlarda bir oy hakkı bulunmadığından oydan yoksun kimselerin karar nisabında dikkate alınmaması ge-

---

¹⁴⁷ Bu konu hakkında bkz. İmregün, **a.g.e.**, s. 137; Teoman, **Yoksunluk**, s. 173, Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 122; Nomer, **Oydan Yoksun Paylar**, s. 66; Dağ, **a.g.e.**, s. 9; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §23, N. 87; Arslan Kaya, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2001, s. 133; Yiğit, **a.g.e.**, s. 47, 155-156, 220-221; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 220; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 8; Kratz, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 1a; Akbay, **a.g.e.**, s. 200; İsmail Cem Soykan, **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, İstanbul, On İki Levha, 2012, s. 240; Erdoğan, **a.g.m.**, s. 51; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 664; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 591; aksi yönde bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 806a, N. 6.

¹⁴⁸ Limited ortaklıklarda bilgi verme yükümlüsünün müdür değil, ortaklık olduğu yönünde bkz. Mehmet Emin Bilge, “Limited Şirket Ortaklarının Bilgi Alma Hakkı -Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde-”, **AÜEHFD**, C. 9, S. 1-2, 2005, s. 436-437.

¹⁴⁹ Tokcan, **a.g.e.**, s. 91. Oydan yoksun ortakların genel kurula alınmaması hâlinde tazminat hakları doğacağı gibi bunlar TK 446/1-(b) uyarınca iptal davası da açabilirler. Ancak söz konusu aykırılığın genel kurul kararının alınması bakımından etkili olması aranmakta, bu etki kuralı ise doktrinde kimi yazarlar tarafından geniş yorumlanırken kimi yazarlar tarafından dar yorumlanmakta ve somut bir etki aranmaktadır. Hangi yorum yöntemi benimsenirse benimsensin ortakların vazgeçilmez haklarından biri olan genel kurula katılma hakkının “etki kuralı” nedeniyle etkisiz hâle getirilmesi ve böyle bir aykırılığın hiçbir yaptırıma tabi tutulmaması söz konusudur. Bu konudaki eleştiri ve tartışmalar için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 347; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku [Hukukî Mütalâalar]**, **Kitap 15: 2012-2013**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, s. 105 vd.; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 354-355; Tokcan, **a.g.e.**, s. 93-98.

¹⁵⁰ Teoman, **Yoksunluk**, s. 180-181; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 128; Yiğit, **a.g.e.**, s. 120, 220-221; Akbay, **a.g.e.**, s. 198, dn. 566; Soykan, **Organ Yokluğu**, s. 240.

rekmedir¹⁵¹. Bu durumda müktesip genel kurula katılmış olsa dahi kendi reddine ilişkin kararlarda oydan yoksun olduğundan karar nisabı belirlenirken dikkate alınmayacaktır.

(3) Süre

TK 596/4 hükmünde müktesibin, iktisabın öğrenilmesinden itibaren üç aylık süre içerisinde reddedilmesi gerektiği ve eğer bu süre içerisinde ret kararı verilmezse iktisabın onaylanmış sayılacağı ifade edilmiştir. Bu üç aylık süre, hak düşürücü süredir¹⁵². Dolayısıyla üç aylık sürenin geçmesi durumunda ortaklık, müktesibi reddedemeyecek, paylarını satın alma önerisinde bulunamayacaktır.

Sürenin başlangıcı hususunda Kanun'un lafzına dikkat edilmesi gerekmektedir. Anonim şirketlere ilişkin TK 494/3'ten farklı olarak bu iktisabın ortaklık tarafından öğrenildiği tarihten itibaren üç ayın geçmesi ile bu hak düşecektir. İktisabı öğrenme, müktesibin özel iktisap hâlini ortaklığa bildirim suretiyle olabileceği gibi bildirimden önce de gerçekleşebilir. Hâlbuki TK 494/3 uyarınca ret hakkının düşmesi için müktesibin ortaklığa onay isteminde bulunmasından itibaren üç aylık sürenin geçmesi aranmaktadır¹⁵³. Esas sermaye payının devrine ilişkin TK 595/7 uyarınca da üç aylık süre başvurudan itibaren başlamaktadır. Doktrinde TK 595/7 hükmü ile TK 596/2'de düzenlenen sürelerin uyumlu hâle getirilmesi gerektiği ifade edilmektedir¹⁵⁴.

Anonim ortaklıklarda nama yazılı payları özel iktisap hâlleri ile edinmiş kişilerin genel kurula katılma ve oy haklarını kullanabilmeleri açısından pay sahibi olarak tanınma isteminde bulunmaları şart iken (TK 494/2) limited ortaklıklarda esas ser-

¹⁵¹ Halil Arslanlı, **Anonim Şirketler: II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960, s. 57; Teoman, **Yoksunluk**, s. 180-181; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §24, N. 89; Yiğit, **a.g.e.**, s. 221, 268; Akbay, **a.g.e.**, s. 198; Soykan, **Organ Yokluğu**, s. 249; Ersin Çamoğlu (Reha Poroy/Ünal Tekinalp), **Ortaklıklar Hukuku I**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014, N. 697; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 533; Bozkurt, **Şirketler**, s. 533; Tokcan, **a.g.e.**, s. 126.

¹⁵² Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §44, N. 177; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 146; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673b; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2776; Dural, **a.g.m.**, s. 121.

¹⁵³ Uzel, **a.g.e.**, s. 313-314; Yüksel, **a.g.m.**, s. 190.

¹⁵⁴ Şükrü Yıldız, "Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", **YÜHFD**, C. 2, S. 1, 2005, s. 462; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 338.

maye payından doğan tüm haklar ve borçlar iktisap anında müktesibe geçmektedir (TK 596/1). Aynı şekilde esas sermaye payının devrinde devralanın bu paylardan doğan tüm hakları kazanabilmesi, bu devrin onaylanması için ortaklığa başvurulmasına ve genel kurulun vereceği onay kararına bağlıdır. Bu nedenle TK 596/2’de sürenin iktisabın öğrenilmesinden itibaren başlayacağı ifade edilmiş olabilir. Nitekim özel iktisap hâllerinde ortaklığa tanınan hakkın niteliği de göz önüne alındığında öğrenme tarihinin esas alınması doğru bir yaklaşımdır¹⁵⁵.

Sürenin başlayacağı tarihe ilişkin bir ihtilaf çıkması durumunda öğrenme anının ispatlanması gerekecektir. “Öğrenme” ise hukuki bir işlem olmadığından her türlü delil ile ispatlanabilecektir¹⁵⁶.

Üç aylık süre TK 595/7’de yer alan ve devre onay verilmemesine ilişkin kararın alınabileceği üç aylık süre ile de bağdaşmakta ve benzer durumlar için aynı süre öngörülmektedir¹⁵⁷. eTK döneminde ise bu süre miras ve eşler arasındaki mal rejimi durumları için bir ay olarak belirlenmişti¹⁵⁸. Cebri icra hâli ise diğer iki özel iktisap hâlinden ayrı ve farklı olarak düzenlenmiş; alacaklıya, en az altı ay önceden bildirmek suretiyle ortaklığın feshini isteme hakkı tanınmıştı. Bu nedenle TK döneminden farklı bir düzenleme bulunmaktaydı. Ortaklık, feshin tesciline kadar eTK 523 hükmünde sayılan dört seçenektan birini gerçekleştirerek ortaklığın feshini önleyebilmekteydi¹⁵⁹.

---

¹⁵⁵ Hakkın niteliğine ilişkin açıklamalarımız için bkz. İkinci Bölüm, III, D, 1. Ön alım haklarının kullanımı için bildirim beklemek gerekmemekte, satışı veya benzeri hukuki işlemi öğrenen ön alım hakkı sahibi bu hakkını kullanabilmektedir (Ayan, **a.g.e.**, s. 369).

¹⁵⁶ Baki Kuru, **Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II**, Altıncı Baskı, İstanbul, Demir Demir, 2001, s. 2198; Serdar Kale/Salih Keser, “Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sistemi”, **MÜHF-HAD, Prof. Dr. Mehmet Âkif Aydın’a Armağan (Özel Sayı)**, C. 21, S. 2, İstanbul, 2015, s. 710-711.

¹⁵⁷ Bu üç aylık hak düşürücü süre, İsvBK’da gerek payın devri gerek payın özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesinde altı ay olarak belirlenmiştir. Karş. İsvBK 787/2 ve İsvBK 788/4. *Demirkapı*, payın devrine ilişkin üç aylık süreden bahsederken İsviçre hukukunda olduğu gibi limited ortaklıklar ve anonim ortaklıklar arasında bir fark gözetilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Buna gerekçe olarak böyle durumlarda karar organının anonim ortaklıklarda yönetim kurulu, limited ortaklıklarda ise genel kurul olmasını göstermiştir (Demirkapı, **a.g.e.**, s. 338). Ancak limited ortaklıklarda TK 617/4 uyarınca elden dolaştırma yoluyla karar alınabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Elden dolaştırma yolunun kararın alınmasına hız kazandıracağını düşünebiliriz. Ama elden dolaştırma suretiyle karar alınabilmesi için ortaklardan hiçbiri sözlü toplantı talebinde bulunmamalıdır. Müktesip, sözlü toplantı talebinde bulunarak bu yolu engelleyebilir.

¹⁵⁸ *Arslanlı*, bu bir aylık süreyi gerek payı iktisap etmiş olan kişi açısından gerek ortaklık açısından uygun bulmuş ve sürüncemeyi engellediğini ifade etmiştir (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 286).

¹⁵⁹ eTK 522 ve 523’e ilişkin açıklamalar için bkz. yuk. Birinci Bölüm, II, B, 2, b, (3).

eTK’da yer alan bir aylık sürenin TK’da üç ay olarak düzenlenmiş olması kanaatimizce ortaklık açısından daha uygundur. Nitekim ortaklık iktisabı öğrendiği tarihten itibaren üç ay içerisinde genel kurulu toplantıya çağırılmalıdır. Genel kurulu toplantıya çağırmaya ilişkin TK 617 hükmü dikkate alındığında müdürler, genel kurulu toplantıdan en az on beş gün önce çağırırlar. On beş günlük süre, çağırının ortaklık sözleşmesinde gösterildiği şekilde, TTSG’de ve varsa ortaklığın internet sitesinde yayımlandığı tarihten itibaren başlamaktadır. İadeli taahhütlü mektup ile genel kurula çağrılan ortaklar bakımından ise bu sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağına ilişkin farklı hesaplamalar yapılabilir. Birinci yöntem, iadeli taahhütlü mektubun olağan koşullar altında muhatabına ulaşması gereken süre dikkate alınmak sureti ile toplantı zamanının belirlenmesidir¹⁶⁰. İkinci yöntemde toplantı zamanı, son gönderilen iadeli taahhütlü mektubun gönderildiği tarihe göre belirlenirken¹⁶¹ bir başka yöntem, son iadeli taahhütlü mektubun muhatabına ulaştığı tarihe göre hesabın yapılmasıdır¹⁶². Ancak hemen ifade edelim ki on beş günlük süre, ortaklık sözleşmesi ile uzatılabilir ya da on güne kadar kısaltılabilir¹⁶³. On beş günlük sürenin ne kadar uzatılabileceğine ilişkin Kanun’da bir düzenleme yer almamakla birlikte ortaklığın yararları, özellikle genel kurulun olağanüstü toplanması gerektiği veya bir hakkın kaybına neden olabileceği durumlar göz önüne alınarak bir üst sınır da belirlenmelidir¹⁶⁴.

Esas sermaye payının TK 596 çerçevesinde iktisap edilmesi ve bu durumun ortaklık tarafından öğrenilmesi durumunda müdürler kurulu, müktesibin reddedilip

---

¹⁶⁰ Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §23, N. 43; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §9, N. 15; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 805, N. 12; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 805, N. 13.

¹⁶¹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 509; Domaniç, **a.g.e.**, s. 825; Yiğit, **a.g.e.**, s. 97. *İmregün*, çağırının amacından yola çıkarak iadeli taahhütlü mektupların en geç ilanının yapıldığı gün gönderilmesi gerektiğini belirtmektedir (*İmregün*, **a.g.e.**, s. 117).

¹⁶² Sürenin hesaplanmasına ilişkin diğer olasılıklara yönelik ayrıntılı açıklamalar için bkz. Akbay, **a.g.e.**, s. 77-78. *Çamoğlu* ise, iadeli taahhütlü mektupların gönderilme süresine ilişkin TK’da bir hüküm yer almadığı, on beş günlük süreye uyulmasına gerek olmamakla beraber bunların ortakların genel kurula hazırlanmaları için gereken uygun bir süre önce gönderilmesinin yeterli olduğu kanaatindedir [*Çamoğlu* (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1712e]. Anonim ortaklıktan farklı olarak TK 620’de toplantı nisabı öngörülmemesi sebebiyle (çağrısız genel kurul hariç) ikinci toplantının yapılacağı sürenin dikkate alınıp alınmayacağına ilişkin bir tartışma yapılmasına gerek yoktur.

¹⁶³ On günlük asgari süre sınırının nedeni, genel kurula çağrılan ortakların ilan edilen gündem üzerine düşünebilmelerine olanak tanınması olarak açıklanmaktadır (Akbay, **a.g.e.**, s. 78).

¹⁶⁴ Akbay, **a.g.e.**, s. 78.

reddedilmeyeceğini görüşmek amacıyla genel kurulu toplantıya çağırmalıdır. Ancak bu toplantının iktisap tarihinden itibaren üç ay içerisinde yapılması gerekmekte, üç aylık süre içerisinde toplantı yapıp geçerli bir ret kararı alınmadığı takdirde ortaklık ret hakkını kaybetmektedir. Bu sebeple, çağrı ve toplantı arasındaki süre ortaklık sözleşmesinde belirlenirken bu gibi hususlara dikkat edilmelidir.

Kısacası çağrı ile toplantı arasındaki sürenin uzatılabilme ihtimali, iadeli taahhütlü mektupların ortaklara ulaşma süresi dikkate alındığında ret kararı için öngörülen üç aylık süre makuldür.

Süreye ilişkin bahsedilmesi gereken bir diğer husus, özel iktisap hâli daha gerçekleşmeden genel kurulun müstakbel müktesibi reddedip reddedemeyeceğidir. Yargıtay 12. HD'nin 13.02.2014 tarih ve 719/3918 sayılı kararında bu husus "*...TTK'nun yukarıda belirtilen 596/2. maddesi hükmü; haczedilen hisselerin cebri icra yolu ile satışından sonra hisseleri haczedilen şirkete, alıcıya karşı payı gerçek değeri üzerinden devralmayı önerme hakkı vermektedir. Mahcuz hisselerin satışından önce, haciz aşamasında, şirketin böyle bir öneride bulunma hakkı mevcut değildir...*" şeklinde ifade edilmek suretiyle hakkın kullanım zamanının başlangıcına vurgu yapılmıştır¹⁶⁵.

Üç aylık süreye ilişkin son husus, bu sürenin kısaltılmasının ya da uzatılmasının mümkün olup olmadığıdır. Belirttiğimiz üzere üç aylık süre hak düşürücü süre olup kural olarak hak düşürücü süreler değiştirilemez¹⁶⁶. Ancak doktrinde bir görüş bu sürenin ortaklık sözleşmesi ile kısaltılabileceğini ifade etmişken¹⁶⁷ diğer bir görüş bu sürenin emredici hükümler ilkesi gereğince değiştirilemeyeceğini belirtmiştir¹⁶⁸.

¹⁶⁵ Yargıtay 12. HD'nin 13.02.2014 tarih ve 719/3918 sayılı kararı, (Çevrimiçi), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 26.07.2019. eTK döneminde anonim ortaklık paylarının miras yoluyla iktisabı hâlinde mirasın paylaşılmasından ve hangi mirasçının hangi malvarlığı değerlerini iktisap ettiği belirlenmeden önce bu hakkın kullanılamayacağına ilişkin bkz. Bozgeyik, **a.g.m.**, s. 215-216 ve 222-223.

¹⁶⁶ Hak düşürücü sürelerin özellikleri hakkında bkz. Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 243-245; hak düşürücü sürelerle ilişkin savunmanın kötüye kullanıldığı, gecikmeyi haklı kılan sebeplerin bulunduğu hâllerde bunların da uzatılabileceği görüşü hakkında bkz. Serozan, **Medeni Hukuk**, s. 257, 273 ve ayrıca hak düşürücü sürelerin uzayabileceği hâllere örnekler için bkz. Buz, **a.g.e.**, s. 410-411.

¹⁶⁷ Anonim ortaklıklarda TK 494/3 hükmünde belirtilen sürenin esas sözleşme ile kısaltılabileceği yönünde bkz. Yüksel, **a.g.m.**, s. 194.

¹⁶⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 343-344.

(4) Açıkça ve Yazılı Olma - Satın Alma Önerisini İçerme

Geçerli bir ret kararına ilişkin bir diğer şart, bu reddin açıkça ve yazılı şekilde yapılmasıdır. Yani örtülü ret olamayacağı gibi müktesibin sözlü olarak reddedilmesi de imkân dâhilinde değildir.

Ortaklığın ret kararı verebilmesi için TK 596/2 uyarınca ortaklığın, esas sermaye payını gerçek değeri üzerinden kendi, ortağı ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişi hesabına almayı önermesi şart olarak öngörülmekte ve bu şart doktrinde geçerlilik şartı olarak nitelendirilmektedir¹⁶⁹.

Kanaatimizce satın alma önerisinin, tüm unsurları ile birlikte ret kararında yer alması gerekmemektedir. Daha da açık ifade etmek gerekirse esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağı ret kararında açıkça belirtilmeyebilir ve hesabına satın alınacak kişiler ret kararından sonra da gösterilebilir¹⁷⁰. Tüm unsurları tam olan bir öneri ise hükümlerini doğuracak ve esas sermaye payının satın alınması suretiyle müktesibin ortak sıfatı ortadan kalkacaktır¹⁷¹. Önerinin tüm unsurları içermemesi hâlinde ise ret kararı bir hüküm ifade etmeyecektir. Bu açıklamalarımız göz önüne alındığında kararın içeriğinin “*Esas sermaye payının gerçek değeri üzerinden devralınması şartıyla reddedilmesi*” şeklinde olabileceği gibi “*Esas sermaye payının gerçek değeri üzerinden ortaklık/ortaklardan .../üçüncü kişi ... hesabına devralınması suretiyle reddedilmesi...*” ifadelerini içeren ve hesabına esas sermaye payının devralınacağı kişiyi belirten bir karar da olabilir^{172,173}. İkinci ihtimalde genel kurul toplanmadan

¹⁶⁹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 146; Dural, **a.g.m.**, s. 121.

¹⁷⁰ *Arslanlı*, ret kararının esas sermaye payını kimin satın alacağını da içermesi gerektiğini, ancak bunun aksinin de savunulabileceğini ifade etmektedir (*Arslanlı/Domaniç, a.g.e.*, s. 288).

¹⁷¹ Buna bağlı olarak ret kararının hukuki sonuçları için bkz. aşa. Üçüncü Bölüm, III.

¹⁷² *Uzel*, eserinde geçerli olmayan satın alma önerilerine örnek vermek suretiyle açıklamada bulunmuştur. İlgili örnekler için bkz. ve karşı. *Uzel, a.g.e.*, s. 314.

¹⁷³ Payın, ortaklık tarafından bir diğer ortak ya da üçüncü bir kişi hesabına devralınması durumunda dolaylı temsil mevcut olmakla beraber işlemin kimin hesabına yapılacağını bildirilmesinin dolaylı temsili etkileyip etkilemeyeceği tartışılabilir. *Yavuz*, dolaylı temsilci ile dolaylı temsil olunan arasındaki ilişkinin üçüncü kişi tarafından bilinmesi ihtimallerini altı grupta toplamıştır. Bunlardan birisi dolaylı temsilcinin, hesabına hareket ettiği kişinin adını sözleşmenin diğer tarafı olan üçüncü kişiye bildirmiş olmasıdır. Yazar, bu durumda üçüncü kişinin dolaylı temsilciyi nazara alarak sözleşme yapması nedeniyle dolaylı temsilin varlığını devam ettireceği kanaatine varmıştır. Ancak üçüncü kişinin dolaylı temsil olunanın adının açıklanmasından dolaylı temsilcinin temsil olunan adına hareket ettiğini anlaması durumunda, hukuki görünüş nazariyesi gereğince artık doğrudan temsilin söz konusu olduğunu ifade etmekle birlikte bir kişinin hesabına

önce müdürler, esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağına ilişkin muhakemeyi yapmış ve karar önerisini esas sermaye paylarının hesabına alınacağı kişiyi, gerçek değeri ve ret iradesini içerek şekilde genel kurula sunmuştur. Oylama sonucu alınan ret kararı, tüm unsurlarını barındırmaktadır. Yazılı ret kararının müktesibe bildirimini ise ortaklığın temsil organı olan müdürler tarafından yapılacaktır¹⁷⁴.

D. Ret Kararı Verilmesi Hâlinde Ortaklığın Payı Satın Alma Önerisi

1. Önerinin Hukuki Niteliği

TK 596/2’de “gerçek değer üzerinden satın alma önerisi”nden bahsedilmiş olmakla birlikte bunun bir öneriden ziyade ön alım hakkı olduğunu kabul etmek gerekmektedir¹⁷⁵.

Anonim ortaklıklarda borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların (pay senetlerinin) özel iktisap hâlleri ile edinilmesi durumunda ortaklığın payları gerçek değeri üzerinden satın almayı önermek suretiyle müktesibin reddedilebileceği TK 493/4 ile hüküm altına alınmıştır. TK 493/4 hükmü her ne kadar TK 596/2 hükmü ile benzerlik gösterse de TK 493/6 hükmünde payı iktisap eden ortağa öneriyi ret hakkı tanınması ile TK 494/2 hükmünün hakların geçişi açısından farklılıklar içermesi “satın alma önerisi”nin hukuki niteliğine yönelik farklı bir kanaate varmamızı sağlamıştır.

Anonim ortaklıklarda, borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların özel iktisap hâllerinden biri yoluyla iktisap edilmesi durumunda, ortaklığın müktesibe payları

---

hareket edilmesinin açıklanması hâlinde, bunun bir kişinin adına hareket edildiği anlamına da gelmeyeceğinin altını çizerek hukuki görünüş değerlendirilirken bu hususun dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır (Cevdet Yavuz, **Türk - İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1983, s. 53 vd.). Yazarın bu açıklamalarından ve TK 596 hükmünün lafzından yola çıkılarak ortaklığın esas sermaye payını kimin hesabına alacağını bildirmesi nedeniyle ortaklık ve üçüncü kişi arasındaki ilişkinin dolaylı temsil olmadığı çıkarımında bulunma imkânımız yoktur. Nitekim müktesip de esas sermaye payını devrederken ortaklığı nazara almaktadır. Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. aşağı. İkinci Bölüm, III, D, 2, a.

¹⁷⁴ Göç, **a.g.m.**, s. 104.

¹⁷⁵ Tek taraflı irade beyanı ile kullanılabilen yenilik doğuran satın alma hakkı olduğu yönünde bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 146; (ön) alım hakkı olduğu yönünde bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673; alım hakkı olduğu yönünde bkz. Dural, **a.g.m.**, s. 121.

gerçek değeri üzerinden satın almayı önermesi ile müktesibin tanınma talebi reddedilebilecektir (TK 493/4). Ancak TK 493/6'nın mefhum-u muhalifinden müktesibin gerçek değeri öğrenmesinden itibaren bir aylık süre içerisinde ortaklığın satın alma teklifini reddedebileceği çıkarılmaktadır.

Hem anonim ortaklıklarda hem de limited ortaklıklarda gerek özel iktisap hâllerinde ortaklığın bağlam hükümlerine tabi tutulmaması gerek payların bu şekilde iktisap edilmesi durumunda ortaklığa tanınan ret hakkı aynı amaçlara hizmet etmektedir¹⁷⁶. Ancak anonim ve limited ortaklıklarda bu hakkı düzenleyen Kanun hükümleri, birebir aynı korumayı sağlamamaktadır. Anonim ortaklıklarda TK 494/2 uyarınca pay mülkiyeti ile paydan doğan malvarlıksal haklar derhâl yani iktisap anında müktesibe geçerken genel kurula katılma ile oy hakları (ve buna bağlı haklar), ortaklığın müktesibi tanınması hâlinde geçmektedir¹⁷⁷.

Limited ortaklıklarda ise özel iktisap hâlinin gerçekleşmesi ile esas sermaye payından doğan haklar ve borçlar müktesibe geçer. Malvarlıksal ve yönetsel haklar bakımından TK 494/2 ve İsvBK 788 hükümlerindeki gibi bir ayırım gözetilmemiştir. Bu durumda ortaklığın müktesipten korunabilmesi için yapabileceği tek şey, esas sermaye paylarını gerçek değerinden satın almak suretiyle müktesibi reddetmesidir¹⁷⁸.

---

¹⁷⁶ Limited ortaklıklar bakımından bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 146; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 341; Dural, **a.g.m.**, s. 119. Anonim ortaklıklar bakımından bkz. Domaniç, **a.g.e.**, s. 1351; Pulaşlı, **Bağlı Nama** s. 215; Sevi, **Pay Devri**, s. 320; Uzel, **a.g.e.**, s. 310; Yüksel, **a.g.m.**, s. 166; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1152.

¹⁷⁷ Ortaklığın müktesibin paylarını satın alma önerisinde bulunması, ancak müktesibin bu öneriyi reddetmesi durumunda ne olacağı Kanun'da açık olmamakla birlikte doktrinde bu kişilerin pay defterine "oydan yoksun pay sahibi" olarak kaydedilmesi gerektiği ileri sürülmektedir (Uzel, **a.g.e.**, s. 159-160; Yüksel, **a.g.m.**, s. 211). Böylece müktesip malvarlıksal haklarını kullanmak suretiyle maddi olarak tatmin olmakta, ortaklık da müktesibin yönetsel hakları kullanarak karar alma sürecine katılmasını engellemektedir.

Tekinalp, oydan yoksun pay sahibi olarak kaydedilmenin sadece TK 497/3 hükmüne özgü olarak gerçekleştirilebileceği ve bu nedenle borsaya kote olmayan nama yazılı paylar bakımından tanınmanın reddedilmesi hâlinde böyle bir kaydın gerçekleştirilmesinin imkânsız olduğu kanaatindedir (Tekinalp, **Bağlam**, N. 6-28; aynı yönde bkz. Akın, **a.g.e.**, s. 125-126). Ancak hemen belirtelim ki burada kastedilen oydan yoksunluk TK 436'da düzenlenen oydan yoksunluk hâlleri gibi değildir. Pay sahibi, hiçbir zaman paydan doğan oy hakkına sahip olmayacağı için oydan yoksun pay sahibi terimi tercih edilmiştir (Tekinalp, **Bağlam**, N. 7-35, 7-37 ve orada dn. 13).

¹⁷⁸ eTK döneminde bu hakkın kullanılabilmesi, ortaklık sözleşmesinde müktesibin onaylanmasına ilişkin bir hükmün yer almasına bağlıydı. Ortaklık sözleşmesinde bir hüküm bulunmadığı takdirde ortaklığın korunabilmesi için hiçbir imkân kalmamaktaydı (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 283-284).

Hakların geçişi, ortaklıkların elindeki imkânlar ve hükümlerin düzenleniş biçimleri dikkate alındığında anonim ortaklık bakımından gerçek değer üzerinden satın almanın müktesibe yapılacak bir öneri olduğunu kabul etmek gerekir¹⁷⁹. Nitekim öneri muhatabı tarafından kabul edilmedikçe aralarında bir sözleşme kurulamayacaktır. TK 493/6 ile de müktesibe bu öneriyi reddetmesi için bir aylık süre tanındığı göz önünde bulundurulduğunda bu teklifin tek taraflı yenilik doğuran bir alım veya ön alım hakkı olmadığı rahatlıkla ifade edilebilir¹⁸⁰.

Limited ortaklıklarda esas sermaye payının özel iktisap hâlleri ile edinilmesini düzenleyen TK 596 hükmündeki gerçek değer üzerinden devralmayı önerme ise hükmün lafzına rağmen bir önerme değil, kanuni bir ön alım hakkıdır¹⁸¹.

Ön alım hakları, tek taraflı kurucu yenilik doğuran haklardır¹⁸². Hak sahibinin tek taraflı irade beyanının muhataba varması ile aralarında sözleşme ilişkisi doğar¹⁸³. Muhatabın bu beyanı kabul etmeme gibi bir hakkı bulunmadığı gibi hakkın

¹⁷⁹ Uzel, **a.g.e.**, s. 322 vd.; Yüksel, **a.g.m.**, s. 196. *Uçar*, ön alım ve öncelik haklarının kullanım zamanına ve etkilerine dayanarak kaçış klozunun “*sui generis*” özellik taşıdığını, kullanma zamanı bakımından ön alım hakkı ile, etkisi yönünden ise teklifte öncelik hakkı ile bağdaştığını ifade etmektedir (Uçar, **a.g.e.**, s. 65-66). Kaçış klozunun öncelik hakkı olduğu yönünde bkz. Rauf, Karasu, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Ortaklıkta Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015, s. 204-205; Akın, **a.g.e.**, s. 215-216; Bozkurt, **Bağlam**, s. 274.

¹⁸⁰ Alım ve ön alım hakkı olduğu yönünde bkz. Tekinalp, **Bağlam**, N. 6-22; H. Ercüment Erdem, “Nama Yazılı Hisse Senetlerine İlişkin Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yeni TTK’nın Çözümleri”, **XXV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2012, s. 122; Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 332; alım ya da ön alım hakkı olduğuna ilişkin niteleme yapmaksızın yenilik doğuran hak olduğu yönünde bkz. Altay, **a.g.m.**, s. 608; eTK dönemi için bkz. Tekinalp, **Mirasa Konu Olma**, s. 271; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1181; Göç, **a.g.m.**, s. 105; Bahtiyar, **Önalım Hakkı**, s. 83-84; Narbay, **a.g.e.**, s. 263, 296; Yıldız/Özbay, **a.g.m.**, s. 30, 32; Altay, **a.g.m.**, s. 586; Abuzer Kendigelen, **Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte)**, Cilt XI: 2010-2011, İstanbul, On İki Levha, 2013, s. 63. Kaçış klozunun kanunun tanıdığı bir ön alım hakkı olmadığı, ancak özel iktisap hâlleri bakımından farklı bir sonuca varılması gerektiği yönünde bkz. Akın, **a.g.e.**, s. 75-76.

¹⁸¹ (Ön) alım hakkı şeklindeki niteleme için bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673; alım hakkı olduğu yönünde bkz. Kılıçoğlu, **a.g.e.**, s. 125-126; Dural, **a.g.m.**, s. 121. *Yıldız* ise hakkın niteliğinden bahsederken bir yerde kanuni öncelik hakkı ifadesini, başka bir yerde yenilik doğuran satın alma hakkı kavramını kullanmıştır (Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 145-146). *Bilgili/Demirkapı*, satın almayı önerme hakkının, Kanun tarafından ortaklık veya ortaklık tarafından gösterilecek kişiye payların alımı bakımından bir öncelik hakkı olarak tanındığını ifade etmektedir (Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 756).

¹⁸² Buz, **a.g.e.**, s. 192; Harun Demirbaş, **Yenilik Doğuran Haklar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007, s. 53.

¹⁸³ Buz, **a.g.e.**, s. 154 vd.; Uçar, **a.g.e.**, s. 299-300.

kullanılması ile tükenmesinden ötürü geri alınması da mümkün değildir¹⁸⁴. Bu özellikler göz önünde bulundurulduğunda ortaklığın ön alım hakkını kullanması borçlandırıcı işlem niteliğinde olup müktesip ile ortaklık arasında bir devir sözleşmesi kurulmaktadır¹⁸⁵. Müktesibin asli edimi esas sermaye paylarını ortaklığa devretmek iken¹⁸⁶, ortaklığın asli edimi ise esas sermaye paylarının bedelini ödemektir¹⁸⁷.

Kural olarak ön alım hakları, ön alım hakkına konu malvarlığı değerinin başkasına satılması veya eşdeğer bir işlemin gerçekleştirilmesi hâlinde kullanılabilir. Bu malvarlığı değerinin cebri icra yoluyla satılması¹⁸⁸ (MK 733/1), mirasın paylaşımı amacıyla bir mirasçıya özgülenmesi (BK 240/2) yahut külli haleflere intikal etmesi ön alım hakkının kullanılmayacağı hâller kapsamındadır¹⁸⁹. Hâlbuki TK 596'da ön alım hakkı olduğunu ifade ettiğimiz hak, esas sermaye payının yukarıda saydığımız hâllerle iktisap edilmiş olmasına özgü olarak tanınmıştır. BK 240/2 hükmünün aksine, TK 596/2'den doğan kanuni ön alım hakkı, esas sermaye payının satış veya eşdeğer bir işlem ile iktisap edilmesi durumunda değil, özel iktisap hâlleri çerçevesinde edinilmesi durumunda kullanılabilir.

¹⁸⁴ Buz, **a.g.e.**, s. 256-258. Geri alamamanın istisnaları için bkz. Buz, **a.g.e.**, s. 447-452 ve özellikle 481-483.

¹⁸⁵ Kendigelen, **Hukukî Mütalâalar XI**, s. 66; Uçar, **a.g.e.**, s. 299-301; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673. Kurucu yenilik doğuran hakların tasarruf işlemi niteliğinde olmadığına ilişkin bkz. Buz, **a.g.e.**, s. 80.

¹⁸⁶ Uçar, **a.g.e.**, s. 301. Ortaklık ister kendi hesabına ister bir başkasının hesabına ön alım hakkını kullanmış olsun, bu devir TK 595 vd. hükümlerine uygun olarak gerçekleştirilecek olup (eTK döneminde esas sermaye payının ortaklık tarafından devralınması bakımından inc. Yanlı, **a.g.m.**, s. 683-684) uygulanmayacak tek şart genel kurulun onayı olacaktır.

¹⁸⁷ Uçar, **a.g.e.**, s. 300-301. Ön alım hakkı ile kurulmuş sözleşmenin edimleri ifa edilmediği takdirde ortaklık esas sermaye paylarının, müktesip de bedelin kendisine devri için ifa davası açıp olumlu zararı talep edebilir (Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 554). Ortaklığın bedel borcunu ifa etmek istemesine rağmen müktesibin kabul etmemesi hâlinde ise alacaklı temerrüdü gerçekleşir ve ortaklık bedeli tevdi ederek borcundan kurtulabilir [Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1674]. Bu şekilde ön alım hakkı kullanılıp icra edilmediği takdirde ifa davası açılması suretiyle tarafların menfaati de korunmuş olacaktır. Ön alım hakkının muhatabının ifadan kaçınması hâlinde yapılması gerekenler hakkında bkz. Uçar, **a.g.e.**, s. 301 vd. *Uçar*'ın açıklamaları kıyasen limited ortaklıklarda TK 596/2'deki ön alım hakkının kullanılması hâline uygun düştüğü ölçüde tatbik edilebilir.

¹⁸⁸ İsviçre hukukunda, cebri artırma yolu ile satış hâlinde kanuni ön alım hakkının belirli şartlar ile kullanılabilmesi İsvMK 681/1 ile hüküm altına alınmışken Türk hukukunda cebri artırma yolu ile satış hâlinde kanuni ön alım hakkının kullanılmayacağı MK 733/1 ile açıkça yasaklanmış bulunmaktadır. Bu konuda birçoğu yerine bkz. Murat Aydoğdu, **Yasadın ve Sözleşmeden Doğan Ön Alım Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013, s. 46, dn. 170.

¹⁸⁹ BK 240/2'de yer alan ön alım hakkının kullanılmayacağı hâller sınırlı sayıda olmayıp örnekleyici bir sayım yapılmıştır (Aydoğdu, **a.g.e.**, s. 45 vd.).

Ortaklık, ön alım hakkının kullanımını bir şarta bağlayamaz¹⁹⁰. Bu özellik de söz konusu hakkın yenilik doğuran hak niteliğini haiz olmasından kaynaklanmaktadır¹⁹¹.

Ön alım haklarına ilişkin bir diğer özellik bu hakkın kullanımının zamanla sınırlandırılması yani hak düşürücü süreye tabi olmasıdır¹⁹². Nitekim TK 596/2 ve 4 uyarınca ortaklığın bu hakkını üç aylık süre içerisinde kullanması gerekmektedir¹⁹³. Ayrıca TK 493/6'nın aksine müktesibe herhangi bir öneriyi ret hakkı da tanınmamıştır. Hâlbuki İsvBK 788/3 hükmü müktesibe gerçek değeri öğrendiği tarihten itibaren bir ay içerisinde bu öneriyi reddetme hakkı tanıyarak anonim ortaklıklardaki borsaya kote olmamış nama yazılı paylara ilişkin düzenlemeden ayrılmamıştır (İsvBK 685b/4-6).

Ön alım haklarının özellikleri ile TK 596'da düzenlenen hakkın özelliklerini karşılaştırdığımızda bu hakkın kanuni ön alım hakkı niteliğinde olduğu sonucuna varmış bulunmaktayız.

2. Hakkın Kullanımı

a. Taraflar ve Yetkili Organ

Ön alım hakkı, bu hakkın tanındığı kişi yani hakkın sahibi tarafından bu hakkın muhatabına karşı kullanılır. TK 596 bağlamında ise ortaklık, bu hakkını payı özel iktisap hâllerinden biri yoluyla iktisap eden kişiye karşı ileri sürmektedir. Bir diğer ifade ile ön alım hakkının muhatabı, kanuni veya atanmış mirasçı, miras ortaklığı, vasiyet alacaklısı, esas sermaye payını mal rejimi hükümleri çerçevesinde edinen eş

---

¹⁹⁰ Kendigelen, **Hukukî Mütalâalar XI**, s. 72.

¹⁹¹ Bu konu hakkında inc. Buz, **a.g.e.**, s. 258-261.

¹⁹² Buz, **a.g.e.**, s. 262 vd.; Demirbaş, **a.g.e.**, s. 29 vd.

¹⁹³ Genel kurulun esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağını belirtmeksizin bir ret kararı vermesi hâlinde ortaklığın sınırsız süresi bulunmamaktadır. Bu konudaki açıklamalarımız için bkz. İkinci Bölüm, III, D, 2, d.

veya cebri icradan satın alan kişidir¹⁹⁴. Muhatapın tespitinden sonra bu hakkın kim tarafından kullanılacağı yani ön alım hakkının sahibi belirlenmelidir.

Ön alım hakkını kullanmaya yetkili organın ortaklığın yönetim ve temsil organı olan müdürler olduğunu ifade edebiliriz. Ayrıca genel kurulun ret kararında müktesibin esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağını belirtmemesi ihtimalinde¹⁹⁵ bu kişi/kişilerin tespitinin müdürlere bırakılması da mümkündür. Böyle bir tespitün müdürlere bırakılması ise ortaklığın menfaati ile eşit işlem ve hakkın kötüye kullanılmaması ilkelerinin göz önünde bulundurulması suretiyle esas sermaye payının kimin hesabına devralınacağına ilişkin bir muhakemenin gerekliliğinden kaynaklanmaktadır¹⁹⁶. Özellikle, daha önce de ifade ettiğimiz üzere, çağrı ile toplantı zamanı arasındaki sürenin ortaklık sözleşmesi ile uzatılmış olması ihtimalinde genel kurulun hemen bir ret kararı alarak ön alım hakkını kaybetmesinin engellenmesi, ortaklığın menfaatine olduğu kadar müktesibin lehine olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Genel kurul, ön alım hakkının kimin hesabına kullanılacağını müdürlere bırakmak suretiyle müktesibi reddedebilir; ortaklığın yönetim ve temsil organı olan müdürlere bu konuda bir yetki tanıyabilir. Bahsettiğimiz bu yetki sadece müdürlerin esas sermaye payının kimin hesabına alınacağını belirlemesine ilişkindir. Müdürler ise bu kararı TK 624 hükümleri çerçevesinde alırlar¹⁹⁷.

Nitekim müdürlerin ortaklığın kendi payını iktisap edebilmesi için genel kurulun devredilemez yetkilerini belirleyen TK 616/1-(1) hükmü nedeniyle şirketin kendi paylarını iktisabı konusunda yetkilendirilmesi gerekmektedir¹⁹⁸. Genel kurulun mü-

¹⁹⁴ Akın, **a.g.e.**, s. 82; Bozkurt, **Bağlam**, s. 240.

¹⁹⁵ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 288 ve orada anılan yazar; Göç, **a.g.m.**, s. 104, dn. 24.

¹⁹⁶ Bu muhakeme, müdürlerin toplanıp bir karar alması suretiyle gerçekleşecektir. Müktesibin esas sermaye paylarının kimin hesabına devralınacağı müdürlerin vereceği karar ile belirlenecek ve bunun üzerine ön alım hakkı müktesibe karşı ileri sürülecektir.

¹⁹⁷ Birden fazla müdürün bulunması hâlinde ve ortaklık sözleşmesinde aksi öngörülmemişse, müdürler bu kararı çoğunluk ile alır. Eşitliğin olması hâlinde ise müdürler kurulu başkanının oyu, üstün oy sayılır (TK 624/3). Müdürlerin karar alma süreci hakkında ayrıntılı bilgi için birçoğu yerine bkz. İsmail Özgün Karaahmetoğlu, **Limited Şirketin Temsili**, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 212 vd.

¹⁹⁸ *Çapa*, genel kurulun bu yetkilendirmesinin iktisabın şartlarını da içermesi gerektiği kanaatindedir (Mehmet Sadık Çapa, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi**, İstanbul, On İki Levha, 2013, s. 121-122). Yetkilendirmenin kapsam ve sınırları konusunda anonim ortaklıktaki gibi bir hüküm bulunmaması

dürlere ön alım hakkının kimin hesabına kullanılacağına ilişkin¹⁹⁹ bir yetki tanınması da aslında TK 616/1-(1) uyarınca müdürlerin yetkilendirmiş olması anlamına gelmektedir.

Ancak hemen belirtelim ki müdürlerin karar önerisini kimin hesabına alınacağı da dâhil olmak üzere tüm unsurları tamam şekilde genel kurula sunması hâlinde iradeyi oluşturanın genel kurul olacağı açıktır. Bu kararın bildirim, bir diğer ifade ile iradenin açıklanması ise daha önce de belirttiğimiz üzere ortaklığın temsil organı olan müdürler tarafından yapılacaktır. Böylece bildirim yapılması ile müktesip ve ortaklık arasında pay devir sözleşmesi kurulacaktır.

TK 596/2 c. 2’de yer alan “...*şirketin, payları kendi veya ortağı ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişi hesabına, gerçek değeri üzerinden devralmayı, payın geçtiği kişiye önermesi şarttır.*” ifadesi nedeniyle payın kimin hesabına devralınacağına bakılmaksızın ön alım hakkının sahibi ve dolayısıyla pay devir sözleşmesinin tarafının ortaklık olduğunu belirtmemiz gerekir. Bir diğer ifade ile organın ortaklığın iradesini açıklaması sebebiyle bu ön alım hakkını kullanan taraf ortaklığın bizatihi kendisi olup, esas sermaye payları kendi hesaplarına alınsa dahi ortakların veya üçüncü kişilerin bu hususta bir yetkisi bulunmamaktadır²⁰⁰.

Bu konuya ilişkin değinmemiz gereken bir diğer nokta ise müktesibin esas sermaye paylarını satın alırken genel kurulun ya da müdürlerin dikkat etmesi gereken hususlardır. Müktesibin esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağını belirleyen organın müdürler olması durumunda müdürler, TK 625 uyarınca özen ve bağlılık

---

sebebiyle bu eksikliğin TK 379/2’nin kıyasen uygulanması ile giderilmesi gerektiği de ifade edilmektedir (Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2778; Çapa, **a.g.e.**, s. 122; Palta, **a.g.m.**, s. 56). *Türk* ise TK 612’de yetkilendirmeye ilişkin bir şart olmamasından yola çıkarak ve TK 616/1-(1) hükmünü göz ardı ederek genel kurulun müdürlere yetki vermesine gerek olmadığı kanaatine varmaktadır (Türk, **a.g.e.**, s. 75).

¹⁹⁹ Ortaklık bu hakkı tek bir kişi hesabına kullanmak zorunda değildir. Eşit işlem ilkesine uymak suretiyle esas sermaye payları birden fazla kişinin hesabına da devralınabilir (Akin, **a.g.e.**, s. 94).

²⁰⁰ eTK döneminde müktesibin esas sermaye paylarını satın alacak kişi ortaklar tarafından gösterilebiliyordu. eTK 521 hükmünün lafzından ortakların ya da ortaklığın bu payları satın alabileceği sonucu çıkarılmasa da doktrinde bu hakkın ortaklık tarafından da kullanılabileceği kabul edilmekteydi (Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 290. Anonim ortaklıklar bakımından bkz. Narbay, **a.g.e.**, s. 263-264; yönetim kurulu üyelerinden kastın anonim ortaklık tüzel kişisini temsilen yönetim kurulu olduğu yönünde bkz. Yıldız/Özbay, **a.g.m.**, s. 27, Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 142, dn. 60; karşı. Dağ, **a.g.e.**, s. 218).

yükümü çerçevesinde ortaklığın menfaatlerini gözetmelidirler²⁰¹. Özen ve bağlılık yükümünün yanı sıra eşit işlem ilkesi de dikkate alınmalıdır²⁰². Bu ilke, esas sermaye paylarının özellikle bir pay sahibinin hesabına alınması ihtimalinde titiz bir şekilde göz önünde bulundurulmalıdır. Satın alma hakkı kullanılırken özen gösterilmesi gereken diğer bir ilke ise hakların kötüye kullanılmaması ilkesi²⁰³ olmakla birlikte bu ilkenin zaten özen ve bağlılık yükümü ile eşit işlem ilkesinin bir sonucu olduğu ifade edilebilir²⁰⁴.

Esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağını genel kurulun ret kararında yer alması hâlinde ise genel kurulun niteliği ve sürekli organ özelliği taşıması gerekçesi ile özen ve bağlılık yükümünün olmadığı söylenebilir. Ancak TK 613/2’de limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümü olduğu belirtilmiştir²⁰⁵. Bu kapsamda ortaklar genel kurulda oy kullanırken bağlılık yükümünü göz önünde bulundurarak ortaklığın menfaatlerini zedeleyecek bir kararın alınmasını engellemelidirler²⁰⁶. Eşit işlem ilkesi, her ne kadar TK 627 hükmü bu ilkeyi müdürleri muhatap almak suretiyle getirilmiş gibi gözükse de, genel kurul bakımından da geçerli bir ilkedir²⁰⁷.

²⁰¹ Akın, **a.g.e.**, s. 78-79; Bozkurt, **Bağlam**, s. 148-149. Limited ortaklıklarda özen ve bağlılık yükümünün kapsamı açısından bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 754-757. Anonim ortaklıklarda özen ve bağlılık yükümünün kapsamı hakkında birçoğu yerine bkz. Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler 1**, s. 656-664.

²⁰² Şehirli Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler 1**, s. 148; Akın, **a.g.e.**, s. 79-80; Bozkurt, **Bağlam**, s. 150. Eşit işlem ilkesinin ortaklık ilişkisi devam ettiği sürece ve bu ilişkinin sona ermesi aşamasında, pay sahipleri arasında statüleri, hakları ve yükümleri konusunda ayrımcılık yapılmasını, eşitsizlik yaratılmasını yasakladığı ve üçüncü kişilerin eşit işlem ilkesinin koruma alanında olmadığı hakkında bkz. N. Füsün Nomer, “Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi”, **Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 476-477, 479, 483.

²⁰³ Akın, **a.g.e.**, s. 80; Bozkurt, **Bağlam**, s. 153.

²⁰⁴ Bozkurt, **Bağlam**, s. 153.

²⁰⁵ Bağlılık yükümün kime karşı olduğu konusu tartışmalı olmakla birlikte bu yükümlülüğün hem ortaklığa hem de diğer ortaklara karşı olduğu yönünde bkz. N. Füsün Nomer, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999, s. 14; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 463. İsviçre hukuku bakımından inc. Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §14, N. 2. Ortakların tabi olduğu bağlılık yükümü aslında limited ortaklığın şahıs ortaklığı özellikleri taşıdığından göstergelerinden biri olup ilgili ortaklıkta sermaye ya da şahıs ortaklığı unsurlarından hangisi ağır basıyorsa bağlılık yükümünün yoğunluğu da buna göre belirlenecektir (Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §14, N. 3; Trüeb, **a.g.e.**, Art. 803, N. 6; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 464).

²⁰⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 465-467, 470-471.

²⁰⁷ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 542. Anonim ortaklıklar hakkında bkz. Nomer, **Eşit İşlem**, s. 481; Şükrü Yıldız, **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Ankara, Seçkin

Hakların kötüye kullanılmaması ilkesi de genel kurulun dikkate alması gereken ilkelere dendir.

Hakkın kullanımı sırasında bu hususlara uygun davranılmaması, müdürler bakımından sorumluluk davası açılmasına neden olacak ve bu suretle ortaklığın zararı tazmin edilmeye çalışılacaktır²⁰⁸. Ayrıca esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağı belirlenirken müdürlerin eşit işlem ilkesine uymaksızın yahut limited ortaklığın yapısına uymayan veya sermayenin korunması ilkesini ihlâl edecek nitelikte bir karar alması hâlinde TK 391 uyarınca bu kararın butlanının tespiti davası açılabilir. Genel kurul bakımından ise genel kurul kararlarının hükümsüzlüğüne ilişkin hükümler uyarınca kararın yokluğu, butlanı ve iptali dava edilebilmektedir. Konumuz bakımından gündeme gelme ihtimali en yüksek olan butlan ve iptal hâllerine örnek olarak müktesiplerin genel kurula hiç çağrılmaması²⁰⁹, genel kurulun eşit işlem

---

Yayıncılık, 2004, s. 92-93; H. Ercüment Erdem, “Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi”, **İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 396; Şehirali Çelik (Kırca/Manavgat), **Anonim Şirketler 1**, s. 137.

²⁰⁸ TK 644/1-(a) hükmünde müdürlerin sorumluluğu bakımından anonim ortaklıklara atıf yapılmıştır. Anonim ortaklıklarda yönetim kurulu üyeleri, kanundan veya esas sözleşmeden kaynaklanan yükümlülüklerini kusurları ile ihlal etmeleri ve bu ihlal nedeniyle zarar doğması hâlinde sorumluluk davalarına muhatap olmaktadır (TK 553). Nitekim limited ortaklıklarda müdürler bakımından özen ve bağlılık yükümü ile rekabet etmeme yükümü TK 626 hükmü, eşit işlem yapma yükümü ise TK 627 ile öngörülmüştür (Dağlar Ekşi, **Limited Şirketlerde Yönetim Organı: Müdür**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019, s. 141). Bu nedenle, müdürlerin ön alım hakkının kullanımı sırasında bahsettiğimiz yükümlere aykırı davranışı sorumluluk davalarına konu olabilmektedir.

²⁰⁹ Yargıtay, pay sahiplerinden bir kısmının çağrılmaksızın genel kurul yapılmasını eski kararlarında yokluk olarak nitelerken son kararlarında iptal edilebilir olarak nitelemeye başlamıştır. Ancak *Moroğlu*, çağrının bazı pay sahiplerine yapılmamasının da hiç çağrı yapılmadığı sonucuna çıktığı ve kararlarda iptal davası hakkı ile iptal sebeplerinin birbirine karıştırıldığı gerekçesiyle bu hususu eleştirmektedir (Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 80-86). Yokluk sonucuna varılan kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD’nin 19.10.1982 tarih ve 3800/3992 sayılı kararı (YKD, C. 9, S. 1, s. 77 vd.); Yargıtay 11. HD’nin 22.10.1982 tarih ve 3370/4077 sayılı kararı (Gönen Eriş, **Açıklamalı - İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**, 1. Baskı, Ankara, Adalet Matbaacılık, 1987, s. 1110). İptal edilebilir sonucuna varılan kararlar için bkz. Yargıtay 11. HD’nin 23.10.2000 tarih ve 8481/8125 sayılı kararı (BATİDER, C. 21, S. 1, 2001, s. 291-293); Yargıtay 11. HD’nin 10.11.1989 tarih ve 6155/6157 sayılı kararı (YKD, C. 16, S. 3, s. 390-391). Bu yönde güncel kararlara örnek olarak bkz. Yargıtay 11. HD’nin 19.12.2017 tarih ve 2016-3299/7390; 09.05.2016 tarih ve 2015-8517/5227 sayılı kararları, (Çevrimiçi), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 24.08.2019; Yargıtay 11. HD’nin ortaklara çağrı yapılmaksızın gerçekleştirilen genel kurulun ancak çağrısız genel kurul olarak nitelendirilebileceğine ve çağrısız genel kurulun şartlarını taşımadığı takdirde yoklukla malul olacağına dair 27.11.2014 tarih ve 8404/18513 sayılı kararının kısa özeti için bkz. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2014)**, ed. Abuzer Kendigelen, Hasan Onur Akay,

ilkesine aykırı karar alması²¹⁰, ortakların bağıllık yükümüne aykırı olarak oy kullanması verilebilir. Nitekim bağıllık yükümüne aykırılığın dahi iptal edilebilir olduğu ifade edildiği²¹¹ gibi bu yüküme aykırı davranış nedeniyle ortaklığın zarara uğraması hâlinde yükümlülüğüne aykırı davranan ortağa karşı tazminat davası da açılabilir²¹².

Ortaklığın esas sermaye payını hesabına iktisap ettiği kişi dikkate alınarak değerlendirilmesi gereken hususlar ise aşağıda açıklanmıştır.

(1) Ortaklığın Esas Sermaye Payını Kendi Hesabına İktisabı

Ön alım hakkı, ortaklık tarafından esas sermaye paylarını kendi hesabına devralmak üzere kullanılabilir. Böyle bir kullanımın varlığı hâlinde yetkili organ ile ortaklık arasında borçlar hukuku anlamında bir temsil ilişkisi değil, ortaklığın tüzel kişiliği haiz olmasından kaynaklanan ortaklık - organ ilişkisi öne çıkmaktadır. Dolayısıyla organın açığa vurduğu irade ortaklığın iradesidir²¹³.

Ortaklığın kendi esas sermaye paylarını devralması, ortak çevresinin korunması veya değiştirilmesi ya da ortaklığın finansal durumunu iyileştirmek bakımından

---

M. Yasir Akteke, Sergül Balsever, Ş. İpek Aşıkoğlu, M. Akif Özsoy, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 426-427.

²¹⁰ Eşit işlem ilkesine aykırı kararların butlan yaptırımına mı yoksa iptal yaptırımına mı tabi olduğu hakkında bkz. Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 240-241; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 82-86.

²¹¹ Nomer, **Sadakat**, s. 148. Ortakların oy hakkını sadakat yükümlülüğüne aykırı kullanması hâlinde tespit davası açmak suretiyle ortağın kullandığı oyların ve genel kurul kararının geçersizliğini ileri sürerek gerçekte alınmış olan kararın tespitinin talep edilebileceği hususunda bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 472.

²¹² Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 472. Burada müdürlerin sorumluluğuna benzer bir durum bulunmakta ve doğrudan/dolaylı zarar ayırımına göre talepler, taleplerin dayanağı (haksız fiil) ve talep edebilecek kişiler değişmektedir (Akın, **a.g.e.**, s. 93, dn. 327).

²¹³ *Kocayusufpaşaoğlu*, tüzel kişinin tüm organlarının temsile yetkili olmadığından, organın irade beyanında bulunabilmesi için temsil yetkisinin bulunması ve organı oluşturan kişilerin de tüzel kişiden ayrı bir kişiliğe sahip olması nedeniyle irade beyanında bulunurken tüzel kişilik adına hareket etmesi gerektiğinden yola çıkarak organlar bakımından *sui generis* bir temsil olduğunu ve bu nedenle BK'da düzenlenen temsil hükümlerinin kıyasen ve niteliğine uygun düştüğü ölçüde organların temsil yetkisi bakımından da uygulanmasının doğru olacağını ifade etmektedir (*Kocayusufpaşaoğlu*, **a.g.e.**, s. 631).

fayda sağlayabileceği²¹⁴ gibi sermayenin iadesi, eşitlik ilkesinin ihlâli gibi çeşitli sakıncaları da²¹⁵ içinde barındırmaktadır. İşte bu nedenlerle ortaklığın kendi esas sermaye payını iktisabı kural olarak yasaklanmakla beraber birtakım şartlarla ortaklığın kendi payını iktisabına izin de verilmiştir²¹⁶. Ortaklığın müktesibin elindeki esas sermaye paylarını kendi hesabına devralması, ortak çevresinin ve dolayısıyla ortaklığın korunması amacıyla TK 596/2 çerçevesinde tanınan bir hak olup aşağıda konumuz bakımından önem arz eden şartlar incelenmeye çalışılmıştır.

Limited ortaklıkların kendi esas sermaye payını iktisabını düzenleyen TK 612 hükmü, anonim ortaklıkların kendi payını iktisabını düzenleyen TK 379 vd. hükümlerinin yanında yetersiz kalmaktadır. Bunun nedeni ise anonim ve limited ortaklığın kendi paylarını iktisabına ilişkin hükümlerin farklı mehazlardan alınmasıdır²¹⁷. Nitekim anonim ortaklık bakımından AB İkinci Şirketler Yönergesi²¹⁸ ve AktG hükümleri dikkate alınırken limited ortaklıklara ilişkin hükümlerde İsvBK 783 hükmü kısmi değişikliklerle TK'ya nakledilmiştir.

Anonim ve limited ortaklıklar bakımından böyle bir ayrımın olması ikisinin de sermaye ortaklığı olduğu dikkate alındığında anlaşılacakla birlikte kanaatimizce limited ortaklıklara ilişkin TK 612 hükmünün eksik kaldığı noktalarda TK 379 vd. hükümlerinin de kıyasen uygulanması gerekmektedir²¹⁹. Özellikle şartlar ve istisnalar yönündeki eksiklikler, limited ortaklığın kendi esas sermaye payını iktisabı konusunda sakıncalara neden olmaktadır²²⁰.

---

²¹⁴ Faydaları bakımından bkz. Aydın, **a.g.e.**, s. 66 vd.; Çapa, **a.g.e.**, s. 29 vd.

²¹⁵ Sakıncaları bakımından bkz. Aydın, **a.g.e.**, s. 98 vd.; Çapa, **a.g.e.**, s. 33 vd. Sermayenin iadesi niteliğinde olup olmadığı konusundaki tartışmalar için ayrıca bkz. İmregün, **a.g.e.**, s. 275-276; Tolga Ayoğlu, “Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmeleri ve Karşılıklı Katılmalar Meselesi”, **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 526.

²¹⁶ Düzenlemeye ilişkin genel değerlendirmeler için bkz. Sevi, **Pay Devri**, s. 71 vd.

²¹⁷ Çapa, **a.g.e.**, s. 48.

²¹⁸ AB İkinci Şirketler Yönergesi'nin yerini 19.07.2017 tarihinden itibaren 14.06.2017 tarih ve 2017/1132 sayılı Yönerge almıştır.

²¹⁹ Anonim ortaklık hükümlerine yollama yapılarak bu hükümlerin “uygun düştüğü ölçüde” kıyasen limited ortaklıklara uygulanacağını öngörmenin daha doğru olacağı yönünde bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 520.

²²⁰ TK 612 hükmüne ilişkin eleştiriler için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 518-520.

Tüm bu açıklamalarımızın ardından limited ortaklığın kendi payını iktisap edebilmesi için gerekli şartları saymak gerekirse;

- Ortaklık bu esas sermaye paylarını alabilmek için gerekli miktarda serbestçe kullanabileceği özkaynaklara²²¹ sahip olmalı (TK 612/1),
- Alacağı payların itibari değerleri toplamı esas sermayenin %10'unu aşmamalı (TK 612/1)²²²,
- İktisap ettiği esas sermaye paylarının bedeli kadar yedek akçe ayrılmalıdır (TK 612/3).

Ancak bu şartların yanı sıra anonim ortaklıklara ilişkin TK 379/4 ile düzenlenmiş bulunan sermaye borcu tamamen ödenmiş olan payların iktisap edilebileceğine ilişkin şart, TK 612 hükmünde yer almaması nedeniyle doktrinde tartışılmıştır.

TK Tasarısı'nda TK 585 hükmü ile sermaye borcunun taksitlerle ödenebilmesi imkânı kaldırılmışken TK'nın yürürlüğe girmesinden önce 6335 sayılı Kanun ile bu hükümde değişiklik yapılmak suretiyle sermaye borcunun ödenmesine ilişkin ödeme yeri, ifa borcu, ifa etmemenin sonuçları, bedelleri tamamen ödenmemiş payların devri hususlarında anonim ortaklık hükümlerinin kıyasen uygulanacağı kabul edilmiştir²²³. Anonim ortaklıklarda ise TK 344/1 uyarınca nakden taahhüt edilmiş sermaye borcunun en az yüzde yirmi beşinin tescilden önce, geri kalan kısmının ise ortaklığın tescilini izleyen yirmi dört aylık süre içerisinde ödenmesi gerekmektedir. 6335 sayılı Kanun'un getirdiği değişiklik ile limited ortaklıklarda da nakdî sermaye borcu taksitle ödenebilecektir²²⁴.

²²¹ Ortaklığın serbestçe kullanabileceği özkaynakların kapsamına ilişkin olarak bkz. Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 556 ve ayrıca bkz. s. 504 vd.

²²² *Türk*, yüzdelik sınırlamaya ilişkin ifadenin hatalı olduğunu ve “*sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan*” şeklinde olması gerektiğini ifade etmektedir (Türk, **a.g.e.**, s. 75).

²²³ Değişikliğe ilişkin açıklama için bkz. Kaya, **Gereğçeli Kanun**, s. 658.

²²⁴ Burada hemen ifade edelim ki 7099 sayılı Kanun ile 585/1 hükmüne “*Ancak nakden taahhüt edilen payların itibari değerlerinin en az yüzde yirmibeşinin tescilden önce ödenmesi şartı limited şirketler bakımından uygulanmaz.*” cümlesi eklenmek suretiyle tescilden önce ödenmesi gereken asgari tutara ilişkin yükümlülük de kaldırılmıştır. *Çığsar*, 7099 sayılı Kanun ile getirilen bu hükmü yanlış değerlendirerek limited ortaklıklarda nakdî sermaye borcunun artık hiçbir şekilde taksitle ödenmeyeceği, tamamının tescil anında ödenmiş olması gerektiği kanaatine varmaktadır (Çığsar, **a.g.e.**, s. 72-73). Ayrıca bkz. ve karşı. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2778.

Limited ortaklıklar bakımından böyle bir imkân getirilirken TK 612 hükmünde de bu konuda bir değişiklik yapılarak sermaye borcu tamamen ifa edilmemiş esas sermaye paylarının ortaklık tarafından iktisap edilemeyeceğine ilişkin düzenleme getirilmesi lazımdı. Bu nedenle TK 379/4 hükmünün kıyasen limited ortaklıklar bakımından da uygulanması gerektiği kanaatindeyiz²²⁵. Bu durumda eğer müktesibin elindeki esas sermaye paylarının sermaye borcu tamamen ifa edilmemişse ortaklığın bu payları kendi hesabına devralma imkânı olmayacaktır.

TK 612 hükmünde ortaklığın kendi esas sermaye paylarının ivazlı ya da ivazsız iktisabına ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiş olmakla birlikte TK 612/3'te yer alan “*Şirket kendi esas sermaye payları için ödediği tutar...*” ifadesinden ivaz karşılığı iktisapların belirttiğimiz şartlara tabi olduğu çıkarımı yapılabilir²²⁶. Esas sermaye payları, müktesipten gerçek değeri ödenmek suretiyle devralınacağı için böyle bir iktisabın da hükmün uygulama alanına girdiğini söyleyebiliriz.

Son olarak inceleyeceğimiz husus ise müktesipten esas sermaye payı devralmanın istisnalar kapsamına girip girmediğidir. Limited ortaklıklara ilişkin düzenlemede tek bir istisna yer almakla beraber bu istisna da yine iktisap edilebilecek esas sermaye paylarına ilişkin yüzdellik sınır içermekte, tamamen serbesti sağlamamaktadır. Ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş bir sebep veya mahkemenin kararı dolayısıyla bir çıkma ya da çıkarmanın olduğu hâllerde ortaklık tarafından iktisap edilebilecek esas sermaye paylarının yüzdellik sınırı yüzde yirmi olarak belirlenmiştir. TK 612/2 hükmü, İsvBK 783/2 hükmünden hem çıkma ve çıkarmaya ilişkin durumun kapsamı hem de yüzdellik sınır bakımından farklılık taşımaktadır. İsvBK 783/2²²⁷, devrin sınırlandığı hâllerle bağlantılı olarak bir çıkma ya da çıkarmanın olduğu durumlarda uygulanabilmektedir. Esas sermaye payının devrine ilişkin bir sınırlama yoksa ya da çıkma/çıkarma kararının nedeni bu sınırlamalar ile bağlantılı değilse söz

---

²²⁵ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 761; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 806; Çapa, **a.g.e.**, s. 125.

²²⁶ Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 806; Çapa, **a.g.e.**, s. 126.

²²⁷ İsvBK 783/2 hükmü şu şekildedir: “*Werden im Zusammenhang mit einer Übertragbarkeitsbeschränkung, einem Austritt oder einem Ausschluss Stammanteile erworben, so beträgt die Höchstgrenze 35 Prozent. Die über 10 Prozent des Stammkapitals hinaus erworbenen eigenen Stammanteile sind innerhalb von zwei Jahren zu veräußern oder durch Kapitalherabsetzung zu vernichten.*”

konusu istisna hükmü uygulanmayacaktır. Yüzdelerik sınır ise TK 612/2 gibi yüzde yirmi değil, yüzde otuz beştir.

Hemen yukarıda belirttiğimiz üzere limited ortaklıkların kendi esas sermaye payını iktisabına ilişkin tek bir istisna hükmü öngörölmüştür. İstisnaların dar yorumlanacağına ilişkin ilke göz önüne alındığında çıkma veya çıkarma kararının varlığı dışında ortaklık azami yüzde onluk sınıra uymak zorundadır. Ancak daha önce de ifade ettiğimiz üzere anonim ortaklıklar açısından belirlenmiş diğer istisnaların limited ortaklıklar bakımından da öngörölmüş olması daha uygun bir düzenleme olurdu. Nitekim doktrinde *Kendigelen*, limited ortaklığın kendi paylarını iktisabına ilişkin olarak uygun düştüğü ölçüde anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmasının ve limited ortaklığın kendine özgü hususların ayrıca düzenlenmesinin daha uygun olacağını ifade etmiştir²²⁸.

Konumuz açısından gerek anonim ortaklıklardaki gerek limited ortaklıklardaki istisna hükümlerinde özel iktisap hâllerinde ortaklığın esas sermaye paylarını kendi hesabına alması durumuna ilişkin bir düzenleme bulunmadığı tespit edilmekle birlikte doktrinde TK 493/1 (ve dolayısıyla TK 493/4) uyarınca satın alınan payların ortaklığın kendi payını iktisabı yasağının bir istisnasını teşkil ettiği ileri sürölmektedir²²⁹. TK 493/1 hükmünün gerekçesinde de “*Anonim şirketin pay senetlerini kendi hesabına alabilmesi için 379 ve devamında yer alan hükümlerdeki şartların varlığı gerekli değildir... Bu hâldeki iktisabı 381 inci maddenin kapsamında kabul etmek veya 379 uncu ve devamı maddelerde öngörölenlere ek bir istisna olarak değerlendirmek de mümkündür.*” ifadeleri yer almaktadır. Payların TK 493/1 hükmü çerçevesinde ortaklık tarafından satın alınmasını ek bir istisna olarak değerlendiren bu görüş, payların elden çıkarılmasına ilişkin hükümlerin burada da uygulanacağını belirtmiştir²³⁰. Kanaatimizce TK 493/1-4 ve TK 596/2 uyarınca satın alınacak paylar bakımından bir istisnanın varlığını kabul etmemiz mümkün gözükmemektedir²³¹.

---

²²⁸ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 520.

²²⁹ Ayoğlu, **KPI**, s. 541-542; Altay, **a.g.m.**, s. 610.

²³⁰ Ayoğlu, **KPI**, s. 542; Altay, **a.g.m.**, s. 610; Çapa, **a.g.e.**, s. 73.

²³¹ Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 552; Uzel, **a.g.e.**, s. 332-333. Limited ortaklıklara ilişkin İsvBK 788 hükmüne ilişkin açıklamalarda da ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesi hâlinde İsvBK 783

TK 379 vd. hükümlerinin kıyasen limited ortaklıklara da uygulanacağını kabul edilmesi durumunda²³² limited ortaklığın özel iktisap hâllerinde müktesibin esas sermaye paylarını devralması noktasında herhangi bir istisnaya girip girmediği de incelenebilir. Öncelikle hemen ifade edelim ki TK 596/2 uyarınca ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesi hâli TK 382’de yer alan istisnalardan hiçbirine girmemektedir²³³. TK 381 uyarınca yakın ve ciddi bir tehlikenin varlığına özgü olarak tanınan istisna bakımındansa özellikle TK 381/1 hükmünün gerekçesinde yer alan “...*şirket hakimiyetinin başka bir grubun eline geçmesi veya geçecek olmasıdır.*” ifadesi nedeniyle TK 493/1-4 ve dolayısıyla TK 596/2 uyarınca ortaklığın bu yakın ve ciddi tehlikenin varlığına dayanarak kendi paylarını iktisap etmesi mümkün olabilecektir. Fakat TK 381 hükmüyle ilgili doktrinde yakın ve ciddi tehlikenin varlığı hâlinde sadece yetkilendirmeye ilişkin şartın uygulanmayıp oran şartının uygulanacağına ilişkin bir görüşün²³⁴ yanı sıra oran şartının da uygulanmayacağını ifade eden bir başka görüş²³⁵ bulunmaktadır. Hükmün lafzı yalnızca yetkilendirme şartının uygulanmayacağına işaret etmektedir. Bu durumda, getirilen bu istisna ile hedeflenen amacın sağlanamayacağı dile getirilebilir. Nitekim *Kendigelen*, TK 379 hükmünde aranan şartların TK 493/1 bakımından da uygulanması gerektiğini ifade etmekte ancak yüzde onluk sınırın uygulanmayabileceğinin de savunulabileceğini belirtmektedir²³⁶.

Bu konuda değinmemiz gereken bir diğer husus, yüzdelerik sınırın aşılması veya yasağa aykırı iktisap hâlinde bu iktisabın akıbetidir. TK 612/2 hükmü incelendiğinde yüzde onluk kısmı aşan esas sermaye paylarının iki yıllık süre içerisinde elden çık-

---

hükmünde düzenlenen şartlara uyulması gerektiği ifade edilmektedir (Trüeb, **a.g.e.**, Art. 788, N. 7).

²³² Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1667c, 1671e; ayrıca inc. Çapa, **a.g.e.**, s. 131.

²³³ Uzel, **a.g.e.**, s. 331 vd.; aksi yönde ve TK 493/1-4 nedeniyle ortada satın almaya ilişkin bir kanuni yükümlülük olduğu hakkında bkz. Faruk Çelikyurt, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2018, s. 123-124. Ancak ne anonim ortaklıklar bakımından ne de limited ortaklıklar bakımından müktesipler tarafından iktisap edilmiş payların satın alınması ortaklık bakımından kanuni bir yükümlülük doğurmaktadır. Nitekim *Uzel*’in de ifade ettiği üzere bu payların ortaklık tarafından satın alınıp alınmaması ortaklığın iradesine bağlıdır (Uzel, **a.g.e.**, s. 333).

²³⁴ Aydın, **a.g.e.**, s. 322-323; Çapa, **a.g.e.**, s. 67.

²³⁵ Tekinalp, **Bağlam**, N. 6-17; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 841. Ayrıca konuya ilişkin tüm görüşlerin değerlendirilmesi açısından inc. Uzel, **a.g.e.**, s. 333 vd.

²³⁶ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 402-403.

rılması veya sermaye azaltılması yolu ile itfa edilmesi gerektiği görülmektedir. Hükmün çıkma - çıkarmaya ilişkin fıkrada yer almasından ötürü sanki bu hâle mahsusmuş gibi gözüktüğü, elden çıkarmaya ilişkin hükümlerin kanuna uygun ve kanuna aykırı iktisaplar bakımından ayrı ayrı düzenlenmesi gerektiği yönünde eleştiriler bulunmaktadır²³⁷. Hâlbuki anonim ortaklıklarda kanuna uygun iktisabın söz konusu olduğu hâllerde, ortaklık için herhangi bir kayba yol açmadan devirlerinin mümkün olduğu ve herhâlde iktisaplarından itibaren üç yıl içinde elden çıkarılması gerektiği düzenlenmişken kanuna aykırı iktisaplar bakımından bu süre iktisap tarihinden itibaren altı ay olarak belirlenmiştir²³⁸. Limited ortaklıklar bakımından kanuna aykırı iktisaplara ilişkin bir düzenleme bulunmamasından dolayı bu iktisabın geçersiz olacağı savunulabilir. Ancak bu hususta da anonim ortaklıklara ilişkin TK 385 hükmünün kıyasen uygulanması gerekmektedir²³⁹. Mevzuatın 783 hükmünde de aykırı iktisaplara ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte sınırlamalara ilişkin aykırılıkların bir düzen hükmü olduğu, bunların ihlaline butlan yaptırımının uygulanmayacağı, zarar hâlinde müdürlere karşı sorumluluk davası açılabileceği belirtilmektedir²⁴⁰. Kanaatimizce Türk hukuku bakımından da kanuna aykırı iktisapların butlanla malul olmaması gerekmektedir.

(2) Ortaklığın Esas Sermaye Payını Ortağı veya Üçüncü Kişi Hesabına İktisabı

Müktesibin sahip olduğu esas sermaye paylarının ortaklık tarafından bir ortak ya da kendisi tarafından gösterilen üçüncü bir kişi hesabına alınması durumunda iki farklı kişi yani ortaklık ve esas sermaye payları hesabına alınacak kişi bulunmaktadır. Ön alım hakkının ortaklık dışında bir kişi hesabına kullanılması aklımıza dolaylı

²³⁷ Türk, **a.g.e.**, s. 76.

²³⁸ Kanuna aykırı iktisapların TK 385 hükmü nedeniyle geçersiz olmadığı, payların ortaklığın mülkiyetine geçtiğinin kabul edilmesi gerektiği, ancak bunların hükümde yazan altı aylık süre içerisinde elden çıkarılacağı hakkında bkz. Aydın, **a.g.e.**, s. 313-314; Türk, **a.g.e.**, s. 319-320; Soykan, **Sermaye Artırımı**, s. 110; aksi yönde bkz. Erdoğan Moroğlu, **Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı**, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 48.

²³⁹ Çapa, **a.g.e.**, s. 135-136.

²⁴⁰ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 783, N. 10; ayrıca inc. Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 783, N. 14-15.

temsili getirir. Dolaylı temsil, üçüncü kişi yararına sözleşme ve doğrudan temsil gibi başkasına etkili hukuki işlemler arasında yer almaktadır²⁴¹.

Dolaylı temsilci, hukuki işlemi kendi adına, temsil olunan hesabına gerçekleştirmekte; ancak işlemin tüm sonuçları kendisi üzerinde doğmaktadır²⁴². Dolaylı temsil ilişkisi uyarınca temsil olunan hesabına gerçekleştirdiği sözleşmeden doğan alacakları temsil olunana temlik etmekle, temsil olunan da temsilciyi bu hukuki işlem-den doğan borçlardan kurtarmakla mükelleftir. “Hesabına” ifadesi kendisini bu noktada göstermektedir.

Ortaklığın, ortak ya da üçüncü bir kişi hesabına ön alım hakkını kullanması hâlinde müktesip yine esas sermaye payının devrine ilişkin hükümlere uymak suretiyle esas sermaye paylarını bu kez ortaklığa devredecektir. Bu durumda sözleşmenin tarafları müktesip ile ortaklık olacaktır. Esas sermaye paylarının bedeli ortaklık tarafından ödenecektir; ancak temsil olunan ortak ya da üçüncü kişi bu bedeli ortaklığa ödemekle yükümlüdür. Müktesibe esas sermaye paylarının bedelini ödeyecek olan tarafın ortaklık olması ile de müktesip korunacak ve bedel teminat altına alınacaktır²⁴³.

Nitekim ortaklık da yine devre ilişkin hükümlere uyarak esas sermaye paylarını hesabına aldığı ortağa ya da üçüncü kişiye devretmekle mükelleftir²⁴⁴. Bu devir gerçekleşene kadar şeklen de olsa esas sermaye paylarının sahibi ortaklığın kendisidir²⁴⁵.

---

²⁴¹ Bir an için TK 596/2 hükmü ile ortaklığa tanınan ön alım hakkının üçüncü kişi yararına kullanılabilmesi ve hatta bunun BK 129/2 uyarınca tam üçüncü kişi yararına sözleşme şeklinde olabileceği düşünülebilir. Ön alım hakkının kullanılması hâlinde ortaklık ile müktesip arasında gerçekleşecek pay devir sözleşmesinin tam üçüncü kişi yararına yapılması (BK 129/2), sözleşmeye konu payların devrinin doğrudan üçüncü kişi tarafından talebine de olanak sağlamaktadır. Şüphesiz burada, üçüncü kişi yararına sözleşmelerde üçüncü kişiye bir borç yüklenemediği ve bu nedenle ortaklığın bir başkasına karşılıksız yararlandırmada bulunamayacağı da ifade edilebilir. Fakat ortaklık tarafından üçüncü kişi yararına yapılan sözleşmenin ortaklık ve üçüncü kişi arasındaki başka bir ilişkiye dayanması da olasıdır. Biz bu ihtimali, tam üçüncü kişi yararına sözleşmenin tek bir işlem ile müktesibin esas sermaye payının bir başkası için satın alınması durumunda daha kolay bir çözüm olması nedeniyle değerlendirmiş bulunmaktayız. Ancak TK 596/2 hükmünde açıkça bir ortağın ya da üçüncü kişinin “hesabına” satın alınacağı belirtilerek ortaklık ve üçüncü kişi arasındaki ilişkinin dolaylı temsil olduğu işaret edilmiştir.

²⁴² İsviçre ve Türk doktrininde dolaylı temsil hâlinde temsil olunan hesabına gerçekleştirilen işlemin sonuçlarının öncelikle temsilci üzerinde doğduğuna ilişkin bkz. Feyzi Necmeddin Feyzioğlu, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1**, Yenilenmiş ve Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1976, s. 407; Yavuz, **a.g.e.**, 184-187; Oğuzman/Öz, **Borçlar I**, s. 213.

²⁴³ Uzel, **a.g.e.**, s. 312.

²⁴⁴ Ret kararının hâlihazırda TK 595 hükmünde aranan genel kurulun onayı şartını içerdiğini ifade edebiliriz. Müktesibin esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağı hususunda, ret kararı ile

Burada aklımıza temsil olunandan bir temsil yetkisi alınması gerekip gerekmediği, yetki alınmaksızın bir başkası hesabına ortaklık paylarının satın alması hâlinde nasıl bir çözüm benimseneceği sorusu gelebilir. Dolaylı temsil ile doğrudan temsil arasındaki farklardan biri de bu noktada çıkmaktadır. Nitekim doğrudan temsilcinin temsil olunan adına üçüncü kişilerle yaptığı işlemlerin sonuçlarının doğrudan temsil olunan üzerinde doğması, temsil olunanın verdiği bir temsil yetkisine bağlıdır²⁴⁶. Dolaylı temsilde ise temsil olunan ve üçüncü kişi arasında bir dış ilişki kurulmadığından temsil yetkisinden bahsetmek de doğru değildir. Bu nedenle temsilcinin kendi adına, temsil olunan hesabına yaptığı işlemlerin sonuçlarını temsil olunana devretme yükümlülüğü aralarındaki iç ilişkiden kaynaklanmakta ve ayrıca bir yetkilendirme gerekmemektedir²⁴⁷. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında ortaklık ile temsil edeceği kişi arasında iç ilişki kurulması gerektiğini ve bu ilişkinin muhtemelen bir vekâlet ilişkisi olacağını ifade edebiliriz.

Söz konusu bu ilişkinin kurulmasına ilişkin bir diğer çıkarımımız ise ön alım hakkının kullanılması sırasında ortaklığın menfaatinin gözetilmesine ve temsil olunacak kişinin özenle seçilmesine dayanmaktadır. Bu nedenle doktrinde ortaklığın temsil edilecek kişiden bir teminat alması gerektiği ifade edilirken²⁴⁸ aslında temsil olunanla arasında temel bir ilişki kurulmasına da işaret edilmektedir.

Dolaylı temsilin sadece iç ilişki üzerine kurulmasından ötürü böyle bir iç ilişki olmaksızın işlem yapılmasının sonuçları, BK'da düzenlenen yetkisiz temsilden farklıdır. Dolaylı temsilcinin yaptığı işlemde doğan tüm haklar ve borçlar temsilci üzerinde olduğundan²⁴⁹ esas sermaye paylarının sahibi de bu durumda ortaklık olacaktır. Ortaklığın kendi paylarını iktisap etme yasağı uyarınca da %10'u aşan miktarın elden

---

müdürlere bir yetki tanınmış ise bu yetki de genel kurulun onayı şartını ihtiva etmektedir. Bkz. ve karşı. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 159.

²⁴⁵ Bozkurt, **Bağlam**, s. 174. Dolaylı temsil gerektiren vekâlet bakımından aynı yönde bkz. Haluk Tandoğan, **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt II**, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 512 vd.

²⁴⁶ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 633.

²⁴⁷ Kocayusufpaşaoğlu, **a.g.e.**, s. 633-634 ve dn. 46. *Yavuz* ise, dolaylı temsil için bir iç ilişkinin olması gerektiğini ve böyle bir ilişki olmaksızın tek taraflı bir hukuku işlemle dolaylı temsil yetkisi verilebileceğini ifade etmektedir (*Yavuz*, **a.g.e.**, s. 23 vd. ve özellikle s. 30).

²⁴⁸ Akın, **a.g.e.**, s. 93.

²⁴⁹ Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 407-408; *Yavuz*, **a.g.e.**, s. 184 vd.

çıkarılması ya da itfa edilmesi gerekecektir. Gerek mali durumu aslında yeterli olmayan, ortaklık yapısına uymayan bir kişinin temsil edilmesi gerek bu kişi ile aralarında bir iç ilişki kurulmaksızın esas sermaye paylarının bu kişi hesabına satın alınması hâlinde müdürlerin sorumluluğuna gidilebilecektir²⁵⁰.

Taraflar arasındaki hukuki ilişkinin yanı sıra önemli olan bir diğer konu, iktisabın ortaklık tarafından ortak ya da üçüncü bir kişi hesabına yapılması hâlinde ortaklığın kendi payını iktisabına ilişkin sınırların burada da geçerli olup olmayacağıdır.

Ortaklığın kendi payını iktisap etmesinin kural olarak yasak olmasının arkasında “*sermayenin korunması*” ilkesinin yattığı ve dolaylı temsil ilişkisinde temsil olunan hesabına gerçekleştirilen işlemin ekonomik sonuçlarının da aslında temsil olunan üzerinde olduğu dikkate alındığında ortaklığın kendi payını iktisabına ilişkin sınırların uygulanmayacağını söyleyebiliriz²⁵¹.

b. Kapsamı

Ön alım hakkı kullanılırken müktesibin özel iktisap hâlleri ile edindiği tüm esas sermaye paylarının bu kapsamda satın alınması gerekmektedir²⁵². Nitekim ortaklığı korumak amacıyla sağlanan bu hakkın bazı esas sermaye payları için kullanılırken bazısı için kullanılmaması izahı güç bir durum olduğu gibi müktesibin esas sermaye paylarının değerinde de eksilmeye yol açabilecek nitelikte olmasından ötürü kısmi pay alımının geçerli olmayacağı kabul edilmektedir²⁵³. Ancak gerek İsviçre

²⁵⁰ Fakat müdürlerin sorumluluğuna gidilebilmesi için sadece bu olayların gerçekleşmiş olması yetmemekte, zarar ve illiyet bağı da gerekmektedir. Ortaklığın esas sermaye paylarını bir başkasının hesabına satın aldığı sırada TK 612’de yer alan şartlara uyması gerekmediği, ancak söz konusu bu hükmün sermayenin korunması ilkesine hizmet ettiği dikkate alındığında bir zararın doğacağı kabul edilebilecektir.

²⁵¹ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 9; Bozkurt, **Bağlam**, s. 169; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 343. TK 493/1 hükmünün gerekçesi için ayrıca bkz. Kaya, **Gereğeli Kanun**, s. 575-576.

²⁵² Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 217; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §44, N 167; Narbay, **a.g.e.**, s. 264; Kendigelen, **Hukukî Mütalâalar XI**, s. 80; Sevi, **Pay Devri**, s. 296; Uzel, **a.g.e.**, s. 312-313; Akın, **a.g.e.**, s. 81-82; Bozkurt, **Bağlam**, s. 159; eTK döneminde olmakla birlikte aksi yönde bkz. Ali Murat Sevi, **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s. 222-223.

²⁵³ Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, Kanun’un tüm payların alınıp alınmaması hususunda bir açıklık içermemekle beraber hükmün yazılış biçiminden tüm payların satın alınması sonucuna varıldığını

doktrinde gerek Türk doktrinde anonim ortaklıklar bakımından esas sözleşmesel bağlamın varlığı hâlinde bu satın alma önerisinin kullanılması durumunda yüzdelik sınıra ilişkin kaçınma klozuyla birlikte satın alma önerisinin bir kısım paylar için kullanılabilceği görüşü ileri sürülmektedir²⁵⁴. Kanaatimizce limited ortaklıklarda müktesipten esas sermaye paylarının bir kısmının alınması amacıyla ön alım hakkı kullanılamaz. Nitekim müktesibin özel iktisap hâlinin gerçekleşmesi ile edindiği esas sermaye payları, Kanun'un verdiği bir hakkın kullanılması suretiyle ortaklık tarafından müktesibin elinden alınmaktadır.

Hakkın kullanılması sırasında bedelin belirlenmiş olup olmaması da önem taşıyan bir diğer husustur. Öyle ki esas sermaye paylarının gerçek değeri hususunda ortaklık belli bir bedel yerine esas sermaye paylarını gerçek değeri üzerinden satın alacağını belirtmek suretiyle bu hakkı kullanırsa bunun geçerli olup olmayacağı tartışılabilir.

Belirtmek gerekir ki borçlar hukukunda bir sözleşmenin kurulmuş sayılabilmesi için karşılıklı iradelerin objektif esaslı unsurlar üzerinde uyuşması gerekmektedir. Bedelin objektif esaslı unsurlardan biri olmasına karşın sözleşmenin kuruluşu aşamasında kesin olarak belirlenmesi değil, belirlenebilir olması aranmaktadır²⁵⁵. Ön alım hakkı kullanılırken de bedelin gerçek değer olarak ifade edilmesi, gerçek değer belirlenebilir nitelikte olmasından ötürü yeterlidir²⁵⁶.

c. Şekil

Ön alım hakları MK hükümlerine göre yalnızca dava yolu ile kullanılabilir²⁵⁷. Ancak TK 596/2 ile tanınan kanuni ön alım hakkının kullanımını bakımından

---

belirtmektedir (Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §44, N 167; bu konuda ayrıca bkz. Bozkurt, **Bağlam**, s. 159).

²⁵⁴ Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 217-218; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §44, N 167; Akın, **a.g.e.**, s. 82; Bozkurt, **Bağlam**, s. 160-161.

²⁵⁵ Oğuzman/Öz, **Borçlar I**, s. 72; Tandoğan, **Borçlar I**, s. 90.

²⁵⁶ Kendigelen, **Hukukî Mütalâlar XI**, s. 66-67 ve 72; Sevi, **Pay Devri**, s. 296.

²⁵⁷ Ön alım haklarının dava yolu ile kullanılmasına ilişkin eleştiriler için birçoğu yerine bkz. Buz, **a.g.e.**, s. 158 vd.

böyle bir yol benimsenmemiştir. TK 596/4 hükmünde öngörülen müktesibin reddine ilişkin karar, ön alım hakkının kullanılmasını da kapsamaktadır.

Açıkça ve yazılı bir şekilde ön alım hakkının kullanılması, müktesibin esas sermaye paylarının kimin hesabına alınacağını da içereceğinden müktesibi aydınlatma işlevi de görecektir²⁵⁸. Ön alım hakkının muhataba açıkça ve yazılı olarak ileri sürülmemesi hâlinde ise geçersiz bir kullanım söz konusu olacaktır.

d. Süre

TK 596/2 ve 4 hükmü ile ret kararının verilmesi için tanınan üç aylık hak düşürücü süre, ret kararında ön alım hakkının kimin hesabına kullanılacağını belirtilmemesi hâlinde de bu hakkın müktesibe ileri sürülmesi bakımından azami süredir. Kısacası, ön alım hakkının iktisabın ortaklıkça öğrenilmesinden itibaren üç aylık süre içerisinde kullanılması gerekmektedir²⁵⁹. Aksi bir görüş, ortaklığın ret kararını aldıktan sonra ön alım hakkını kullanmayarak müktesip ile arasındaki ilişkiyi sürüncemede bırakmasına neden olabilir. Hâlbuki üç aylık hak düşürücü süre tanınmasındaki amaç bu sürüncemeyi engellemektir. Ayrıca hakkın kullanımına ilişkin beyanın gönderilmiş olması yetmemekte, müktesibe ulaşması da gerekmektedir²⁶⁰.

Kanaatimizce ön alım hakkının üç aylık süre içerisinde kullanılması gerekmele birlikte gerçek değerın sayısal olarak belirlenmesi hususunda anlaşmazlık çıkması durumunda bu belirlemenin de üç aylık süre içerisinde olması gerektiğinden bahsedemeyiz. Nitekim gerçek değerın belirlenmesi için mahkemeye başvurulması duru-

²⁵⁸ *Yüksel*, anonim ortaklıklarda kaçış klozu bağlamında kullanılan satın alma önerisinin kimin hesabına yapıldığı hususunun önerinin muhatabına bildirilmesi gerekmediği, zira hesabına alım önerisinde bulunulan ile ortaklık arasında dolaylı temsil olduğu ve bunun iç ilişkiyi ilgilendirdiği kanaatindedir (Yüksel, **a.g.m.**, s. 195-196). Aslında yazar bu konuda haklı olmakla birlikte TK 596/2 hükmünün lafzından hesabına satın alınacak kişinin de bildirilmesi gerektiğini anlamaktayız.

²⁵⁹ eTK dönemi bakımından bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 288. Anonim ortaklıklar açısından ayrıca bkz. Altay, **a.g.m.**, s. 610-611; Uzel, **a.g.e.**, s. 314.

²⁶⁰ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 344; aksi yönde bkz. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2776. eTK dönemine ilişkin bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 295; Göç, **a.g.m.**, s. 102. Anonim ortaklıklara ilişkin olmakla birlikte TK 493/4 hükmünde yenilik doğuran bir hakkın varlığından bahseden görüş bakımından inc. Altay, **a.g.m.**, s. 610-611 ve orada dn. 118. TK 493/4 hükmündeki hakkın yenilik doğuran bir hak olmadığı görüşündeki *Uzel* de kanunun sözü ve özü ile değerlendirmede bulunduğumuzda aynı sonuca ulaşacağımız kanaatindedir (Uzel, **a.g.e.**, s. 314, dn. 24).

munda (TK 597/1), mahkemenin kararı kesin olsa bile dosya yoğunluğu ve bilirkişilerin gerçek değeri belirleyeceği süre göz önüne alındığında üç aylık bir sürenin makul olmayacağı açıktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESAS SERMAYE PAYININ ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ İLE EDİNİLMESİNİN VE ORTAKLIĞIN RET KARARININ HUKUKİ SONUÇLARI

I. GENEL OLARAK

Esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinilmesi durumunda bu iktisabın payın mülkiyeti ile paydan doğan haklara ve borçlara olan etkileri onay/tanıma veya ret kararının varlığına bağlı olarak ayrı ayrı incelenmiştir. Esas sermaye payının hukuki niteliği gereği, müktesip iktisap ettiği esas sermaye paylarından doğan haklardan yararlanacağı gibi bu paylardan doğan borçlardan da sorumlu olacaktır¹. Şahsa bağlı olan haklar ve borçlar ise sona erecektir². Bu durum, şahsa bağlı hakların niteliğinden kaynaklanmaktadır³. TK 577/1 hükmü ile ortakların şahsına bağlı olarak öngörülen ön alım, alım, önerilmeye muhatap olma, veto, üstün oy hakları gibi haklar müktesebe geçmeyen şahsa bağlı haklardandır⁴.

Limited ortaklıklarda esas sermaye payı özel iktisap hâlleri ile edinildiğinde ortaklığa tanınmış olan ön alım hakkının üç aylık hak düşürücü süre içerisinde kullanılmaması durumunda “*bozucu şart*” olarak ifade ettiğimiz hâl gerçekleşmeyecek ve iktisap kesilecektir. Hâlbuki İsvBK 788 hükmüne göre genel kurulun tanıma kararı, daha önce de ifade ettiğimiz üzere bazı hakların kullanılması bakımından önem arz etmektedir⁵.

¹ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 5; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 339.

² Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 218; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 4; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1672; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 338.

³ Mustafa Dural/Tufan Ögüz, **Türk Özel Hukuku Cilt II, Kişiler Hukuku**, 19. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018, s. 104.

⁴ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 143-144; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1672; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 338.

⁵ İsvBK 788/3 hükmünde öngörülen altı aylık süre içerisinde ret kararı verilmemişse oy hakkı ve buna bağlı haklar canlanacak ve müktesip tarafından kullanılabilir (Trüeb, **a.g.e.**, Art. 788, N. 10).

Esas sermaye payının özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesinin pay mülkiyeti ile paydan doğan haklara ve borçlara olan etkisinin yanı sıra onay/tanıma veya ret kararının tali sonuçları da bu bölümde açıklanmıştır.

II. ESAS SERMAYE PAYININ ÖZEL İKTİSAP HÂLLERİ İLE EDİNİLMESİNİN VE TANINMANIN HUKUKİ SONUÇLARI

A. Esas Sermaye Payının Mülkiyetine Etkisi

Aynı haklar, hak sahibine sağladıkları yetki bakımından ikiye ayrılmakla birlikte hak konusu şeyi kullanma, tüketme ve ürünlerinden yararlanma yetkisi veren hak mülkiyet hakkı olarak adlandırılmaktadır⁶.

Esas sermaye payları da mülkiyet hakkına konu olan bir malvarlığı değeri olduğundan söz konusu paylar üzerindeki mülkiyet hakkının kime ait olduğu, mülkiyet hakkının tanıdığı yetkileri kimin kullanacağını belirlemek açısından önemlidir. Esas sermaye payının mülkiyeti, ortak sıfatını haiz olan kişiye aittir.

Özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi ile esas sermaye payının mülkiyeti derhâl müktesip olarak adlandırdığımız halefe geçer. Mülkiyetin geçişi için esas sermaye payının sözleşme ile devrindeki gibi genel kurulun bir onay kararı almasına ihtiyaç yoktur. Hâlbuki esas sermaye payının sözleşme ile devredilmesi hâlinde devralan, ortaklığın onayına kadar esas sermaye payının mülkiyetini ve dolayısıyla ortak sıfatını kazanamamakta, devreden payın mülkiyeti ile ortak sıfatını korumaktadır. Özel iktisap hâlleri ile sözleşmesel devir arasındaki bu farkın nedeni defalarca vurguladığımız üzere esas sermaye payı ile buna bağlı hakların ve borçların sahipsiz kalmasını engellemektir⁷. Nitekim miras hâlinde artık hayatta olmaması nedeniyle muris, mal rejiminin tasfiyesi sonucunda esas sermaye payını kaybeden eş ile esas sermaye payı cebri icrada iradesi olmaksızın satılan borçlu ortak, ortaklık ilişkisinden kendiliğ-

⁶ Oğuzman/Seliçi/Oktay Özdemir, **a.g.e.**, s. 23.

⁷ Tekinalp, **Mirasa Konu Olma**, s. 273; Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 204-205; Narbay, **a.g.e.**, s. 263 vd., Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 338.

den çıkmakta ve bu ortakların hukuki halefiyetleri, özel iktisap hâlinin gerçekleştiği an esas sermaye payının müktesibe geçtiği kabul edilerek güvence altına alınmaktadır.

Mülkiyetin müktesibe geçişi anında esas sermaye payının üzerindeki haciz, sınırlı aynı haklar⁸ ile ortaklık sözleşmesinde bulunan ve esas sermaye payına ilişkin olan tüm kayıtlar müktesibi de bağlayacaktır⁹.

B. Esas Sermaye Payından Doğan Haklara Etkisi

Esas sermaye paylarının bir kişiden başka bir kişiye geçmesi hâlinde hakların intikaline ilişkin çeşitli teoriler bulunmakta, bunların başında ise birlik ve bölünme teorileri gelmektedir¹⁰.

Paylardan doğan tüm hakların ayırım yapılmaksızın birlikte geçeceğine ilişkin birlik teorisinin dayanağı, payın bölünmezliği ilkesidir. Bölünme teorisi ise hakların intikali bakımından farklı zamanların öngörülmesine müsaade etmektedir.

Söz konusu bu teorileri hem anonim ortaklıklar hem de limited ortaklıklar bakımından birer örnek vererek inceleyebiliriz. Anonim ortaklıklarda borsaya kote edilmemiş nama yazılı payların özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesi durumunda payın mülkiyeti ve malvarlıksal hakların bu iktisap anında, genel kurula katılma ve oy haklarının ise ortaklığın onayı ile müktesibe geçeceği düzenlenmiştir (TK 494/2). Doktrinde bir görüş burada haklar bakımından bir bölünme yaşandığını ifade ederken¹¹ bir diğer görüşteki yazarlar hakların geçişi bakımından bir bölünme olma-

⁸ Bu bağlamda payın üzerinde intifa hakkı kurulmasının hak üzerinde hak olduğu konusundaki ayrıntılı açıklamalar için bkz. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 13-18, 28. Kanuni intifa hakkı bakımından TK 596, sözleşmesel intifa hakkı bakımındansa TK 595 vd. hükümlerinin uygulanması gerektiği hakkında bkz. Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 151-152. Esas sermaye payı üzerinde rehin hakkı kurulabilmesi için kural olarak genel kurulun onayının aranmadığı, ancak ortaklık sözleşmesi ile böyle bir düzenleme yapılabileceği ve bu duruma göre söz konusu rehin hakkının nasıl kurulacağı hakkında bkz. Durgut, **a.g.m.**, s. 126 -127; Biçer/Hamamcıoğlu, **a.g.m.**, s. 72 vd.

⁹ Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 240; Öz, **Pay Devri**, s. 381; Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 16; Bügler, **a.g.e.**, s. 114; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 410.

¹⁰ İsviçre hukukunda ileri sürülen diğer teoriler hakkında bkz. Akın, **a.g.e.**, s. 13-17.

¹¹ Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 238; Karasu, **Sınırlandırma**, s. 139; Karasu, **Emredici Hükümler**, s. 142; Altay, **a.g.m.**, s. 612; Şener, **Ortaklıklar**, s. 626; Erdem, **Nama Yazılı**, s. 126, dn. 64; İsviçre hukuku bakımından bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §44, N. 181. eTK döneminde

dığını, sadece genel kurula katılma ve oy haklarının kullanımının ortaklığın onayına bağlandığını ve bu nedenle burada birlik teorisinin benimsendiğini savunmaktadır¹². Kanaatimizce de burada haklar arasında bir bölünmeden ziyade bazı hakların kullanımının bir şarta bağlı olduğunu ve bu süreçte söz konusu hakların askıda kaldığını ifade etmek daha doğru olacak ve birlik teorisinin benimsendiği TK sistemine de uygun düşecektir¹³.

Anonim ortaklıkların ardından limited ortaklıklarda esas sermaye payının geçişinde hangi teorinin uygulama alanı bulduğunu yine vereceğimiz iki örnekle açıklayabiliriz. Esas sermaye payının TK 595 uyarınca üçüncü bir kişiye devredilmesi hâlinde kural olarak genel kurul tarafından devre onay verilmedikçe ne esas sermaye payının mülkiyeti ne de bu paydan doğan haklar ve borçlar devralana geçmektedir. Onay kararının verilmesi hâlinde devralan tüm hakları bir bütün olarak iktisap ettiğinden burada da birlik teorisinin uygulandığını söyleyebiliriz.

Özel iktisap hâllerine gelince, anonim ortaklıklardan farklı olarak limited ortaklıklarda malvarlıksal ve yönetsel hakların kullanımı bakımından dahi bir ayrıma gidilmemiş ve TK 596/1 uyarınca iktisap anında tüm hakların müktesibe geçeceği düzenlenmiştir. Kısacası, limited ortaklıklarda esas sermaye payının özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesi durumunda da hakların geçişinde birlik teorisi dikkate alınmıştır.

Özel iktisap hâlleri açısından birlik teorisi benimsenmiş olmasına rağmen doktrinde kimi yazarlar hakların kullanımı bakımından farklı çareler aramış ve bunu TK 596/3 hükmünün gerekçesinde geçişin askıda olduğuna ilişkin cümleye dayandırmış-

---

bölünme teorisinin uygulanması sonucunda payın mülkiyetinin ve malvarlıksal hakların devralan, yönetsel hakların ise devreden tarafından kullanılmasının pratikte bir anlam ifade etmediği, malvarlıksal haklara sahip olmayan ortağın bilgi alma hakkını kullanma ihtimalinin düşük olduğu ve menfaatler dengesinin gözetildiği bir sistem kabul edilmesi gerektiği ifade edilmiştir (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 137-138).

¹² Ortaklığın onay verdiği tarihe kadar genel kurula katılma hakkının, oy hakkının ve buna bağlı hakların askıda olduğuna ilişkin bkz. Tekinalp, **Bağlam**, N. 6-30, 6-31; Uzel, **a.g.e.**, s. 158-159; Akın, **a.g.e.**, s. 123-124; Bozkurt, **Bağlam**, s. 245-246.

¹³ İsviçre hukukunda esas sermaye paylarının mülkiyeti ile bu paylardan doğan malvarlığı hakları iktisap anında geçmekteyken oy hakkının ve buna bağlı hakların geçişi ortaklığın tanıma kararına bağlanmıştır. Anonim ortaklıklar hukukunda TK 494/2 ile benzerlik gösteren bu hüküm için İsviçre doktrininde de bölünmeye benzer bir durum olduğu, ancak burada bir bölünme olmadığı ileri sürülmektedir (Trüeb, **a.g.e.**, Art. 788, N. 4).

tır¹⁴. Hâlbuki esas sermaye paylarının ve bu paylardan doğan hakların müktesibe *ipso iure* geçtiği TK 596/1 hükmünde açıkça düzenlenmiştir¹⁵.

Kıyası limited ortaklıklarda esas sermaye payının gerek sözleşme gerek özel iktisap hâlleri ile ediniminde hakların geçişi bakımından birlik teorisi kabul edilmiştir. Esas sermaye payları TK 596 uyarınca iktisap edildiğinde bu paylardan doğan tüm hakları (paya tanınmış imtiyaz hakları da dâhil olmak üzere) kullanmaya yetkili olan kişi müktesip olup aksi yönde bir görüş hükmün hem lafzı ile hem de getiriliş amacıyla çelişmektedir.

Hakların geçişine ilişkin sistemi genel olarak açıklamış olmakla birlikte malvarlıksal ve yönetsel hakların müktesibe geçişini çeşitli ihtimalleri göz önünde bulundurarak ayrıca incelemeye çalışmış bulunmaktayız.

1. Malvarlıksal Haklar

Ortaklar, her ne kadar sermayenin iadesi yasağı nedeniyle ortaklığa ödedikleri esas sermaye pay bedellerini geri alamazlar da ortaklığın işleyişi nedeniyle elde edilen net kârdan ve kâr dağıtımını için ayrılmış olan yedek akçelerden TK 608/1-2 hükümleri çerçevesinde kâr payı alabilirler¹⁶. Kâr payı hakkı, müktesep hak niteliği tartışmalı olmakla birlikte¹⁷ esas sermaye payının hukuki semeresi olarak nitelendiril-

¹⁴ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 555; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 344-345. *Yıldız ve Çamoğlu* ise esas sermaye payının geçişinin üç aylık hak düşürücü süre boyunca askıda olduğunu ifade etmişlerdir [Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 146; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, 1673b].

¹⁵ Dural, **a.g.m.**, s. 116-118.

¹⁶ Kâr payının oranı bakımından anonim ortaklıklar ile limited ortaklıklar arasında bir farklılık bulunmaktadır. Anonim ortaklıklarda kâr payı TK 508/1 uyarınca pay sahibinin şirkete yaptığı ödemelerle orantılı olarak hesap edilirken limited ortaklıklarda esas sermaye payının itibari değeri dikkate alınmaktadır. Doktrinde bu husus eleştirilmekle birlikte bunun nedeninin TK 585 hükmünün 6335 sayılı Kanun ile değiştirilmeden önce sermaye borcunun tamamının tescil anında ifa edilmiş olması gerektiği ve bu nedenle bakiye sermaye borcu bulunmayacağından hareketle kâr payının itibari değere göre hesaplanmasının öngörüldüğü ifade edilmektedir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 497). Kâr payının hesaplanması hususunda TK 608/2 hükmüne binaen ortaya çıkan bir diğer fark ise limited ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş ek ödeme yükümlülüklerinin şartlarının oluşması ve ifa edilmesi hâlinde ek ödeme yükümlülüğünün tutarının da bu hesaplamada dikkate alınacak olmasıdır (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 497-498).

¹⁷ Arslan Kaya, “Müktesep Haklar”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1997, s. 149-150; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 898a.

len¹⁸ ve kural olarak genel kurulun bu konuda bir kararı olmaksızın talep edilemeyen bir haktır¹⁹. Genel kurulun kârın dağıtılmasına ilişkin kararı ise bu hakkı bir alacak hakkına dönüştürmekte ve ortaklara kâr payını talep etme hakkı bahşetmektedir²⁰.

Genel kurulun kârın dağıtılmasına ilişkin bu kararı, müktesibin esas sermaye payını iktisap ettiği tarihten sonra almış olması hâlinde esas sermaye payının miras, mal rejimi ya da cebri icra yolu ile iktisap edilmesi önem taşımamakta ve kâr payı müktesibe ait olmaktadır. Bu kararın iktisaptan önce alınmış olması durumunda ise külli ve cüz'i halefiyet ilkelerinin cari olduğu iktisaplar bakımından ayrı bir değerlendirme yapmak gerekir.

Kâr payı hakkının genel kurul kararı ile borçlar hukukuna tabi bağımsız bir alacak hakkına dönüşeceği²¹ ve bu hakkın artık kararın alındığı tarihteki ortağın şahsında olduğu göz önünde bulundurulduğunda kâr payının ödeneceği kişi, esas sermaye payını mal rejimi hükümleri veya cebri icra yoluyla²² edinen müktesipler değil, eski ortak olacaktır²³. Esas sermaye payının miras ile iktisap edilmesi hâlinde kural

¹⁸ Arslanlı, **Anonim Şirketler I**, s. 212; İmregün, **a.g.e.**, s. 290.

¹⁹ Bu konuya ilişkin bkz. Yargıtay 11. HD'nin 07.02.2017 tarih ve 2015-12729/638; 31.03.2016 tarih ve 2015-7170/3516; 26.11.2014 tarih ve 12822/18411; 06.11.2014 tarih ve 2013-15514/17034; 16.04.2014 tarih ve 2013-14207/7500 sayılı kararları. 2017 tarihli kararın özeti için bkz. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2017)**, ed. Abuzer Kendigelen, Necdet Uzel, Asena Savur Demirkaya, Müge Evlek, Nurgül Yıldız, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 291; 2016 tarihli kararın özeti için bkz. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)**, ed. Abuzer Kendigelen, İ. Çağrı Zengin, F. Pelin Tokcan, Numan S. Sönmez, Zehra Güney, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 425-426; 2014 tarihli kararların kısa metinleri için bkz. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Kararlar Kitabı (2014)**, s. 421-423.

²⁰ Bu konuda bkz. Yargıtay 11. HD'nin 30.04.2019 tarih ve 2018-1646/3328 sayılı kararı, (Çevrimiçi), <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>, E.T. 19.07.2019.

²¹ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 413-414; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 499.

²² Esas sermaye payları, icra dairesinin ortaklığa haciz ihbarnamesi göndermesi suretiyle haczedilir. İhbarnamede borçlu ortağın haczedilen paylarına ilişkin bilgilerin yanı sıra bu haczin pay defterine işlenmesi, bu paylara ilişkin olarak ortağa yapılması gereken tebliğlerin icra dairesine yapılması, ortağın muvafakatının arandığı tüm konularda icra dairesinin muvafakatının istenmesi gerektiği açıklanır. Bu şekilde ortağın esas sermaye payı üzerindeki tasarruf yetkisinin kısıtlanmış olduğu ortaklığa bildirilerek muhafaza tedbiri de alınmış olur (Kuru, **İİK**, s. 448-449).

²³ İradı devirler bakımından aynı yönde bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 417. Doktrinde, esas sermaye payının rehne konu olması hâlinde MK 959 hükmünü göz önünde bulundurmamak suretiyle muaccel olmamış kâr payı hakkının rehne dâhil olduğu; ancak rehnin paraya çevrilmesinden önce muaccel olmuş kâr payının rehinli hak ile arasındaki bağlantı sona erdiğinden rehnin kapsamına girmeyeceği ifade edilmektedir (Erdem/Göksoy, **a.g.m.**, s. 594-595; Y. Can Göksoy, **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2001, s. 232-233; Çığsar, **a.g.e.**, s. 105).

olarak külli halefiyet ilkesi geçerli olduğundan kâr payı dağıtma kararının murisin ölümünden önce ya da sonra alınması bir önem taşımayacaktır. Nitekim bağımsız alacak hakkına dönüşmüş olsa bile bu hak terekeye dâhil olmaktadır (MK 599). Eğer miras ortaklığı henüz dağılmamış ise ödeme miras ortaklığına yapılacaktır. Mirasın paylaştırılmış olması hâlinde ise bu alacak hakkı kimin miras payının kapsamındaysa onun tarafından talep edilecektir.

Müktesibin talep edebileceği bir diğer hak ise sermayenin iadesi yasağının bir istisnası olan hazırlık dönemi faizidir. Hazırlık dönemi faizi, işletmenin tam olarak faaliyete başlamasına kadar geçen süre için ya da işletmenin yeni paylar çıkarılmak suretiyle genişletilmesi durumunda ortaklık sözleşmesinde öngörülmüş olması koşuluyla, TK 510 hükmünde yer alan şartlara uygun olarak ortaklara verilen bir alacak hakkıdır²⁴. Kâr payı hakkının müktesiplere geçişi bakımından söylediğimiz hususlar, bu hak bakımından da geçerlidir.

Bir diğer malvarlığı hakkı, tasfiye payı hakkıdır. Müktesibin esas sermaye payını iktisap ettiği anda ortaklığın tasfiye hâlinde olması ya da daha sonraki bir zamanda tasfiyeye girmesi ile TK 543 uyarınca, aksi ortaklık sözleşmesinde kararlaştırılmadıkça, müktesip iktisap ettiği esas sermaye payının ödenmiş miktarı ve varsa sahip olduğu imtiyazlar oranında tasfiye payı hakkına sahip olur. Ancak bu hakkın talep edilebilmesi, tasfiye sonucunda kalan malvarlığının paylaşılmasına ilişkin verilecek karara bağlıdır. Bu kararın verilmesi ile tasfiye payı hakkı da bağımsız bir alacak hakkına dönüşür.

Limited ortaklıklarda, anonim ortaklıklarda olduğu gibi iç kaynaklardan sermaye artırımını düzenleyen ayrıntılı bir hüküm bulunmamakla birlikte doktrinde limited ortaklıkların da iç kaynaklardan sermaye artırımını yapabileceği kabul edilmek-

---

²⁴ Hazırlık dönemi faizinin niteliğine ilişkin tartışmalar için bkz. Arslan Kaya, “Adi ve Ticari İşlerde Faiz”, **İÜHF**, C. 54, S. 1-4, İstanbul, 1994, s. 350; Mehmet Helvacı, “Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz Üzerine Düşünceler”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001, s. 248-251; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 939. İsviçre doktrininde hazırlık dönemi faizinin uygulanma olanağının olmadığı, zira işletmelerin faaliyete hazır hâle gelmeden kurulmadıkları ya da genişletilmedikleri hakkında bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §40, N. 122. Hazırlık dönemi faizinin gerçek anlamda faiz olmamakla birlikte payların hukuki semeresi olduğu yönünde bkz. Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 152.

tedir²⁵. İç kaynaklardan sermaye artırımı yapılmasının sonucunun yeni esas sermaye paylarının ortaya çıkması ve ortakların bunları sermayeleri oranında *ipso iure* iktisap etmesi olduğunu daha önce de ifade etmiştik²⁶.

Sermaye artırımının iç kaynaklardan değil de dış kaynaklardan yapılması durumunda ise ortakların ortaya çıkan yeni payları esas sermaye payları oranında alma hakları bulunmaktadır. Rüçhan hakkı²⁷ olarak adlandırılan bu hakkın kullanımı sermayenin artırılması suretiyle yeni payların çıkarılması şartına bağlı olmakla birlikte²⁸ rüçhan hakkının ortaklık sözleşmesi ya da artırım kararı ile sınırlandırılması ya da tamamen kaldırılması mümkündür (TK 591/1)²⁹. Eğer rüçhan hakkı kaldırılmamış veya sınırlandırılmamış ise ortağın tek taraflı irade beyanı ile kullanılır ve ortaklığın bunu kabul etme/etmeme gibi bir hakkı yoktur³⁰. Rüçhan hakkının kullanılabilmesi için ortaklara en az on beş gün süre verilmelidir (TK 591/3)³¹. Burada da kâr payı gibi rüçhan hakkının ne zaman kullanıldığına bağlı bir ayırım yapmamız gerekmektedir. Artırım kararının iktisaptan sonra alınması hâlinde rüçhan hakkını kullanacak

---

²⁵ Tekrardan kaçınmak adına konu ile ilgili açıklamalarımız için bkz. yuk. Birinci Bölüm, II, A, 2, b ve dn. 78'deki yazarlar.

²⁶ Bkz. yuk. Birinci Bölüm, II, A, 2, b.

²⁷ Rüçhan hakkına ilişkin farklı tanımlar için bkz. Şükrü Yıldız, **Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1996, s. 78-83; Onur Görmez, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Rüçhan Hakkının Kısıtlanması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017, s. 3-6.

²⁸ Şener, **Ortaklıklar**, s. 586; Burak Adıgüzel, "Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması", **GÜHFD**, C. 18, S. 1, Y. 2014, s. 2; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 216 vd.

²⁹ Limited ortaklıklarda rüçhan hakkının ortaklık sözleşmesi ile kaldırılabilmesine ilişkin açık hüküm (TK 591/1) bulunmakla birlikte konu anonim ortaklıklar bakımından tartışmalıdır (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 220). Anonim ortaklıklar bakımından rüçhan hakkının kaldırılmasına ve sınırlandırılmasına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Görmez, **a.g.e.**, s. 94 vd.; eTK bakımından inc. Yıldız, **Yeni Pay**, s. 277 vd., 297-300.

³⁰ Sermaye artırım kararı ile bu rüçhan hakkının somut ve bağımsız bir alacak hakkına dönüşeceğine ilişkin bkz. Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 149; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1352; Yıldız, **Yeni Pay**, s. 133-135; Görmez, **a.g.e.**, s. 25-29.

Yargıtay 11. HD'nin 14.12.1982 tarih ve 4993/5391 sayılı kararı için bkz. **YKD**, C. 9, S. 3, 1983, s. 381-383. Ancak bu hakkın yenilik doğuran bir hak olmadığına ilişkin ayrıntılı açıklamalar için bkz. Soykan, **Sermaye Artırımı**, s. 516.

³¹ Limited ortaklıklarda anonim ortaklıklara ilişkin TK 461/3 hükmü gibi özel bir düzenleme bulunmamasıyla birlikte TK 461/3 hükmünün kıyasen limited ortaklıklara da uygulanabileceği, bu çerçevede müdürlerin rüçhan haklarının kullanılmasına ilişkin esasları belirleyerek TTSG'de ilan etmesi ve bu ilan tarihinden itibaren on beş günlük sürenin başlaması gerektiği hakkında bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 219-220.

olan kişinin müktesip olduğunda bir şüphe bulunmamaktadır. Diğer ihtimali ise örnek vererek açıklayalım. 01.02.2017 tarihinde toplanan genel kurulda sermaye artırım kararı alındığı sırada ortaklardan biri (A)'dır. (A)'nın esas sermaye payları, (A) henüz iştirak taahhüdünde bulunmadan, 10.02.2017 tarihinde (B) tarafından cebri icrada satın alınmıştır. Bu tarihten sonra iştirak taahhüdünde bulunabilecek kişi artık (B) olacaktır. Nitekim (A) rüçhan hakkını henüz kullanmadan esas sermaye payları (B)'ye geçmiştir. Bir diğer ihtimal ise (A) rüçhan hakkını kullanarak iştirak taahhüdünde bulunduktan sonra esas sermaye paylarının (B) tarafından iktisap edilmesidir. Bu durumda (A)'nın artık rüçhan hakkını kullanmış olmasından dolayı yeni payların sahibi de (A) olacaktır. Dikkat edersek yeni payların iktisabı, iştirak taahhüdünün zamanına bağlı olarak değişmektedir.

Rüçhan hakkı, kâr payı hakkı gibi üçüncü bir kişiye de devredilebilir³². Bu durumda rüçhan hakkını kullanan kişinin TK 595 hükmünde aranan genel kurul onayına tabi olacağını ve genel kurulun onay vermemesi hâlinde esas sermaye paylarını kazanamayacağını da burada belirtmiş olalım³³.

Kanaatimizce, müktesip rüçhan hakkını bizzat kendisi kullanmak suretiyle yeni esas sermaye payları iktisap edebileceği gibi iç kaynaklardan sermaye artırımını yapılması hâlinde de bedelsiz payların sahibi olur. Bedelsiz payları iktisap hakkı, vazgeçilmez bir hak olup bu hakkın ortaklık sözleşmesi ya da genel kurul kararı ile kaldırılması veya sınırlandırılması mümkün değildir. Bedelsiz paylar, sermaye artırım kararının ticaret siciline tescili ile doğduğundan kararın tescili anında ortak sıfatını haiz olan kim ise bu payların sahibi de o kişi olacaktır³⁴. Tescilin iktisaptan önce gerçekleşmesi durumunda çözülmesi gereken sorun, bedelsiz payların ilgili özel ikti-

³² Limited ortaklıklarda rüçhan hakkına ilişkin TK 591 hükmünde rüçhan hakkının devredilebileceğine ilişkin bir düzenleme yer almamakla birlikte bu hakkın bir malvarlığı hakkı olduğunu göz önünde bulundurduğumuzda devredilebileceği sonucuna varmaktayız. Ayrıca bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 216 vd.

³³ Anonim ortaklıklar bakımından inc. Tolga Ayoğlu, "Yeni Pay Alma Hakkının Sınırlandırılması ve Kaldırılması", **İsviçre Borçlar Kanunu'nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku'nun Türk Ticaret Hukuku'na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 674; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 358, 360; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 368-369; Uzel, **a.g.e.**, s. 151; Akın, **a.g.e.**, s. 251; Bozkurt, **Bağlam**, s. 56; Adıgüzel, **a.g.m.**, s. 32-33; Görmez, **a.g.e.**, s. 120-122; aksi yönde bkz. Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 181.

³⁴ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 265; Ayoğlu, **Yeni Pay**, s. 674; Görmez, **a.g.e.**, s. 82.

sap hâlinin, örneğin haczin ya da rehnin, kapsamında olup olmadığıdır³⁵. Miras bakımından yine böyle bir sorun bulunmamakta, külli halefiyet gereği söz konusu bedelsiz paylar terekeye dâhil olmaktadır (MK 599).

Esas sermaye payından doğan hakların kullanımının ortaklığın tanıma/ret kararına kadar askıda olacağını ifade eden görüş ise kâr paylarının ve bedelsiz payların emanet hesabına alınması, rüçhan haklarının ise daha sonra müktesibe devredilmek üzere ortaklık tarafından kullanılması gerektiğini ifade etmektedir³⁶. Biz, TK 596/1'in lafzına aykırı olduğunu düşündüğümüz bu görüşe katılmıyoruz. Müktesibin esas sermaye paylarından doğan hakları kullanabilmesinin engellenmesi için hükmün buna uygun formüle edilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca İsvBK 788 hükmünün oy ve buna bağlı hakların ortaklığın tanıma kararına kadar kullanılmayacağına ilişkin düzenlemesinden, emredici nitelik taşımayan bağlam hükümlerine bağlı kalınmasının doğru olmadığı ve müktesibin bu şekilde korunmasının güç olduğu gerekçesi ile, farklı bir sistemin benimsendiği TK 596/2 hükmünün gerekçesinde açıkça vurgulanmıştır³⁷. Ancak pay devrinde serbestliğin kural, bağlamın istisna olduğu anonim ortaklıklarda borsaya kote olmayan nama yazılı payların özel iktisap hâllerleriyle edinilmesi durumunda dahi böyle bir ayırım öngörülmüşken pay devrinde kanuni bağlamın olduğu limited ortaklıklarda bahsettiğimiz gerekçe ile hakların kullanımı bakımından ayırım yapılmaması aslında çelişki içermektedir³⁸. Ayrıca oy ve buna bağlı haklar gibi ortaklığın işleyişine etki etme ihtimali yüksek olan hakların kullanımına izin veren ve ortaklığı, ret kararının alınacağı tarihe kadar savunmasız bırakan bir düzenlemede malvarlığı haklarının kullanımını engellemek kanaatimizce doğru değildir. Doktrinde de ifade edildiği üzere ortaklık bakımından malvarlıksal hakları kullanan kişi önem taşımamaktadır³⁹.

---

³⁵ Bedelsiz payların kök payların birer parçası ve devamı niteliğinde olması sebebiyle rehnin kapsamına bunların da dâhil olacağı hakkında bkz. Erdem/Göksoy, **a.g.m.**, s. 609; Göksoy, **a.g.e.**, s. 272-273; Çığsar, **a.g.e.**, s. 112.

³⁶ Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 555.

³⁷ *Tekinalp*, oy hakkının geçmesi bakımından ortaklığın kararının beklenmesi hâlinde üç aylık sürenin müktesibi oyalamak amacıyla kullanılabileceğini ifade etmektedir (Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 555).

³⁸ Dural, **a.g.m.**, s. 114.

³⁹ Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar ve Kooperatifler**, N. 1150; Dural, **a.g.m.**, s. 122.

Tüm bu açıklamalarımız dikkate alındığında esas sermaye payından doğan tüm malvarlıksal hakların, esas sermaye payının iktisap edildiği anda müktesibe geçtiği tartışılmaz bir gerçektir. Bununla birlikte TK 596 hükmünde malvarlıksal hakların kullanımını engelleyecek herhangi bir düzenlemenin de bulunmaması sebebiyle bu hakların askıda olacağını ifade eden ve buna ilişkin çözümler arayan görüşe katılmamaktayız.

2. Yönetmel Haklar

İsvBK 788 hükmünün aksine TK 596, yönetmel hakların da iktisap ile derhâl müktesibe geçmesini öngörmüştür. Yönetmel hakların başında ise genel kurula katılma ve oy hakkı gelmektedir. Genel kurula katılma⁴⁰ ve oy hakkı, vazgeçilmez haklardandır. Oy hakkı her ne kadar ortaklık sözleşmesi ile sınırlandırılabilse de⁴¹ bunun sınırı asgari bir oy hakkı olduğundan (TK 618/2) vazgeçilmez hak niteliği zedelenmemektedir. Oydan yoksunluk hâlleri, her ortağın en az bir oy hakkına sahip olacağına ilişkin hükmün istisnası olmakla⁴² birlikte bu hâllerin Kanun'dan kaynaklanmasından ve sadece o hâlde sınırlı olarak gündeme gelmesinden dolayı oy hakkının vazgeçilmezlik niteliğinin etkilenmediğini ifade edebiliriz.

Müktesip, tanıma kararına ihtiyaç duymaksızın genel kurula katılma ve oy kullanma hakkını haiz olup bu suretle genel kurulda alınan kararlara etki edebilecektir⁴³. Bu konuda hiçbir şüpheye yer yoktur. Nitekim TK 596/2 hükmünün gerekçesinden oy hakkı konusunda İsviçre sisteminden farklı bir sistem kabul edilmek suretiyle

⁴⁰ Genel kurula katılma ve oy hakkı birbirine yakın haklar olmakla birlikte genel kurula katılma, oy hakkının kullanılabilmesi açısından bir ön şart niteliğini haizdir (Akbay, **a.g.e.**, s. 105).

⁴¹ Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §3, N. 34; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 174; Trüeb, **a.g.e.**, Art. 776a, N. 12; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 583.

⁴² Teoman, **Yoksunluk**, s. 14-15; Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 224; Tokcan, **a.g.e.**, s. 19-20.

⁴³ Müdürler genel kurula katılabilecekler listesini her ne kadar pay defterine göre hazırlayacak olsalar da müktesibin ortak sıfatını haiz olduğunu kanıtlayan belgeyi (miras paylaşımı sözleşmesi, veraset ilanı, ihale sözleşmesi, mal rejiminin tasfiyesine ilişkin sözleşme veya mahkeme kararı gibi) ortaklığa sunması hâlinde genel kurula katılmasına engel olunamaz (Akbay, **a.g.e.**, s. 107-108). Burada dikkat etmemiz gereken husus, müktesibin iktisap ettiği esas sermaye payları üzerinde intifa hakkı bulunup bulunmadığıdır. Nitekim müktesip esas sermaye paylarını bu hakla sınırlandırılmış olarak kazanmışsa oy hakkı, intifa hakkı sahibi tarafından kullanılacaktır (TK 600/3). Ancak bu durum, ortağın genel kurula katılma hakkını engellememektedir (Kendigelen, **İntifa Hakkı**, s. 326-329; Akbay, **a.g.e.**, s. 111).

müktesibe oy ve buna hakkına bağlı hakların üç aylık sürede dahi kullanılmak istenildiği anlaşılmaktadır. Hatta malvarlığı haklarının üç aylık sürede askıda kaldığını söyleyen görüş, oy ve buna bağlı haklar bakımından böyle bir sonuca varmaktadır⁴⁴.

Bir diğer yönetsel hak bilgi alma ve inceleme hakkı olmakla birlikte bu hak da müktesip tarafından esas sermaye payının iktisap edildiği tarihten itibaren kullanılabilir. Bilgi alma ve inceleme hakkı, İsvBK 788’de bahsedilen “oya bağlı haklar” kapsamında⁴⁵ değerlendirilmektedir. Yani İsviçre hukukunda tanıma kararı verilene kadar kullanılmayan bir diğer hak budur.

Limited ortaklıkların şahıs ortaklığı unsurları taşıdığını gösteren bir diğer husus ortakların bilgi alma ve inceleme haklarının kapsamı olup bu hakkın kapsamı anonim ortaklıklara göre daha geniştir⁴⁶. Bilgi alma hakkı ile inceleme hakkı birbirinden bağımsız iki hak⁴⁷ olmakla birlikte birbirini tamamlayan bir niteliğe de sahip vazgeçilmez haklardır⁴⁸. Bu hakların sınırı Kanun tarafından belirlenmiş olup genel kurul kararları ya da ortaklık sözleşmesi ile sınırlandırılması veya kaldırılması söz konusu olamaz⁴⁹. Ancak bu hakların sahibi olan ortağın, elde ettiği bilgileri ortaklığın zararına olacak şekilde kullanma tehlikesi bulunması hâlinde müdürler bu ortakların bilgi

⁴⁴ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 147; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 555; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 757.

⁴⁵ Bağlı hakların kapsamına bilgi alma ve inceleme hakkı, özel denetim isteme hakkı, iptal davası açma hakkı girmektedir (Yüksel, **a.g.m.**, s. 211; Uçar, **a.g.e.**, s. 64, dn. 298).

⁴⁶ Hasan Karakılıç, **Limited Ortaklıkta Rekabet Yasağı**, İstanbul, On İki Levha, 2019, s. 37. Ayrıca anonim ortaklıklarda bilgi alma hakkı genel kurulda kullanılırken (pasif bilgi alma hakkı olarak adlandırılan ve genel kurul toplantısının yapılacak olmasına bağlı olarak merkez ve şubelerde belli sürelerle hazır bulundurulması istenen belgeler dışında) limited ortaklıklarda ortaklar bu haklarını genel kurul dışında da kullanabilirler (Kaya, **Bilgi Alma**, s. 280-284; Bilge, **a.g.m.**, s. 437; Ozan Can, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Limited Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2015, s. 73-75; Ersin Çamoğlu, “Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları”, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 156).

⁴⁷ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 802, N. 13; Arslan Kaya, “Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi”, **BATİDER**, C. 31, S. 1, 2015, s. 63; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 150; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 508.

⁴⁸ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 76; Can, **a.g.e.**, s. 39; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 145; Karakılıç, **Rekabet**, s. 39. Bilgi alma hakkının müktesep hak olarak düzenlenmediği ve bu nedenle ortaklık sözleşmesi ile sınırlandırılabilirliği; ancak hakkın özüne dokunulamayacağı yönünde bkz. Bilge, **a.g.m.**, s. 430, 435.

⁴⁹ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 177-178; Can, **a.g.e.**, s. 39-40.

alma ve inceleme haklarını kullanmasını “gerektiği ölçüde” engelleyebilir (TK 614/2). Nitekim bu husus rekabet yasağı, bağlılık ve sır saklama yükümü ile de bağlantılıdır⁵⁰. Müdürlerin bilgi verilmesi talebini ne zaman gerçekleştireceği hakkında bir hüküm bulunmaması nedeniyle talep edilen bilginin gecikmeksizin verilmesi icap eder⁵¹. Bilgi alma ve inceleme talebinin müdürler tarafından reddedilmesi durumunda bu husus ilgili ortağın başvurusu üzerine⁵² genel kurulda görüşülür. Genel kurulun talebi reddetmesi, müdürlerin genel kurulu bu hususu görüşmek üzere toplantıya çağırması gibi durumlarda⁵³ ortağa bilgi alma davası açma hakkı tanınmıştır⁵⁴.

Bilgi alma ve inceleme hakkı ortak sıfatının iktisap edildiği tarihten kaybedildiği tarihe kadar kullanılabilir⁵⁵ bağımsız ve bireysel bir hak⁵⁶ olması nedeniyle müktesiplerin de esas sermaye paylarını özel iktisap hâllerinden biri ile edindiği tarihten itibaren bu hakkı kullanacağı TK 596/1 uyarınca açıktır. Ancak bu hakkın kullandırılıp kullandırılmaması, kullandırılacaksa kapsamının nasıl olması gerektiği tartışmalıdır. Söz konusu müktesip, ortaklık tarafından reddedildiğinde bilgi alma ve inceleme hakkı kapsamında edindiği bilgileri ortaklık zararına kullanabilir. Bu zarar tehlikesi⁵⁷ de gözetilmek suretiyle bilgi alma talebi müdürler tarafından reddedilebi-

⁵⁰ TK 614/2 hükmünde elde edilen bilginin ortaklığın zararına kullanılması tehlikesi, ortaklıkla rekabet eden ortaklar ve rekabet etmeyen ortaklar bakımından farklı bir değerlendirmeye tabi tutulmalıdır. Rekabet etmeyen ortaklar için olağan bir değerlendirme, sır saklama ve bağlılık yükümü de dikkate alınmak suretiyle yapılırken rekabet eden ortak açısından daha sıkı bir değerlendirme söz konusudur. Ancak bu, söz konusu hakkın kullanımını tamamen engelleyici nitelikte olmamalıdır (Bilge, **a.g.m.**, s. 443-444; Can, **a.g.e.**, s. 115-116).

⁵¹ Can, **a.g.e.**, s. 79-80; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 157-158.

⁵² Bilgi alma talebi müdürler tarafından reddedilen ortağın TK 411-412 hükümlerinin kıyasen uygulanması suretiyle genel kurulu toplantıya çağırma yetkisinin bulunduğu hakkında bkz. Can, **a.g.e.**, s. 129-131; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 512-514.

⁵³ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1681e; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 162. Anonim ortaklıklarla ilgili olarak bkz. ve karşı. Kaya, **Bilgi Alma**, s. 327.

⁵⁴ Bilgi alma davası açma süresi Kanun’da belirlenmemiş olmakla birlikte bu davanın makul sürede açılması gerekmektedir (Can, **a.g.e.**, s. 153; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 162).

⁵⁵ Bilge, **a.g.m.**, s. 435; Can, **a.g.e.**, s. 46-47; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 150.

⁵⁶ Kaya, **Bilgi Alma**, s. 81-82; Can, **a.g.e.**, s. 43-44, 151; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1681c.

⁵⁷ Esas sermaye paylarının özel iktisap hâllerinden biri ile geçmesi durumunda ortaklığa ret hakkı tanınmasının, bilgi alma talebi bakımından ret hakkı sağladığı yönünde bkz. Tamer Bozkurt/Ozan Can, “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri ve Cebri İcra Yoluyla Geçiş Durumunda Müktesibin Bilgi Alma Hakkına İlişkin Değerlendirmeler”, **Prof. Dr. Hikmet Sami Türk’e Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s. 167-168. Anılan yazarlar, ortaklığın müktesibi reddedip esas sermaye paylarını gerçek değer üzerinden satın almayı

lır. Ortaklık müktesibin bilgi alma talebini incelerken talebin içeriğine, somut özelliklere, müktesibi reddetme ihtimali olup olmadığına göre karar vermelidir⁵⁸. Müdürlerin talebi reddetmesi hâlinde ise ortağın genel kurula başvurma ve genel kurulunda⁵⁹ bu talebe onay verme ihtimali vardır. Genel kurulun da bilgi alma talebini reddettiği durumlarda müktesip bilgi alma davası açmak suretiyle bu hakkın kullanımını sağlayabilecektir.

Özel iktisap hâlleri bakımından burada değinebileceğimiz bir husus, eski ortağın bilgi alma talebinde bulunması, ancak süreç tamamlanmadan ortak sıfatını yitirmesi hâlinde ortaklığa yeni giren müktesibin bilgi alma sürecine dâhil olup olamayacağıdır. Hakkın bireyselliği göz önüne alındığında cebri icra ve mal rejimi hükümleri uyarınca esas sermaye payını iktisap eden kişinin bu hakkı kullanamayacağı açıktır. Bu kişiler; genel kurulda ret kararı alındıktan sonra ve fakat henüz bilgi alma davası açılmadan önce ortak sıfatını kazanmışlarsa davayı açma imkânları da bulunmamaktadır. Bilgi alma davasında davacı sıfatının bilgi alma hakkını bizzat kullanan, genel kurula başvuran ortağa ait olduğunu tekrar vurgulamaktayız. Ancak eski ortağın ölümü hâlinde bilgi alma hakkına ilişkin tüm işlemlerin (genel kurula başvurma, bilgi alma davası açma, açılmış davaya devam etme) müktesip mirasçılar tarafından yapılmasına bir engel bulunmamaktadır; nitekim burada külli halefiyet söz konusudur.

Bilgi alma hakkına bağlı bir hak olan özel denetim isteme hakkı⁶⁰ konusunda limited ortaklıklarda ayrı bir düzenleme yapılmamış, TK 635 hükmü ile anonim ortaklıkların özel denetime ilişkin hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. Özel dene-

---

önerecek olmasının da başı başına bir ret hakkı sağladığını belirtmiştir. Ancak müktesibin de en azından esas sermaye payının gerçek değeri hakkında bilgi edinmesi gerektiği düşünülmelidir. Nitekim bedelin gerçek değer üzerinden olması gerekmele birlikte müktesip bu gerçek değere itiraz edebilir [Bozkurt/Can, **a.g.m.**, s. 164, dn. 9 ve ayrıca gerçek değer tespiti için mahkemeye başvurulması hâlinde dahi bilirkişi raporlarına itiraz edilebileceğine ilişkin bkz. Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1674].

⁵⁸ Aslında burada, hakkın kullanımını reddetme konusunda müktesibe özel bir durum bulunmamakta, müdürler herhangi bir ortağın bilgi alma hakkını kullanmak istemesi hâlinde yaptığı incelemeleri müktesipler bakımından da dikkate almaktadır.

⁵⁹ Bilgi alma talebinin görüşüldüğü sırada müktesibin oydan yoksun olduğu hakkında bkz. Bilge, **a.g.m.**, s. 446; Bozkurt/Can, **a.g.m.**, s. 168-169; Bilgili/Cengil, **a.g.m.**, s. 98-100.

⁶⁰ Özel denetim isteme hakkının tam olarak bir pay sahipliği hakkı olmadığı yönünde bkz. Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 67; aksi yönde bkz. Şirin Güven, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketler Hukukunda Özel Denetim”, **ÇÜHFD**, C. 8, S. 2, 2011, s. 136.

tim isteme hakkı, bilgi alma hakkı gibi bağımsız bir hak olmayıp bu hakkın kullanımını bilgi alma hakkının kullanımına bağlanmıştır⁶¹. Özel denetimi isteme hakkının genel kurul tarafından kabul edilmesi hâlinde ortaklık veya herhangi bir pay sahibi otuz gün içerisinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden bir özel denetçi atanmasını talep edebilir (TK 438/2). Genel kurulun özel denetim talebini reddetmesi hâlindeyse azlık pay sahiplerine üç ay içinde ortaklık merkezinin bulunduğu yer asliye ticaret mahkemesinden özel denetçi atanmasını isteme hakkı verilmiştir (TK 439/1)⁶². Görüldüğü üzere, özel denetim isteme hakkı TK 438 bağlamında her pay sahibine tanınmışken genel kurulun özel denetim talebini reddetmesi hâlinde mahkemeden özel denetçi atanmasını talep etme hakkı sadece azlığa bahşedilmiştir. Konumuz bakımından önemli olan husus bu hakların kimler tarafından kullanılacağıdır. Özel denetim isteme hakkı, bilgi alma hakkının kullanımına bağlanmış olsa da bu hak bilgi alma hakkını kullansın ya da kullanmasın her bir ortağa tanınmıştır. Önemli olan bilgi alma hakkının daha önce genel kurulda bir ortak tarafından kullanılmış olmasıdır⁶³. Genel kurulun özel denetim talebini reddetmesi durumunda azlığın TK 439/1 çerçevesinde kullanabileceği hak bakımından da aynı şey geçerli olup mahkemeden özel denetçi atanmasını talep eden ortağın, bilgi alma ya da genel kurulda özel denetim isteme hakkını kullanan ortak olması şart değildir⁶⁴.

---

⁶¹ Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 63 ve dn. 5; Can, **a.g.e.**, s. 18, 100. Ayrıca bilgi alma hakkının konusu ile özel denetim isteme hakkının konusunun aynı olması gerektiği hakkında bkz. Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 76; Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1016h; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 527.

⁶² Mahkemenin vereceği atama kararı kesin iken ret kararının istinafa tabi olduğu hakkında bkz. Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1017f.

⁶³ Anonim ortaklıklarda aktif bilgi alma hakkı sadece genel kurulda kullanılabilirken bu hak limited ortaklıklarda genel kurul dışında da kullanılabilir (Can, **a.g.e.**, s. 74-75; Çamoğlu, **Bilgi Alma**, s. 156). Ancak bilgi alma hakkının anonim ortaklıklarda olduğu gibi genel kurulda kullanılması, diğer ortakların da ilgili husus hakkında bilgi edinmesini sağladığı gibi özel denetim talebinde bulunulabilmesi için de önem taşımaktadır. Nitekim anonim ortaklıklar bakımından pay sahibi olan bir yönetim kurulu üyesinin bilgi alma hakkını yönetim kurulunda kullanması hâlinde özel denetim talebinde bulunamayacağını dikkate aldığımızda [Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1016f], özel denetim isteme hakkı bakımından önemli olanın bilgi alma hakkının genel kurulda kullanılması olduğu sonucuna varmaktayız. Özel denetim isteme hakkının kullanılabilmesi için bilgi alma davası açılmasına ve bu davanın sonucunun beklenmesine gerek olmadığı hakkında bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §35, N. 31; Şener, **Ortaklıklar**, s. 523-524; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 509-510, dn. 1329; Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 73-75.

⁶⁴ Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 78.

Özel denetim isteme hakkını kullanabilecek ortakları ve özel iktisap hâlleri ile ortak sıfatını kazanan müktesipleri birlikte değerlendirdiğimizde müktesiplerin bu hakkı, esas sermaye paylarını iktisap ettikleri andan itibaren kullanabilecekleri açıktır⁶⁵. Önemli olan daha önceki genel kurulda “o hususa” ilişkin bilgi alma hakkının başka bir ortak tarafından kullanılmış olmasıdır. Müktesiplerin iktisap ettiği esas sermaye payı esas sermayenin onda birini oluşturuyorsa genel kurulun özel denetim talebini reddetmesi hâlinde özel denetçi tayini için mahkemeye başvurma hakkı da bulunmaktadır.

Ortaklara tanınan bir diğer hak, genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkı olup bu hak vazgeçilmez niteliktedir⁶⁶. Ortak olan herkes, TK 446’daki şartları taşımak kaydıyla bu davayı açma hakkını haizdir. Bu hak, genel kurulda alınan kararların kanuna, ortaklık sözleşmesine ve özellikle dürüstlük kurallarına aykırı olması hâlinde her bir ortağa, müdürler kuruluna ve söz konusu kararın yerine getirilmesi kişisel sorumluluğuna sebep olacak her bir müdüre tanınmıştır. Ortaklar her hâlükârda iptal davası açma hakkına sahip olmayıp TK 446/1-(a) veya (b) hükmünde yer alan şartların sağlanması gerekir. Ortakların iptal davası açma hakkı, ortak sıfatına bağlı olup davanın açılmasından hükmün kesinleşmesi anına kadar bu sıfatın korunması lazımdır⁶⁷. Eski ortaklar, iptal davası açamayacağı gibi daha önce açtıkları davaya da devam edemeyecekler ve mahkeme taraf sıfatı yokluğundan davanın reddine karar verecektir⁶⁸. Ancak esas sermaye paylarını iktisap eden yeni ortağın daha önce alınmış bir genel kurul kararına karşı iptal davası açma hakkı olup olmadığı ile

---

⁶⁵ Bu hakkın kullanımının bilgi alma hakkında olduğu gibi birtakım sakıncaları olduğu söylenebilir. Ancak söz konusu bu hak, bilgi alma hakkı kadar geniş kapsamlı ve kolay kullanılabilen bir hak değildir. Nitekim bu hakkın kullanımı, belirli olayların açıklığa kavuşturulmasının istenmesi ile “pay sahipliği hakları”nın kullanılması için gerekli olmasına bağlıdır (Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 76-77).

⁶⁶ Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 175.

⁶⁷ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 267; Abuzer Kendigelen, “İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz’i Halefiyet (Pay Devri) Sonucu Değişmesi”, **Makalelerim, Cilt II: 2001-2017**, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 13, 16-18.; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 177.

⁶⁸ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 267; Kendigelen, **İptal Davası**, s. 13-15; Hasan Pulaşlı, **Şirketler Hukuku Şerhi II**, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 1092-1093; Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 177. Davanın devamında hukuki bir menfaatin bulunması hâlinde eski pay sahibinin açtığı iptal davasına devam edebileceği hakkında bkz. Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §25, N. 43 ve orada dn. 42.

eski ortak tarafından açılmış olan iptal davasına devam edip edemeyeceği tartışma konusudur. Ortak sıfatının kaybı ölüm gibi külli halefiyet sonucu doğuran bir sebepten ileri gelmekteyse külli halefin iptal davası açabileceği ya da açılmış davaya devam edebileceği, doktrinde üzerinde fikir birliği sağlanan bir husustur⁶⁹.

Ortak sıfatının cüz’i halefiyet sonucu değişmesi hâlinde ise iki görüş bulunmakta, birinci görüş genel kurul kararının alındığı sırada ortak sıfatına sahip olanların iptal davasını açabileceğini ve dolayısıyla yeni ortağın bu davayı açma imkânının bulunmadığını savunurken⁷⁰ ikinci görüş yeni ortağın, selefının açtığı iptal davasına devam edebileceği ve TK 446 hükmündeki şartların sağlanması hâlinde yeni bir iptal davası da açabileceği kanaatindedir⁷¹. *Kendigelen*, “*Üstelik bütün bu olasılıklarda yeni pay sahibine iptal davası açma hakkı tanınmaması, bir anlamda hukuka aykırı bir genel kurul kararının ayakta kalması sonucunu doğuracak ve böylece hukuka aykırılığa prim verilmiş olacağı endişesini de gündeme getirecektir.*” diyerek ikinci görüşün gerekçelerini ortaya koyduktan sonra ilgili genel kurul kararının yokluk ya da butlan yaptırımına tabi tutulma ihtimali varsa bu endişenin de yersiz olacağına dikkat çekmektedir⁷².

İptal davası açma hakkına ilişkin tüm bu bilgileri değerlendirdiğimizde, miras nedeniyle özel iktisap kural olarak külli halefiyet ilkesine tabi olduğundan mirasçı müktesipler murisin zamanında açtığı davaya devam edebilecekleri gibi yeni bir iptal

⁶⁹ Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 267; Kendigelen, **İptal Davası**, s. 3; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1093; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 177-178.

⁷⁰ İmregün, **a.g.e.**, s. 177-178; Moroğlu, **Hükümsüzlük**, s. 267-268; Kendigelen, **İptal Davası**, s. 16 vd.; Pulaşlı, **Şerh II**, s. 1092-1093; Kırca (Şehirali Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 177. Yargıtay 11. HD’nin 20.06.2000 tarih ve 4091/5709 sayılı kararında HMK 125/2 hükmüne dayanılarak dava konusunun davacı tarafından devrilmesi hâlinde devralanın görülmekte olan davada davacı yerine geçeceği ve davanın kaldığı yerden devam edeceği, bu nedenle de yeni pay sahibinin açılan iptal davasında davacı sıfatını haiz olacağı içtihat edilmiştir. Ancak bu karar, davanın konusunun genel kurul kararı olmasına karşın devredilenin pay olması, dolayısıyla HMK 125 hükmünün burada uygulanamayacağı gerekçesiyle eleştiriye konu olmuştur. *Kendigelen* ve *Kırca*, ilgili kararda Yargıtay’ın bilinçli bir tercihle tüm payları satın alan yeni ortağın iptal davasına devam edebileceği sonucuna vardığını dile getirmektedirler [Kendigelen, **İptal Davası**, s. 11-12; Kırca (Şehirali/Çelik), **Anonim Şirketler 2**, s. 177]. İlgili Yargıtay kararının ilk derece mahkemesince verilen hükümlerle birlikte değerlendirilmesine ilişkin bkz. Kendigelen, **İptal Davası**, s. 8-24.

⁷¹ Gönen Eriş, **Açıklamalı - İctihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Birinci Cilt**, Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1992, s. 1120.

⁷² Kendigelen, **İptal Davası**, s. 22.

davası açma imkânına da sahiptirler⁷³. Ancak esas sermaye payının cüz’i halefiyet ilkesinin cari olduğu cebri icra ve mal rejimi hükümleri uyarınca iktisap edilmiş olması hâlinde kanaatimizce bu müktesipler ne açılmış davaya devam edebilecekler ne de yeni bir dava açabilecekler. Hemen ifade edelim ki müktesipler iktisap anında ortak sıfatını kazandıklarından bu tarihten itibaren yapılan genel kurul kararlarına karşı iptal davası açma hakkını haizdirler.

Bir diğer dava hakkı, haklı sebeple fesih davası açma hakkı olup vazgeçilmez nitelikteki bu hak, limited ortaklıklarda tüm ortaklara tanınmıştır (TK 636/3)⁷⁴. Haklı sebeple fesih davası, payların devrinin ortaklığın onayına tabi olması yani bağlam hükümlerinin bulunması hâlinde bir önem taşımaktadır⁷⁵. Bu husus özellikle anonim ortaklıklarda ehemmiyet arz etmektedir. Nitekim limited ortaklıklarda TK 595/5 uyarınca ortağa haklı sebeple çıkma hakkı tanınmışken anonim ortaklıklarda teknik anlamda bir çıkma söz konusu değildir. Bu sebeple pay sahibi, haklı nedenle fesih davası açarak mahkemenin ortaklıktan çıkarılması ile paylarının gerçek değerden ortaklık tarafından satın alınmasına ilişkin bir karar vermesini sağlamaktadır⁷⁶. Haklı sebep kavramı, Kanun’da limited ortaklıklar bakımından tanımlanmamış olmakla birlikte kolektif ortaklıklara ilişkin TK 245 hükmünde bir tanıma yer verilmiştir. TK 245/1 uyarınca “*Haklı sebep, şirketin kuruluşuna yol açan fiili veya kişisel sebeplerin şirketin işletme konusunun elde edilmesini imkânsız kılacak veya güçleştirecek şekilde ortadan kalkmış olmasıdır...*”. Hükmün devamında belli başlı örnekler sayılmıştır⁷⁷. Limited ortaklıklar bakımından da haklı sebepler öznel ya da nesnel olabilir⁷⁸.

⁷³ Ancak mirasçıların bu hakkı kullanabilmesi için genel kurul kararının alındığı tarihte ortak olan murisin TK 445 vd. hükümlerinde yer alan şartları sağlamış olması gerekmektedir.

⁷⁴ Ali Haydar Yıldırım, **6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013, s. 9. Bkz. ve karşı. Nuri Erdem, **Anonim Ortaklığın Haklı Sebeple Feshi**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019, s. 173 vd.

⁷⁵ N. Erdem, **a.g.e.**, s. 16-18.

⁷⁶ Haklı sebeple fesih davasında mahkeme, “feshin son çare olması” ilkesi nedeniyle önce başka çözümler aramaktadır. Davacı ortağın ortaklıktan çıkarılması da TK 531 ve TK 636/3 hükümlerinde öngörülen çözümlerden biridir. Feshin taliliğinin limited ortaklıklarda daha belirgin olduğu hakkında bkz. Yıldırım, **a.g.e.**, s. 10.

⁷⁷ Anonim ortaklığın sermaye ortaklığı niteliğine uygun düştüğü ölçüde ve sınırlı olarak TK 245 hükmünden faydalanılabileceği hakkında bkz. Bahtiyar, **Ortaklıklar**, s. 384. Adi komandit ortaklık bakımından kolektif ortaklık hükümlerine atıf yapılmasına karşın limited ortaklıkta haklı sebeple feshin ayrıca düzenlenmiş olmasının haklı sebebin daha dar yorumlanması gerektiği

Haklı sebeple fesih davası açan davacı, ortak sıfatını haiz olmalı ve davanın devamı sürecinde bu sıfatı korumalıdır⁷⁹. Davacının ortak sıfatını haiz olması bu davanın açılabilmesi için başlı başına yeterli olmamakta, ortağın bu davayı açmada hukuki menfaatinin de olması gerekmektedir⁸⁰. Bu nedenle esas sermaye payının devredilmesi durumunda eski ortağın davaya devam etmesi söz konusu değildir. Nitekim davaya devam konusunda hukuki bir menfaati de kalmamaktadır⁸¹. Devralanın ve devredenin davaya devam edip edemeyeceğine dair yukarıda bahsettiğimiz tüm hususlar bu dava bakımından da tartışmalara konu olmaktadır. Fakat doktrinde bir görüş, haklı sebeple fesih davası ve iptal davası arasında birtakım farklılıklar olduğu (örneğin iptal davası açılabilmesi için davaya konu kararın alındığı genel kurulda ortağın olumsuz oy kullanmış ve muhalefetini tutanağa geçirtmiş olması şartı) ve azınlığın çoğunluğun gücünü kötüye kullanmasına uzun süre tahammül edemeyeceği gerekçesiyle yeni ortağın da bu davaya devam edebileceğini savunmaktadır⁸². Doktrindeki diğer görüş ise davacı sıfatının devralana geçmeyeceğini ve davanın reddedilmesi gerektiğini, nitekim payı bilerek devralıp ortaklığa giren yeni ortağın mevcut sebeplere dayanmak suretiyle ortaklığın feshini ya da ortaklıktan ayrılmayı talep etmesinin MK 2 uyarınca hakkın kötüye kullanılması yasağına girdiğini belirtmektedir⁸³.

---

anlamına geldiği yönünde bkz. Abuzer Kendigelen, **Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt IV: 2002**, İstanbul, Arıkan, 2006, s. 270-271.

⁷⁸ Konumuz bakımından fazlasıyla ayrıntılı olan haklı sebep kavramını bu kadar açıklamakla yetiniyoruz. Ayrıntılı açıklamalar için bkz. Yıldırım, **a.g.e.**, s. 146 vd. Anonim ortaklıklarda ortaklığın merkezini, pay sahiplerinden ziyade payların oluşturması nedeniyle kural olarak nesnel sebeplerin haklı sebep teşkil edeceği, ancak özellikle küçük anonim ortaklıklar bakımından öznel sebeplerin de haklı sebep olarak kabul edilebileceği hakkında bkz. N. Erdem, **a.g.e.**, s. 98-99. Limited ortaklıklarda ise ortak sayısının en fazla elli olabildiği ve genellikle ortaklar arasındaki ilişkilerin önemli olduğu dikkate alındığında öznel sebeplerin ortaklar bakımından haklı sebep oluşturacağı söylenebilir.

⁷⁹ Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §55, N. 94; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §22, N. 29; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 821, N. 14; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 427; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2423; N. Erdem, **a.g.e.**, s. 180; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 395, 405.

⁸⁰ N. Erdem, **a.g.e.**, s. 179.

⁸¹ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 405 ve orada dn. 38'de yer alan yazarlar. Bu dava hakkının şahsa bağlı yenilik doğuran bir hak olması sebebiyle devralana geçemeyeceği yönünde bkz. Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2423.

⁸² Yıldırım, **a.g.e.**, s. 408-409.

⁸³ N. Erdem, **a.g.e.**, s. 180-181. *Demirkapı*, davanın konusunu oluşturan haklı sebebin devreden ortağın şahsından kaynaklanıp kaynaklanmadığı hususunun bu davaya devam edilip

Tüm bu hususları değerlendirdiğimizde gerek külli halef olan mirasçılardan gerek esas sermaye payını cebri icra ya da mal rejimleri hükümleri uyarınca iktisap eden cüz'i haleflerin iktisap anından itibaren haklı sebeple fesih davası açabileceği sonucuna varılmaktadır⁸⁴. Ancak doktrinde ortaklığın TK 596/2 uyarınca bir karar vermesine kadar bu davanın mahkemece görülmemesi ve ortaklığın kararına kadar bekletici mesele yapılması gerektiği de ifade edilmektedir⁸⁵. Eski ortağın açtığı davaya devam bakımından ise külli ve cüz'i halef ayrımı yapılması gerekmektedir. Mirasçılar, kendi istekleri doğrultusunda ortaklık ilişkisine dâhil olmadıklarından bunların daha önceden açılmış davaya devam edebilmeleri gerekir. Bu külli halefiyet ilkesinin de bir gereğidir. Esas sermaye payını cebri icradan satın alan veya mal rejimi hükümleri çerçevesinde iktisap eden kişi bakımından ise MK 2 hükmüne aykırı olmamak şartıyla somut olaya göre bu davaya devam edebilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Ortağın bir diğer dava hakkı çıkma hakkı olmakla birlikte haklı sebeple fesih davasına ilişkin söylediğimiz tüm hususlar bu dava bakımından da geçerlidir. Nitekim bir çıkma davasından bahsedilebilmesi için TK 638/2 uyarınca haklı bir sebebin bulunması gerekmektedir. Bu dava bakımından da külli haleflerin davacı sıfatını kazanacağı ve davaya devam olunacağı ifade edilebilir. Haklı sebeple fesih davasında belirttiğimiz üzere haklı sebeplerin eski ortağın şahsından kaynaklanmaması hâlinde müktesiplerin bu davaya devam edebileceği kabul olunmalıdır.

Müdürlere karşı sorumluluk davası açma hakkı ise biraz önce bahsettiğimiz tüm dava haklarından farklı olup eda davası niteliği taşımaktadır. Ortakların açabilecekleri sorumluluk davası, ortaklığın zararından kaynaklanabileceği gibi ortağın doğrudan zarar görmesi sebebine de dayanabilir. Ortakların ortaklığın uğradığı zarara dayanarak sorumluluk davası açabilmesi iki yönden istisna olarak nitelendirilmekte-

---

edilemeyeceğinin tespit edilmesinde önem taşıdığını vurgulamaktadır (Demirkapı, **a.g.e.**, s. 431 ve dn. 1676).

⁸⁴ Şüphesiz ki böyle bir davanın müktesip tarafından açılması hâlinde ortaklık, TK 596/2 hükmünde kendisine tanınan ön alım hakkını kullanmak suretiyle müktesibi ortaklığın dışına çıkarabilir.

⁸⁵ Yıldırım, **a.g.e.**, s. 410-411; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 344-345. Bu görüşün haklı eleştirisi için bkz. Dural, **a.g.m.**, s. 116-117.

dir⁸⁶. Bunlardan ilki borç ilişkisinin tarafı olmayan kimsenin bu borç ilişkisine dayanarak tazminat davası açması, ikincisi ise haksız fiil sorumluluğunda dolayısıyla zarar görenin⁸⁷ tazminat talebinde bulunmasıdır⁸⁸.

Ortakların dolayısıyla zarar sebebine dayanarak sorumluluk davası açabilmele-ri için zararın doğduğu ve davanın açıldığı tarihte ortak sıfatını haiz olmaları ve bu sıfatı dava süresince muhafaza etmeleri gerektiği belirtilmektedir⁸⁹. Ortak sıfatının kaybedilmesi davanın da o ortak bakımından reddedilmesi anlamına gelmektedir. Bu durumda külli halefler dışındaki kimselerin dolayısıyla zarar sebebiyle açılan sorumluluk davasına devam edemeyeceği açıktır. Nitekim bu kimseler ne zararın doğduğu ne de davanın açıldığı sırada ortak sıfatını haizdir.

Doğrudan zarar sebebiyle açılan sorumluluk davasında ise söz konusu zarar doğrudan doğruya ortağın malvarlığı üzerinde doğduğundan mahkemece hükmedilecek tazminat da bu ortaklara verilecektir. Söz konusu bu davanın görülebilmesi de zararın doğduğu ve davanın açıldığı an zarar görenin ortak sıfatını taşımasına bağlıdır⁹⁰. Ancak bu davanın görüldüğü sırada ortak sıfatının kaybedilmesi davanın reddine neden olmamaktadır⁹¹. Doğrudan zarar gören bir ortağın ölümü hâlinde ortağın külli halefleri bu davaya devam etme hakkını haiz olmakla birlikte cüz'i haleflerin böyle bir hakkı bulunmamaktadır. Bu sebeple miras yoluyla esas sermaye payının iktisap edilmesi durumunda müktesipler, muris tarafından daha önce açılmış bir so-

⁸⁶ Arslanlı, **Anonim Şirketler II-III**, s. 181; Ersin Çamoğlu, **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk ile)**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 123-125; Mehmet Helvacı, **Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu**, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001, s. 124-126.

⁸⁷ Dolayısıyla zarar gören şahıs kavramı hakkında bkz. Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 126-127; Helvacı, **Sorumluluk**, s. 128-130.

⁸⁸ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 123-125; Helvacı, **Sorumluluk**, s. 125; Necla Akdağ Güney, **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010, s. 53-56.

⁸⁹ Arslanlı, **Anonim Şirketler II-III**, s. 187; Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 137; Helvacı, **Sorumluluk**, s. 129-130; Akdağ Güney, **a.g.e.**, s. 132.

⁹⁰ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 137-138; Helvacı, **Sorumluluk**, s. 152. Ortak sıfatının yalnızca zararın gerçekleştiği sırada bulunmasının yeterli olduğu yönünde bkz. Arslanlı, **Anonim Şirketler II-III**, s. 187; Akdağ Güney, **a.g.e.**, s. 130-131.

⁹¹ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 137-138; Helvacı, **Sorumluluk**, s. 152; ortak sıfatının zararın gerçekleştiği tarihte bulunmasının kâfi olduğu gerekçesiyle bu yönde bkz. Arslanlı, **Anonim Şirketler II-III**, s. 187; Akdağ Güney, **a.g.e.**, s. 131.

rumluluk davasına devam edebileceklerdir. Mal rejimi ya da cebri icra hükümleri uyarınca esas sermaye payı iktisap edenlerin ise böyle bir davaya taraf olabilmeleri mümkün değildir. Nitekim eski ortağın davacı sıfatı da düşmemektedir.

Müktesiplerin esas sermaye payını iktisap ettikleri tarihten sonraki bir zaman diliminde dolaylı ya da doğrudan zararın meydana gelmesi hâlinde bu davanın müktesipler tarafından açılabilceği hususunda ise kuşku bulunmamaktadır.

C. Esas Sermaye Payından Doğan Borçlara Etkisi

Müktesip, esas sermaye payını edinmekle birlikte yalnızca haklara sahip olmaz; esas sermaye payından doğan borçlardan da mükellef olur. Bu borçları, malvarlıksal niteliği olan ve malvarlıksal niteliği olmayan borçlar şeklinde tasnif edebiliriz.

Ayrıca belirtmek gerekir ki anonim ortaklıklarda, istisnaları olmakla beraber, tek borç ilkesi nedeniyle pay sahibinin borcu, sermaye taahhüdünü ifa borcu iken limited ortaklıkların şahıs ortaklıklarına ilişkin unsurlar taşımasından dolayı ortakların bağlılık yükümü ve bunun Kanun'daki görünümüleri olan sır saklama ve rekabet etmeme yükümleri bulunmaktadır.

1. Malvarlıksal Nitelikteki Borçlar

Sermaye borcu, sermaye ortaklıkları bakımından temel bir borç olup payın taahhüdü ile doğmaktadır. Özellikle anonim ortaklıklar bakımından tek borç olan sermaye borcunun ifasına ilişkin kurallar getirilmek suretiyle ortaklıkların sermayesiz kalması engellenmeye çalışılmıştır.

Sermaye borcunun ödenmesine ilişkin olarak daha önce de açıkladığımız üzere 6335 sayılı Kanun⁹² ile değişiklik yapılmadan ve TK yürürlüğe girmeden önce limited ortaklıklarda kuruluşun önce tüm sermayenin ödenmiş olması gerektiği düzenlenmişti. TK 585 hükmündeki değişiklik ile sermaye borcunun ödenmesine ilişkin anonim ortaklık hükümlerine atıf yapılmış ve taksitle ödeme kabul edilmişti. 7099

---

⁹² RG 30.06.2012/28339.

sayılı Kanun⁹³ ile aynı hükme eklenen ek cümle ise nakdî sermayenin en az yüzde yirmi beşinin ortaklığın tescilinden önce ödeneceğine ilişkin hükmün limited ortaklıklar bakımından uygulanmayacağını düzenlemekte olup bu cümle farklı yorumlara neden olmuştur⁹⁴. Kanaatimizce limited ortaklıklar bakımından da taksitle ödeme söz konusu olup sermaye borcu tamamen ödenmemiş esas sermaye payının bir başkasına geçmesi hâlinde bu borçtan kimin sorumlu olacağı hem ortaklık hem de alacaklılar bakımından önem taşımaktadır.

Esas sermaye payının miras yoluyla geçmesi hâlinde sermaye borcu külli halefiyet ilkesi gereğince mirasçılar tarafından ifa edilecektir. Mal rejimi ile cebri icranın varlığında ise ödenmemiş sermaye borcu cüz'i halef olan müktesiplere ait olmakla birlikte burada selefın sorumluluğu olarak adlandırılan TK 501 hükmünden bahsedebiliriz. eTK döneminde selefın sorumluluğu limited ortaklıklar bakımından açıkça düzenlenmişken TK'da limited ortaklıklar bölümünde buna ilişkin bir hüküm yer almamaktadır. Ancak biz bunun sebebini 6335 sayılı Kanun ile sermaye borcunun ödenmesine ilişkin değişiklik yapılırken söz konusu hususun atlanmış olmasına bağlıyoruz. Bu nedenle anonim ortaklıklar bakımından getirilmiş olan TK 501 hükmünün limited ortaklıklara da uygulanması gerektiği kanaatindeyiz.

TK 501 hükmünün uygulanabilmesi için öncelikle esas sermaye payını iktisap eden kişi pay defterine kaydedilmelidir (TK 501/1). Bunun yanı sıra selefın esas sermaye paylarını aslen iktisap eden kişi olması gerekmekte⁹⁵ ve ortaklığın, kuruluşundan ya da sermaye artırımından itibaren iki yıl içinde iflas etmiş olması aranmaktadır (TK 501/2). Fakat bu iki şart, selefın sorumluluğuna gidebilmek için yeterli değildir. Bunların yanı sıra esas sermaye payını seleften iktisap eden kişinin ıskat edilmiş olması da gerekmektedir (TK 501/2). Şener, esas sermaye paylarının özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesi durumunda ortaklığın onayına ihtiyaç bulunmaması nedeniyle selefın sorumluluğuna gidilemeyeceğini ve ortaklığın gerçek de-

---

⁹³ RG 10.03.2018/30356.

⁹⁴ İlgili yoruma ilişkin açıklamalarımız için bkz. İkinci Bölüm, III, D, 2, a, (1).

⁹⁵ Selefın esas sermaye paylarını aslen iktisap etmemiş olması hâlinde, devralanın pay defterine kaydı ile eski borçluyu borçtan kurtaran borç üstlenilmesi yapılmış olur. [Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1033].

ger üzerinden satın alma hakkını kullanmasının sermaye alacağına ulaşması bakımından daha kolay bir yol olduğunu ifade etmektedir⁹⁶.

Ek ödeme yükümlülükleri, ortaklık sözleşmesinde yer alması şartı ile esas sermaye payına bağlanan yükümlülüklerdendir⁹⁷. Esas sermaye miktarında herhangi bir değişikliğe sebebiyet vermeyen ek ödeme yükümlülükleri ortakların yan borçlarından biridir (TK 603/1). Bu yükümlülüğün yerine getirilmesi ancak TK 603/1’de yer alan durumlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde müdürler tarafından istenebilir⁹⁸. İflasın açılması hâlinde de ek ödeme yükümlülüğü muaccel olmakta ve iflas idaresi tarafından talep edilmektedir⁹⁹. Ek ödeme yükümlülükleri esas sermaye paylarının itibari değerlerinin iki katını aşmamak kaydıyla¹⁰⁰ esas sözleşmede öngörülür. Fakat ek ödeme yükümlülükleri bakımından eşit işlem ilkesi geçerli olmayıp bazı esas sermaye payları için böyle bir yükümlülük getirilirken bazılarında getirilmeyebilir¹⁰¹. Ek ödeme yükümlülüklerinin sonradan öngörülebilmesi, bunun bir ortaklık sözleşmesi değişikliği olması nedeniyle TK 589 hükmündeki yetersayıların varlığına ve yükümlendirilen ortakların onayına bağlıdır¹⁰². Tüm ortaklar için böyle bir yükümlülük ön-

⁹⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 324-325. *Tekinalp* de TK 501/2 hükmünün uygulanabilmesi için payın özel iktisap hâllerinden biri ile iktisap edilmemiş olması gerektiğini belirtmiştir [Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar II**, N. 1035]. *Çamoğlu* ise limited ortaklıklara ilişkin eTK 531 hükmünde yer alan selef kavramının geniş yorumlanması gerektiğini ifade etmiş, miras ortaklığına geçen bir esas sermaye payının daha sonra aralarından birine tahsis edilmiş olması ve bu mirasçının eTK 529 uyarınca ortaklıktan çıkarılması (ıskatı) hâlinde mirasçıların ortaklığa karşı selef sıfatı ile sorumlu olduğunu belirtmiştir (Ersin Çamoğlu, “Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu”, **BATİDER**, C. 6, S. 3, 1972, s. 508).

⁹⁷ Hasan Karakılıç, “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, **HÜHFD**, C. 4, S. 2, 2014, s. 108; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 409-410.

⁹⁸ Ortaklığın tasfiye hâlinde olması durumunda ek ödeme yükümlülükleri tasfiye memurları tarafından talep edilecektir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 414-416).

⁹⁹ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 512; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 415, 423. TK 603/1’de sayılan hâllerde muacceliyet, müdürlerin ortaklara yapacağı çağrı ile gerçekleşir [Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, 1703a].

¹⁰⁰ Esas sermaye borcu ve yan edim yükümlülüklerinden farklı olarak ek ödeme yükümlülükleri sadece nakit olarak öngörülebilir (Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 189; Karakılıç, **Ek Ödeme**, s. 109, 111; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 410). Bu konu hakkında ayrıca inc. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 795, N. 9; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 410, dn. 17.

¹⁰¹ Karakılıç, **Ek Ödeme**, s. 114; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 408-409; aksi yönde bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 453-454 ve orada dn. 1749.

¹⁰² Ek ödeme yükümlülüklerinin sonradan öngörülmesi veya artırılması durumunda TK 607 uyarınca ilgili tüm ortakların onayı gerekmektedir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 409, 445-447).

görülebilecekse tüm ortakların onayı aranacaktır. Bazı ortakların bu yükümlülüğe onay vermemesi genel kurul kararının geçerliliğini etkilememekte, sadece onay vermeyen ortakların bu yükümlülükle bağlı olmaması sonucunu doğurmaktadır¹⁰³. Ek ödeme yükümlülüğü yerine getirilmekle sona erer. Ancak ek ödemeye ilişkin miktarın serbest yedek akçeler ile fonlardan karşılanabilir olması hâlinde bu miktar ek ödeme yükümlüsüne geri ödenir ve söz konusu ek ödeme yükümlülüğü yeniden canlanır¹⁰⁴. Ayrıca hemen belirtelim ki ek ödeme yükümlülüklerinde de seleflerin sorumluluğu bulunmaktadır (TK 604). Selefin ortaklıktan ayrılmasının¹⁰⁵ tescil edildiği tarihten itibaren iki yıl¹⁰⁶ içinde ortaklığın iflas etmesi ve halefin ek ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemesi hâlinde bu yükümlülüğün ifası seleften istenebilecektir¹⁰⁷.

Ortaklık sözleşmesinde öngörülmesi şartıyla ortaklar için getirilen bir diğer yükümlülük, yan edim yükümlülüğüdür. Bu yükümlülükler, limited ortaklıkların kişiselliğini artırmaktadır¹⁰⁸. Yan edim yükümlülükleri, ek ödeme yükümlülüklerinden farklı olup finansman aracı niteliğinde değildirler¹⁰⁹. Ortaklığın işletme konusunun gerçekleşmesine hizmet eden bu yükümlülükler arızı ya da periyodik olabilir¹¹⁰.

¹⁰³ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 515; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 447.

¹⁰⁴ Demirkapı, **a.g.e.**, s. 455; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 432-434. Ek ödemeler, geçici zararı kapatan finansal araç olmaları nedeniyle esas sermaye borcundan farklı olarak iade edilebilmektedirler (Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 190-191; Karakılıç, **Ek Ödeme**, s. 109-110, 137).

¹⁰⁵ Ortaklıktan ayrılmanın çıkma ve çıkarılmayı da kapsayacak şekilde geniş yorumlanması gerekmektedir (Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 795d, N. 4; Trüeb, **a.g.e.**, Art. 795d, N. 5; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 440). Esas sermaye paylarının bir kısmının devredilmesi hâlinde de devredilen esas sermaye paylarına karşılık gelen ek ödeme yükümlülükleri bakımından selefin sorumluluğunun doğacağı yönünde bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 513, dn. 57.

¹⁰⁶ Bu hüküm nispi emredici olmakla birlikte iki yıllık süre kısaltılmamakta, fakat TK 607 uyarınca uzatılabilmektedir [Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 440-441; “emredici hükümler ilkesi”nin varlığı (TK 579) nedeniyle bunun mümkün olmadığı yönünde ayrıca inc. Karakılıç, **Ek Ödeme**, s. 136-137]. İki yıllık sürenin kısa olduğuna dair eleştiri için bkz. Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 513.

¹⁰⁷ Şartların ayrıntılı incelemesi için bkz. Karakılıç, **Ek Ödeme**, s. 133-137; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 439-444.

¹⁰⁸ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 191; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 449; Serhan Dinç, **Limited Ortaklıklarda Ortakların Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülükleri** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015, s. 92.

¹⁰⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 448; Hediye Bahar Sayın, “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu”, **AHBVÜHFD**, C. 23, S. 1, Y. 2019, s. 46 vd.

¹¹⁰ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 192; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 449; Bahar Sayın, **a.g.m.**, s. 49.

Nakdî edimlerin yan edim yükümlülüklerinin konusu oluşturma ihtimali olmadığı¹¹¹ gibi ortaklık sözleşmesinde açıkça belirtilmiş veya uygun bir karşılığı bulunmayan ve¹¹² ortaklığın özkaynak ihtiyacını karşılamaya hizmet eden nakdî ve aynı edim yükümlülükleri de ek ödeme yükümlülüklerine ilişkin hükümlere tabidir (TK 606/3).

Yan edim yükümlülükleri de ek ödeme yükümlülükleri gibi esas sermaye payına bağlanmaktadır¹¹³. Söz konusu bu yükümlülüklerin sonradan öngörülmesi veya kapsamının ağırlaştırılması, ek ödeme yükümlülüklerinde olduğu gibi bir ortaklık sözleşmesi değişikliği olup ilgili tüm ortakların onayına tabidir¹¹⁴. Ek ödeme yükümlülüklerinden farkı ise iadeye tabi olmaması¹¹⁵ ve ortaklıktan ayrılan ortağın selef sıfatıyla yükümlülüğünün devam etmemesidir¹¹⁶.

Gerek ek ödeme yükümlülüklerinin gerek yan edim yükümlülüklerinin şahıslara değil, esas sermaye paylarına bağlı olması nedeniyle bu yükümlülükler, esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinilmesi durumunda müktesiplere geçecektir.

2. Malvarlıksal Niteliği Olmayan Borçlar

Limited ortaklıklarda ortakların bağlılık yükümü TK 613 hükmünde düzenlenmiş olmakla birlikte aynı hükümde bu yükümün değişik görünümleri olan sır saklama yükümü ile rekabet yasağı da yer almaktadır.

Bağlılık yükümü “*ortaklığa dürüst davranma, ortaklığın amaçlarını aktif olarak destekleme, ortaklığı zarara uğratmaktan kaçınma ve diğer ortakların ortaklığa*

¹¹¹ Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 511, 514; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1704a; Karakılıç, **Ek Ödeme**, s. 111; Dinç, **a.g.t.**, s. 83, 89; aksi yönde bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 449; Bahar Sayın, **a.g.m.**, s. 51.

¹¹² “Ve” bağlacının “veya” olması gerektiği hakkında bkz. Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 456.

¹¹³ Yan edim yükümlülüklerinin ek ödeme yükümlülüklerinden farklı olarak ortağın şahsına bağlanabileceği hakkında bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 449. Yan edim yükümlülüklerinin hukuki niteliğine ilişkin açıklamalar için birçoğu yerine inc. Bahar Sayın, **a.g.m.**, s. 28-32.

¹¹⁴ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 192; Kendigelen, **İlk Tespitler**, s. 515; Dinç, **a.g.t.**, s. 95-96; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 459.

¹¹⁵ Bu husus yan edimlerin karşılığı olmasından ve karşılığı bulunmayan yan edimlerin de ek ödeme yükümlülüklerine ilişkin hükümlere tabi tutulmasından kaynaklanmaktadır.

¹¹⁶ Dinç, **a.g.t.**, s. 109; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 458-459.

ilişkin menfaatlerini dikkate alma” şeklinde ortaya çıkan genel bir yükümdür¹¹⁷. Bağlılık yükümünün kime karşı olduğu hususu doktrinde tartışmalı olmakla birlikte çoğunluk görüşü bu yükümün hem ortaklığa hem de ortaklara karşı olduğu kanaatinde-dir¹¹⁸. Azınlık görüşü ise bağlılık yükümünün sadece ortaklığa karşı ve bunun kaynağının da ortaklık sözleşmesi olduğunu savunmaktadır¹¹⁹. TK 613/4 hükmünün lafzından rekabet yasağı gibi bağlılık yükümünün de kaldırılabilceği anlaşılmaktadır. Fakat bağlılık yükümünün tamamen kaldırılması ortaklığın *affectio societatis* unsuru dikkate alındığında mümkün gözükmemektedir¹²⁰. Söz konusu bu yüküm, ortaklığın sona ermesinden ya da tasfiyeye başlanmasından etkilenmemekte, ancak ortak sıfatının ortadan kalkması ile sona ermektedir¹²¹.

Sır saklama yükümü, ortakların bilgi alma ve inceleme hakkının karşılığını teşkil etmektedir¹²². Ortakların bilgi alma ve inceleme haklarını kullanmaları nedeniyle öğrendikleri ortaklık sırları¹²³ bu yüküm sayesinde korunmakta ve ortaklığa zarar verilmesi engellenmektedir¹²⁴. TK 613/1 hükmünde düzenlenen bu yüküm ortak sıfatının kazanıldığı andan sona erdiği ana kadar devam eder. Bu yükümün kaldırılması caiz değildir.

Limited ortaklıklarda ortaklar bakımından kanundan doğan bir rekabet yasağı¹²⁵ bulunmamaktadır. Fakat kuruluşta veya sonradan ortaklık sözleşmesinde rekabet yasağı öngörülebilir. Rekabet yasağının getirilme amacı, ortakların ortaklık menfaatini zedeleyecek davranışlarda bulunmasını engellemek olmakla birlikte ortağın da ticari yaşamı düşünülerek rekabet yasağının konu, yer ve zaman bakımından sınır-

¹¹⁷ Nomer, **Sadakat**, s. 15; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 461-462.

¹¹⁸ Nomer, **Sadakat**, s. 14; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 463. İsviçre hukuku bakımından inc. Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §14, N. 2.

¹¹⁹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 462, dn. 164’te yer alan yazarlar.

¹²⁰ Tokcan, **a.g.e.**, s. 76.

¹²¹ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 464.

¹²² Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 186; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 476.

¹²³ Sır kavramı ve bu kavramın unsurları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 803, N. 3-6; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 803, N. 3; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 476.

¹²⁴ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 803, N. 2.

¹²⁵ Rekabet yasağının bağlılık yükümünün bir görünüşü olduğuna ilişkin bkz. Nomer, **Sadakat**, s. 132; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 479.

landırılması gerekir¹²⁶. Ayrıca bu yasak tüm ortaklar bakımından öngörülebileceği gibi münferit ortaklar için de getirilebilir¹²⁷.

Rekabet yasağının sonradan öngörülebilmesi bir ortaklık sözleşmesi değişikliğini gerektirir. Ortaklık sözleşmesi esas sermayenin üçte ikisini temsil eden ortakların kararıyla değiştirilebilir. Ancak “rekabet etmeme” yükümü ilgili tüm ortakların onayıyla, yani TK 607 hükmüne uygun olarak getirilmelidir¹²⁸. Yasağın kapsamının ağırlaştırılması da aynı hükme tabidir¹²⁹. Rekabet yasağının kapsamının sınırlandırılması ya da tamamen kaldırılması da ortaklık sözleşmesi değişikliği olduğundan aslında TK 589 hükmündeki nisaplara tabi tutulmalıdır. Fakat bir ortağın rekabet yasağına aykırı faaliyette bulunmasına izin verilmesi için gerekli olan nisap, TK 621/1 hükmü nedeniyle, temsil edilen oyların en az üçte ikisi ve oy hakkı bulunan esas sermayenin tamamının salt çoğunluğudur¹³⁰.

Malvarlıksal niteliği olmayan bu yükümler, ortaklık sıfatının kazanılmasıyla (ön ortaklık aşamasından itibaren) başlar ve kaybedilmesi ile sona erer. Bu durumda esas sermaye paylarını özel iktisap hâllerinden biri yoluyla edinen müktesip tüm hakların ve borçların geçtiği iktisap anından itibaren bağlılık ve sır saklama yükümü ile ortaklık sözleşmesinde öngörülmüşse rekabet yasağına tabidir¹³¹.

---

¹²⁶ Şener, **Limited Ortaklıklar**, 483-485; Karakılıç, **Rekabet**, s. 227. Ortaklık sözleşmesinde rekabet yasağının kapsamına ilişkin hiçbir açıklama bulunmaması durumunda bu yasağın ortaklığın faaliyet konusu kapsamında yer alan ve ortaklığın faaliyet gösterdiği bölgelerle sınırlı olduğu kabul edilir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 485; Ezgi Başak Demirayak, “Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü”, **AnkBD**, S. 3, Y. 2018, s. 41). Ortaklığın ortaklık sözleşmesinde yazan konusundan daha dar bir alanda faaliyet göstermesi hâlinde yasağın kapsamının fiilî olarak faaliyet gösterilen konuya göre belirlenmesi gerekir (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 484; Safiye Nur Bağrıaçık, “Limited Şirkette Bağlılık Yükümü ve Rekabet Yasağı”, **İKÜHFD**, C. 16, S. 2, Y. 2017, s. 262).

¹²⁷ Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1705a; Karakılıç, **Rekabet**, s. 227.

¹²⁸ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 483; Karakılıç, **Rekabet**, s. 109-110, 226; İsviçre hukuku açısından bkz. Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 803, N. 15; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 803, N. 7.

¹²⁹ Karakılıç, **Rekabet**, s. 226.

¹³⁰ Ortağın bağlılık yükümüne veya rekabet yasağına aykırı davranmasına izin veren kararlarda ilgili ortak, TK 619/3 uyarınca oy hakkından yoksundur. TK 613/4 hükmü de dikkate alındığında bu kararın geri kalan diğer ortaklar tarafından yazılı olarak alınması icap eder (Tokcan, **a.g.e.**, s. 74-76).

¹³¹ İsviçre hukuku ile karşılaştırmalı olarak bkz. Karakılıç, **Rekabet**, s. 141-142.

D. Esas Sermaye Payını İktisap Eden Kişinin Pay Defterine Kaydı ve Esas Sermaye Payının Geçişinin Ticaret Siciline Tescili

Pay defterine kayıt ortakların kim olduğunu takip edebilmek adına önemli olup müdürler de ortaklara hakları kullandırırken öncelikle pay defterini dikkate almaktadırlar. Fakat pay defterindeki kayıtlar karine niteliği taşıdığından başka ispat vasıtaları ile ortak sıfatının ispatı da mümkündür¹³².

Müktesip, esas sermaye payını iktisap ettiği andan itibaren esas sermaye payının mülkiyetini dolayısıyla ortak sıfatını kazanmakta ve pay defterine kaydedilebilmekte, yapılan bu kayıt ise açıklayıcı niteliği haiz olmaktadır¹³³. Ancak genel kurul tarafından bir karar verilene kadar bu sıfat kesinleşmemektedir. Bunun nedeni ret kararının bozucu şart niteliğidir¹³⁴. Sorun, genel kurul tarafından karar verilmeden önce pay defterine kayıt yapılıp yapılamayacağı yanı sıra bu kaydın yapılmaması hâlinde esas sermaye payından doğan hakların nasıl kullanılacağına ilişkindir. Ayrıca genel kurul tarafından bir karar alınmadan önce müktesiplerin pay defterine kaydedilmesinin feragat anlamına gelip gelmeyeceği de doktrinde tartışmalı olan bir husustur.

---

¹³² Miras paylaşımı sözleşmesi, ihale sözleşmesi, mal rejimine ilişkin karar ya da sözleşme, vasiyetname gibi.

¹³³ Pay defterine yapılan kaydın açıklayıcı niteliği haiz olduğu yönünde bkz. Ünal Tekinalp, "Pay Defterine Yazımın Hukuki Niteliği Sorunu, Yargıtay Onbirinci Hukuk Dairesinin Bir Kararı Üzerine Düşünceler", **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 25, S. 1, 1978, s. 471, 473-474; Pulaşlı, **Bağlı Nama**, s. 80, 85-89; Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt II**, s. 2540; Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §44, N. 90; Göç, **a.g.m.**, s. 101; Kaya, **Bilgi Alma**, s. 132; Narbay, **a.g.e.**, s. 136-138, 146; Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 790, N. 14; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 790, N. 13; Trüeb, **a.g.e.**, Art. 790, N. 9; Çonkar, **a.g.e.**, 214-217; Altay, **a.g.m.**, s. 566; Erdem, **Nama Yazılı**, s. 100; Tekinalp, **Bağlam**, N. 11-16, 11-17, 11-18; Pulaşlı, **Genel Esaslar**, s. 800; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 277; aksi yönde bkz. Arslanlı/Domaniç, **a.g.e.**, s. 240. Anonim ortaklıklar bakımından birlik teorisini değerlendirerek pay defterine kaydın kurucu olduğunu, açıklayıcı olduğunun kabulünün ise bölünme teorisinin kabul edildiği hâllerde savunulabileceğini ifade eden görüş için bkz. Erdem, **Nama Yazılı**, s. 124-125 ve orada dn. 60, 62.

¹³⁴ Ortak sıfatının kesinleşmemesi, bunun askıda olması anlamına gelmemektedir. Nitekim bozucu şartlarda askıda hükümsüzlük olmaz. Askıda hükümsüzlük geciktirici şartın varlığı hâlinde söz konusudur (Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 233).

Bir görüş, müktesibin pay defterine kaydedilmesi ile ortaklığın ret hakkının düştüğünü ve müktesibin ortaklık sıfatının kesinleştiğini ifade ederken¹³⁵ diğer görüş bunun feragat anlamına gelmediğini belirtmektedir. Pay defterine kaydın ret hakkından feragat anlamına gelmediğini savunan görüşün dayanağı, ortakların pay defterine kaydını yapan organla ret kararını vermeye yetkili organın aynı olmamasıdır¹³⁶.

Limited ortaklıklar TK 594/1 ve TDT 9 uyarınca ortakların adlarını, adreslerini, sahip oldukları esas sermaye payları ile bu payların devirleri ile geçişlerini, itibari değerlerini, gruplarını ve bu paylar üzerindeki intifa ve rehin hakkı sahiplerinin adları ile adreslerini kaydettiği bir pay defteri tutmakla yükümlüdürler. Aksi ortaklık sözleşmesinde öngörülmedikçe bu defteri tutma görevi müdürlerindir (TK 625/1)¹³⁷. Ret hakkı ise daha önce açıkladığımız üzere genel kurulun yetkisi dâhilinde olduğundan müdürlerin müktesibi pay defterine kaydetmesi ret hakkından feragat edildiği sonucunu doğurmayacaktır.

Pay defterine kayıt bakımından bahsedilen diğer sorun ise müktesibin pay defterine kayıt talebinde bulunması hâlinde müdürlerin bu kişileri pay defterine kaydetmek zorunda olup olmadığıdır. Ortaklığın müktesibe ilişkin bir karar vermesine gerek olmaksızın TK 596/1 uyarınca esas sermaye paylarından doğan tüm hakların ve borçların müktesibe geçtiği göz önüne alındığında bu kişilerin pay defterine kaydedilmesi gerektiği sonucuna varmaktayız. Ayrıca müdürler TK 598/1 uyarınca esas sermaye paylarının geçişini de ticaret siciline tescil ettirmelidirler. Esas sermaye paylarının geçişinin ticaret siciline tescili özellikle TK 598/3 hükmü ve bazı yükümlülükler bakımından (TK 604/1) ticaret sicilindeki kayıtların göz önünde bulundurulması nedeniyle önem taşımaktadır.

Bu hususa ilişkin üzerinde durabileceğimiz bir diğer hüküm ise TK 598/2'dir. Müdürlerin otuz gün içerisinde ticaret siciline başvuruda bulunmaması hâlinde ayrılan ortağa bir başkasına devrettiği esas sermaye paylarıyla ilgili olarak adının silin-

---

¹³⁵ Yıldız, **Limited Şirketler**, s. 147; Çamoğlu (Poroy/Tekinalp), **Ortaklıklar II**, N. 1673b. Anılan son yazar, geçişin pay defterine kaydedilemeyeceğini savunmakla birlikte bu hususun düşünceler sütununa yazılabileceğini belirtmiştir.

¹³⁶ Dural, **a.g.m.**, s. 117-118.

¹³⁷ Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2748-2749; Bilgili/Demirkapı, **a.g.e.**, s. 718.

mesini talep etme yetkisi verilmiştir¹³⁸. Kanaatimizce ayrılan ortak, TK 598/2 ve TSY 103/2 hükümlerini işleterek adının ticaret sicilinden silinmesini talep edebilir. Nitekim bu husus yukarıda bahsettiğimiz üzere yükümlülükler bakımından ehemmiyet arz etmektedir. Ancak ayrılan ortağın talebi bununla sınırlıdır. Ticaret sicili müdürü yeni ortağın bildirilmesini ortaklıktan talep eder, talebin yerine getirilmemesi hâlindeyse TK 33 ve TSY 36 hükümleri uygulanır¹³⁹. Otuz günlük sürenin hangi tarihten itibaren başlayacağı noktasında Kanun'da bir düzenleme bulunmamaktadır¹⁴⁰. Sürenin başlangıcına ilişkin TSY 22/2-(e) b. 10 hükmü dikkate alındığında, esas sermaye payının geçişinde ortaklığın onay vermiş olması hâlinde onay tarihinden ya da onay için belirtilen üç aylık sürenin geçmesi durumunda ise bu sürenin sona erdiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde müdürlerin ticaret siciline başvurusu gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır¹⁴¹. Bu ise ortaklığın müktesibe ilişkin bir karar vermesinden veya vermiş sayılmasından önce TK 598/2 uyarınca ayrılan ortağın bir talepte bulunamayacağına işaret etse de bunun doğru olmadığı ve ayrılan ortağın, ortaklığın kararına gerek olmaksızın ticaret sicilinden silinmesini talep etme yetkisini haiz olduğu kanaatindeyiz.

III. RET KARARININ HUKUKİ SONUÇLARI

Usulüne uygun olarak ret kararı verilmesi hâlinde yani ön alım hakkının da kullanılması ile bu karar, TK 596/3 hükmüne göre devrin gerçekleştiği günden itibaren geçerli olmak üzere geriye doğru etki doğurmaktadır. Bir başka ifadeyle, bu süreçte kullanılan haklar ve yerine getirilen borçlar dayanağını kaybetmiş olur. Fakat

¹³⁸ Tanınan bu talep hakkının devralan ortağa da verilmesi gerektiği yönünde bkz. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 405-406.

¹³⁹ Yavuz Akbulak, "Limited Şirketlerde Ticaret Sicili", **İstBD**, C. 89, S. 2015/2, s. 347; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 327; Aker, **a.g.m.**, s. 68.

¹⁴⁰ Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 327.

¹⁴¹ TK 598 hükmü her ne kadar iradi devirler için kaleme alınmış gibi dursa da özel iktisap hâlleri bakımından da uygulama alanı bulmaktadır (Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 345). Nitekim TSY 22/2-(e) b. 11'de başvuruyu mirasçılardan bahsedilerek özel iktisap hâllerinde de tescil ve ilan yapılması gerektiğine işaret edilmiştir. Ayrıca ortaklığın tescil talebinde bulunurken TSY 103/1 uyarınca sicil müdürlüğüne vermesi gereken belgeler arasında esas sermaye payının miras, mal rejimi ya da cebri icra yoluyla geçtiğini kanıtlayan belge ile geçişin işlendiği pay defterinin ilgili sayfasının bir örneği sayılmıştır.

ret kararı verilene kadar geçen süreçte alınan genel kurul kararlarının etkilenmemesi için TK 596/3 c. 2’de bunlara ilişkin bir istisna tanınmıştır. Bu bağlamda ret kararının önce payın mülkiyetine, sonra da paydan doğan haklar ile borçlara etkisi irdelenmiştir.

A. Esas Sermaye Payının Mülkiyetine Etkisi

Ret kararının verilmesi hâlinde esas sermaye payının mülkiyeti hiç kazanılmamış olacaktır. Bu da esas sermaye payının mülkiyetine bağlanan sonuçları yani esas sermaye payından doğan haklar ile borçlara sahip olmayı etkileyecektir. Ortak sıfatının kazanılması da esas sermaye payının iktisabına bağlı olduğundan bozucu şartın gerçekleşmesiyle TK 596/3 uyarınca ortak sıfatı hiç kazanılmamış gibi olacaktır. Aslında bu noktada kafa karıştırıcı olan, ortaklık sıfatını hiç kazanmayan müktesip-ten esas sermaye payının iktisap edilmesi gibi bir sonucun da ortaya çıkacak olmasıdır. Biz bu durumu *Dural*’ın da ifade ettiği gibi müktesibin ortak sıfatının esas sermaye payını özel iktisap hâllerinden biri ile iktisap ettiği tarih itibarıyla sona ereceği şeklinde formüle edebiliriz¹⁴².

İsviçre hukukunda ret kararının esas sermaye payının mülkiyetine etkisine ilişkin bir düzenleme bulunmamakla birlikte İsvBK 788’in gerekçesinde satın alma önerisinin müktesip tarafından reddedilmesi durumunda müktesibin oy ve buna bağlı hakları kullanamayacağı ve haklar arasında bölünme yaşanacağı ifade edilmiştir¹⁴³. Bu durumda müktesip pay defterine “*oydan yoksun ortak*” olarak kaydedilecektir.

B. Esas Sermaye Payından Doğan Haklara Etkisi

Esas sermaye payından doğan hakları daha önce de yaptığımız şekilde malvarlıksal ve yönetsel haklar olarak ayırmaktayız¹⁴⁴. Bu başlık altında ret kararının önce malvarlıksal haklara, daha sonra ise yönetsel haklara etkisi açıklanmıştır.

---

¹⁴² Dural, **a.g.m.**, s. 121.

¹⁴³ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 788, N. 17; Art. 790, N. 10.

¹⁴⁴ Bkz. Üçüncü Bölüm, II, B.

1. Malvarlıksal Haklar

Esas sermaye payının özel iktisap hâllerinden biri ile edinilmesi durumunda İsvBK 788'deki ya da anonim ortaklıklara ilişkin TK 494/2'deki gibi malvarlıksal ve yönetsel haklar bakımından bir ayırım yapılmaması nedeniyle tüm haklar ve borçlar iktisap anında müktesibe geçecektir. Ancak ret kararı verilmesi durumunda, bu kararın verildiği tarihe kadar müktesibin elde ettiği kâr payı hakkı, hazırlık dönemi faizi, rüçhan hakkı gibi malvarlıksal haklarının kazanılma sebepleri ortadan kalkacaktır.

Müktesip, ortaklıktan aldığı kâr payı ve ortaklık sözleşmesi nedeniyle hak kazandığı hazırlık dönemi faizlerini sebepsiz zenginleşme hükümleri çerçevesinde ortaklığa geri ödemelidir. Nitekim burada bozucu şartın gerçekleşmesi nedeniyle¹⁴⁵ ortaklık ilişkisi geriye etkili olarak sona erdiğinden sebebi ortadan kalkan ifa sonucu zenginleşme mevcuttur¹⁴⁶.

Sebepsiz zenginleşme kapsamında iade yükümlülüğü ise BK 79 vd. hükümlerinde sebepsiz zenginleşenin iyi niyetli olup olmamasına göre düzenlenmiştir¹⁴⁷. Sebepsiz zenginleşenin iyiniyetli olduğu varsayımında sebepsiz zenginleşen, iadenin talep edildiği anda elinde olan miktarı geri vermekle yükümlüdür (BK 79/1). Ayrıca iade talep edildiği anda kötü niyetli olursa bile iyiniyetli olduğu dönemde zenginleşme miktarının azalmasına neden olmuşsa bunun da ileri sürülebilmesi ve iade borcunun söz konusu azalmaya göre hesap edilmesi gerekmektedir¹⁴⁸. Kötü niyetli se-

¹⁴⁵ Kural olarak bozucu şartlar, BK 173/2 uyarınca ileriye etkili sonuç doğurmakla birlikte, BK 173/3 ve TK 596/3 hükümleri uyarınca bozucu şart olan ret kararına geriye yönelik etki tanınmıştır.

¹⁴⁶ Halil Arslanlı, **Ticari Bey**, 4. Bası, Fakülteler Matbaası, 1955, s. 207-208, dn. 29a; Oğuzman/Öz, **Borçlar II**, s. 363, 366; Dural, **a.g.m.**, s. 122. Taraflar arasındaki tasfiye ilişkisinin aralarındaki sözleşmeye tabi olduğu yönünde bkz. M. Turgut Öz, **Öğretide ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme**, Kazancı Kitap, 1990, s. 107; ayrıca inc. Rona Serozan, **Sözleşmeden Dönme**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007, s. 85-88. *Pulaşlı*, kendi görüşünü açıklamamakla birlikte tasfiyenin sebepsiz zenginleşme ya da taraflar arasındaki sözleşmeye göre yapılıp yapılmaması gerektiği yönündeki görüşlerin gerekçelerine yer vermiştir (*Pulaşlı*, **Şarta Bağlı İşlemler**, s. 184-185).

¹⁴⁷ Bunun yanı sıra haksız alınan kâr paylarına ilişkin TK 611 hükmünün de iade yükümlülüğü bakımından değerlendirilip değerlendirilmeyeceği tartışılabilir. Ancak haksız alınan kâr paylarının iadesine ilişkin düzenlemeler, bilançonun hatalı düzenlenmesi sonucu veya bilanço dışında dağıtılan kârın varlığı hâlinde uygulanacaktır [Tekinalp (Poroy/Çamoğlu), **Ortaklıklar I**, N. 918]. Konumuz bakımından önem arz eden husus, hukuka uygun bir şekilde alınan kâr paylarına ilişkin olduğundan bu konuda ayrıntılı bir açıklama yapma gereği duymuyoruz.

¹⁴⁸ Öz, **Sebepsiz Zenginleşme**, s. 149-150; Oğuzman/Öz, **Borçlar II**, s. 389.

bepsiz zenginleşen ise zenginleşmeye konu malı elden çıkardığı gerekçesiyle iade yükümlülüğünden kurtulamaz. BK 79/2 uyarınca zenginleşmenin iyiniyetli olmaksızın elden çıkarılması durumunda veya elden çıkarıldığı sırada ileride geri vermek zorunda kalılabileceğinin hesaba katılması gerekiyorsa iade yükümlülüğü zenginleşmenin tamamını kapsamaktadır.

Ortaklığın müktesibe verdiği kâr payı ortaklık ilişkisinden kaynaklanmakla birlikte müktesibin sahip olduğu ortaklık sıfatının bozucu şarta bağlı olduğu göz önüne alındığında kâr payını ileride geri vermek zorunda kalabileceğinden bahsedebiliriz.

Ret kararının etkileri bakımından tartışmamız gereken bir diğer malvarlıksal hak bedelsiz payları iktisap etme hakkıdır. İç kaynaklardan yapılan sermaye artırımının sonucunda müktesibin bedelsiz payları *ipso iure* kazanması durumunda bu esas sermaye paylarının mukadderatının ne olacağı sorusu da doğacaktır. İç kaynaklardan artırım sonucu ortaya çıkan bedelsiz paylar geçerli bir ret kararının verildiği tarihten önce müktesip tarafından iktisap edilmişse bunların da ortaklık tarafından devralınan esas sermaye paylarıyla birlikte geri verilmesi gerekir. Bunun nedeni ise bedelsiz payların kök esas sermaye payının devamı niteliğinde olmasıdır.

Müktesibin sermaye artırımını neticesinde rüçhan hakkını kullanarak yeni esas sermaye payları iktisap ettiği ve sonrasında ortaklık tarafından reddedildiği varsayımında rüçhan hakkı çerçevesinde edindiği bu esas sermaye paylarının akıbeti de tartışılabilir.

Payların pay devir sözleşmesi ile bir başka kişiye devredildiği ve bu kişinin, taraf olduğu devir sözleşmesi hükümsüz kılınmadan önce rüçhan hakkını kullanmak suretiyle yeni paylar edindiği bir uyuşmazlık üzerine Yargıtay 11. HD'nin 01.03.2016 tarih ve 2015-12283/2237 sayılı kararında “...yeni pay alma hakkının asıl payın semeresi olmayıp asıl payın genişlemesi (uzantısı) ve onun bir parçası olmasına...yeni pay alma hakkının asıl paya hem mali hem de şahsi nitelikte haklar sağlanmasına, bu nedenle asıl payların iadesine rağmen rüçhan hakkı sonucunda bu paylara dayalı olarak hisselerin iade edilmemesinin artan sermaye payları karşısında bu hisselerin özünü küçültmesi ve sağlayacağı mali ve şahsi haklardan yoksun bırakılması sonucunu doğuracak olmasına...” ifadelerine yer verilmek suretiyle rüçhan

hakkı çerçevesinde iktisap edilen payların dayanağının kök paylar olması nedeniyle bunların da iade edilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır¹⁴⁹.

Gerek doktrinde gerek Yargıtay kararlarında benimsendiği üzere rüçhan hakkı ile elde edilen esas sermaye payları kök hakkın genişlemesi olarak ifade edildiğinden iktisap edilen bu payların da kök paylarla birlikte geri verilmesi gerekecektir¹⁵⁰.

Esas sermaye paylarının ret kararının sonucunda başka bir ortak ya da üçüncü bir kişi tarafından iktisap edilmesi hâlinde malvarlıksal hakların kullanımı bu tarihten itibaren yeni ortağa ait olacaktır. Bu şekilde bir iktisap cüz'î halefiyete dayanmakta olduğundan iktisabın/tanınmanın malvarlıksal haklara etkisi bakımından cüz'î haleflere ilişkin yaptığımız açıklamaların burada da geçerli olacağını belirtmekle yetiniyoruz.

Ön alım hakkının ortaklık hesabına kullanılması hâlindeyse alacaklı ve borçlu sıfatının birleşmesi nedeniyle bu haklar donacak ve kullanılamayacaktır¹⁵¹. Ancak TK 612 hükmü kullanılamayacak hakların sadece yönetsel haklar olduğuna işaret etmektedir. Belirtmek gerekir ki bu husus tartışmalara neden olmakta, malvarlığı hakları bakımından da bir ayırım yapılması gerektiği, her hakkın ortaklık tarafından kullanılabilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmektedir.

---

¹⁴⁹ Kararın karşı oyunda ise rüçhan hakkının kullanılması suretiyle alınan payların önceki payların bütünüleyici parçası veya ferisi olmadığı, önceki paylardan bağımsız olarak işlemlere tabi tutulabileceği ve bu nedenle akıbetinin de önceki paylara bağlı olmadığı görüşü savunulmuştur. Karşı oyda ayrıca iyiniyetli zilyedin iade yükümlülüğüne ilişkin MK hükümlerine yollama yapılarak iade borcunun üst sınırının “o şey” olduğunun altı çizilmiştir. Kararın kısa özeti için bkz. İstanbul Üniversitesi Hukuku Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı, **Kararlar Kitabı (2015-2016)**, s. 331-332.

¹⁵⁰ Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 162-163; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2776; Soykan, **Sermaye Artırımı**, s. 498, dn. 402. Rüçhan hakkı ile elde edilen payların niteliği bakımından ayrıntılı bir inceleme için bkz. Moroğlu, **Sermaye Artırımı**, s. 147 vd.

¹⁵¹ Anonim ortaklıklarda, ortaklığın kendi paylarını iktisap etmesi hâlinde bedelsiz payları iktisap etme hakkı hariç tüm hakların donacağı öngörülürken limited ortaklıklarda oy hakkının ve buna bağlı hakların donacağı düzenlenmiştir (TK 389 ve TK 612/4). Aradaki bu fark nedeniyle limited ortaklıklarda, ortaklığın kendi esas sermaye paylarını iktisap etmesi hâlinde malvarlıksal haklarını kullanabileceği izlenimi verilmektedir. Nitekim eTK döneminde aynı durum anonim ortaklıklar bakımından da söz konusuydu. Örneğin bir görüş, kâr payı dağıtım sırasında ortaklığın elindeki payların da dikkate alınacağını ve ortaklığın elindeki paylar için ayrılan kâr payının ortaklık bakımından bir gelir unsuru oluşturacağını söylerken (İmregün, **a.g.e.**, s. 279), diğer görüş genel kurulun tedavülde bulunan paylara göre ya da ortaklık tarafından iktisap edilen paylar dikkate alınmaksızın kâr payının hesaplanabileceğini belirtmektedir (Arslanlı, **Anonim Şirketler I**, s. 138). TK döneminde limited ortaklıklar bakımından *Tekinalp*, kâr ve bedelsiz payların emanet hesabına alınacağını ifade etmek suretiyle malvarlıksal hakların ortaklık tarafından kullanılacağına işaret etmiştir (Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 557).

2. Yönetmel Haklar

TK 596/3 uyarınca reddin etkileri her ne kadar geriye dönük olsa da ret kararının verildiği tarihe kadar alınan genel kurul kararlarının geçerliliği bu karardan etkilenmeyecektir. Nitekim müktesibin iktisap tarihinden itibaren genel kurula katılma ile oy kullanma hakkına sahip olduğuna ve bu haklarını aktif olarak kullanabileceğine ilişkin görüşümüzün dayanağı olan bu hüküm, genel kurulda alınan kararların geçersiz sayılması hâlinde doğacak sorunlar göz önüne alınarak düzenlenmiştir. Ancak bu sefer de aslında ortaklığın karar alma sürecinde yer alması istenmeyen kişilerin katıldığı ve oy kullandığı genel kurullarda alınan ve ortaklığın işleyişini etkileyecek kararların hiçbir şekilde etkilenmemesi sonucu doğmakta, bu ise TK 596/2 ile ortaklığı korumak için tanınan ön alım hakkın etkilerini büyük ölçüde azaltmaktadır¹⁵².

Esas sermaye paylarının ortaklık ya da bir ortak veya üçüncü bir kişi hesabına satın alınması suretiyle müktesibin reddedilmesi hâlinde genel kurula katılma ve oy hakları hesabına satın alınan kişiye geçecektir. Fakat bu esas sermaye paylarını satın alanın ortaklık olduğu varsayımında bu esas sermaye paylarından doğan oy ve buna bağlı haklar ortaklığın elinde olduğu sürece donacaktır (TK 612/4).

Oy haklarının donmasının genel kurul toplantı ve karar nisaplarına etkisi de değinilmesi gereken bir husustur. Ortaklığın bizatihi iktisap ettiği esas sermaye paylarından doğan oy hakkının ortaklığa yani yönetim organı müdürlere kullandırılması, alınacak genel kurul kararlarının da bu kişiler tarafından yönlendirilmesine neden olacaktır¹⁵³. İşte bu sebeple ortaklık kendi iktisap ettiği esas sermaye paylarından doğan oy hakkını kullanamaz. Bunun bir diğer sonucu da gerek toplantı gerek karar nisaplarının hesaplanmasında tüm esas sermaye paylarının değil, tedavüldeki esas sermaye paylarının dikkate alınmasıdır¹⁵⁴.

¹⁵² Müktesibin reddedildiği tarihe kadar katıldığı genel kurulda oy kullanması ile ortaklık yapısında ne gibi değişikliklere sebebiyet verebileceğine ilişkin örnekler için bkz. Dural, **a.g.m.**, s. 122.

¹⁵³ Nussbaum/Sanwald/Scheidegger, **a.g.e.**, Art. 783, N. 21; Akbay, **a.g.e.**, s. 201; Çelikyurt, **a.g.e.**, s. 66-68.

¹⁵⁴ Aydın, **a.g.e.**, s. 282; Tekinalp, **Sermaye Ortaklıkları**, s. 557; Çelikyurt, **a.g.e.**, s. 77-78. Söz konusu bu husus gerek İsviçre hukukunda gerek Türk hukukunda tartışmalara neden olmuş ve özellikle toplantı nisapları bakımından Kanun'un lafzında yer alan "*ortaklığın tüm sermayesinin*" ifadesinin ortaklığın kendi elindeki payların nisaplar konusunda dikkate alınmasına işaret ettiği ve bunun ayrıca azlık hakları yönünden de bir sorun teşkil edeceği kanaatinde olan yazarlar, bu

İsvBK 788/2 hükmü ise oy ve buna bağlı hakların, müktesibin ortaklık tarafından tanınacağı veya tanınmış sayılacağı tarihe kadar bu hakları iktisap edemeyeceğini açık bir biçimde düzenleyerek bu belirsiz dönem için ortaklığı korumayı tercih etmiştir. Bu sebeple oy ve buna bağlı haklar kullanılmadığından bir sorun doğmayacaktır. Satın alma önerisinde bulunulmuş ve müktesip de bu öneriyi kabul etmiş ise artık esas sermaye paylarının sahibi hesabına satın alınan kişi olacak ve iktisap edilen esas sermaye payından doğan oy ile buna bağlı haklar üzerinde o kişinin tabi olduğu hükümler çerçevesinde tasarrufta bulunulabilecektir.

Bir diğer yönetsel hak olan bilgi alma ve inceleme hakkı ile özel denetçi talep etme hakkı kullanılmakla tükendiğinden bir tasfiye gerektirmemektedir. İşte bu nedenle bilgi alma ve inceleme hakkının üç aylık süre içerisinde müktesibe kullanılması, ortaklığın tüm işleri ve hesapları hakkında bilgi edinmesine yol açmakta; ret kararı verilmesi durumunda bu, müktesibin bildiklerini ortaklık zararına kullanmasına sebep olabilmektedir¹⁵⁵. Nitekim artık ortak sıfatını haiz olmadığından sır saklama yükümü de bulunmamaktadır. Şüphesiz ki TK 614/2 uyarınca ortaklık ortağın bilgi alma talebini, elde edeceği bilgiyi ortaklığın zararına kullanma tehlikesinin olduğu gerekçesiyle reddedebilir. Ancak müdürlerin müktesibin bilgi alma talebini reddetmesi hâlinde müktesibin bu talebi genel kurulda görüşülür. Genel kurulun izin vermesi durumunda bilgi alma ve inceleme hakkı yine kullanılmış olacaktır. Genel kurulun da bu talebi reddettiği ve müktesibin bilgi alma davası açtığı ihtimalde mahkemece verilen karar kesin olup ortaklık bu kararı yerine getirmek zorunda kalacaktır. İşte bu sebeple bilgi alma hakkının menfaatler dengesi gözetilerek kullandırılması gerekmektedir¹⁵⁶.

Ret kararının bilgi alma ve inceleme hakkı bakımından bir diğer etkisi genel kurula başvurulmuş olması veya bilgi alma davası açılmış olması hâlinde söz konusudur. Bilgi alma hakkını kullanmak isteyen müktesibin bu talebi müdürler tarafın-

---

payların da nisaplara dâhil edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu konudaki tartışmalar için bkz. Teoman, **Yoksunluk**, s. 175-180; Aydın, **a.g.e.**, s. 274-282.

¹⁵⁵ Bozkurt/Can, **a.g.m.**, s. 164-165, 168-169.

¹⁵⁶ Bozkurt/Can, **a.g.m.**, s. 169. Ancak esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinilmesi ve ortaklığın ret hakkının bulunması, müktesiplerin bilgi alma hakkının kullanılmasını engellemek için başlı başına bir gerekçe teşkil etmez.

dan reddedildiği takdirde ortağın başvurusu üzerine bu hakkın kullanılıp kullanılmayacağına genel kurul karar verecektir. İşte genel kurul bu hususu görüşmeden müktesip reddedilmişse genel kurulun bilgi alma hakkının kullandırılıp kullandırılmayacağına ilişkin bir karar almasına gerek kalmamaktadır¹⁵⁷. Aynı şekilde genel kurulun hakkın kullanılmayacağına ilişkin bir karar vermesi ve ortağın bilgi alma davası açması durumunda dava sonuçlanmadan müktesip ortak sıfatını kaybederse mahkeme tarafı sıfatı yokluğundan davanın reddine karar verecektir¹⁵⁸.

Özel denetim talebinin ön şartı, daha önce bilgi alma hakkının kullanılması olmakla birlikte bilgi alma hakkı ile özel denetim hakkını kullanan ortaklar farklı olabileceğinden¹⁵⁹ reddedilen müktesip bilgi alma hakkını kullanmış, bir başka ortak da buna dayanarak özel denetim talep etmişse bu talebin genel kurulda görüşülmeye devam edilmesi gerekmektedir. Müktesibin özel denetim isteminde bulunmasına rağmen bu talep genel kurul tarafından reddedilmiş, TK 635 atfı ile TK 439 uyarınca azlık tarafından da özel denetçi atama talebi ile mahkemeye başvurulmuşsa bu sırada ortaklık tarafından müktesip hakkında ret kararı verilmiş olsa dahi mahkeme davayı reddetmeyecek, özel denetçi atama talebini karara bağlayacaktır. Nitekim azlığın mahkemeye başvurması genel kurulun özel denetim talebi konusunda bir ret kararı vermiş olmasına bağlı olup¹⁶⁰ müktesibin ortak olduğu süre içerisinde alınan genel kurul kararları da TK 596/3 uyarınca mevcudiyetini koruduğundan davanın ön şartı geçerliliğini kaybetmemiş bulunmaktadır.

Müktesip tarafından iptal davası açıldıktan sonra ortaklık müktesibi ret kararı vermiş ise taraf sıfatı yokluğu nedeniyle davanın reddedilmesi gerekecektir. Keza

---

¹⁵⁷ Doktrinde, bilgi alma hakkının aslen ortağa ait olmasına rağmen belli konularla sınırlı olmak üzere eski ortağa da kullandırılabilmesi ifade edilmektedir. İsviçre hukukunda buna örnek olarak İsvBK 825a/4 uyarınca ayrılma payının tamamı ödenmeyen ortağın ayrılma payına ilişkin sahip olduğu bilgi alma hakkı verilmekte (Bügler, **a.g.e.**, s. 230) ve Türk hukukunda da adi ortaklıklara ilişkin BK 636/2 hükmünün, niteliğine uygun düştüğü ölçüde, limited ortaklığın eski ortakları bakımından da uygulanması gerektiği ifade edilmektedir (Can, **a.g.e.**, s. 52-53).

¹⁵⁸ Söz konusu bilgi alma davasına diğer ortakların devam etme gibi bir hakkı bulunmamaktadır. Nitekim bu hak bireysel bir hak olduğundan ve bilgi alma davası da sadece bilgi alma ve inceleme talebi genel kurul tarafından reddedilen ortak tarafından açılacağından, müktesibin esas sermaye paylarını iktisap eden kişinin bu davaya devam etme ihtimali kanaatimizce bulunmamaktadır. Bu konu hakkında bkz. Can, **a.g.e.**, s. 150 vd.

¹⁵⁹ Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 78.

¹⁶⁰ Kaya, **Özel Denetim İsteme Hakkı**, s. 79.

müktesibin esas sermaye paylarını iktisap eden kişinin cüz'i halef olması ve cüz'i haleflerin genel kurul kararının verildiği sırada iptal davasına taraf olmak için gerekli şartları sağlayamaması sebebiyle bunların da davaya devam etme hakkı yoktur¹⁶¹. Esas sermaye paylarının bir başka ortak hesabına alınması hâlinde bu ortağın müktesibin açtığı iptal davasına devam edip edemeyeceği düşünülebilir. İptal davası açma hakkı, esas sermaye payının miktarına/itibari değerine bağlı olmayan vazgeçilmez bir hak¹⁶² olduğundan ortağın bu hakkını eski esas sermaye paylarından dolayı da kullanabileceği açık olup TK 445 vd. hükümlerindeki şartları sağladığı hâlde üç aylık hak düşürücü süre içerisinde bu davayı ikame etmemişse müktesibin açtığı davaya da devam edememesi gerekir. Aksi düşünce, hak düşürücü sürenin dolanılmasına imkân sağlar.

Haklı sebeple fesih davası açabilme hakkı ortaklık sıfatına bağlı olup müktesip reddedilmesiyle beraber bu hakkını kaybeder¹⁶³. Hâlihazırda dava açılmış ise mahkeme taraf sıfatı yokluğu nedeniyle bu davanın da reddine karar vermelidir. Ancak müktesibin selefının açtığı haklı sebeple fesih davasına devam edip edemeyeceğine ilişkin açıklamalarımız burada da geçerli olup müktesibin esas sermaye paylarını devralan kişi hukuki menfaati olması koşuluyla önceden açılmış fesih davasında taraf olabilecektir.

Müktesibin ret kararından önce bir çıkma davasının tarafı olması hâlinde ise (küllî halefiyet durumunda) bu dava da taraf sıfatı yokluğu nedeni ile düşecektir. Nitekim ret kararının sonucunda ulaşılan hukuki menfaat ile çıkma davası sonucunda hedeflenen hukuki menfaat müktesip bakımından birebir aynıdır.

Müktesibin reddi, sorumluluk davasının diğer davacılar bakımından düşmesine sebep olmamakla birlikte söz konusu bu dava müktesip bakımından reddedilecektir. Fakat yaptığımız bu açıklama, dolayısıyla zarar sebebiyle açılan sorumluluk davası

---

¹⁶¹ Kendigelen, **İptal Davası**, s. 16 vd.

¹⁶² Kırca (Şehirli Çelik/Manavgat), **Anonim Şirketler 2**, s. 175.

¹⁶³ Forstmoser/Meier-Hayoz/Nobel, **a.g.e.**, §55, N. 94; Handschin/Truniger, **a.g.e.**, §22, N. 29; Siffert/Fischer/Petrin, **a.g.e.**, Art. 821, N. 14; Demirkapı, **a.g.e.**, s. 427 vd.; Pulaşlı, **Şerh III**, s. 2423; N. Erdem, **a.g.e.**, s. 180; Yıldırım, **a.g.e.**, s. 395, 405-406, 410-411.

için geçerli olup müktesibin doğrudan uğradığı bir zarar nedeniyle açtığı sorumluluk davasına devam edebileceği açıktır¹⁶⁴.

Tüm bu haklar bakımından ortak olan özellik ise şudur: Müktesibin esas sermaye payları ortaklık hesabına alınmışsa bu hakların hepsi donacak, dolayısıyla ortaklık tarafından kullanılamayacaktır.

C. Esas Sermaye Payından Doğan Borçlara Etkisi

1. Malvarlıksal Nitelikteki Borçlar

Ret kararı, ortaklık ilişkisinin ortadan kalkması bakımından TK 596/3 uyarınca geriye dönük etkiye sahip olduğundan bunun malvarlıksal nitelikteki borçlara etkisi de malvarlıksal haklardaki gibi olacaktır.

Müktesip, esas sermaye payını iktisap ettiğinde henüz ödenmemiş olan sermaye borcunu ifa ettiyse, ek ödeme yükümlülüklerini yerine getirdiyse, bunların hepsi sebepsiz zenginleşme çerçevesinde reddedilen müktesibe geri verilecektir¹⁶⁵. Keza burada da ifa edilen borçların sebebi ret kararı ile ortadan kalkmıştır. Yan edim yükümlülükleri ise karşılığı olan yükümlülüklerden olduğundan tek taraflı bir kazandırma bulunmamaktadır.

Malvarlıksal haklar bakımından sebepsiz zenginleşme nedeniyle iade yükümlüsü reddedilen müktesip iken malvarlıksal nitelikteki borçlarda yükümlülüklerin ortaklığa ifa edilmesi sebebiyle iade yükümlüsü ortaklıktır. Ortaklığın iade yükümlülüğü bakımından iyi niyet - kötü niyet ayrımı ise ortaklığın temsile yetkili organı esas alınarak yapılmalıdır¹⁶⁶. Ortaklığın temsile yetkili organı müdürler olmakla birlikte

---

¹⁶⁴ Çamoğlu, **Sorumluluk**, s. 137-138; Helvacı, **Sorumluluk**, s. 152. *Arslanlı ve Akdağ Güney*, doğrudan zarara dayalı sorumluluk davalarında ortak sıfatının sadece zararın gerçekleştiği tarihte bulunmasının yeterli olduğunu savunduğundan bu görüş çerçevesinde müktesip, hakkında ret kararı verilene kadar doğrudan zarara uğraması şartıyla, söz konusu ret kararı ile ortak sıfatını kaybetmesinden sonra da sorumluluk davası açabilecektir (Bu konuda bkz. Arslanlı, **Anonim Şirketler II-III**, s. 187; Akdağ Güney, **a.g.e.**, s. 131).

¹⁶⁵ Dural, **a.g.m.**, s. 122.

¹⁶⁶ Oğuzman/Barlas, **a.g.e.**, s. 256; Halil Akkanat, **Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010, s. 161-164. Organı oluşturan kişilerin bilinç durumunun tüzel kişiye isnadı bakımından karşılıklı mütalâalar için bkz. ve karşı. Kendigelen,

ret kararını vermeye yetkili organın genel kurul olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Nitekim genel kurulun verdiği karar neticesinde ortaklık ilişkisi sonlanmakta ve iade yükümlülükleri ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda ortaklığın iyiniyetli olup olmadığı kararı alan organa göre belirlenmelidir.

Yan edim yükümlülüklerinin sebepsiz zenginleşme kapsamında iadesi bunların konusuna göre değişecektir. Aynı bir yan edim yükümlülüğü ifa edildiyse ve bu ayın ortaklık tarafından henüz tüketilmemişse söz konusu bu ayın iade edilir. Ayının tüketilmiş olması durumunda ise aynen iadesi mümkün olmadığından bunun kaim değeri iade borcunun kapsamını oluşturmaktadır¹⁶⁷. Ortaklığın bu yan edimlerin karşılıklarını ödemiş olması hâlinde ise müktesip de bu karşılığı ortaklığa iade edecektir.

Sebepsiz zenginleşmeye ilişkin burada değinmemiz gereken bir diğer husus, müktesip ve ortaklık arasında tek bir sebepsiz zenginleşmeden mi yoksa çift sebepsiz zenginleşmeden mi söz edileceğidir. Doktrinde bir görüş, çift sebepsiz zenginleşme olduğunu, ancak bu zenginleşmelerin karşılıklı para talebi olması durumunda (ya da benzer başka bir talep) takasa tabi tutulabileceğini ifade ederken¹⁶⁸ diğer görüş karşılıklı zenginleşmelerin birbirine mahsubu ile tek bir zenginleşmenin bulunduğu sonucuna varmaktadır¹⁶⁹.

Müktesibin ortaklık tarafından reddedilmesinden önce bakiye sermaye borcunu, ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerini ifa etmiş olması hâlinde ret kararının geriye etkili kabul edilmesi nedeniyle bu değerlerin de nakdî olarak iade edilmesi gerekecektir. Aynı şekilde müktesibin bu süreç içerisinde kâr payı ve hazırlık dönemi faizi gibi nakdî kazanım elde etmiş olması durumunda bunları ortaklığa iade ile yükümlü olduğunu daha önce de belirtmiştik. İki tarafın da iade ile yükümlü olduğu bu

---

Hukukî Mütalâalar XI, s. 103, 117; Ömer Teoman, **Yaşayan Ticaret Hukuku [Hukukî Mütalâalar]**, **Kitap 14: 2010-2011**, İstanbul, On İki Levha, 2012, s. 153.

¹⁶⁷ Öz, **Sebepsiz Zenginleşme**, s. 150 vd.; Rona Serozan, **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Üçüncü Cilt, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, Ek: Uygulama Çalışmaları**, Gözden Geçirilmiş 7. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016, s. 373; Oğuzman/Öz, **Borçlar II**, s. 389-390.

¹⁶⁸ Feyzioğlu, **a.g.e.**, s. 800-801; Öz, **Sebepsiz Zenginleşme**, s. 169-170; Oğuzman/Öz, **Borçlar II**, s. 400-401.

¹⁶⁹ Serozan, **Borçlar III**, s. 383-387.

değerlerin nakdî olmasından dolayı takasa tabi tutularak iade borcunun sona erdirilmesi bu çerçevede mümkün olmaktadır.

Son olarak değinmemiz gereken husus ise müktesibin esas sermaye paylarının ortaklık hesabına satın alınması durumunda TK 612/5 uyarınca bu esas sermaye paylarından doğan ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin de donacak olmasıdır.

2. Malvarlıksal Niteliği Olmayan Borçlar

Ret kararının bağıllık yükümü ve bunun Kanun'daki görünümü olan sır saklama borcu ile rekabet yasağı bakımından ne gibi bir etkisi olacağı düşünülebilir. Bu borçların malvarlıksal bir niteliği bulunmadığından iadeye konu olabilecek bir değer de söz konusu değildir. Ancak ortaklık ilişkisinin geriye dönük sona ermesi ile beraber reddedilen müktesip bu borçlarından kurtulacaktır.

Rekabet yasağının ortaklık ilişkisinin bitiminden sonrası için de bir borçlar hukuku sözleşmesi ile öngörülmesi mümkün olduğundan müktesip ile böyle bir rekabet yasağı sözleşmesi yapılabilir. Bu durumda, söz konusu sözleşme ortaklık ilişkisine bağlı olmadığından geçerli olmaya devam edecektir¹⁷⁰.

D. Pay Defterindeki Kaydın Düzeltilmesi ve Ticaret Sicilinde Yapılması Gereken İşlemler

Esas sermaye paylarına ve bu payların sahiplerine ilişkin değişikliklerin TK 594/1 ve TDT 9 uyarınca pay defterine kaydedilmesi gerektiğinden genel kurulun müktesibi reddetmesi ve esas sermaye paylarının satın alınması hâlinde bu husus da pay defterine işlenmelidir.

Müktesip ret kararından önce pay defterine kaydedilmişse bu durumda müktesibin pay defterinden terkinin ve yeni ortağın kaydı söz konusudur. Kısacası bu durumda ortaklık iki kere pay defterine kayıt işlemi yapacaktır.

---

¹⁷⁰ Karakılıç, **Rekabet**, s. 217.

Ret kararı ortaklık tarafından bilinen bir husus olduğundan terkin işlemi ortaklık tarafından resen yapılacaktır¹⁷¹. Aynı şekilde esas sermaye paylarının hesabına satın alındığı kişi de ortaklık tarafından bilinmektedir. Nitekim müktesibin esas sermaye paylarının devrine ilişkin sözleşmenin tarafı her hâlükârda öncelikle ortaklıktır. Bu husus göz önüne alındığı takdirde söz konusu kayıt işlemlerinin resen gerçekleştirileceğine şüphe bulunmamaktadır.

Esas sermaye paylarının geçişleri TK 598/1 uyarınca ticaret siciline tescil ve ilan edilmelidir. Eğer müktesip daha önceden pay defterine kaydedilmiş ve ticaret siciline tescil ettirilmiş ise sicildeki kayıtların yeni duruma uygun hâle getirilmesi gerekir. Bu durumda müdürler, yeni ortağın ticaret siciline tescilini talep etmelidir. Ortaklık, esas sermaye paylarının yeni ortağa geçtiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde tescil talebinde bulunmamışsa reddedilen müktesip TK 598/2 ve TSY 103/2 uyarınca adının ticaret sicilinden silinmesini talep edebilecektir. Bu durumda ticaret sicil müdürü ortaklığa yeni ortağı bildirmesi için süre verecek, bu süre içerisinde bildirimde bulunulmaması hâlinde TK 33 ve TSY 36 hükümlerini işletecektir¹⁷².

---

¹⁷¹ Konuya yönelik inc. Demirkapı, **a.g.e.**, s. 395-396.

¹⁷² Akbulak, **a.g.m.**, s. 347; Aker, **a.g.m.**, s. 68; Şener, **Limited Ortaklıklar**, s. 327.

SONUÇ

Esas sermaye payı, TK’da tanımlanmamış olmakla birlikte ortaksal hak ve borçları içinde barından ve bir ortağın taahhüt edebileceği en küçük birimdir. eTK döneminde limited ortaklıklarda esas sermaye payları bakımından “bir ortak bir sermaye payı ilkesi” cari iken TK 583/3 hükmü ile ortakların birden fazla esas sermaye payına sahip olabileceği düzenlenmiş ve böylelikle esas sermaye payının bölünmesine gerek kalmaksızın hukuki işlemlere/olaylara konu olabilmesinin yolu açılmıştır. Bunun yanı sıra esas sermaye paylarının ispat niteliğini haiz senetlere ya da nama yazılı senetlere bağlanabileceği de TK 593/2 ile hüküm altına alınmıştır.

Esas sermaye payları kuruluşta, sermaye artırımında ve ticaret şirketlerinin yeniden yapılandırılması hâllerinde aslen iktisap edilebileceği gibi külli halefiyet ilkesinin cari olduğu miras ya da cüz’i halefiyetin uygulandığı sözleşme, vasiyet (belirli mal bırakma), cebri icra, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri uyarınca ya da mahkeme hükmü ile devren de kazanılabilir.

Esas sermaye paylarının geçişine ilişkin hükümlerden biri olan TK 596, bu payların miras, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yoluyla geçişini düzenlemektedir. Her ne kadar TK 596 hükmünün gerekçesinde belirtilen bu iktisap hâllerinin devre göre özellik gösterdiği, payın hukuki bir işlemle değil de kanun gereği geçtiği kabul edilmekteyse de burada kanun gereği geçişten bahsetmek mümkün değildir. Gerek mirasın kapsamında yer alan vasiyet (belirli mal bırakma) gerek mal rejimi sözleşmeleri bir “irade” içermektedir. Keza cebri icra hâli de bu esas sermaye paylarını cebri icradan satın alan bakımından iradi bir özellik göstermektedir. Bu sebeple TK 596 hükmünde belirtilen durumlar “kanuni iktisap hâlleri” yerine mehzar İsvBK 788 hükmüne de uygun olarak “özel iktisap hâlleri” olarak adlandırılmalıdır.

TK 596 hükmünün uygulama alanının belirlenmesi açısından miras, eşler arasındaki mal rejimi ve cebri icranın kapsamı ile bu hâllerin sınırlı sayıda olup olmadığı tespit edilmelidir. Bu tespit ise TK 596 hükmünün getiriliş amacı çerçevesinde yapılmalıdır.

TK 596 hükmü, ortak ve müktesip arasındaki yakınlık ile alacaklıların korunması amacına dayandığına göre esas sermaye payları gerek kanuni gerek atanmış mirasçılar tarafından “miras yoluyla iktisap” edilebileceği gibi murisin ölüme bağlı tasarrufları ile de elde edilebilir. Bunun yanı sıra anonim ortaklıklara ilişkin hükümlerde yer almasına rağmen TK 596 hükmünde belirtilmeyen miras paylaşımı da mirasın kapsamına dâhildir.

Eşler arasındaki mal rejimi hükümlerinin kapsamına MK’da sayılan dört mal rejimi de girebilir. Özellikle aynı paylaşımın olduğu mal ortaklığı ile paylaşmalı mal ayrılığı rejimi bakımından bir duraksamaya gerek duyulmamalıdır. Öte yandan aynı paylaşımın olmadığı yasal mal rejimi olan edinilmiş mallara katılma rejiminde hem eşlerin paylı mülkiyetinde olan malvarlığı değerinin üstün yararı olan eşe verilebileceği hem de katılma borçlusunun nakdî ödeme yerine aynı ödeme yapabileceği dikkate alındığında bu mal rejiminin de TK 596 hükmünün kapsamında yer alması gerekir. Üstün yararın değerlendirilmesi sonucu eşlerin paylı mülkiyetinde bulunan malvarlığı değerinin bir eşe verilmesine ilişkin hüküm mal ayrılığı rejimi bakımından da uygulanabildiğinden dört mal rejiminin de TK 596 hükmünün kapsamında yer aldığını ifade etmemizde bir sakınca bulunmamaktadır.

Cebri icra ise esas sermaye payının haczedilmesi veya rehnedilmesi sonucunda paraya çevrilmesi, hapis hakkının paraya çevrilmesi, iflas ve konkordato suretiyle iktisabını kapsamaktadır. Fakat sadece haciz, rehin ve hapis hakkı esas sermaye paylarının iktisabı açısından tek başına yeterli değildir.

Özel iktisap hâllerinin TK 596 hükmünde sayılanlar ile sınırlı olup olmadığı konusunda bu hükmün istisnai niteliği ve istisnaların dar ancak amaçsal yorumlanabileceği dikkate alınarak bir sonuca varılmalıdır. Kanaatimizce birleşme ve bölünme gibi hükmün amacına ve hükümde yer alan hâllere uygunluk gösteren durumlarda da TK 596 hükmü uygulanmalıdır.

Limited ortaklıklarda esas sermaye paylarının devrinde genel kurulun onayına gerek duyulması, ortaklığın azami elli kişiden oluşması, ortakların sermaye borcunun yanı sıra ek ödeme ve yan edim gibi yükümlülüklerinin (TK 603, 606), özellikle sadakat yükümünün (TK 613) bulunması limited ortaklığın şahıs ortaklığına ilişkin

unsurları da barındırdığının bir göstergesidir. Ancak kanun koyucu, limited ortaklığın sermaye ortaklığı niteliğini de göz önünde bulundurarak, esas sermaye paylarının devrine getirilen bu sınırlandırmanın TK 595/2 ve TK 577/1-(a) hükümleri uyarınca ortaklık sözleşmesi ile kaldırılmasına imkân tanımıştır.

Ortaklık sözleşmesi ile esas sermaye paylarının devrine ilişkin getirilen düzenlemelerin özel iktisap hâllerine sirayet edip etmeyeceği ve özel iktisap hâlleri bakımından da Kanun'dan ayrılan düzenlemeler yapılıp yapılamayacağı açıklanması gereken diğer hususlardır.

Hükmün getiriliş amacı, eski ortağın (murisin, esas sermaye payı cebri icrada satılan ya da mal rejimi sebebiyle eşi tarafından iktisap edilen ortağın) hukuki halefiyetini güvence altına alarak söz konusu esas sermaye paylarının sahihsiz kalmasını engellemek olduğundan ve bu şekilde bir iktisabın ortaklığın onayına dahi tabi tutulamayacağı TK 596/1'de açıkça ifade edildiğinden esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile ediniminin yasaklanması mümkün gözükmemektedir.

Esas sermaye paylarının devrinin ortaklık sözleşmesi ile yasaklanmasınının TK 596'da yer alan özel iktisap hâllerine de sirayet edip etmeyeceği sorusuna verilecek cevap ise devir ve özel iktisap hâllerinin iki farklı geçiş olması, dolayısıyla gerek kanuni gerek sözleşmesel bağlamın bu hâller üzerinde bir etkisi bulunmaması sebebiyle olumsuzdur. Kaldı ki esas sermaye paylarının devrini yasaklayan bir düzenlemenin TK 596/1'e de sirayet edeceğini söylemek TK 596 hükmünün amacıyla uyuşmamaktadır.

Ortaklık sözleşmesi ile esas sermaye paylarının devrine ilişkin genel kurul onayının kaldırılması hâlinde ise “*Çoğun içinde az da vardır.*” kuralının gereği olarak TK 596 hükmünde ortaklığa tanınan ret hakkının da ortadan kalkacağını düşünmekteyiz. Nitekim TK 595 bağlamında esas sermaye paylarının devrine bir serbesti tanınması, ortaklığın bu payların kime devredildiğini önemsemediği anlamına gelmektedir.

Esas sermaye paylarının devrinde onay şartının kaldırılmasına müsaade edilen TK sisteminde TK 596/2 uyarınca ortaklığa tanınan ret hakkının kaldırılabilmesi de TK 577/1-(a)'da esas sermaye paylarının devrinin sınırlandırılmasına ilişkin kanuni

hükümlerden ayrılan düzenlemelerin ortaklık sözleşmesi ile düzenlenebileceğinin hüküm altına alınması ve burada bahsedilen devrin “geçiş” olarak yorumlanması suretiyle mümkün hâle gelmektedir.

Özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi durumunda yapılacak işlemler de çalışmamız bakımından önem taşımaktadır. Bu bakımdan özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi ve bu hâllerin esas sermaye payından doğan hakların kullanılması amacıyla ortaklığa bildirim söz konusudur. Müktesipler, özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesinden sonra bu durumu istedikleri zaman hiçbir şekle bağlı olmaksızın ortaklığa bildirebilirler. Eğer ortaklık özel iktisap hâlini daha önceden öğrenmemişse yapılan bu bildirim ortaklık bakımından öğrenme anlamına gelecek ve TK 596/2 ile ortaklığa tanınan ret hakkı bakımından üç aylık hak düşürücü sürenin başlamasını sağlayacaktır.

Ortaklığın, esas sermaye payını özel iktisap hâllerinden biri ile edinen müktesibi ya açıkça ve yazılı olarak reddetmesi ya da tanınması söz konusudur. Tanıma ise ortaklığın ret hakkından açıkça vazgeçmesi, ortaklığın açıkça tanıma kararı alması ya da TK’ya uygun olmayan ret kararlarının varlığı ile hiçbir ret kararının alınmaması durumunda söz konusudur.

Esas sermaye paylarının özel iktisap hâlleri ile edinimi ortaklığın onayına tabi olmamakla birlikte ortaklığa, müktesibin esas sermaye paylarının gerçek değeri ile satın alınması suretiyle müktesibi reddetme hakkı tanınmıştır. Ortaklığın vereceği ret kararı, esas sermaye payının mülkiyetinin ve bu paylardan doğan haklar ile borçların geçişi konusunda TK 596/3 uyarınca bozucu şart niteliğini haizdir. Kural olarak bozucu şartlar ileriye yönelik bir etki göstermekle birlikte TK 596/3’te bu şarta geriye dönük etki tanınmıştır. Belirtmek gerekir ki ret kararına böyle bir etki tanınmış olması birçok probleme neden olduğundan hakların geçişi açısından anonim ortaklıklardaki sisteme benzer bir düzenleme yapılmasını *de lege ferenda* önermekteyiz.

Esas sermaye paylarının devrinde onay kararı bakımından genel kurulun yetkili olduğu [TK 595/2 ve 616/1-(g)] ve TK 596/2 hükmünün aynı amaçla düzenlenmiş bulunduğu dikkate alındığında TK 596/2 çerçevesinde ret kararını alma hususunda da genel kurulun yetkili olduğu sonucuna varmaktayız. Kanun’da bu karara ilişkin ayrı bir nisabın öngörülmemesi ve bu kararın TK 621’deki önemli kararlar kategori-

sine de girmemesi sebebiyle, ortaklık sözleşmesi ile aksi kararlaştırılmamışsa, olağan nisaplara göre yani toplantıda temsil edilen oyların salt çoğunluğu ile alınması mümkündür.

Müktesibin ret kararının alınması sırasında oy kullanıp kullanamayacağı ise incelenmeyi gerektiren bir diğer husustur. Özel iktisap hâlleri ile edinilen esas sermaye paylarının ortaklık tarafından satın alması söz konusu olduğundan ve TK 619/2’de ortaklığın kendi paylarını iktisabına ilişkin kararlarda esas sermaye paylarını devreden ortağın oy hakkından yoksun olduğu düzenlendiğinden müktesibin bu kararların alınması sırasında oy kullanamayacağı kanaatindeyiz. Nitekim bu karar ile ortaklığın kendi, bir diğer ortak ya da üçüncü bir kişi hesabına müktesibin esas sermaye paylarını devralması söz konusudur. Ret kararı açıkça ve yazılı olarak, gerçek değere ilişkin bir ifadeyi de içermek üzere, ortaklığın iktisabı öğrenmesinden itibaren üç aylık süre içerisinde alınmalıdır (TK 596).

Ret kararının neticesinde ortaklık müktesibin esas sermaye paylarını satın almayı önermelidir. Ancak Kanun metninde her ne kadar “öneri” kelimesi yer alsada hakların geçişi, ortaklık ve müktesip arasındaki menfaat ilişkisi de dikkate alındığında kanuni bir ön alım hakkını işaret etmektedir. Ön alım hakları, tek taraflı kurucu yenilik doğuran haklardan olup hak sahibinin tek taraflı irade beyanının muhataba varması ile aralarında sözleşmesi ilişkisi doğar. Muhatabın bu beyanı kabul etmeme gibi bir imkânı bulunmadığı gibi bu hak bir kez kullanılmakla tükendiğinden geri alınması da mümkün değildir. Ayrıca ön alım haklarının kullanımı, hak düşürücü süreye de tabidir. Tüm bu özellikler, TK 596/2’de düzenlenen satın alma hakkının kanuni bir ön alım hakkı olduğunun göstergesidir. Ön alım hakkının kullanılabilmesi için gerçekleşmesi gereken olay ise TK 596 hükmü bakımından özel iktisap hâlleridir.

TK 596/2 hükmünde yer alan kanuni ön alım hakkı, ortaklık tarafından bu hakkın muhatabı olan müktesibe karşı TK 596/4 hükmünde belirtilen üç aylık hak düşürücü süre içerisinde kullanılmalıdır. Hakkın kimin hesabına kullanılacağı ise ortaklığın menfaati, sadakat yükümü ve eşitlik ilkesi dikkate alınmak suretiyle tespit edilecektir. Ortaklığın esas sermaye paylarını kendi ad ve hesabına almasına karar verilmesi hâlinde kendi esas sermaye paylarını iktisabına ilişkin sınırlamalara dikkat edilmesi gerekecektir. Payların başka ortaklar veya üçüncü bir kişi hesabına satın

alınması durumunda ise dolaylı temsil söz konusu olup müktesibin esas sermaye payları önce ortaklığa, daha sonra ise ortaklık tarafından hesabına satın alınan kişiye devredilecektir.

Esas sermaye paylarının özel iktisap hâllerine ilişkin değinmemiz gereken son husus ise esas sermaye paylarının mülkiyeti ile bu paylardan doğan hakların ve borçların geçişine ilişkindir.

Özel iktisap hâllerinin gerçekleşmesi ile müktesip hem esas sermaye paylarının mülkiyetini hem de bu paylardan doğan hakları ve borçları iktisap anında edinmektedir. Eski ortağın şahsına bağlı olan haklar ise sona ermektedir. Böylece özel iktisap hâlleri ile esas sermaye payları edinen müktesip kâr payı hakkı, rüçhan hakkı gibi malvarlıksal hakların yanı sıra genel kurula katılma hakkı, oy hakkı, bilgi alma ve inceleme hakkı gibi yönetsel hakları da kullanabilecek; bakiye sermaye borcu ile paya bağlanan ek ödeme ve yan edim yükümlülüklerinin yanı sıra bağlılık yükümüne, sır saklama yükümüne ve ortaklık sözleşmesinde yer alması hâlinde rekabet etmeme yükümüne tabi olacaktır.

TK 596/1 uyarınca esas sermaye payları ile paydan doğan hakların ve borçların ortaklığın onayına gerek olmaksızın derhâl müktesibe geçmesi, müdürlerin bu geçişi pay defterine kaydetmesine ve TK 598/1 uyarınca ticaret siciline tescil ettirmesine işaret etmektedir. Pay defterine yapılan bu kayıt, ortaklığın ön alım hakkını kullanmaktan vazgeçtiği anlamına da gelmemektedir.

Ortaklığın ret kararı vermesi hâlinde ise bozucu şart gerçekleşmiş olacak ve TK 596/3 uyarınca, ret kararı alınana kadar gerçekleşen genel kurul kararları haricinde, ortaklık ilişkisi geriye dönük olarak sona erecektir. Ret kararı verilene kadar geçen sürede malvarlıksal hakların kullanılmış, malvarlıksal borçların ise ifa edilmiş olması durumunda sebepsiz zenginleşme hükümlerine göre bir tasfiye yapılması, pay defterindeki kaydın düzeltilmesi ve bu durumun TK 598/2 uyarınca ticaret siciline tescil ettirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, Faruk **Aile Hukukumuzda Aile Konutu, Mal Rejimleri ve Eşin Yasal Miras Payı**, Genişletilmiş ve Güncellenmiş 5. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2016.
- Adıgüzel, Burak “Anonim Şirketlerde Rüçhan Hakkının Sınırlandırılması veya Kaldırılması”, **GÜHFD**, C. 18, S. 1, Y. 2014, s. 1-48.
- Akbay, Direnç **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Limited Ortaklık Genel Kurulunun Toplanma ve Karar Alma Esasları**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.
- Akbilek, Nevzat **Türk ve Avrupa Birliği Hukukunda Anonim Şirket Birleşmelerinde Pay Sahibinin Korunması**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009.
- Akbulak, Yavuz “Limited Şirketlerde Ticaret Sicili”, **İstBD**, C. 89, S. 2015/2, s. 334-350.
- Akdağ Güney, Necla **Anonim Şirket Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu**, Genişletilip Güncelleştirilmiş 2. Baskı, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.
- Aker, Halit “Anonim ve Limited Şirketlerde Ortaklık Sifatının Sona Ermesi ve Özellikle Haklı Sebep ile Fesih Davasına İlişkin Bazı Değerlendirmeler”, **BATİDER**, C. 32, S. 1, 2016, s. 63-150.
- Akın, Murat Yusuf **Anonim Ortaklıkta Bağlı Nama Yazılı Hiseler**, Birinci Basıdan Tıpkı Bası, İstanbul,

- Vedat Kitapçılık, 2014.
- Akkanat, Halil **Türk Medeni Hukukunda İyiniyetin Korunması**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2010.
- Al Kılıç, Şengül **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2009.
- Alışkan, Murat **Limited Şirket, Tarihçe Niteliği**, İstanbul, Legal Kitabevi, 2013.
- Altay, S. Anlam “Türk ve İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukuku’nda Esas Sözleşmesel Bağlam”, **İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 563-638.
- Arslanlı, Halil **Anonim Şirketler: I, Umumi Hükümler**, 3. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960. (Anılış: Anonim Şirketler I)
- Arslanlı, Halil **Anonim Şirketler: II-III, Anonim Şirketin Organizasyonu ve Tahviller**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960. (Anılış: Anonim Şirketler II-III)
- Arslanlı, Halil **Ticari Bey’**, 4. Bası, Fakülteler Matbaası, 1955.
- Arslanlı, Halil / Domaniç, Hayri **Türk Ticaret Kanunu Şerhi C. III, Limited ve Hisseli Komandit Şirketler**, İstanbul, 1989.
- Ayan, Mehmet **Eşya Hukuku - II, Mülkiyet**, Gözden Geçirilmiş ve Güncelleştirilmiş 4. Baskı, Konya, Mimoza, 2012.

- Aydın, Alihan **Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, İstanbul, Arıkan, 2008.
- Aydoğdu, Murat **Yasadan ve Sözleşmeden Doğan Önalım Hakkı**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013.
- Ayoğlu, Tolga “Anonim Ortaklıkların Kendi Paylarını İktisap Etmeleri ve Karşılıklı Katılmalar Meselesi”, **İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 525-562 (Anılış: KPİ).
- Ayoğlu, Tolga “Yeni Pay Alma Hakkının Sınırlandırılması ve Kaldırılması”, **İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 659-711 (Anılış: Yeni Pay).
- Bağrıaçık, Safiye Nur “Limited Şirkette Bağlılık Yükümü ve Rekabet Yasağı”, **İKÜHFD**, C. 16, S. 2, Y. 2017, s. 251-271.
- Bahar Sayın, Hediye “Limited Şirketlerde Yan Edim Yükümlülüğünün Hukuki Niteliği, Hizmet Ettiği Amaç ve Konusu”, **AHBVÜHFD**, C. 23, S. 1, Y. 2019, s. 25-59.
- Bahtiyar, Mehmet **Ortaklıklar Hukuku**, Güncellenmiş 13. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2019. (Anılış: Ortaklıklar)
- Bahtiyar, Mehmet “Anonim Ortaklıkta Payların Üçüncü Kişilere Satılması Durumunda Diğer Ortaklara Önalım Hakkı Tanıyan Ana Sözleşme Hükümleri ve

- Etkileri”, **BATİDER**, C. 21, S. 2, 2001, s. 83-127. (Anılış: Önalım Hakkı)
- Balsever, Sergül **Limited Şirket Sözleşmesi** (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2017.
- Bilge, Mehmet Emin “Limited Şirket Ortaklarının Bilgi Alma Hakkı -Yürürlükteki Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümleri Çerçevesinde-”, **AÜEHFD**, C. 9, S. 1-2, 2005, s. 429-449.
- Bilgili, Fatih / Demirkapı, Ertan **Şirketler Hukuku**, 9. Basım, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013.
- Bilgili, Fatih / Cengil, M. Fatih “Limited Şirket Genel Kurulunda Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu”, **GSÜHFD**, S. 2017/1, s. 69-121.
- Bozer, Ali / Göle, Celal **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 8. Bası, BTHAE Yayınları, Ankara, 2018.
- Bozgeyik, Hayri “Bağlı Nama Yazılı Payların Miras Yoluyla İntikalinde Satın Alma Hakkının Kullanılmasına İlişkin Bazı Sorunlar”, **BATİDER**, C. 25, S. 2, Ankara, 2009, s. 211-226.
- Bozkurt, Tamer **Şirketler Hukuku**, Gözden Geçirilmiş, Güncellenmiş, Genişletilmiş 10. Baskı, Ankara, Legem, 2019 (Anılış: Şirketler).
- Bozkurt, Tamer **Anonim Şirketlerde Pay Devrinin Sınırlandırılması (Bağlam) - Die Vinkulierung**, İstanbul, On İki Levha, 2016 (Anılış: Bağlam).
- Bozkurt, Tamer / Can, Ozan “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras,

- Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri ve Cebri İcra Yoluyla Geçiş Durumunda Müktesibin Bilgi Alma Hakkına İlişkin Değerlendirmeler”, **Prof. Dr. Hikmet Sami Türk’e Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2017, s. 161-172.
- Buz, Vedat **Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005.
- Bügler, Reto **Der GmbH-Anteil, Insbesondere dessen Erwerb, Übertragung und Verlust (de lege lata et feranda)**, Zürih, 2004.
- Can, Ozan **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Uyarınca Limited Şirketlerde Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2015.
- Coştan, Hülya **Türk Ticaret Kanunu Tasarısı Hükümlerine Göre Anonim Şirketin Birleşme, Bölünme ve Tür Değişirme Yoluyla Yeniden Yapılanmasında Alacaklının Korunması**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2009.
- Çağa, Barbaros “Limited Şirkette Ortaklık Payının Devri”, **BATİDER**, C. 7, S. 3, 1973, s. 581-602.
- Çamoğlu, Ersin “Limited Ortağın Bilgi Alma ve İnceleme Hakkının Kullanılması ve Sınırları”, **Prof. Dr. Hamdi Yasaman’a Armağan**, İstanbul, On İki Levha, 2017, s. 143-162. (Anılış: Bilgi Alma)
- Çamoğlu, Ersin “Limited Ortaklık Genel Kurulunda Nisaplar”, **Yaklaşım Dergisi**, Kasım 2012, s. 251-257.

- (Anılış: Nisaplar)
- Çamoğlu, Ersin **Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu (Kamu Borçlarından Sorumluluk ile)**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 3. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010. (Anılış: Sorumluluk)
- Çamoğlu, Ersin “Limited Ortakların Selef Sıfatıyla Sorumluluğu”, **BATİDER**, C. 6, S. 3, 1972, s. 503-518.
- Çapa, Mehmet Sadık **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim ve Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi**, İstanbul, On İki Levha, 2013.
- Çelikyurt, Faruk **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkının Donması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2018.
- Çığsar, Melis Gizem **Limited Şirkette Esas Sermaye Payının Rehni**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- Çonkar, M. Halil **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının İspatlanması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009.
- Dağ, Üner **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Oy Hakkının Kazanılması ve Kullanılması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1996.
- Demir, Koray **Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Şirketlerin Bölünmesi**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.
- Demirayak, Ezgi Başak “Limited Şirketlerde Ortakların Şirkete Karşı Bağlılık Yükümlülüğü”, **AnkBD**, S. 3, Y.

- 2018, s. 25-54.
- Demirbaş, Harun **Yenilik Doğuran Haklar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007.
- Demirkapı, Ertan **Limited Ortaklıkta Payın Devri**, İzmir, Güncel Yayınevi, 2008.
- Dinç, Serhan **Limited Ortaklıklarda Ortakların Ek Ödeme ve Yan Edim Yükümlülükleri** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2015.
- Doğanay, İsmail “Limited Şirketlerde Ortaklık Payının Bir Başkasına Devredilmesi Koşulları Nelerdir?”, **BATİDER**, C. 8, S. 2, 1975, s. 83-93.
- Domaniç, Hayri **Anonim Şirketler Hukuku ve Uygulaması, TTK Şerhi II**, İstanbul, Yaylacık Matbaası, 1988.
- Dönmez, R. Murat **Anonim ve Limited Şirketlerde Hisse Haczi ve Paraya Çevrilmesi**, 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Güncellenip Genişletilmiş 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011.
- Dural, H. Ali “Limited Şirket Esas Sermaye Payının Miras, Eşler Arası Mal Rejimi ve İcra Yoluyla Edinilmesine İlişkin TTK m. 596 Düzenlemesi Üzerine Düşünceler ve Eleştiriler”, **KHÜHFD**, C. 6, S. 1, Haziran 2018, s. 111-124.
- Dural, Mustafa / Öz, Turgut **Türk Özel Hukuku Cilt IV, Miras Hukuku**, Yenilenmiş 13. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2019.

- Dural, Mustafa / Ögüz, Tufan **Türk Özel Hukuku Cilt II, Kişiler Hukuku**, 19. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2018.
- Durgut, Ramazan “Limited Şirket Esas Sermaye Payı Üzerinde Rehin Hakkı Kurulması”, **TBB**, S. 108, Y. 2013, s. 123-138.
- Ekşi, Dağlar **Limited Şirketlerde Yönetim Organı: Müdür**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- Erdem, H. Ercüment “Nama Yazılı Hisse Senetlerine İlişkin Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar ve Yeni TTK’nın Çözümleri”, **XXV. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2012, s. 95-127 (Anılış: Nama Yazılı).
- Erdem, H. Ercüment “Türk ve İsviçre Hukuklarında Eşit İşlem İlkesi”, **İsviçre Borçlar Kanunu’nun İktisabının 80. Yılında İsviçre Borçlar Hukuku’nun Türk Ticaret Hukuku’na Etkileri**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s. 393-524.
- Erdem, H. Ercüment / Göksoy, Y. Can “Limited Şirkette Payın Rehni”, **Prof. Dr. Seyfullah Edis’e Armağan**, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayını, 2000, s. 571-623.
- Erdem, Nuri **Anonim Ortaklığın Haklı Sebep Feshi**, Güncelleştirilmiş ve Genişletilmiş 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019 (Yazarın Anılış: N. Erdem).
- Erdoğan, Abdullah “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Limited Şirket Genel Kuruluna İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **GÜHFD**, C. 17, S. 3, 2013, s. 39-60.

- Ergüne, Mehmet Serkan **Taşınır Mülkiyeti**, İstanbul, On İki Levha, 2017.
- Eriş, Gönen **Açıklamalı - İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler, Birinci Cilt**, Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 1992.
- Eriş, Gönen **Açıklamalı - İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu, Ticari İşletme ve Şirketler**, 1. Baskı, Ankara, Adalet Matbaacılık, 1987.
- Feyzioğlu, Feyzi Necmeddin **Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Cilt-1**, Yenilenmiş ve Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1976.
- Fischer, Robert **GmbH-Gesetz Kommentar**, 10. Auf., Köln, Verlag Dr. Otto Schmidt KG, 1983.
- Forstmoser, Peter / Meier-Hayoz, Arthur / Nobel, Peter **Schweizerisches Aktienrecht**, Bern, Verlag Stämpfli+Cie AG, 1996.
- Göç, Diğdem “Limited Ortaklıklarda Payın Miras ve Karı Koca Mallarının İdaresi Hâlinde İntikali”, **Yaklaşım Dergisi**, Eylül 1997, s. 99-107.
- Göksoy, Y. Can **Anonim Ortaklıkta Payın Rehni**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2001.
- Görmez, Onur **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanununa Göre Rüçhan Hakkının Kısıtlanması**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2017.
- Gözler, Kemal “Yorum İlkeleri”, **Kamu Hukukçuları Platformu Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması**, Ankara, 2012, (Çevrimiçi), <http://www.anayasa.gen.tr/yorum-ilkeleri->

kitaptan.pdf, E.T. 30.07.2019.

Gümüş, Mustafa Alper

Teoride ve Uygulamada Evliliğin Genel Hükümleri ve Mal Rejimleri (TMK m. 185-281), İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008.

Gürlek, Gülsüm

Limited Şirketlerde Payın Haczi, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2010.

Güven, Şirin

“6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Çerçevesinde Anonim Şirketler Hukukunda Özel Denetim”, **ÇÜHFD**, C. 8, S. 2, 2011, s. 133-176.

Handschin, Lukas / Truniger, Christof

Die GmbH, 3. Vollständig neu bearbeitete Auf., Zürich, Basel, Genf, Schulthess, 2019.

Helvacı, Mehmet

“Ticaret Ortaklıklarında Sermaye Payı Nedeniyle Oluşan Faiz Üzerine Düşünceler”, **Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu’na 65. Yaş Günü Armağanı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001, s. 231-251.

Helvacı, Mehmet

Anonim Ortaklıkların Bölünmesi (Yeniden Yapılandırma Modeli Olarak Bölünme), İstanbul, Beta Yayıncılık, 2004 (Anılış: Bölünme)

Helvacı, Mehmet

Anonim Ortaklıkta Yönetim Kurulu Üyesinin Hukuki Sorumluluğu, 2. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2001 (Anılış: Sorumluluk).

İmregün, Oğuz

Anonim Ortaklıklar, Yenilenmiş 4. Bası, İstanbul, Yasa Yayınları, 1989.

İpekeli Kayalı, Ferna

Türk Ticaret Kanunu’na Göre Birleşmeler, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.

- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı **Yargıtay Hukuk ve Ceza Dairelerinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2017)**, ed. Abuzer Kendigelen, Necdet Uzel, Asena Savur Demirkaya, Müge Evlek, Nurgül Yıldız, İstanbul, On İki Levha, 2018.
- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2015-2016)**, ed. Abuzer Kendigelen, İ. Çağrı Zengin, F. Pelin Tokcan, Numan S. Sönmez, Zehra Güney, İstanbul, On İki Levha, 2018 [Anılış: Kararlar Kitabı (2015-2016)].
- İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ticaret Hukuku Anabilim Dalı **Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin Türk Ticaret Kanununa İlişkin Kararları (2014)**, ed. Abuzer Kendigelen, Hasan Onur Akay, M. Yasir Akteke, Sergül Balsever, Ş. İpek Aşkoğlu, M. Akif Özsoy, İstanbul, On İki Levha, 2018 [Anılış: Kararlar Kitabı (2014)].
- Kale, Serdar / Keser, Salih “Medeni Yargılama Hukukunda Delil Sistemi”, **MÜHF-HAD, Prof. Dr. Mehmet Âkif Aydın’a Armağan (Özel Sayı)**, C. 21, S. 2, İstanbul, 2015, s. 701-725.
- Karaahmetoğlu, İsmail Özgün **Limited Şirketin Temsili**, Güncellenmiş 2. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Karakılıç, Hasan **Limited Ortaklıkta Rekabet Yasası**, İstanbul, On İki Levha, 2019 (Anılış: Rekabet).
- Karakılıç, Hasan “Limited Ortaklıkta Ek Ödeme Yükümlülüğü”, **HÜHFD**, C. 4, S. 2, 2014, s. 107-144 (Anılış: Ek Ödeme).
- Karasu, Rauf **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre**

- Anonim Ortaklıkta Emredici Hükümler İlkesi**, Güncelleştirilmiş 2. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2015 (Anılış: Emredici Hükümler).
- Karasu, Rauf “Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Nama Yazılı Payların Devrinin Sınırlandırılması”, **GÜHFD**, C. 12, S. 1-2, Y. 2008, s. 127-147 (Anılış: Sınırlandırma).
- Kaya, Arslan **Gerekçeli, Karşılaştırmalı - Notlu Türk Ticaret Kanunu ve Türk Ticaret Kanununun Yürürlüğü ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2016 (Anılış: Gerekçeli Kanun).
- Kaya, Arslan “Özel Denetim İsteme Hakkının Bilgi Alma ve İnceleme Hakkı ile İlişkisi”, **BATİDER**, C. 31, S. 1, 2015, s. 61-83 (Anılış: Özel Denetim İsteme Hakkı).
- Kaya, Arslan **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Bilgi Alma Hakkı**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2001 (Anılış: Bilgi Alma).
- Kaya, Arslan “Müktesep Haklar”, **40. Yılında Türk Ticaret Kanunu**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1997, s. 147-151.
- Kaya, Arslan “Adi ve Ticari İşlerde Faiz”, **İÜHFİM**, C. 54, S. 1-4, İstanbul, 1994, s. 347-366.
- Kendigelen, Abuzer “Anonim Şirketlerde Çıplak Payların Haczi - İİK 94 Hükümünde Yapılan Değişikliğe İlişkin Hukukî Değerlendirme”, **Makalelerim, Cilt II: 2001-2017**, Genişletilmiş İkinci Bası, İs-

tanbul, On İki Levha, 2018, s. 187-206 (Anılış: İİK 94).

Kendigelen, Abuzer

“Limited Şirket Paylarının Haczi”, **Makalelerim, Cilt II: 2001-2017**, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s 81-91 (Anılış: Payların Haczi).

Kendigelen, Abuzer

“İptal Davası Açma Hakkı ve Pay Sahipliği Sıfatının Cüz’i Halefiyet (Pay Devri) Sonucu Değişmesi”, **Makalelerim, Cilt II: 2001-2017**, Genişletilmiş İkinci Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 1-24 (Anılış: İptal Davası).

Kendigelen, Abuzer

“Adi Şirket, Ticaret Şirketleri ve Kooperatife İlişkin Payların Devrinde Şekil”, **Makalelerim, Cilt I: 1986-2011**, Üçüncü Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 215-243 (Anılış: Şekil).

Kendigelen, Abuzer

“Bir Ticaret Şirketinin Anonim Şirket Nev’ine Dönüştürülmesi ve Payların Devri Yasağı”, **Makalelerim, Cilt I: 1986-2001**, Üçüncü Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 71-81.

Kendigelen, Abuzer

“Ticaret Şirketlerinde Nev’i Değiştirme - Ticaret Kanunumuzun Düzenlemesi - Tatbikat ve Doktrinin Tutumu-”, **Makalelerim, Cilt I: 1986-2001**, Üçüncü Bası, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 13-49 (Anılış: Nev’i Değiştirme).

Kendigelen, Abuzer

Yeni Türk Ticaret Kanunu, Değişiklikler, Yenilikler ve İlk Tespitler, Güncellenmiş 2. Basıdan 3. (Tıpkı) Bası, İstanbul, On İki Levha, 2016 (Anılış: İlk Tespitler).

- Kendigelen, Abuzer **Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt XI: 2010-2011**, İstanbul, On İki Levha, 2013, s. 87-123 (Anılış: Hukukî Mütalâalar XI).
- Kendigelen, Abuzer **Hukukî Mütalâalar (Mahkeme Kararları ile Birlikte), Cilt IV: 2002**, İstanbul, Arıkan, 2006, s. 252-287.
- Kendigelen, Abuzer **Anonim Ortaklıkta Yönetime Katılma Haklarında İmtiyaz**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999.
- Kendigelen, Abuzer **Anonim Ortaklık Payı Üzerinde İntifa Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1994 (Anılış: İntifa Hakkı).
- Kılıçoğlu, Ahmet M. **Katkı - Katılma Alacağı, (Bilirkişi Raporları, Yargıtay İçtihatları, Tablolar)**, 6. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2016.
- Kırca, İsmail / Şehirali Çelik, Feyzan Hayal / Manavgat, Çağlar **Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu**, Ankara, BTHAE Yayınları, 2013 (Anılış: Anonim Şirketler 1).
- Kırca, İsmail / Şehirali Çelik, Feyzan Hayal / Manavgat, Çağlar **Anonim Şirketler Hukuku, Cilt 2/2, Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, İkinci Baskı, Ankara, BTHAE Yayınları, 2016 (Anılış: Anonim Şirketler 2).
- Kırca, İsmail / Kırca, Çiğdem “Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi ve Anonim ve Limited Şirketlerde Bağlamın Etkisizleşmesi”, **Prof. Dr. Bilge Öztan’a Armağan**, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı**

- Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Birinci Cilt, Borçlar Hukukuna Giriş, Hukuki İşlem, Sözleşme**, Yenilenmiş, Genişletilmiş, Tamamlanmış 4. Basıdan 7. Tıpkı Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2017.
- Köprülü, Bülent **Miras Hukuku Dersleri**, Genişletilmiş ve Yenilenmiş 2. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1985.
- Kratz, Brigitta **in GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1886 OR), Bucheffektengesetz in Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, ed. Vito Roberto/Hans Rudolf Trüeb, 3. Auf., Zürich, Schulthess Verlag, 2016.
- Kuru, Baki **Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. II**, Altıncı Baskı, İstanbul, Demir Demir, 2001.
- Kuru, Baki **İcra ve İflas Hukuku El Kitabı**, Tamamen Yeniden Yazılmış ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2013. (Anılış: İİK)
- Moroğlu, Erdoğan **Anonim Ortaklıklarda Sermaye Artırımı**, Güncelleştirilmiş 4. Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2018 (Anılış: Sermaye Artırımı).
- Moroğlu, Erdoğan **Anonim Ortaklıkların Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü**, Güncellenmiş ve Genişletilmiş Sekizinci Baskı, İstanbul, On İki Levha, 2017 (Anılış: Hükümsüzlük).
- Moroğlu, Erdoğan **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Değerlendirme ve Öneriler**, 8. Baskı, İstanbul, On

- İki Levha, 2016 (Anılış: Değerlendirme ve Öneriler).
- Moroğlu, Erdoğan / Kendigelen, Abuzer **İçtihatlı - Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, Güncelleştirilmiş 10. Bası, İstanbul, On İki Levha, 2014.
- Narbay, Şafak **Anonim Ortaklıklarda Pay Defteri**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2003.
- Nomer, N. Füsün **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Sadakat Yükümlülüğü**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1999 (Anılış: Sadakat).
- Nomer, N. Füsün **Anonim Ortaklıkta Oydan Yoksun Paylar**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1994 (Anılış: Oydan Yoksun Paylar).
- Nomer, N. Füsün “Anonim Ortaklıkta Eşit Davranma (Eşit İşlem) İlkesi”, **Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan**, İstanbul, 1998, s. 469-490. (Anılış: Eşit İşlem)
- Nussbaum, Martin F. / Sanwald, Reto / Scheidegger, Markus **Kurzkomentar zum neuen GmbH-Recht**, Bern, Cosmos, 2007.
- Oğuzman, M. Kemal / Barlas, Nami **Medeni Hukuk, Giriş, Kaynaklar, Temel Kavramlar**, 24. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.
- Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt I**, Gözden Geçirilmiş 16. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018 (Anılış: Borçlar I).
- Oğuzman, M. Kemal / Öz, M. Turgut **Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt II**, Gözden Geçirilmiş 12. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2016 (Anılış: Borçlar II).

- Oğuzman, M. Kemal / Seliçi, Özer / Oktay Özdemir, Saibe **Eşya Hukuku**, Yenilenmiş ve Mevzuata Uyarlanmış 17. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2014.
- Öz, M. Turgut **Öğretide ve Uygulamada Sebepsiz Zenginleşme**, Kazancı Kitap, 1990 (Anılış: Sebepsiz Zenginleşme).
- Öz, M. Turgut “Limited Ortaklıkta Pay Kavramı ve Payın Devri”, **İÜHFMD Ord. Prof. Dr. Sulhi Dönmezer’e Armağan**, C. 52, S. 1-4, İstanbul, 1987, s. 345-386 (Anılış: Pay Devri).
- Öztaş, Fırat **Kıymetli Evrak Hukuku**, 2. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 1997 (Anılış: Kıymetli Evrak).
- Öztaş, Fırat **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncelleştirilmiş 22. Bası, Ankara, Turhan Kitabevi, 2018.
- Palta, Nihan “Limited Şirketlerin Kendi Paylarını İktisap Etmesi”, **İstBD**, C. 91, S. 2017/4, s. 44-73.
- Paslı, Ali “Yargıtay Kararları Işığında Anonim Şirket Pay (Hisse) Devri”, **Yürürlüğünün 6. Yılında ve Yargıtay Kararları Işığında Türk Ticaret Kanunu Sempozyumu (Tebliğler ve Tartışmalar)**, İstanbul, On İki Levha, 2018, s. 71-137.
- Poroy, Reha “Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Devri”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. XVII, S. 7, 1970-1971.
- Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal **Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları, 6728 Sayılı Kanunla Değişik Çek Kanununun Yorumu ile**, Gözden Geçirilmiş ve Yeniden

- Yazılmış 22. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018.
- Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / **Ortaklıklar Hukuku I**, Güncellenmiş, Yeniden Yazılmış 14. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019 (Anılış: Ortaklıklar I).
- Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / **Ortaklıklar Hukuku II**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2017 (Anılış: Ortaklıklar II).
- Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / **Ortaklıklar Hukuku I**, Yeniden Yazılmış 13. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2014.
- Poroy, Reha / Tekinalp, Ünal / **Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku**, Güncelleştirilmiş 11. Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009 (Anılış: Ortaklıklar ve Kooperatifler).
- Pulaşlı, Hasan **Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt II**, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 (Anılış: Şerh II).
- Pulaşlı, Hasan **Şirketler Hukuku Şerhi, Cilt III**, Tamamen Yenilenmiş ve Genişletilmiş 3. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018 (Anılış: Şerh III).
- Pulaşlı, Hasan **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, Gözden Geçirilmiş, 6728 sayılı Kanunla Getirilen ve Yenilikler ve Yapılan Değişiklikler İşlenmiş, Güncellenmiş ve Genişletilmiş 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2017 (Anılış: Genel Esaslar).
- Pulaşlı, Hasan “Limited Şirketler Hukukundaki Güncel Gelişmeler ve Türk Ticaret Kanunu Tasarısındaki Bazı Sorunlar”, **BATİDER**, C. 25, S. 2,

- 2009, s. 38-54 (Anılış: Sorunlar).
- Pulaşlı, Hasan **Bağlı Nama Yazılı Pay Senetleri**, Ankara, Dayınlarlı Yayıncılık, 1992 (Anılış: Bağlı Nama).
- Pulaşlı, Hasan **Şarta Bağlı İşlemler ve Hukuki Sonuçları**, Ankara, Dayınlarlı Yayıncılık, 1989 (Anılış: Şarta Bağlı İşlemler).
- Serozan, Rona **Medeni Hukuk, Genel Bölüm/Kişiler Hukuku**, 8. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2018 (Anılış: Medeni Hukuk).
- Serozan, Rona **Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Üçüncü Cilt, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme, Ek: Uygulama Çalışmaları**, Gözden Geçirilmiş 7. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2016 (Anılış: Borçlar III).
- Serozan, Rona **Sözleşmeden Dönme**, Gözden Geçirilmiş 2. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2007.
- Sevi, Ali Murat **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2018 (Anılış: Pay Devri).
- Sevi, Ali Murat **Anonim Ortaklıkta Payın Devri**, İstanbul, Seçkin Yayıncılık, 2004.
- Sezgin Huysal, Ayşegül “Limited Şirketlerde Nama Yazılı Pay Sene-dinin Hukuki Niteliği”, **MÜHF-HAD**, C. 22, S. 1, İstanbul, 2016, s. 317-346.
- Siffert, Rino / Fischer, Marc Pas-cal / Petrin, Martin **GmbH-Recht, Revidiertes Recht der Gesellschaft mit beschränkter Haftung (Artikel 772-827 OR), Stämpflis Handkommen-**

- tar SHK**, ed. Baker&McKenzie, Bern, Stämpfli Verlag AG, 2007.
- Sirmen, Lale **Türk Özel Hukukunda Şart**, Ankara, BTHAE Yayınları, 1992.
- Soykan, İsmail Cem **Anonim Ortaklıklarda Organ Yokluğu**, İstanbul, On İki Levha, 2012 (Anılış: Organ Yokluğu).
- Soykan, İsmail Cem **Türk Ticaret Kanununa Göre Anonim Ortaklıklarda Sermaye Taahhüdü Yoluyla Sermaye Artırımı**, İstanbul, On İki Levha, 2019 (Anılış: Sermaye Artırımı).
- Şener, Oruç Hami **Ölen Ortağın Mirasçılarının Limited Ortaklığa Katılması Engellenebilir mi?**, (Çevrimiçi), <https://www.dunya.com/kose-yazisi/olen-ortagin-mirascilarinin-limited-ortakliga-katilmasi-engellenebilir-mi/348242>, E.T. 02.08.2019.
- Şener, Oruç Hami **Ortaklıklar Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019 (Anılış: Ortaklıklar).
- Şener, Oruç Hami **Yargıtay Kararları Işığında Limited Ortaklıklar Hukuku**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2017 (Anılış: Limited Ortaklıklar).
- Tandoğan, Haluk **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri, Cilt I/1**, Tümü Yeniden İşlenmiş ve Genişletilmiş 5. Basım'dan 6. Tıpkı Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2008 (Anılış: Borçlar I).
- Tandoğan, Haluk **Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri Cilt II**, 1989 Yılı Dördüncü Tıpkı Basım'dan Beşinci Tıpkı Basım, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2010.

- Tanrıver, Süha “Mirasın Paylaşılması Sözleşmeleri ve Noterlik Kanunu’nun 89. Maddesi”, **TNBHD**, Y. 4, S. 2, Ankara, 2017, s. 23-30.
- Taşdelen, Nihat **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005.
- Tekinalp, Ünal **Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku**, Değişiklikler ve İkincil Düzenlemelerle Güncelleştirilmiş 4. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015 (Anılış: Sermaye Ortaklıkları).
- Tekinalp, Ünal **Anonim Ortaklıkta Yeni Bağlam Sisteminin Esasları, Pay Defteri Hukuku ile**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2012 (Anılış: Bağlam).
- Tekinalp, Ünal “Bağlı Nama Yazılı Hisse Senetlerinin Mirasa Konu Olmaları Hâlinde Ortaya Çıkan Bazı Sorunlar (I)”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 28, S. 6, 1981, s. 271-274 (Anılış: Mirasa Konu Olma).
- Tekinalp, Ünal “Anonim Ortaklık Payının Alım, Önalım, Geriye Alım ve Benzer Haklara Konu Olması”, **Medeni Kanun 50. Yıl Sempozyumu 1. Tebliğler**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1978, s. 345-357.
- Tekinalp, Ünal “Pay Defterine Yazımın Hukuki Niteliği Sorunu, Yargıtay Onbirinci Hukuk Dairesinin Bir Kararı Üzerine Düşünceler”, **İktisat ve Maliye Dergisi**, C. 25, S. 1, 1978, s. 470-475.
- Teoman, Ömer **Yaşayan Ticaret Hukuku [Hukukî Mütalâalar]**, **Kitap 15: 2012-2013**, İstanbul,

- Vedat Kitapçılık, 2014.
- Teoman, Ömer **Yaşayan Ticaret Hukuku [Hukukî Mütalâalar], Kitap 14: 2010-2011**, İstanbul, On İki Levha, 2012.
- Teoman, Ömer **Yaşayan Ticaret Hukuku [Hukukî Mütalâalar], Cilt II: 1992-1999**, 2. Yeniden ve Aynen Dizilmiş Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011 [Anılış: Yaşayan Ticaret Hukuku Cilt II].
- Teoman, Ömer “Türk Ticaret Kanunu Tasarısı’na Göre Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkı”, **BATİDER**, C. 25, S. 3, 2009, s. 5-24.
- Teoman, Ömer “Bağlı Nama Yazılı Pay (Senedi) ve Halka Açık Anonim Ortaklık Kavramları Üstüne Düşünceler”, **Otuz Yıl Ticaret Hukuku - Tüm Makalelerim, Cilt I, 1971-1982**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2000, s. 46-59.
- Teoman, Ömer **Anonim Ortaklıkta Pay Sahibinin Oy Hakkından Yoksunluğu**, Ankara, BTHAE Yayınları, 1983 (Anılış: Yoksunluk).
- Tokcan, F. Pelin **Limited Ortaklıkta Oy Hakkından Yoksunluk**, İstanbul, On İki Levha, 2018.
- Trüeb, Hans Rudolf in **GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1886 OR), Bucheffektengesetz in Handkommentar zum Schweizer Privatrecht**, ed. Vito Roberto/Hans Rudolf Trüeb, 3. Auf., Zürich, Schulthess Verlag, 2016.
- Türk, Ahmet **Yeni Türk Ticaret Kanunu ve Sermaye**

- Piyasası Mevzuatına Göre Anonim Ortaklığın Kendi Paylarını Edinmesi**, Ankara, Adalet Yayınevi, 2016.
- Uçar, Sercan **Anonim Şirket Paylarının Devrinde Önalım ve Öncelik Hakları**, İstanbul, On İki Levha, 2017.
- Uzel, Necdet **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ve 6362 Sayılı Sermaye Piyasası Kanuna Göre Anonim Ortaklıkta Esas Sözleşmesel Bağlam**, İstanbul, On İki Levha, 2013.
- Ülgen, Hüseyin / Helvacı, Mehmet / Kaya, Arslan / Nomer Er-tan, N. Füsün **Kıymetli Evrak Hukuku**, Güncellenmiş ve Kısmen Yeniden Yazılmış 11. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019.
- von Steiger, F. **İsviçre’de Anonim Şirketler Hukuku**, çev. Tahir Çağa, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1968.
- Yanlı, Veliye “Limited Şirketlerde Payın Şirket Tarafından Edinilmesinde Şekil”, **Bilgi Toplumunda Hukuk, Ünal Tekinalp’e Armağan C. I**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2003, s. 673-693.
- Yavuz, Cevdet **Türk - İsviçre ve Fransız Medeni Hukuklarında Dolaylı Temsil**, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1983.
- Yazıcı, Ayşe Nur Merve **Miras Ortaklığının Paylaşmadan Önceki Durumu**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Yeniocak, Umut **Anonim ve Limitet Şirket Hisselerinin Haczi**, Ankara, Yetkin Yayınları, 2009.
- Yıldırım, Ali Haydar **6102 Sayılı Yeni Türk Ticaret Kanunu’na Göre Limited Ortaklığın Haklı Sebep**

- Feshi**, Bursa, Dora Yayıncılık, 2013.
- Yıldız, Şükrü **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Limited Şirketler Hukuku**, İstanbul, Arıkan, 2007 (Anılış: Limited Şirketler).
- Yıldız, Şükrü “Türk Ticaret Kanunu Tasarısının Limited Şirketlere İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, **YÜHFD**, C. 2, S. 1, 2005, s. 449-468.
- Yıldız, Şükrü **Anonim Ortaklıklarda Pay Sahibi Açısından Eşit İşlem İlkesi**, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004.
- Yıldız, Şükrü **Anonim Ortaklıkta Yeni Pay Alma Hakkı**, İstanbul, Beta Yayıncılık, 1996 (Anılış: Yeni Pay).
- Yıldız, Şükrü / Özbay, İbrahim “Bağlı Nama Yazılı Payların TTK m. 418/f. 4’de Yazılı Sebeplerle Kazanılmasında Yönetim Kurulu Üyeleri ile Pay Sahiplerine Tanınan Gerçek Değerden Satın Alma Hakkı”, **XXII. Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, Bildiriler - Tartışmalar**, Ankara, 2006, s. 4-33.
- Yılmaz, Çiğdem Mine / Bozkurt Yaşar, Sevgi “Eşler Arasındaki Mal Rejimi Hükümleri Çerçevesinde Anonim Şirketlerde Bağlı Nama Yazılı Payların İktisabı”, **TBBĐ**, C. 30, S. 133, 2017, s. 449-516.
- Yiğit, İlhan **Anonim Ortaklık Genel Kurulunun Genel İşleyişi ve Ortaya Çıkan Sorunlar**, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2005.
- Yongalık, Aynur “İstisnalar Dar Yorumlanır Kuralı’ ve

Değerlendirilmesi”, **AÜHFD**, C. 60, S. 1, 2011, s. 1-15.

Yüksel, Sinan H.

“Borsaya Kote Edilmemiş Nama Yazılı Payların Devrinde Şirketin Alım Önerisinde Bulunarak Onay İstemini Reddetme Hakkı (Kaçış Kızı)”, **GSÜHFD**, **Prof. Dr. Oğuz İmreğün’e Saygı Sempozyumu**, 26 Ekim 2013, S. 2013/2, s. 159-217.

Elektronik Kaynaklar

<https://www.lexpera.com.tr>

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/>

<http://sozluk.gov.tr>

<https://www.admin.ch/opc/fr/classified-compilation/19110009/201704010000/220.pdf>

<https://www.admin.ch/opc/de/classified-compilation/19110009/201704010000/220.pdf>